הארץ

אג', שנה נ"ה, יום ו' ט"ז בשבט תשל"ג, 19 בינואר 1973 Vol. 55/16,368/JANUARY, 19 1973

VOLVO
שכירות ורכישה
LEASING
בתנאים נוחים
מ.כ.ג.ל. רח' אבן גבירול 9 ת"א טל. 222205

ברגע האחרון

הגנרל קליי קורא לסייע ליהודי עיראק

ניו־יורק, 18 (עטמ"א). הגנרל לוסיוס ד. קליי, המשמש יו"ר הוועדה לדאגה למיעוטים בארצות־ערב, פנה לאו"ם להתערב אצל ממשלת עיראק לטובת 13 יהודים עיראקים הנמצאים עתה בכלא בבגדד.

הגנרל קליי אמר, כי יש חשש ש־היהודים שוב ישמשו שעיר לעזאזל כדי להסב את תשומת לב הציבור מבעיותיה הפנימיות הקשות של עיראק.

קיסינג'ר ישוב לפריס ביום ג' להשלמת נוסח הסכם השלום

אומר דובר הבית הלבן ✶ מצפים להסכם על הפסקת־האש — תוך שבועיים

פאריס, 18 (צ"ר ויו. פי.). השיחות בין יועץ נשיא ארה"ב, פרופ' הנרי קיסינג'ר לנציג צפון־וייטנאם, לה דוק־טו, יחודשו ב־פאריס ביום ג', — מסרה היום המשלחת הצפון־וייטנאמית בפא־ריס. דובר הבית־הלבן מסר ב־פלורידה, כי ד"ר קיסינג'ר ישוב לפאריס ביום ג' „כדי להשלים את נוסח הסכם השלום" יחד עם לה דוק־טו.

בפאריס נפסקו היום שיחות ה־שלום בבעיית וייטנאם ויש לה־ניח שלא יחודשו עד לחתימת ההס־כם על הפסקת־האש. בסייגון מוס־רים, שכפי הנראה ייחתם ההסכם

(המשך בעמוד 2, טור 7)

מחקר פלשתיני קובע:

ישראל הצליחה ליצור לעצמה אופציה גרעינית

מסוגלת לייצר נשק זה תוך זמן קצר

מאת סופרו הצבאי של „הארץ"

ישראל הצליחה זה כבר ליצור לעצמה אופציה גרעינית, וגם אם אין ברשותה כרגע נשק אטומי, מסו־גלת היא ליצר תוך תקופת זמן קצ־רה ביותר נשק זה. התקופה זו כוע־רכת ב־6 חודשים עד שנה לכל היו־תר, — הערכה זו מתפרסמת בעבודת מחקר מדעית שנערכה בשביל המכון למחקרים פלשתיניים בביירות, וא־שר פורסמה באחרונה.

עבודת המחקר עוסקת בנושא של הפער המדעי הטכנולוגי בין ישראל ומדינות ערב. היא נכתבה ע"י פרופ' לפיסיקה באוניברסיטה האמריקאית של ביירות, א. זהלן. פרופ' זהלן אומר עוד, כי נוסף להישגים בתחום הגרעין, הצליחה ישראל לייצר בהצ־לחה טיל קרקע־קרקע לטווח של כ־480 ק"מ. טיל זה מסוגל, לדבריו, לשאת גם ראש־נפץ גרעיני. (פרטים מלאים על מחקר זה — ראה במאמ־רו של זאב שיף בעמוד 14).

הייקל מתכנן פגישה עם ד"ר קיסינג'ר

קהיר, 18 (יופי"ע וצ"ר). עורך „אל אהראם", חסנין הייקל, מתכנן בחודש הבא ביקור בארה"ב, שבמה־לכו ייפגש כנראה עם ד"ר הנרי קי־סינג'ר לשיחות לא־רשמיות על ה־משבר במזה"ת — אמרו כאן היום מקורות פוליטיים.

✶ מזג האוויר

בהיר עם עליה קלה בטמפרטורה. הטמפרטורות החזויות להיום: ירו־שלים 5 עד 13 מעלות, ת"א 8 עד 18, חיפה 8 עד 16, באר־שבע 4 עד 18, אילת 9 עד 22, מפרץ שלמה 11 עד 23, רמת הגולן 0 עד 10 מעלות.

נחתם ההסכם על תוספת־היוקר

14.3% משכר היסוד — מ־1 בינואר ✶ על תוספת יוקר במחצית 73 — לא סוכם

ההסכם בדבר תשלום תוספת היוקר לשנת 1973 נחתם אמש בין נציגי ההסתדרות לבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכל־יים, בלשכת יו"ר המחלקה לאי־גוד המקצועי, אזריאל אברהמו־ביץ, — מסר אמש דובר המחלקה לאיגוד המקצועי.

ההסכם בין הצדדים להעלות את שיעור תוספת־היוקר והפיצוי על ה־התייקרות ב־14.3% משכר היסוד. מ־1 בינואר ש.ז. הפיצוי על ההת־ייקרות הנ"ל יתוסף לתוספת־היוקר הפיצוי על ההתייקרות, שנקבע ב־עבר (63.4 אחוזים על שכר יסוד עד ל־20 לירות ליום לעובד בשכר יומי ועד ל־500 לירות לחודש בשכר חודשי; ובשיעור של 34.5% על שכר היסוד העודף על 20 לירות ועד 28 לירות ליום לעובד בשכר יומי ובין 500 לירות ל־700 לירות לחודש בשכר חודשי — מכסימום 100.1 ל"י).

שתי התוספות (תוספת־היוקר וה־פיצוי על ההתייקרות) יהיו ביחד 77.7 אחוזים על שכר היסוד עד 20 לירות ליום, או 500 לירות לחודש ו־48.8% על שכר־יסוד העודף על 20 לירות ועד 28 לירות ליום ובין 500 לירות ל־700 לירות לחודש.

לצורך חישוב הפיצוי על ההתייק־רות הנ"ל, ייכללו בשכר היסוד, ב־גבולות הסכומים הנ"ל, תוספת ה־וותק וההוספה בעד אשה.

כבעבר, תוספת הפיצוי על ההת־ייקרות תהיה פטורה ממס הכנסה.

בפתח הישיבה אמש, התקיים בי־רור על שיטת החישוב של תוספת־היוקר. מר אברהמוביץ הציע בתום הדיון, כי ההסתדרות תתיחס בחיוב לרעיון שייתכן דיון על שיטת החי־שוב של תוספת־היוקר בעתיד, ב־מגמה להגיע להסכם רב־שנתי ש־יקבע כללים בדבר שיטת החישוב. מר אברהמוביץ גם הציע, כי תוספת־היוקר תשולם לפועלים חודשיים ול־פועלים יומיים החל מ־1 בינואר 1973 ולא מ־16 בינואר, כבעבר. נציג לשכת התיאום, ה. קפיניץ, אמר, כי המעסיקים נענים הפעם ל־פנייה זו של ההסתדרות.

נציגי לשכת התיאום לא נענו ל־דרישת ההסתדרות לכלול בהסכם סעיף שיבטיח תשלום תוספת־יוקר באמצע שנת 1973 במקרה של הת־ייקרות חורגת. מר אברהמוביץ הו־דיע, כי ההסתדרות שומרת לעצמה את הזכות להעלות דרישה זו באמ־צע 1973, אם תהיה התייקרות חו־רגת.

בימים הקרובים ייחתם ההסכם ה־קיבוצי על תוספת־היוקר ושני ה־צדדים יוציאו הוראות ביצוע.

קיסר אתיופיה, היילה סלאסי, מקדם את פני נשיא צרפת, ז'ורז' פומפידו, כשהגיע ביום ד' לביקור באדיס־אבבה. (צילום רדיו של א.פ.)

פומפידו בעת ביקורו באתיופיה:

צרפת עושה למען חופש השיט בבאב אל־מנדב

„יש להשיג הסדר מהיר לפתיחת תעלת סואץ"

מאת מיכאל גורדוס, מיוחד ל„הארץ"

נשיא צרפת, ז'ורז' פומפידו, הנמצא עתה בביקור רשמי באת־יופיה הצהיר, כי ארצו עושה כל שביכולתה להבטחת חופש השיט לכל במיצרי באב אל־מנדב, ש־הם שער הכניסה מן האוקינוס ההודי לים־סוף.

דברי נשיא צרפת אשר נאמרו בארוחת־ערב לכבודו ע"י קיסר את־יופיה היילה סלסיה, שודרו את־מול בשידורים לאפריקה של התחנת הראדיו הממלכתית הצרפתית. ה־נשיא הצרפתי ציין, שקיום הנוכ־חות הצרפתית בג'יבוטי מקנה לה את ההכרה בתפקיד שעליה למלא בחלק זה של העולם שבו יחסי ה־כוחות אינם יציבים. מר פומפידו שיבח את אתיופיה על עצמאותה והתנגדותה לכל השפעה זרה.

קודם לכן, בעת ביקורו של נשיא צרפת בג'יבוטי, המושבה ה־צרפתית בדרום חצי האי ערב, אמר מר פומפידו, כי עם סיום מלחמת וייט־נאם צריך יהיה לעשות מאמצים כדי להשיג הסדר מהיר לפתיחת תעלת סואץ לשיט, שכן חסימתה גורמת נזק לעמי האיזור ובכלל זה לג'יבוטי.

יש לציין, כי למעשה זו לראשו־נה הביעה צרפת את דעתה החיו־בית, אם כי בעקיפין, על ההסדר החלקי, שמטרתו העיקרית היא פתי־חת תעלת סואץ.

קיסר אתיופיה הביע בסעודת ה־ערב את אי־שביעות רצונו מן ה־מצב במזה"ת ואמר, שמדאיגה א־

(המשך בעמוד 2, טור 5)

נשיא צפון תימן:

הקרמלין מתנגד לאיחוד תימן

ביירות, 18 (יופי"ע) — נשיא צפון תימן, עבדל רחמן אל־אריאני הכ־ריז בראיון שפורסם כאן היום, כי הרוסים מתנגדים לאיחוד המוצע בין צפון תימן ודרומה.

„על־פי המידע שלי, הרוסים מת־נגדים לאיחוד ואינם מקבלים אותו בברכה", — אמר רחמן בראיון ב־שבועון הביירותי „אל־חואדית".

שתי הרפובליקות חתמו בסוף נו־במבר על הסכם בלוב, בו התחייבו לחתור לאיחוד פוליטי תוך שנה. ההסכם, שסובב בחסות הליגה ה־ערבית, נחתם, בעיקבות קרבות־הגבול בין שתי המדינות בספטמבר אשתקד, שנמשכו 3 שבועות.

ראוואלפינדי, 18 (צ"ר). השאה האיראני סיים היום את ביקורו ב־פקיסטאן וחזר לטהראן.

בגליון זה 28 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 56 עמודים

רוג'רס השמיט מנאומו הדברים על הפלשתינים שנכללו בנוסח הכתוב

...די ישראל בוואשינגטון תוהים אם שובו של רוג'רס ...יגונו נאומיו מלפני הבחירות משקף את קו המחשבה כיום של הבית הלבן

מאת [illegible] סופר „הארץ" בוואשינגטון

וואשינגטון, 18 (מיוחד ל„הארץ"). ...ם של שר החוץ ויליאם רוג'רס ...בולט מציין את סופה של שנה ...בה שבתה ממשלת ארה"ב ...הרה שניתן לפרשן כסותרות את ...המדיניות היסודיים של ישראל. ...הדברים שאמר מר רוג'רס, ...יה בהם משום בקיעה על ישראל. ...חושבים כאן כמבטאים את ...ארה"ב אל המדיניות של ...א צפה בקהיר או להתלות ...יית אמריקאית להסדר באיזור.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 13)

...מהרת מר רוג'רס על המהלך ...בהודאה את החלטת מועה"ב ...והיאור הסדר הביניים כצעד ...ראשון לקראת הסדר כולל, ...בכללו באומו בעצרת או"ם ב־...מבר 1971.

...זאת יש לציין, כי אותו נאום ...197 כלל נקודות אחרות שהיו ...יה של ממשלת ישראל: ...הוא לא נזכר באומו אמש. ...ספה שר החוץ בנסיבה מובהקת ...היא יצאת דופן, לא ...כאשר ידוע, כי בין השגריר ...הנכר האמריקאי לא שררה ...יהוה, לא איבה ולא מניעות.

יש לתמוה מפני מה בחר מר רוג'רס דווקא במסיבה שערכה לשגריר ה־קהילה היהודית, כמעמד להשמעת דברים שידע, כי לפחות חלק מאו־רחיו יפרשום כבלתי־ידידותיים וכ־מבטאים נסיגה.

מר רוג'רס צפה ויהיה בולט אחד בנסיון לא לפגוע ברגישות קהל שומעיו: הוא השמיט מ־נאומו את הדברים על הפלשתי־נים אשר נכללו בנוסח המוכן של הנאום כפי שחולק לעתו־נאים בוואשינגטון כמה שעות לפני המסיבה.

אף־ש שהנאום הוגדר בפי פקידי הסטייט־דיפרטמנט כהצהרה חשובה של מדיניות אמריקאית חדשה למז־ה"ת, לא נמצא לו זכר הבוקר לא ב„ניו יורק טיימס" ולא ב„וואשינג־טון פוסט".

ידידי ישראל כאן שואלים אם נטיית מר רוג'רס לסיגנון הנאומים בין התקופה שלפני מערכת הבחירות לבית הלבן, מבטאה את קו המח־שבה של הבית הלבן, או רמז למגמה שבה תבחר ממשלת ניכסון החדשה.

בשלב זה ניתן להשיב על כך רק בהשערות וניחושים. האיש היודע את הדברים לאשורם — הנשיא ניכ־סון — אינו מדבר לפי שעה לעתו־נאים או לדיפלומטים.

(המשך בעמוד 2, טור 2)

פגזי בזוקה נורו על רכב צה"ל

החוליה חדרה מלבנון

מאת סופרו הצבאי של „הארץ"

חוליית מחבלים שחדרה אתמול באזור המושלג של הר דב בחרמון, ירתה מבזוקה מספר פגזים לעבר כלי־רכב של צה"ל שנעו לכיוון מו־צב צה"ל.

החוליה, שמנתה מספר אנשים, התגנבה מבעוד לילה ועברה באזור השלג העמוק. בשעות הבוקר, כאשר עלו כלי־הרכב לכיוון המוצב, פתחו אנשי החוליה באש על כלי־הרכב שנע בסוף. פצצות הבזוקה חלפו מעליו ולא פגעו בו.

המחבלים הגיעו לאיזור משטח לבנון.

האפיפיור הטעים באוזני גב' מאיר שאין הוא תובע בינאום ירושלים

„השתמש בנוסח פחות קשה לישראל בעניין שמירת האופי האוניברסלי של ירושלים"

מאת דן מרגלית, סופר „הארץ"

בשיחה בוואתיקן הפנה האפיפיור במפורש את תשומת ליבה של ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר, לעובדה שאין הוא תובע בינאום ירושלים ו־משתמש בנוסח פחות קשה לישראל בעניין הצורך בשמירת האופי האו־ניברסאלי המקודש של העיר. — זאת אמרו אתמול לסופר „הארץ" משקי־פים בכירים, אשר בהשמיעם סיכו־מים ראשונים ממסעה של גב' מאיר באירופה, הוסיפו, כי במהלך השיחה בירך האפיפיור גם על מנהיגותה האישית של הגב' מאיר.

דיונים ראשונים בעניין זה היו את־מול וראש הממשלה תדווח על כך ביום א' בישיבת הממשלה.

בירושלים היו אתמול גורמים ש־הסבירו, כי ישראל ידעה שאין ה־אפיפיור נוטה לחזור ולתבוע עתה את בינאומה של העיר, אולם יש חשיבות לכך, שהוא מדגיש לעניין ו־מפנה את תשומת ליבה של ראש־ה־ממשלה לעובדה זו.

משקיפים הדגישו, כי היה זה ה־אפיפיור שעמד על המשמעות ההיס־טורית של המפגש, חזר על יחסה של ישראל לנוצרים ולמקומות הקדו־שים להם, ולא העלה את שאלת בינ־אום העיר. הוא היה ידידותי כלפי כל חברי המפלגה שליוו את ראש הממשלה והעניק להם מדליונים [illegible] (התנ"ך ששלח לגב' מאיר הוא בשני כרכים. השני הוא הברית החדשה).

(המשך בעמוד 2, טור 3)

תשעה נהרגו בירדן בסערות

רבת עמון, 18 (צ"ר). תשעה אנ־שים נהרגו — שנים מהם בהרס גגות בתים שהתמוטטו — כאשר סערות שלג עזות פקדו בראשית השבוע את ירדן.

שני אנשים נמצאו [illegible] נער בן 11 התחשמל כאשר דרך על חוט חשמל שנקרע עקב הסערות [illegible]

המצרים מוקסמים מקיסינג'ר והיו רוצים שיפעיל קסמיו גם בסיכסוך במזה"ת

ארה"ב תבקש ממצרים וישראל להתחייב לקיים מו"מ שיוליך להסדר כולל

מאת [illegible] סופר „הארץ" בניו יורק

ניו־יורק, 18 (מיוחד ל„הא־רץ"). קשה למצוא כל רמז ל־גישה אמריקאית חדשה באומו ...ה של שר־החוץ האמריקאי ויליאם רוג'רס. היותה זו חזרה ...עקרונית על השקפות ארה"ב. ...מר רוג'רס לא אמר דבר שיש בו ...זום שניה מעמדת ארה"ב כפי ש־...טאה בעצרת או"ם.

...כל מה שמתהווה בין ארה"ב ל־ישראל אינו כוצא ביטוי בהצ־...ות האמריקאיות. אם יש השקפות ...ישה כלשהי לעמדת ארה"ב כלפי ...והית, כוצא הדבר את ביטויו ב־...גים עם דיפלומטים ישראליים, ו־...בהצהרות מר רוג'רס.

...שידה כתבות על סיכויי השלום ...הרה שנתפרסמה ב„ניו־יורק ...טיימס", נאמר שארה"ב מעוניינת ב־...ר בין הסדר הביניים לבין ה־...ר הכולל, ולפיכך תבקש משני ...הצדדים התחייבות לקיים את סוג ...המו"מ אשר יוליך להסדר כולל. ב...ד ברור מה ייקבע באותו הס־...בשאלת הגבולות.

לדעת האמריקאים הבעיה הקשה ביותר תהיה להפעיל את תהליך המו"מ, וכל המאמץ כולו עלול ל־רדת לטמיון בשל מיכשול זה.

עם זאת חושבים מקו־רות בוואשינגטון, שאם לא יוקל בתחילה לאשר ביניים, קרוב לוודאי שהצעד הבא יהיה שי־חות פנים־אל־פנים בין הצדדים לסיכסוך על הסדר כולל.

אלא שדעה זו מתבססת כנראה על ההנחה, כי מצרים תחדל בשלב כלשהו לתבוע התחייבות מוקדמת לנסיגה מכל השטחים; אם תזנח מצרים תביעה זו, יפתח הדבר פתח להסדר סופי, אשר יחזיר לה חלק מן השטחים שאיבדה.

לפיכך, יהיו אשר יהיו השקפות ארה"ב, דבר לא יתרחש אם לא תח־זור מצרים מתביעתה מישראל ל־נסיגה מכל השטחים. בכמה מקורות אמריקאיים טוענים, כי סאדאת מ־סוגל היה להתגבר על ויתור זה מ־צד מצרים, אילו רצה בכך. מקורות

(המשך בעמוד 2, טור 2)

מוסקבה הזדרזה לדחות את הצהרתו של רוג'רס

„ההצהרה — עדות לדאגה בקרב האמריקאים"

מאת מיכאל גורדוס, מיוחד ל„הארץ"

ראדיו מוסקבה דחה אמש בחר־יפות את הצהרת שר־החוץ ה־אמריקאי ויליאם רוג'רס, אשר אמר, כי ב־1973 תתמקד הפעי־לות במזה"ת סביב השגת הסדר חלקי, כשלב מוקדם להסדר כולל.

לדברי הפרשן הסובייטי, אשר צי־טט את דברי מר רוג'רס שנאמרו בניו־יורק, במסיבת־פרידה לכבוד ה־שגריר יצחק רבין, הצהרת רוג'רס מהווה עדות לדאגה השוררת אצל האמריקאים ובעלי־בריתם נוכח הנ־חישות הנחושה של ארצות־ערב ל־חסל בכוח את תוצאות התוקפנות ה־ישראלית מ־1967. הפרשן הרוסי, אשר דחה את הרעיון מכל וכל, טען, שאין כל תהליך להשגת הסדר חלקי. המטרה אינה אלא דחיית הסדר כולל והנצחת הכיבוש הישראלי בשטחים.

הפרשן הוסיף, כי ארצות־ערב דג־לו תמיד בהחלטת הסכם שיביא לפ־תיחת תעלת סואץ לשיט, אך לדב־ריו יכול הדבר להיעשות רק במיסג־רת הסכם כולל שיביא לפינוי כל ה־שטחים הכבושים ע"י ישראל.

יש לציין, כי תגובת ראדיו מוס־קבה לנאום מר רוג'רס היתה מהירה מן הרגיל. בדרך כלל נשמעות התג־בות ממוסקבה באיחור של ימים כס־פר ואילו הפעם נשמעה הפרשנות הסובייטית לדברי מר רוג'רס רק יום אחד לאחר הנאום.

ניכסון נרצח? שאלו האיטלקים

רומא, 18 (יופי"ע). מאות אי־טלקים שהאזינו לתוכנית רדיו קפ־צו מבוקרותיהם היום ופנו ל־אמצעי התקשורת לשאול אם נכון הדבר שהנשיא ניכסון נרצח. מאות נוספים שאלו אותו הדבר ביחס ל־אדוארד קנדי.

הכל הצהירו: שמענו את הדבר זה עתה בדיוק.

האמת היא שרשת הראדיו הרשמית שידרה שידור חוזר של „רצח" ה־נשיא קנדי ב־1963 אך המאזינים לא הבחינו בכך שהמדובר בשידור היס־טורי.

סאדאת נכח בתרגיל הגנה אווירית

מאת סופר „הארץ" לענייני ערבים

הנשיא סאדאת המשיך אתמול את פגישותיו עם אנשי הצבא המצרי ה־מוצבים באזורי אסואן וקינא ונכח בתרגיל הגנה אווירית באחד [illegible] בכחוז קינא.

רדיו קהיר חזר והדגיש כמספר פעמים את השתתפות סגן ראש ה־ממשלה ושר הפנים, ממדוח סאלם, בסיורי סאדאת. באחרונה נמסר מבירות, כי סאלם עומד להחי־ליף את הממשלה המצרית החדשה.

ראש הממשלה, ד"ר עזיז סידקי, שידר אמש נאום לרגל מלאת שנה להקמת ממשלתו. הוא ציין, כי „ב־קרוב תשחרר מצרים את שטחיה ה־כבושים". כדי שמה, — אמר, — מוציאה מצרים מיליארד לירות מצ־ריות לכוחות המזויינים ועד כה הו־ציאה 25 מיליון לירות מצריות לה־כנת המדינה למלחמה באופן רציני.

ועדה חוקרת האסון בו נחנקו חמשת הילדים

האסון אירע במוסד לילדים מפגרים סמוך לנס־ציונה מגז שנפלט מתנור נפט

זהו מבנה הילדים בנס־ציונה בו נחנקו אתמול בלילה חמ־שת הילדים. (צילום: י.פ.פ.א.)

מאת א. קרן, סופר „הארץ"

מנכ"ל משרד־הסעד, ד"ר מיכה א. קורץ, מינה אתמול ועדה ל־חקירת נסיבות האסון שאירע במוסד לילדים מפגרים בית פנ־חס בנס־ציונה, שם נחנקו למוות חמישה ילדים.

בראש הוועדה עומד סגן המנהל הארצי של משרד הסעד ירוחם גייטנפלד וחבריה הם ד"ר ד. שטרק, רופא השירות לפגור, [illegible] ריאלי, מלשכת היועץ המשפטי [illegible] פרידמן, מנהל השירות [illegible] בוועדה קהילתית. הוועדה החלה את־מול בעבודתה ותגיש בהקדם את המסקנותיה למנכ"ל המשרד.

האסון אירע אתמול לפנות־בוקר כאשר חמשת הילדים שישנו בחד־ר נחנקו למוות כתוצאה מפליטת גזים מתנור חימום שדלק בחדר ה־שינה שלהם. בו ישנו אותה שעה 9 ילדים, שניים מהם יצאו מכלל סכנה לאחר טיפול.

(המשך בעמוד 2, טור 1)

ירדן קיבלה נשק רב מארה"ב

רבת־עמון, 18 (אי.פי.). ירדן קיב־לה היום כמות גדולה של נשק, ש־[illegible] גם טנקים ומטוסים, — נמסר ברבת־עמון.

[illegible] לא נמסרו כמויות הנשק [illegible], אולם מקורות מוסמכים ב־[illegible] ירדן אמרו, כי הנשק הגיע [illegible].

אחר חצות

רשות הנמלים [illegible] בקשת מבן־אהרון [illegible] לתמוך בתביעותיה

מאת עמוס הדר, סופר „הארץ"

[illegible] רשות הנמלים מעובדי ה־[illegible] בפגישה בין [illegible] ההסתדרות, יצחק בן־אהרון, [illegible] מנכ"ל רשות הנמלים, אהרון [illegible] וראש אגף כח אדם ברשות. [illegible] העומד בראש הועד ל־[illegible]

[illegible] עם בן אהרון נעיד בשל [illegible] הרשמית של עובדי ה־[illegible], כי לא ייענו לתביעות ה־[illegible] ההסתדרות בין היתר לבדי־[illegible] ערבית מ־משעני הכוללות גב־[illegible] אחד. שם המערכות [illegible] הן מיכונית [illegible] נסלה הסכמה ע"י העברת עובדים [illegible] למקום, בעיקר בעונת ההד־[illegible]

[illegible] כי הממשלה [illegible] ההנחה בשיעור [illegible] להצעות להתביעה ה־[illegible]

[illegible] בירת ההסתדרות בי־[illegible] זה יוהר מבינים [illegible] רשות הנמלים ל־[illegible] דרך להתהיו־[illegible] — עלו בתוהו.

[illegible] „הארץ" נודע, כי רשות [illegible] מבזבזי ההסתדרות [illegible] בתביעותיה, למתן [illegible]

[illegible] הדיעה אמש כמיד [illegible] עדיין הפגישה.

[illegible] שם. עובדי ההספנה [illegible] וראה גם ידיעה בעמ' [illegible]

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

במגע עם השגרירות הישראלית בוואשינגטון:

ארה"ב הדגישה לפני נאום רוג'רס את חשיבות ה„פעלתנות"

נאום רוג'רס לא חרג מן המדיניות הידועה לישראל ✶ „התחלה לדו שיח שיקדם לביקור הגב' מאיר"

מאת דן מרגלית, סופר „הארץ"

במגעים בין שגרירות ישראל בוואשינגטון לבין הסטייט־דפרט־מנט, נאמר מפי האמריקאים, כי לגבי ארצות־הברית ויחסיה עם מדינות המזה"ת יש חשיבות רבה בעצם הפעלתנות, המדינית לי־זום התחלת מו"מ. ההסבר ניתן לישראל זמן קצר לפני נאום שר־החוץ האמריקאי ויליאם רוג'רס, במסיבה לכבוד השגריר יצחק רבין.

מן ההתבטאות האמריקאית אפשר היה להבין — אם כי הדברים לא נאמרו במפורש — שארה"ב מצדי־פה, כמובן, השגת הסכם בין הצ־דדים במזה"ת, אולם גם אם תהיה פעלתנות בלי שיושג הסכם — יש ברכה בפעלתנות כזאת גם בשביל הערבים.

עם זאת אמרו אתמול משקיפים בירושלים, כי אין לראות את נאום מר רוג'רס רק כחלק מתפישה זו הרואה יתרון חשיבות בעצם ה־פעלתנות, אלא כפתיחת הדו־שיח האמריקאי—ישראלי, שיקדם לפגי־שה הנשיא ניכסון עם ראש הממש־לה, גב' גולדה מאיר, בוואשינגטון ב־1 במרס.

הערכת נאום רוג'רס

בהגיבם אתמול על דברי מר רו־ג'רס אמרו מקורות יודעי דבר ב־ירושלים, שכבר לפני שנה הודיעה ישראל לארה"ב על נכונותה לשי־חות קירבה על הסדר חלקי עם מצ־רים. היא מחכה עדיין לתגובת קהיר, שעד כה מסרבה לשיחות כאלה.

משקיפים אמרו, כי אין חידוש ב־דברי מר רוג'רס, שאיזכר בדבריו את בעיית הפלשתינים. לפי השק־פת שר־החוץ אבא אבן, מבטאים דברי מר רוג'רס את המדיניות ה־אמריקאית המוכרת לישראל. משקי־פים הצביעו אתמול בקשר לדברי מר רוג'רס:

✶ יש בהם חיזוק למגמה הרואה את המו"מ על הסדר חלקי לפתיחת התעלה כסיכוי הריאלי ביותר. אי־איזכורו של חוסיין בהקשר זה — זמן קצר לפני בואו לוואשינגטון — יכול להתפרש כהפגנה בולטת של ארה"ב לפתיחות המגעים במו"מ עם מצרים ולא עם ירדן. עם זאת, לא כן הנמנע שרוג'רס נמנע באותו מ־עמד מאיזכור האפשרות של מו"מ מוקדם עם ירדן כדי לא להרגיז ב־מעמד הנערך לכבוד שגריר ישראל ממיסגרת ההצהרות המדיניות הרש־מיות שהעבירה ירושלים לוואשינג־טון בעניין זה. העמדה האמריקאית בשאלת ירדן תובהר טוב יותר לאחר ביקור המלך חוסיין בארה"ב.

✶ הקשר שרוג'רס קשר בין ה־הסדר לפתיחת התעלה לבין ההסכם הכולל שתובעת מצרים, עשוי להיות נושא לחילוקי־דעות והערכות שו־נות. אחת ההערכות היא ש„הקשר" של רוג'רס — כפי שתובעת אותו מצרים כתנאי למו"מ על הסדר חל־קי — אינו יכול לספק את תביעות קהיר, הואיל והניסוחים בנאום הש־תמש שר־החוץ האמריקאי בעניין זה אינם בהירים דיים.

✶ אין חידוש באיזכור הפלש־תינים. זה הוא נוסח המקובל על האמריקאים וידוע לישראל, שוא־שינגטון מזכירה „פלשתינים" ולא „עם פלשתיני".

עוד אמרו אתמול משקיפים בירו־שלים, כי אין מקום להפתעה, הואיל וארה"ב לא הסתירה, ברוב המקרים, את כוונתה להפעיל את השפעתה על מצרים וישראל כדי לזרז מו"מ מדיני ביניהן. ההנחה היא, שבגלל הבחירות בישראל, תנסה וואשינגטון את כוחה כבר במחצית הראשונה של 1973 — אותה הגדיר מר רוג'רס כ־שנה טובה למו"מ.

האמריקאים מבהירים לישראל, כי אין להם סיבה או התחייבות לסייע לקיום משטר של סאדאת, אולם הם סבורים, שקיים חשש מי שעלול להיות יורשו במקרה שיתמוטט, ועל כן מ־עדיפים הם את סאדאת.

רומא, 18, (יופי"א). משטרת רו־מא הודיעה היום, כי גילתה פצצה רבת־עוצמה בבניין בו החלה ה־תנועה הסוציאליסטית האיטלקית ה־ניאו־פאשיסטית את ועידתה הפש־רית.

ועדה חוקרת

(סוף מעמוד 1)

מנהל המוסד, מרדכי גבע (27) סיפר, כי ב. בליל שלשום שהה בחד־רו עד שעה מאוחרת וסיפר בו לפני שנתו. אתמול ב־6 בבוקר הוזעק טלפונית מביתו ונאמר לו, כי ה־ילדים מתו. „שאלתי אם הם בסד־רים בכך וענו לי — כן". מר גבע מיהר למוסד, כשראש הוא עומד חודשיים בלבד החל לטלטל את הילדים אשר 5 מהם „נראו לי מתים". למקום הוזעקו רופא ואחות והחל בהנשמה מלאכותית עד ש־הגיע האמבולנס שלקח את ארבעת הילדים האחרים לבי"ח קפלן ברחו־בות.

מר גבע הוסיף, כי מטפלת מב־קרת תכופות בחדרי הילדים הללו וכי סיורה האחרון היה כשעה לפני גילוי האסון. לדבריו לא היה בחדר עשן או ריח כלשהו. לדעת מר גבע חלה במשך הלילה סתימה חלקית בצינור „הנפט הקבוע, שלא היתה מושלמת, גרמה לפליטת גז.

את האסון גילתה המטפלת, גב' רבקה לקס, כשהגיעה לחדר שבקו־מה השנייה. היא קראה לעזרתה שתי מטפלות הישנות במוסד הן הזעיקו את המנהל והצוות ה־רפואי.

גופות הילדים המתים הועברו ל־מכון לרפואה משפטית: זהבה יונה (14), עובדיה חי (9), כזל עטון (6), דפנה חמו (6) ודניאל אבני (9). ההלוויות ייערכו כנראה עוד היום, לאחר ניתוח הגופה.

המשטרה חוקרת

בהודע דבר האסון הגיעו למקום חוקרי משטרת מרחב הנגב בראש־ות מפקד המרחב ניצב־משנה עז־רא גולדברג, ראש לשכת החקירות רב־פקד מנשה גלון ומפקד משטרת ראשון־לציון, פקד גבריאל שטרנ־ברג. גביית העדויות נמשכה שעה ארוכה והחקירה על המטפלת רב־קה לקס נעשתה פעמים אחדות ע"י צוותות שונים.

המוסד נמצא בין הפרדסים בכביש המוליך מנס־ציונה למושב בית־עוב־בד. מנהל המוסד סיפר, כי שוהים בו 84 ילדים. המוסד הוא פרטי ו־עומד בפיקוח משרד־הסעד.

כתב „הארץ" שביקר בחדר בו אירע האסון מצא שם חמש מיטות ריקות. אחת המטפלות סיפרה, כי נוסף לתנור הנפט בער בחדר גם תנור חשמלי קטן.

נמסר, כי המשטרה חוקרת אפש־רות של רשלנות. התנור הועבר לבדיקה במעבדות כדי לקבוע את הגורם לפליטת הגז.

הפלשתיני הואשם בלונדון בהחזקת חומרי־חבלה

לונדון, 18 (ע"ר). ערבי פלשתיני בן 24 שנעצר בחג־המולד בנמל־התעופה של לונדון, הואשם כאן ה־יום בבית־משפט בהחזקת חומ־רי נפץ פלסטי, נפצים ומיתקני הצ־תה.

הערבי, מחמד עבדול כרים פ־ריד, הואשם קודם לכן בהחזקת אק־דח ותחמושת, כאשר הגיע ב־24 ב־דצמבר לנמל־התעופה הלונדוני הי־תרו.

בשבת הטביע אלמוני איום על־פתי באוזני שלטונות נמל־התעופה, באומרו, כי יינקטו אמצעי גמול אם לא ישוחרר פריד תוך שבוע.

מקורות בנמל־התעופה אמרו אז, כי האלמוני הזהיר שפצצות שכבר הוטמנו בנמל־תעופה בריטיים, יפו־צצו.

בבית־המשפט של אקסברידג', ל־יד נמל־התעופה, הואשם כאן היום פריד בסעיפי־אישום נוספים, והוא יעמוד לדין בבית־המשפט הפלילי המרכזי של לונדון, אולד ביילי.

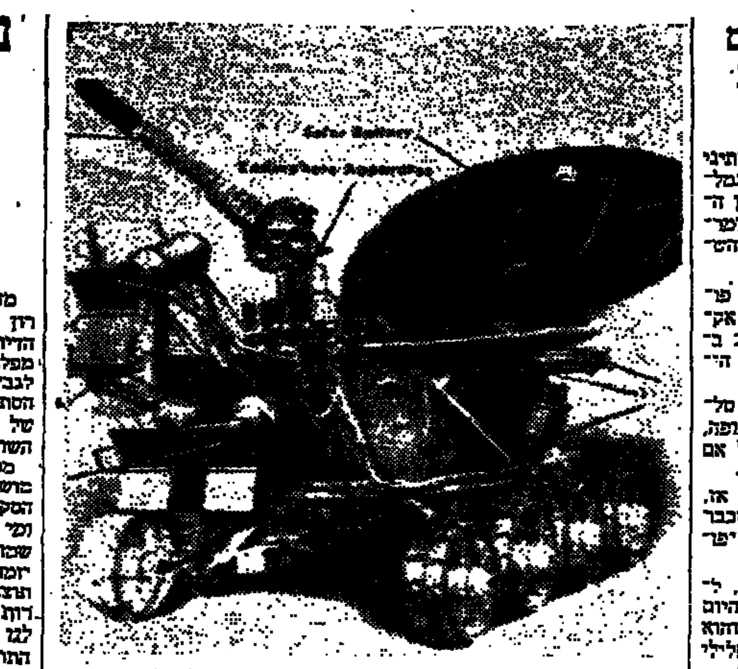

לונוחוד 2, רכב הירח הסובייטי שנחת ביום ג' לאחר שנפרד מן החללית לונה 21. סוכנות טאס מסרה, כי רכב הירח מצו־יד במצלמות טלוויזיה המופע־לות ע"י אנרגיית השמש והמו־רה לכדור־הארץ.

(צילום ראדיו של אי.פי.)

נמנעה התנגשות בין לונוחוד לחללית־הנחיתה

מוסקבה, 18 (ע"ר ויופ"א). תג־ובה מהירה מצד אנשי בקרת־הקרקע מנעה התנגשות בין רכב־הירח הסוב־ייטי לונוחוד 2 לבין החללית לונה 21 שהנחיתה את הרכב על פני ה־ירח.

סוכנות טאס מסרה, כי זמן קצר לאחר שלונוחוד 2 הונחתה על ה־ירח, התקרב כדי מרחק של 4 מטרים מחללית־הנחיתה.

ארבעת ה„נהגים" של הרכב מיהרו להפנות את רכב הירח לכיוון אחר, והלה המשיך בצילום טלוויזיוני של אתר הנחיתה.

„נהיגת" רכב הירח מבוצעת באל־חוט.

צרפת עושה

(סוף מעמוד 1)

עובדה, כי הקהילה הבינלאומית לא הצליחה עד עתה למצוא פית־רון לסכסוך זה.

הנוכחות הצרפתית בג'יבוטי

(ע"ר וע"צ). מר פומפידו נשאל הערב במסיבת עתונאים, עם סיום ביקורו, אם הקיסר היה מרוצה מ־המשך הנוכחות הצרפתית במובלעת ג'יבוטי הקשורה במסילת ברזל ל־אדיס־אבבה והמשמשת נמל־מפתח לאתיופים לגבי 40 אחוז מסחר ה־חוץ שלהם.

„אני בטוח ללא כל ספק", — אמר מר פומפידו. „הקיסר מסתכל בעין טובה על המשך הנוכחות הצרפתית בג'יבוטי".

בעקבות הפיצוץ בבניין הסוכנות בפאריס:

דיירי הרחוב תובעים הגנה ביטחונית ופיצויים

הקימו אגודה בראשות קולונל צרפתי

מאת עמוס הדד, סופר „הארץ"

דיירי רחוב פורטני בפאריס, שרכושם ניזוק מהתפוצצות ב־בניין הסוכנות היהודית, שאירעה ב־9 בח.ז., הקימו אתמול אגודה רשומה כחוק אשר מטרתה לת־בוע פיצויים והגנה מן השלטונות בצרפת.

לסופר „הארץ" נמסר, כי ימים אחדים לאחר ההתפוצצות התכנסו דיירי הרחוב כדי לטכס עצה למני־עת הישנות מקרי חבלה בעתיד. ה־דיירים החליטו להקים אגודה ציבו־רית לפי החוק הצרפתי ואתמול הוע־ברה הודעה רשמית לשלטונות על כך.

בראש האגודה עומד קולונל דה־ורסימו, אחד הדיירים ברחוב. כל חברי האגודה אינם יהודים חוץ מ־אשר מנהל הסוכנות, מנחם גלעדי. הסוכנות בפאריס רשומה אף היא כ־אגודה, לפי אותו חוק שלפיו קמה האגודה החדשה.

האגודה תתבע מן השלטונות לתת לדיירי הרחוב הגנה מפני פעולות חבלה נוכח העובדה שבאותו רחוב מצויים בניין הסוכנות, בנייני שגרי־רויות טוניסיה ואירן, העלולים להיות מטרה לפעולות חבלה. האגודה תד־בעת פיצויים בעד כל הנזקים שנג־רמו לבתים ולכלי־הרכב של דיירי הרחוב.

מאז ההתפוצצות בבניין הסוכ־נות הציבו השלטונות בפאריס שמי־רה קבועה ליד הבניין, שעה שבעבר סירבו לעשות זאת למרות הפניות הרבות של הסוכנות. בבניין הסוכ־נות משלימים היום את תיקון הנז־קים, המסתכמים ביותר מ־70,000 ל"י.

רוצחי תל חזרו ליחידותיהם

קהיר, 18 (יופי"א). ארבעת ה־מחבלים הפלשתינים המואשמים ברצח ראש ממשלת ירדן, וספי תל, בנובמבר 1971, יצאו בסוף השבוע מקאהיר לבסיס מחבלים בארץ ערבית, שמקומו לא נמסר לפירסום, — נמסר כאן היום.

הארבעה שוחררו בערבות אשתקד, אך הם לא הועמדו לדין.

בחקירתם המוקדמת הודו הארבעה שהרגו את תל, אותו האשימו באח־ריות למלחמת האזרחים בירדן ב־ספטמבר 1970, ולגירוש המחבלים מירדן, לאחר מכן.

רוג'רס השמיט מנאומו

(המשך מעמ' 1)

מאמץ חדש לשלום

ניו יורק, 18 (יו.פי., ע"ר וע"צ). שר־החוץ האמריקאי, ויליאם רוג'רס, קרא אמש למאמץ חדש להשכנת שלום במזה"ת ולמו"מ ערבי—ישר־אלי לפתיחתה מחדש של תעלת סו־אץ, כצעד ראשון להסדר כולל.

בסעודת הערב לכבוד השגריר יצ־חק רבין, אמר מר רוג'רס, כי הסכם לפתיחת תעלת סואץ עשוי להביא לתוצאות מועילות אלה: הכוחות הצבאיים, הישראליים והמצריים יור־חקו אלה מאלה לאורך התעלה; התעלה תיפתח לספנות הבינלאומית; תחוזק הפסקת־האש במזה"ת וצה"ל יפנה חלק מחצי האי סיני.

מר רוג'רס אמר כי 1973 תהיה שנה כושר לשיחות שלום במזה"ת והדגיש את כוונת ארה"ב למלא תפ־קיד פעיל בדיפלומטיה במזה"ת ל־כונן הסכם ביניים בתעלה.

הנואם חזר והדגיש את אמונת ארה"ב, כי הסכם ביניים על התעלה יהיה הצעד הראשון הריאליסטי ב־יותר בכיוון השגת הסדר כולל. בלי להזכיר את שמה של מצרים, הזמי־נה לפתוח בשיחות ישירות או עקי־פות עם ישראל על הסכם ביניים ו־אמר: „החלטה לפתוח במו"מ אינה מצריכה שינויים ביעדים או במדי־ניות". לדעתו יש בהשגת הסכם בי־ניים לא סופו של תהליך, אלא צעד מכריע ראשון שיקל על מו"מ לבי־צוע החלטת מועצת הביטחון 242 במלואה.

בפנותו לשגריר רבין אמר מר רוג'רס, כי הוא אחד האישים היחי־דים בישראל או במקום אחר שהגיע לשיא הן במלחמה והן בדיפלומטיה. אשר „לקשרים בין ישראל וארה"ב" אמר מר רוג'רס, כי הם מצויינים, והוסיף: „קשרינו עם מדינות ער־ביות רבות מצויינים גם הם".

מר רבין הודיע, כי יוסיף לכהן בוואשינגטון עד סוף ביקור הגב' גולדה מאיר, האמורה להיפגש עם הנשיא ניכסון בסוף פברואר או ב־תחילת מארס.

סיעת גח"ל תובעת דיון בכנסת

סיעת גח"ל פנתה אתמול ליו"ר הכנסת בבקשה להעלות באורח דחוף לדיון בכנסת את הכרזותיו של רו־ג'רס.

המצרים מוקסמים מקיסינג'ר

(סוף מעמוד 1)

אמריקאים יודעי דבר סבורים, כי סאדאת יתפתה אולי לכך, אם יינתן להנרי קיסינג'ר תפקיד במו"מ. „ה־מצרים מוקסמים מקיסינג'ר, — אמ־רו המקורות — והיו רוצים שיפעיל את הקסם שנסך על המו"מ בחלק אחר של העולם".

חיוכים בסעודת פרידה

בסעודת הפרידה שנערכה לשגריר יצחק רבין נכח כל סגל המזה"ת של הסטייט־דיפרטמנט, לרבות מר ג'וזף סיסקו ומר רוי אתרטון, העשוי ל־רשת את מקום השגריר האמריקאי בישראל, וולוורת בארבור. הכל חייכו ודיברו על היחסים ההדוקים בין ארה"ב וישראל — כאילו לא היו חילוקי־דעות בעבר.

דומה היה שנשכחו לגמרי תוכ־נית רוג'רס ונאומו בעצרת הקודמת בה נקט בעמדה כלאה בע־יה.

מר רבין הילל את מר רוג'רס כ־אדריכלה של הפסקת־האש במזה"ת, אותה הגדיר כהתפתחות החשובה ביותר לקראת שלום בחמש וחצי השנים האחרונות.

בשבועות הבאים יבקרו בוואשינ־גטון המלך חוסיין וראש ממשלת ישראל, הגב' מאיר. מקורות דיפ־לומטיים צופים שחוסיין יבקש מה־ממשל כארה"ב שתפעיל לחץ על ישראל לוויתורים בשאלת הריבונות על ירושלים המזרחית והגדה המע־רבית. ויתורים אלה — אומרים המקורות, — יסייעו לחוסיין לכרות שלום נפרד עם ישראל, בהתאם ל־רצון ממשלת ארה"ב.

הגב' מאיר תצליח כפי שמצפים כאן להשיג הסכם סידור ואספקת נשק ללא הגבלה לישראל לשנים 1974 ו־1975. יש לשער, כי תדגיש את הצורך לפצות את ישראל על הגב־רת אספקת הנשק הסובייטי, בזמן האחרון, לסוריה ולעיראק. כן תבקש כנראה שארה"ב לא תפעיל לחץ על ישראל, לפחות עד הבחירות בישר־אל.

האפיפיור הטעים

(סוף מעמוד 1)

עם זאת לא היתה התקרבות מדי־נית בנושאים השנויים במחלוקת. כפי שעלה מדברי האפיפיור, עמדתו דומה לעמדת מדינות רבות באי־רופה המצדדות ביישום החלטת מו־עצת הביטחון 242. מובן שאין מצד הוואתיקן הכרה בתביעות הטריטוריא־ליות של ישראל, או באיחוד ירו־שלים. הוא לא שלל את דעת ראש הממשלה שיש צורך במו"מ כדי להג־יע לשלום במזה"ת.

הפגישה עם בואני

בעניין ביקורה של ראש הממשלה בג'ובה, נרמז, כי נשיא חוף השנהב, הופואה בואני, רואה כמה מקשיי ישראל באפריקה כחולפים ואת עיקר הדאגה לגורל היבשת הוא רואה ב־התפשטות גורמים קומוניסטיים חת־רניים. כן הוא מודאג מהתפשטות יסודות אחרים שאינם מרוצים מן ה־משטרים הקיימים.

בשיחה נדונו ענייני שתי המדינות והמצב במזה"ת. ראש הממשלה מצ־אה הבנה רבה אצל בואני בקשר ל־עמידת ישראל על עקרונותיה והצורך במו"מ. באותה שיחה הוזכרו גם מפ־גשיהם בעת ביקור בואני בארץ, ו־פגישתם הסודית בג'נבה ב־1967.

בתשובה לשאלה אמר אתמול מנ־כ"ל משרדה ויועצה המדיני של ראש הממשלה, שמחה דיניץ, כי אין אמת בידיעה כאילו דחה נשיא חוף ה־שנהב את פגישתו עם ראש הממ־שלה במספר שעות. היא התקיימה ב־שעה שנקבעה מראש, התנהלה ב־ידידות ותוך הערכה הדדית בין נשיא חוף השנהב לבין ראש הממשלה.

התנגד לכפיה הדתית!

יחד — בכאון בישראלים הפתיחיים הופיע

שלח כתובתך לת.ד. 4600 ת"א, ותקבלו

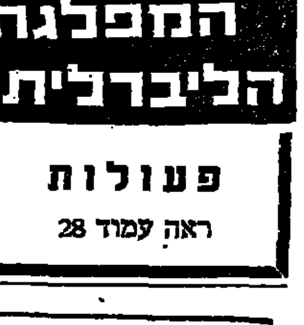

פעולות

ראה עמוד 28

מייצרים: בתי מגורים, משרדים, בתי־ספר מועדונים, בתי כנסת מבני קיט וכל מבנה נדרש.

נוה אסבסט בע"מ

מפעל לייצור והרכבת מבנים טרומיים מאסבסט

משרד: חיפה, דרך העצמאות 41, טל. 669382

מפעל: חיפה, רח' חלץ ע"י גשר כז, טל. 523049,669384

תד 632

חודשו הסנקציות ע"י טכנאי ההנדסה בת"א

העבודה בשאר חלקי הארץ — כסידרה ✶ הוועדה לא סיימה את דיוניה כמובטח

מאת אמנון ברזילי, סופר „הארץ"

2,000 עובדי דואר ההנדסה בת"א חידשו את הסנקציות מיום ג'. בג־לל הסנקציות קו 16 המיועד ל־הודעות על קלקולי טלפון כמעט ואינו פועל. העובדים הפסיקו גם ל־עבוד שעות נוספות, בשיטות שכר עידוד וכוננות.

עד כה הצטברו בת"א כ־3 אלפי מכשירי טלפון מקולקלים ועבודות הפיתוח נעשות באיטיות. בהודעה על סיכסוך העבודה שנשלחה לממו־נה על יחסי העבודה, מסר ועד עו־בדי ההנדסה בת"א על חידוש ה־סנקציות מ־1 בפברואר.

עובדי ההנדסה בת"א החליטו על הסנקציות בעקבות הארכת עבודת הוועדה שהוקמה בסיום שביתתם ה־גדולה לפני 5 שבועות. מועד סיום עבודת הוועדה עליו הוסכם בין ה־עובדים, הנהלה, המשרד וההסתד־רות, היה ה־15 בח.ז. לקראת סיום עבודת הוועדה ביקש נציג ההס־תדרות שמואל דיסלבי, להאריך את העבודה בשבועיים. ההנהלה הסכימה וכן גם ועדי העובדים מכל חלקי הארץ, להוציא הוועד התל־אביבי. משום כך עובדי ההנדסה בשאר ה־מקומות אינם נוקטים בסנקציות.

מחזיק תיק הדואר בהסתדרות עו־בדי המדינה, משה לוי, אמר, כי אילו היה ידוע שהוועד בת"א יתנגד להארכה, היו עושים הכל כדי ל־סיים את דיוני הוועדה במועד. ל־דבריו זכו העובדים במו"מ להיש־גים. „יש הישגים יפים, אם כי לא מספקים".

במו"מ זכו העובדים בהישגים ה־באים: תוספת חריגים לזו הקיימת בשיעור 25%; תוספת נהיגה של 25% על 2.5 ל"י הניתנים כל יום; תוספת לעבודה חריגה לעובדים ב־דירוג המכונאים (עד כה ניתנה ה־תוספת רק לעובדי הדירוג האחיד). התחשבות בשיחות טלפון לעובדים הזקוקים למכשיר גם לאחר שעות העבודה והכנסת עובדים שסיפוקם קשה, להכללה במעגל הנורמות וה־פרמיות. ההסתדרות תמכה גם ב־שתי תביעות נוספות שלא נדונו ע־דיין: האחדת שיעורי האשל ושי־נויים בביגוד.

דובר משרד התקשורת, זכריה מי־זרוצקי, אמר, כי הוועדה לא סיימה את דיוניה במועד, כדי למצות כל תביעה עד תומה. הוא הוסיף, כי המשרד נענה במצב לכל תביעה ספציפית והדיון היה ענייני, כמוב־טח: ניתנו תשובות שליליות לתבי־עות כוללניות כגון שבוע עבודה מ־קוצר, או שינויים קיצוניים בהלם הסבר.

זכו בפיס

בסך —.150,000 ל"י זכו המספרים: 017444; 677981.

בסך —.50,000 ל"י זכה המספר: 086814.

בסך —.12,500 ל"י זכו המספרים: 507711; 524038.

בסך —.6,250 ל"י זכו המספרים: 384152; 398271; 600031; 750518.

בסך —.600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־07070; 23604; 30321; 38136; 38679; 47065; 58799; 63941; 70810; 72634.

בסך —.250 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־01380; 05718; 09155; 15187; 21705; 22831; 24165; 27183; 42139; 43768; 47260; 52779; 59945; 63957; 66433; 71386; 74064; 75668; 75919; 81215; 81308; 81535; 82491; 92934; 98078.

בסך —.100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־3839; 3955; 5133; 9352; 1713; 2580; 3059.

בסך —.50 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0010; 0206; 0694; 0741; 1010; 1085; 1094; 1401; 1625; 2121; 2162; 2932; 2932; 3383; 3419; 3560; 3846; 3865; 3938; 4147; 4410; 4507; 4727; 4799; 4900; 5146; 5723; 6402; 6579; 6668; 6997; 7019; 7592; 7840; 8700; 8800; 9264; 9455; 9663.

בסך —.4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־7.

בסך —.1,250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 063036; 101634; 140540; 151311; 162516; 179471; 197954; 211421; 228575; 251774; 253625; 370238; 419889; 444218; 449535; 493124; 502270; 611565; 729828; 737982; 744339.

נמשך דיון על ההסתדרות במרכז מפלגת־העבודה

ידלין מכחיש קיום סקר על ראשות ההסתדרות ✶ הצעירים דורשים כינוס הוועידה

מאת דן כספי, סופר „הארץ"

מזכיר מפלגת־העבודה, ח"כ אה־רן ידלין, ניצל אתמול את המשך הדיון בענייני ההסתדרות במרכז ה־מפלגה, כדי להכחיש קיום הסקר לגבי תוצאות צפויות לבחירות ב־הסתדרות במקרה שבראש הרשימה של המפלגה יעמדו יצחק בן־אהרון, השר אלמוגי וירוחם משל.

מר ידלין אמר, כי „אין לו כל מושג על מה מתבססים תוצאות הסקר (שפורסמו אתמול ב„הארץ") ומי יזם אותו". „ברצוני להבהיר, שמחלקת האירגון של המפלגה לא יזמה ולא הזמינה שום סקר על תוצאות צפויות של מערכה בחי־רות כלשהי. נוסף על כך לא ידוע לנו על סקר כלשהו שבו נתקבלו התוצאות שפורסמו ב„הארץ" וכ־נראה בעקבות זאת גם ב„ידיעות אחרונות". אני מניח שלתוצאות אלה אין אב שהר", — הוסיף מר יד־לין.

להכחשה זו הצטרף גם ראש מח־לקת האירגון, ישראל גרנית, שלפי הידיעה מאתמול אישר את קיום הסקר, אך סירב למסור את תוכנו. בהצהרה למרכז אמר מר גרנית: „לראשונה קראתי את התוצאות ה־אמורות הסקר בעתון „הארץ".

למרות הכחשות אלה, היה ענין הסקר נושא לשיחות בין חברי ה־מרכז מחוץ לאולם הישיבות. רבים מהם טענו, כי הסקר אמנם נערך וכי הוזמן ע"י אנשים בכירים ב־מפלגה.

הצעת הצעירים

בדיון אתמול הועלתה שוב הצעת־ההחלטה המחייבת כינוס מושב ועי־דת המפלגה שיחליט על רפורמה בהסתדרות כדי להגשים את ההחלטה בבחירות להסתדרות שיהיו בספ־טמבר השנה.

מר ידלין, שהתנגד להצעה, ביק־ש להעמיד אותה מייד להצבעה, אך הסכים לדחותה לישיבה הבאה.

משל נגד הצעת בן־אהרון

את הדיון עצמו פתח אתמול מ"מ מזכיר ההסתדרות, ירוחם משל, ש־עמד על הישגי ההסתדרות כגוף המאחד את האיגוד המקצועי, משק העובדים ועזרה הדדית. מר משל התנגד להצעת מר בן־אהרון להע־מיד שליש מן המקומות במועצות ההסתדרות לבחירה ישירה במקומות עבודה שלא במיסגרת רשימות מפ־לגתיות. לעומת זאת הציע מר משל לחייב את המפלגה לבחור 50 אחוז מציריה להסתדרות מבין עובדים במקומות העבודה ולשמור על פרו־פורציה זו גם בוועה"פ. לדבריו ב־הצעת בן־אהרון כלולות „כל הסכ־נות ללא יתרונות". וסופה להביא ל„הסתדרות פדרטיבית".

לדבריו יש מקום לחיכוך בין מזכיר ההסתדרות לבין שר־האוצר, אך צריך להיות ויכוח „לגופו של ענין ולא לגופם של אנשים". ל־מפלגה יש זכות להביע את עמדתה בסיכום הויכוח ועמדה זו צריכה ל־חייב את כל שליחיה, — אמר.

לעומת זאת טען מר עקיבא גוב־רין, כי המפלגה חייבת אימון ל־שליחיה ואין זה מתקבל על הדעת שהוועדה הכלכלית של המערך או לשכת מפלגת־העבודה יחליטו ומז־כיר ההסתדרות יהיה מבצע ההח־לטות. היזמות צריכות לצאת מ־ההסתדרות עצמה, ולא לפי תכתיב המפלגה.

ספיר: יהיו עוד עליות במחירים נוכח תוספת־היוקר

(ע.) — שר האוצר הביע אתמול תמיהה על הצעת ל"ע להפחית מיל־יארד ל"י מתקציב המדינה והש־מיע דברי ביקורת על עתונאים ה־מנבאים שחורות ותורמים ע"י כך להתפתחויות שליליות במשק.

בהשיבו לשאלות בכנס מרצים אר־צי בבית סוקולוב בת"א, דחה מר ספיר את ההצעה להעביר את רשות הטלפונים לחברה, כהצעת השר פרס, וגילה, כי ע"י ספיגת ההתייקרויות במחירי מוצרים בסיסים המיובאים מחו"ל, מסבסדת הממשלה לא זו בלבד את תקציבו האישי של האזרח הישראלי, אלא גם את תקציבם של כמיליון תושבי השטחים, ונוסף על כך את תקציב ממשלת ירדן.

נוכח העובדה שמעתה יקבלו ה־עובדים תוספת יוקר של 80 מיליון ל"י לחודש — כמיליארד ל"י לשנה — הביע מר ספיר ספק אם לא יהיו עליות במחירים.

אבריאל מגיע היום להלסינקי

מאת אליהו זהבי, סופר „הארץ" בסקנדינביה

קופנהגן, 18 (מיוחד ל„הארץ"). לישראל אין כל מעמד בוועידה ה־מכינה של הוועידה לביטחון אירופה הנערכת בהלסינקי, ולקום נציג ישראלי לא תוענק כניסה לדיוני הוועידה. אין יסוד לידיעות כאילו הוזמנה ישראל לשלוח משקיף, — אמר לי מר כהריאל כן, שגריר ישראל בהלסינקי, בתגובה על ה־ידיעות שמר אהוד אבריאל נתמנה משקיף לוועידה מטעם ישראל ועו־מד להגיע לכאן.

בתשובה לשאלתי אם יש יסוד לשמועות, כי ביקורו של מר אב־ריאל קשור למסכת היחסים של יש־ראל לגוש המזרחי, אמר השגריר, כי פינלנד איננה המקום לקיום מג־עים מסוג זה.

עוד אמר, כי ביקורו הקרוב של מר ליובה אליאב כאן קשור בתפקי־דו הבינפרלמנטרי.

סופר „הארץ" בירושלים מעיר: מר אבריאל יצא להלסינקי כדי לעקוב אחר דיוני הוועידה. ברור, שאין לו מעמד של משקיף רשמי, מאחר שישראל לא משתתפת בוועידה ל־ביטחון אירופה וגם אין סבור שא הכוונה ידון בה.

מר אבריאל, המגיע היום להל־סינקי, הוא יועץ שר־החוץ לענייני בריה"מ ואחד האישים המקורבים לראש הממשלה, אשר הטילה עליו באחרונה שליחות אישית מטעמה גם להאיר באפריקה.

איטליה ומזרח־גרמניה כוננו קשרים

רומא, 18 (ע"ר). איטליה ומזרח־גרמניה כוננו היום קשרים דיפלו־מטיים בדרג שגרירים.

פראג, 18 (ע"ר). חמישה אנשים הועמדו כאן היום למשפט על נסיון לחטוף מטוס צ'כוסלובקי למערב־גרמניה בחודש שעבר.

קיסינג'ר ישוב

(סוף מעמוד 1)

להפסקת־אש תוך שבועיים וייכנס לתוקפו עוד לפני ראש־השנה ה־וייטנאמי ב־3 בפברואר.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 13)

אמש הכריזו נשיא דרום־וייטנאם והממשלה הלאומית על התנאים ל־הפסקת־האש, כפי שעובדו בפאריס בסיבוב השיחות הקודם בין קיסינ־ג'ר לנציג האנוי. מקורות מוסרים, כי ההסכמה היא עקרונית וכי לנשיא תיאו יש עוד הסתייגויות והוא שו־מר על הכנסת תיקונים שונים ב־טיוטת ההסכם.

נציגו של הנשיא ניכסון, גנראל אלכסנדר הייג, כבר יצא מסייגון והגיע לבאנגקוק, במסגרת שיחות־היד עם מנהיגי ממשלות בדרום־מזרח אסיה, אך מקורות אמריקא־יים מוסרים, כי ייתכן שישוב ל־סייגון לפני שיחזור לוואשינגטון.

קרבות קשים

לא־הרחק מסייגון וכן בצפונה של דרום־וייטנאם פרצו היום קרבות קשים. הובעה הדעה שצפון וייטנאם והוייטקונג יערכו שורה מתקפות כדי להשיג הישגים נוספים לפני שתי־כנס לתוקפה הפסקת־האש וכדי ל־שלוט על שטח גדול ככל האפשר. מקורות מודיעין של ממשלת סייגון מעריכים, כי לפחות 8000 חיילים קומוניסטים מצויידים בטנקים וב־תותחים, כבדים מחזיקים עתה באזור בכפר הגומי של חברת מישלין במרחק 65 ק"מ צפונית מסייגון ודבר זה מהווה איום ישיר על ה־בירה.

קאנצלר מערב־גרמניה, וילי בראנ־דט, הציע היום בנאומו בפארל־מנט בבון לסייע לצפון וייטנאם ו־לדרומה לשקם את הריסותיהן כא־שר ייפסקו הקרבות.

שמירה מוגברת על עולים מבריה"מ השוהים בוינה

מאת עמוס הדד, סופר „הארץ"

משטרת וינה הגבירה באחרו־נה את השמירה על העולים מ־בריה"מ השוהים עם ועל מעון שינאו, בו מתאכסנים העולים. יחידה מיוחדת שאומנה לשמירה ביטחונית שוכנת בשינאו ושומרת על המעון משך כל שעות היממה, נוסף לאמצעי ביטחון אחרים שננ־קטו ע"י השלטונות האוסטרים וה־סוכנות.

במסגרת אמצעי הביטחון בוטלו הסידורים המאורגנים של העולים מ־בריה"מ בוינה, שהיתה עורכת להם הסוכנות עם הגיעם. לעומת זאת הע־בירה הסוכנות את פעולות התרבות במעון שינאו כדי להבטיח את שה־ותם של העולים בוינה, אף שהם שוהים שם יותר מיומיים.

סטודנטים ישראלים הלומדים בוינה וסטודנטים יהודים מבקרים עם כל ערב במעון שינאו ועורכים לעולים פעולות תרבות הכוללות שי־רים ישראליים, ריקודים והצגת סר־טים על החיים בישראל.

גם בנמל התעופה של וינה נקטו השלטונות האוסטרים אמצעי ביטחון מיוחדים לגבי העולים מבריה"מ בעת צאתם במטוסי אל־על לישראל.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אמנו וסבתנו היקרה

מרת **ויטל רזניקוב** נ"ע

ההלויה תצא היום, יום שישי, ט"ז שבט תשל"ג 19.1.73 בשעה 11, לפנה"צ מבית החולים „אסותא", רח' ז'בוטינסקי 60, ת"א לבית העלמין בנחלת יצחק.

המתאבלים מרה:

בניה: יחיאל, יוסף ודוד וב"ב

בנותיה: מיכל ונחום גנחובסקי

אלן וד"ר יצחק דובנר

הנכדים והנינה

השבעה בבית רזניקוב, רח' קלישר 23, קומה ב'

יקירתנו

מרים גולוד

איננה

ההלויה תצא היום, יום שישי, ט"ז שבט תשל"ג 19.1.73 בשעה 10 בבוקר מבית ההלויות העירוני, רח' דפנה 5, ת"א ותעבור דרך בית המנוחה ברח' המלך ג'ורג' 26, ת"א ודרך בית הכנסת „היכל המלאכה", רח' מרכז בעלי מלאכה ומשם לבית העלמין בקרית שאול.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המתאבלים:

משפחות: גולוד, סגל, מיכאלי

טרטנר ופינקלשטיין

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של

אסתר סורוביץ ז"ל

ההלויה תצא היום, יום שישי ט"ז שבט תשל"ג 19.1.73 בשעה 11.30 לפנה"צ מבית החולים תל־השומר לבית הקברות בנחלת־יצחק.

המשפחה המתאבלת

ביום שני, י"ט בשבט תשל"ג (22.1.73), במלאת אחת־עשרה שנה לפטירתו של בעלי, אבינו, יקירנו הבלתי־נשכח וראש משפחתנו

ר' **שמואל גולדברג** ז"ל

(בביאליסטוק)

תערך אזכרה ליד קברו, בבית־העלמין בקרית־שאול, בשעה 3.30 אחה"צ.

קרובינו ומוקירי זכרו נפגשים ליד שער בית־העלמין.

המשפחה

במלאת עשר שנים לפטירת

יפה פלנר ז"ל

נערוך אזכרה ביום שני י"ט בשבט תשל"ג (22.1.73) בשעה 15.00 בבית העלמין הישן, שכונת בן־ציון נתניה.

מתאספים בבית העלמין

משפחת פלנר

סגל הקונסוליה הכללית במילנו

משתתף בצער חברנו

שלמה נחמיאס

הקונסול הכללי

במות עליו אמו

רחל ז"ל

לסגן **איריס קרן**

אתך באבלך הכבד במות בעלך

בנימין ז"ל

מפקדי וחיילי היחידה

שר התקשורת

המנהל הכללי

סגן המנהל הכללי

ועובדי לשכתנו

משתתפים בצערו של

עמירם שפירא

בהלקח ממנו אמו

פסיה ז"ל

בין שאר אבלי ציון וירושלים ינוחם

הנכם מוזמנים להשתתף

בעצרת התיחדות ואזכרה

למורנו ורבנו

הרב פרופסור **אברהם יהושע השל** ז"ל

במלאת שלושים לפטירתו

שתתקיים ביום ראשון, י"ח בשבט תשל"ג (21.1.73) במרכז לסטודנטים של בית המדרש לרבנים באמריקה נוה שכטר, ירושלים (מאחורי מוזיאון ישראל). בשעה 8.00 בערב.

דברים לזכר המנוח:

מר מרטין בלונוף

פרופ' מיכאל זנד

פרופ' יודל מרק

פרופ' אנדרי נהר

פרופ' ג'יימס א. סנדרס

ד"ר פנחס פלאי

הרב שלמה גרינברג, יו"ר

בית המדרש לרבנים באמריקה

כנסת הרבנים בישראל — אגוד בתי כנסת בישראל

הסעה למקום האזכרה ליד מלון המלכים, ככר צרפת, בשעה 7.30 בערב.

הארץ

יום שישי, ט"ו בשבט תשל"ג
19 בינואר 1973

בתל־אביב: המערכת וההנהלה, מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 623311. מחי' המודעות מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 611576, 623311. מחי' הפצה ומנויים מזא"ה 75, טל' 623311, ת. ד. 233, מס' מיקוד: 61000.
ירושלים: רחוב החבצלת 2, טל' 224245-6, ת. ד. 273
חיפה: רחוב עומרי 20, טלפון 8—661166, ת. ד. 5259

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ. דפוס הארץ מזא"ה 56 ת"א
העורך: גרשום שוקן. האחראי: [illegible]
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel - P.O.B. 233, Tel. 623311

רוג'רס מבשר פעילות אמריקאית

מיניסטר החוץ האמריקאי ניצל את ההזדמנות של סעודת פרידה לכבוד השגריר יצחק רבין כדי להצהיר כי ארה"ב תהיה פעילה בנסיונות לברר אם וכיצד תוכל לסייע לצדדים להתחיל בתהליך כן של משא ומתן, כי "צריך לתפוס כל הזדמנות לגבור על הקפאון הדיפלומאטי משך שנת 1973". אפשר להתייחס להצהרה הזאת כאל גינון של רטוריקה אשר שום כוונה פוליטית ממשית אינה מקופלת בתוכה. מהבטחות כי ארה"ב תשתדל לעזור בצורה איזושהי עדיין אין להסיק שהיא מאמינה כי ניתן להפשיר את הקפאון הלכה למעשה.

ודאי שמר רוג'רס אינו הערכאה המכרעת בנוגע למדיניות החוץ האמריקאית. אך אין הכרח להניח כי הוא נטול משקל לחלוטין. מפוקפקת גם ההערכה כי כל עוד הנושא הוויטנאמי לא חדל כליל מלהעסיק את ההנהגה האמריקאית, לא תוכל זו להתפנות לטיפול רציני בקונפליקט המזרח־תיכוני. ככלות הכל היתה ואשינגטון פנויה ליוזמות מזרח־תיכוניות גם בשנים בהן מלחמת הודו־סין תפסה מקום מרכזי בין תחומי התעניינותה. אין לומר כי היוזמה של שנת 1969 (שתי תכניות רוג'רס) והיוזמה של שנת 1970 (שהולידה את הפסקת האש) נעשו כאשר בעית וייטנאם לא היתה בוערת מאד. ואם יתאמתו התקוות כי בעיה זו תבוא על פתרונה, ודאי שהנושא המזרח־תיכוני יעלה בסולם העדיפויות ואין הוא צריך לעלות עד לדרגה הגבוהה ביותר כדי לאפשר פעילות אמריקאית באזור.

מבחינה עקרונית רצוי שלא נחכה את עמדתנו בשאלה אם נפתח פעילות אמריקאית במזרח התיכון או לא, מעניינינו. הוא הגיע לידי הסדר מדיני, ואם הדיפלומאטיה האמריקאית רואה הסדר חלקי בינינו לבין מצרים רעיון אשר יש לו סיכויים להתגשם, עלינו לרשום זאת כתופעה מעודדת כשלעצמה. השאלה המעשית המתעוררת בעקבות גילוי דעת זה של מר רוג'רס (שאינו ראשון מסוגו), היא כמובן אם קהיר תהיה מוכנה להסדר חלקי; מעלותיו, שמר רוג'רס חזר למנותן, מקובלות מזמן על דעתנו, אך עדיין אין להבחין בהשתכנעות מקבילה מצד קהיר.

בזמן האחרון אף היה מקום להתרשם כי ההתנהגות המצרית נעשתה קרירה מאד לגבי הרעיון של הסדר חלקי, או "הסדר־ביניים" כפי שמר רוג'רס ממשיך לכנותו. אפשר כי בשעת סעודת הפרידה למר רבין ביקש לפנות אל הכתובת המצרית יותר מאשר אל הכתובת הישראלית, אך לפי כל הסימנים יהיה צורך בהפעלת השפעה אמריקאית נוספת כדי להניע את הגלגלים בצד המערבי של תעלת סואץ.

כרגיל בהזדמנויות כאלה, טרח מר רוג'רס לנסח עקרונות גם להסדר מקיף של בעיית היחסים בין מדינות האזור, ובהקשר זה ציין כי הסדר כזה חייב "לקחת בחשבון את האינטרסים של ישראל, של מדינות ערב וכן של הפלשתינאים". יתכן כי בנקודה האחרונה ביקש מר רוג'רס לרמוז דבר באוזני המלך חוסיין: אשר למדינת ישראל, היא רשאית להסיק כי החלטת מועצת הבטחון מס' 242 אינה מזכירה שום אינטרס כזה, אלא מגבילה את עצמה בהדגשת הצורך להגיע "לפתרון צודק של בעיית הפליטים" — ואין זה אותו דבר.

התקדמות איטית בוייטנאם

הסימנים סותרים זה את זה: ההפצצות הכבדות על צפון־וייטנאם פסקו ומיקוש נמליה הופסק, כרמז ברור שחלה התקדמות ממשית לקראת הסכם הפסקת האש. אך ד"ר קיסינג'ר, המנהל את שיחות השלום בדרג הגבוה ביותר, נשאר בוואשינגטון ולא ידוע מתי יחזור לפאריס.

נראה, כי אלה הן סתירות הנובעות הן מטיבו המסובך של ההסדר האמור לחול על וייטנאם אך נוגע למעשה לכל מדינות הודו־סין, הן מהבדלי האינטרסים בסיום המלחמה בין סייגון להאנוי ווישינגטון. הגנראל הייג, עוזרו הראשי של הד"ר קיסינג'ר, הביא לממשלת דרום־וייטנאם את נוסח המיוחה והאחרונה של ההסכם המוצע. אם כי סייגון אינה מרוצה עדיין מהתוכנה ("האמריקאים מוותרים מדי עם השלום; אין הם מבינים את הקומוניסטים", אמר נשיא תיו בראיון עתונאי), יושבים כבר מומחים משפטיים של ארה"ב וצפון וייטנאם בישיבות של שבע ושמונה שעות ללטש את ניסוחי ההסכם.

הפרטים לא פורסמו רשמית וישנם הבדלים מהותיים למדי בין הגירסות שראו אור בעתונות המערבית. אך חלק ניכר של הקוים הכלליים זהה ברוב הפרסומים וניתן מהם לנחש מה השתנה בניסוחים בסיבוב האחרון של שיחות קיסינג'ר־לה דוק תו אחרי ההפצצות: נראה, כי הצפון הסכים לשחרר חלק מהשבויים האמריקאים לאלתר, עם חתימת הפסקת האש, ויתרם תוך ששים יום. תמורתם ישוחררו על־ידי סייגון רק שבויים צבאיים של הצפון והוייטקונג, בעוד שיחרור האסירים הפוליטיים שבידי סייגון ישמש נושא לשיחות בין ממשלת דרום־וייטנאם לוייטקונג.

הקומוניסטים ויתרו גם בשאלת מנגנון הפיקוח על הפסקת האש: הם הסכימו לכוח של 2500 איש עם ציוד קשר ותחבורה — במקום צוות של 250 בלבד, ללא ציוד ואפשרות לדעת אם מפרים את ההסכם ובאיזה אופן. ועוד ויתרו הקומוניסטים בהכרה של איזור המפורז לאורך קו הרוחב ה־17 כגבול "זמני" בין צפון וייטנאם לדרום וייטנאם.

לעומת זאת ויתרה ארה"ב ומוכנה להצהיר על הכרתה באחדותה של עם וייטנאם — דבר שדרשה האנוי והתנגדה לו סייגון. האמריקאים נסוגו גם מתמיכתם בדרישת סייגון להוצאת כל הכוחות הצפוניים משטחה של דרום וייטנאם והסכימו להשאיר שאלה זאת לדיון בין סייגון והוייטקונג.

נראה איפוא, כי שני הצדדים ויתרו זה לזה ובעיקר — חזרו הקומוניסטים אל רבים מהניסוחים שכבר קיבלו בזמנו אך ניסו אחר כך לבטלם.

חידת אנטארקטיקה קוסמת שוב למדענים

בחודשים הקרובים יתחיל צוות בינלאומי של גיאולוגים לקדוח ב־יבשה אנטארקטיקה עד לעומק של 150 מטר. מבצע זה יימשך כ־3 חדשים ויתבצע ב־10 נקודות־קידוח שונות, באי רוס, על חוף היבשת וכן איזור תופסי מקרח המצוי במרחק של 90 ק"מ מערבה לתחנת מקמרדו.

יבשת אנטארקטיקה אשר בקוטב הדרומי לא היתה מכוסה קרח מאז מעולם. לפעמים גילו במחקרים של שכבות גיאולוגיות באנטארקטיקה כי רק בתקופה הגיאולוגית הנוכחית נתכסתה היבשת קרח, בעוד שקודם לכן שרר בה אקלים חם יותר, כבר־עד כדי... הקופה הקרחי של אנ־טארקטיקה נובעת כנראה לא רק בהגבהת היבשה עצמה הדומה א־לא גם משנויים גלובליים באקלים.

הגיאולוגים מבקשים להגיע בקידו־חים העמוקים לשכבות שגילן 200 מיליון שנה, כדי להבהיר את ה־אבולוציה האקלימית של היבשת. ה־צוות כולל גיאולוגים מארצות־הב־ריה, מיפן ומניו־זילנד.

בתיאום עם הקידוחים הנעשים על פני היבשה, יערכו בסמוך לחופי אנטארקטיקה גם קידוחים תת־ימיים. ספינת הקידוח "גלומר צ'לנג'ר" תגיע לאיזור זה לאחר סידרה של קידוחים באוקיאנוס ההודי עד לאיי ההוד המזרחיה, שמטרתם לשחזר את מב־נה יבשת־העל הקדומה "גונדוואנ־לנד", אשר ממנה נתפצלו מאוחר יו־תר היבשות כפי שהן ידועות לנו כיום.

רבין על אמריקה

שגריר ישראל בוואשינגטון מסכם את תקופת כהונתו

מאת דן מרגלית

מחר יושבע ריצ'ארד ניכסון כנשיא ארצות־הברית. בכך מתחילה הקדנציה השניה והאחרונה שלו בבית הלבן — תקופה אשר רבים מהשרים ואישי הציבור בישראל חששו (ושרים ומשקיפים) מפניה. מאז שלהי 1971 מורגשת בירושלים הרגיעה־יחסית בתחום המדיני. שום הבטחה נאמר, כי דבר לא יקרה וכל רע לא יאונה לירושלים בשנה בה רודפים הרפובליקאים אחר קולות היהודים וידידי ישראל בשתי המפלגות. אך תמיד נשמעה לכך אזהרה. שמא ה"ניכסון" אשר ישב בבית־הלבן לשנת הכהונה השניה, בעת קשה ישנה ביחסו לבעיית המזרח־התיכון.

פעמים רבות שמעו ישראלים לא מעטים, כי ברגע בו ישוחרר הנשיא מאימת הבחירות, שהיו "טראומטיות" במיוחד בשבילו, אחרי שני הכשלונות בבחירות לנשיאות (1960) ולמושלות מדינת קליפורניה (1962) — תמעט ידידותו כלפי ישראל. לרגע אף חשתי עד כמה הבחירות הן גורל בשבילו. הדבר היה בליל ה־בחירות בארצות־הברית.

ברגע שנודע על נצחונו המכריע הופיע ניכסון במלון "שורהאם" בפני מאות הפעילים הבכירים של מפלגתו שהרעיפו לו תשואות מבר־שכות. ניכסון ובני משפחתו נראו מאושרים. וכששאלת ניכסון לבאים הוא נתן למאזיניו לחוש עד כמה הוא חש בהקלה. מכלל האירועים הוא מיהר לספר על שיחה אינטימית עם בתו, שהתנהלה ימים מספר קודם לכן, ובה אמרה לו: "אבא, שמת לב, שזאת מערכת הבחירות האחרונה שלך?" וניכסון — כמי שהסיר משא כבד מעל עצמו — העיד לה, וסיפר ל־מאזיניו בהנאת רווחה, כי אכן הוא מודה להם שמערכת הבחירות האחרונה שלו היתה גם היפה שבכולן.

מי ששמע את ניכסון חש של הקלה עד כמה השוער מגזל המירוץ ב־מערכות בחירות ממלא אצלו תפקיד חשוב.

ג'ונסון לעומת ניכסון

שחרור ניכסון מ"לחץ" הבחירות יכול להשמע כאבדן נכס למעמד ישראל בארצות־הברית. אך לא כך סבור, כנראה, שגריר ישראל בארצות־הברית יצחק רבין, שהוא עתה הישראלי המקורב ביותר אל הממשל האמריקאי. רבין הכיר את שלהי ממשל ג'ונסון ואת כל תקופת ניכסון, והוא אינו פסימי בקשר לאפשרויות הפעולה של ישראל גם בתקופת הכהונה החדשה.

אהדתו של רבין לממשל ניכסון אינה סוד במהלך "העבודה הדיפלומטית" הרגילה אף נמצאו אישיות אמריקאיות בכירות אשר הודו לו על חלקו בנצחון המכריע של הנשיא. עתה, לקראת תקופת כהונתו השניה והאחרונה של ניכסון, ערך

יצחק רבין

רבין הערכה מחודשת של מעמד הממשל החדש, דרכי עבודתו והמינויים. הערכה זו מבוססת על כבוד רב שרוחש רבין לניכסון ולעוזריו.

הממשל החדש — כך אפשר להבין מיצחק רבין — יוכל להמשיך ביישום מדיניות החוץ שלו שהוסבה עד כה להישגה העיקרי. ניכסון סבור, כי השיג לארצות־הברית עמדה נוחה מאד בין סין לבין בריה"מ, ולא ירצה להחמיץ הזדמנויות אלא לחזק ההישג. לפיכך שמו של ד"ר הנרי קיסינג'ר מבטיח להמשך ברשימת המקדים ההדגשים שלדעת רבין יכשירו לכלא הפקיד הבכיר בבית ה־לבן.

הממשל הישן בתקופתו הראשונה — סבר רבין — ימשיך לעבוד ב־שיטות יעילות. בתקופת הנשיא ג'ונסון שרר בבית הלבן אי־סדר גמור — טוען השגריר — לא כן אצל ניכסון. בעבר היה בית הנשיא פרוץ בפני כל דכה, בפני כל מי שביקש להיכנס אליו ולשוחח על ענייניו להשמיע ולהורע. לא כן עכשיו. אצל ניכסון יש סדר פנימי, שיטה של סדר בעבודה והיגזרות מפגישות מיד הרבה וקשיחות בשלוה.

הרקע הפעולה מהותאר הוא שעל הנשיא ג'ונסון אפשר היה להשפיע עד "לרגע האחרון" בכל נושא. לא כן אצל ניכסון, שהוא לדעת רבין אדם "מסודר" ומבצע עבודת מטה. הכל מוכן ומסודר מראש. היועצים העושים והמכבשים מכינים ובודקים את כל האפשרויות מראש. רק אחרי שסיימו את הפלאת כל האפשרויות הבל בעיה בכתב — מגיע החומר אל הנשיא, וניכסון נכנס אל "ההחלטה". זה כבר שלב מרוחק מאד מן ההת־חלה, וקרוב מאד אל הסיום.

זה תיאור מעניין שמפלה שגריר והיק, ועולות ממנו גם מסקנות מעשיות. אחת מהן, בשביל ישראל: הצורך לגבות להגיע לנשיא בהקדם, במאמץ להציג את העמדה הישראלית בצורה מוסמכת ומפורטת עוד לפני שהצוותים מכינים את עבודת ההכנה הביהות שלהם, שמונח על שולחנו של הנשיא.

מעקב כה צמוד אחר שיטת הע־בודה של הממשל הניכסוני עשוי היה, לדעתי, להיות בין הסיבות שהניעו את ישראל לשאוף להקדמת נסיעתה של ראש הממשלה גולדה מאיר לוואשינגטון; האולי זו הסיבה שבגללה שמעה ישראל לא מכבר את הדעה, כי מוטב לה להודיע אל ניכסון באמצע אין לדעת מה "מבשל" בבית היועצים המכינים לידי הבית הלבן.

שכן הבעיה שבפני גולדה מאיר אינה לשנות, להקן, או לבצע הה־בכאות זו או אחרה. הבעיה שבפניה היא ניצבת היא לבנות להשפיע על הקו הכללי שיקבע הנשיא למיכבי־לו — ועל הרוח אשר תנחה את ה־צוותים העוסקים בריענון מדיניותו ובבדיקתה.

איש מפתח: קונלי

יתכן כי החלק המבהיר והחדרני בהתנהגותו של רבין קשור דווקא ל־תחום הפנימי. ניכסון של תקופת ה־כהונה השניה יהיה כנראה כמי ש־מבקש לטפל בבעיות פנים תוך הי־מנעות מכל צעד פוגע נגד הרוב ה־שמרני ותוך נסיון להתחמק מכפיית צעדים תקיפים. כה שבעניין בביחוד הוא, שלדעת רבין מתכוון ניכסון ב־רצינות להכרזותיו מתקופת הבחירות על גיבושו של "רוב השקט" בארצו.

משקיפים מדיניים רבים סברו, כי אין לניכסון ענין אלא בבחירות מח־דש. יש להודות, כי בתקופת הבחי־רות היו רפובליקאים שקבלו, כי ב־להיטותו ליצור לעצמו רוב מכריע הוא זנח את תפקידו לסייע למועמדי מפלגתו בבחירות לסנאט ולבית ה־נבחרים.

אך אצל ניכסון קיים כנראה רצון לגרום לשינוי יותר יסודי ומעמיק במבנה החברה האמריקאית והכוחות של שתי המפלגות. הוא אינו מתמקד ברוב שבחר בו לבית הלבן בסיטואציה רגעית ומקרית, שחלפה עם רדתו של מקגאוורן מן הבמה. בשרונו נשארה לפרק את "הקואליציה הדימוקרטית" שנוצרה בימי השפל הכלכלי והתרחבה בארבע תקופות כהונתו של הנשיא רוזוולט. ביצוע התכנית מחייב "לקרוע" מכל ה־דמוקרטים קבוצת מיעוטים שונים ו־בעיקר להוציא מידיהם את התמיכה המסורתית של מדינות הדרום.

בנקודה זו סבור רבין — וזו הזאי נקודה מפתיעה — שג'ון קונלי לא זו בלבד שלא ירד מן הבמה הפולי־טית בכך שלא הוצע לו תפקיד ב־ממשלת ניכסון, אלא שהוא מחזיק בידיו מפתח פוליטי חשוב ביותר. קונלי הוא דמות חזקה, אישיות בע־לת השפעה ניכרת במדינות הדרום הדימוקרטי שבורן.

כדי לבצע מהפכה יסודית ביחסי הכוחות בין שתי המפלגות, הזדקק המפלגה הרפובליקאית לקונלי, אשר לדעת רבין קוסם לאמריקאים מבין המבצעים השונים. אך קונלי לא יעזוב את המסורת הדימוקרטית שלו רק מפני שניכסון מעוניין בכך. הכ־של הזהים, ובמהם גם מי שרבין רו־אה כאיש מפתח, ממתין להזדהות הבשנה אשר יערכו בעוד כמה חודשים. בחירות אלה יסמנו סימן או אות, אם יש לרפובליקאים סיכוי להפוך ממפלגת מיעוט למפלגת רוב בסנאט ובבית־הנבחרים, ותוצאותיהן של בחירות אלה יכריעו גם מה גורלו של קונלי כפוליטיקאי־בעל־אמביציות ה־ממתין להזדמנותו.

אפשר למתוח ביקורת רבה ולחלוק על דעותיו של רבין. יתכן כי סנא־טורים רפובליקאים רבים אינם מונ־חים עוד "בכיסו" של ניכסון, מפני שלא התאמץ לסייע להם להיבחר לפני כחודשים. אפשר, כמובן, לה־טיל ספק עד כמה יש לניכסון ענין להידרש לא רק כנשיא הראשון שטס לפקינג ולמוסקבה, אלא גם כמי ש־החזיר מקץ 40 שנים את הרפובלי־קאים למעמד של מפלגת רוב, ומכל מקום לא מפלגת מיעוט כמדומית.

יש גם מי שסבור, כי קונלי אינו דמות מפתח, באשר בבחירות הבאות יציגו הדמוקרטים כמועמד שהוא לי־ברל מסוג של סנטור קנדי — וכנגדו יאלצו הרפובליקאים לחפש מעמד המכובד של האגף הליברלי שלהם.

אך אם יתברר כי רבין קלע למגמות הבסיסיות של הממשל הניכסוני ב־תקופתו השניה — כיהן יהיה להסיק את המסקנה, כי נותר לישראל מר־חב פעולה ניכר בתוך ההתפתחויות הפנימיות בפוליטיקה הפנימית בארצות־הברית, והטענה כי "ניכסון בי־אופן כלפי ישראל בכל הקשור ל־התפתחויות הפנימיות בארצות־הברית נראית מופרזת.

מי יפקח על מערכת הביטחון

דרוש הסדר חוקתי חדש לצה"ל

מאת אמנון רובינשטיין

בעת האחרונה אירעו שורה של מקרים שהעלו מחדש נושא ישן נושן — הפיקוח האזרחי על צבא ה־הגנה לישראל. בין המקרים שהמחישו את חומרת הבעיה:

★ הצבא הודיע לקצר את אורך השירות הצבאי לגבי עולים חדשים; החלטה זו נתקבלה בצה"ל ולא הוב־אה לאישור לגוף אחר כלשהו. ה־כנסת לא הובאה אפילו לקבל מידע בנושא זה.

★ תמולגם של אישורי השי־רות הצבאי לחיילי הצבא אף היא נבחנת והמחייה במישור הצבאי.

★ הגו של סגירת אקירת הרדי־ום נחתם בידי אלוף פיקוד צפון בטרם הובא הדבר להשגחת לבני־של הממשלה ולא הובא כלל לכנסת.

בכל שלושת המקרים — והמקרים אחרים שלא הובאו לידיעת הציבור — נתגלה במלוא חיקה מעמדו ה־מיוחד של הצבא: הצבא נהנה מ־עצמאות החורגת מעולה של אלה המקובלים בדמוקרטיות מתוק־נות. הפיקוח האזרחי על הצבא מתבצע ללא כל מסגרת חוקית קו־אימה ובלא שיחיה בו אותם מעצ־רים ואיזונים שהם חלק מהשיטה ה־דמוקרטית. כך מתקבלת, לפעמים, תוצאה מוזרה:

הממשלה מאשרת מינוי כל שגריר וכל קונסול כללי ישראלי בחו"ל, אך אין לה סמכות לאשר, או אפילו לערוך עצה, לגבי מינוי הרמטכ"ל. עניין זה, מבחינת החוק, שייך כולו לשר הבטחון הרשאי לעשות בעניין מינויים בצה"ל כרצונו. גם אם נעבור מהחוק לנוהג נווכח ל־דעת כי, אין המינוי נעשה בהחלטה־צת ממשלתית, אלא, למעשה, מובא בפני הממשלה כעובדה מוגמרת. כיצד נסביר הבדל זה שבין מינוי קונסול בניקרגואה לבין מינוי ה־מפקד הצבאי, רב הסמכויות של צב־אותינו?

★

לשווא תחפש בספר החוקים של מדינת ישראל הסדר חוקי מפורט לגבי מעמדו של צה"ל, סמכויות מפקדיו, דרכי מינויים, וכיוצא באלה ענינים בעלי חשיבות ראשונה במע־לה. בחוקת ארצות־הברית, למשל, קו־בעת כי הנשיא הוא המפקד העליון של צבאה. בחוקי ישראל אין מלה על מינויו של הרמטכ"ל, משך כהו־נתו וכפיפותו לממשלה. קיים, למע־שה, רק מסמך אחד הנוגע למבנהו של הצבא: פקודת צבא־הגנה ליש־ראל.

הפקודה ניתנה, בשעתו, על־ידי ראש הממשלה במאי 1948 וכשנת־ברר, כי מדובר במעשה חקיקה אי־שרה הפקודה, לאחר מעשה, על־ידי מועצת העם. מסמך חפוז וסתמי זה, שנולד בימי המצוקה של מלח־מת העצמאות, נותר על כנו במשך 25 שנה ולא בא לו תחליף עד היום. הכנסת הספיקה, במשך כל השנים הללו, להפוך סדריו של המשפט ה־ישראלי ואף לעשות כל מיני גי־פורים בשטח החקיקה האזרחית, אך לא היה בידה זמן או רצון להחליף את פקודת צה"ל.

הפקודה עצמה אינה אומרת דבר לגבי מבנה הצבא ומערכת היחסים בינו לבין הממשל האזרחי. יש בה פסוק סתמי הקובע כי "מוקם בזה צבא־הגנה־לישראל המורכב מחילות יבשה, מחיל ים ומחיל אוויר". פסוק זה כלולה באיסור על הקמת כוחות מזויינים מחוץ לצה"ל, איסור המו־בן על רקע ההיסטוריה של "הפור־שים". פסוק קצר אחר אומר כי "שר הבטחון ממונה על ביצוע פקודה זו".

מכוח כבע מילים אלה, יש לשר הבטחון סמכויות בלתי מוגדרות ו־בלתי מוגבלות למעשה לעשות בתוך צה"ל כאוות נפשו. הפקודה אינה מזכירה את ממשלת ישראל או את בית המחוקקים שלה. אין בה זכר לכל המשרות העיקריות שבצה"ל — ראש אמ"ן, ראש אג"ם וכיוצא ב־אלה. החוק הישראלי קובע תנאים מפורטים לגבי מינויים של עובדי מדינה, אך אין הוא אומר דבר לגבי מפקדיו הבכירים של צה"ל. ההסדר החוקי לגבי הצבא נולד בסימן רע, כשהתכבטלה הזמנית מהפלגה מסב־כותה של הרשות המחוקקת, ולידה כהלה זו הלידה נפל ממכבר, ש־מומיו רבים מאבריה.

★

בנוסף לפגמים הבסיסיים, באה המציאות הפוליטית והחמירה את ה־מצב. מספר גורמים הגבירו יחדיו את עצמאות הצבא:

★ משרד הבטחון נועד להיות ה־זרוע האזרחית המפקחת, מטעם ה־כנסת והממשלה, על הצבא. אך עד ביומו של בן־גוריון התמזגו הפו־קח המפקחת והוו לגוף אחד הקרוי "מערכת הבטחון". מושג זה אין לו זכר בחוק הישראלי או בנוהל של מדינות מתוקנות. אך המושג המסו־לף משקף את המציאות שבה טושט־שו ההבדלים בין נבחרים למבצעים בין אזרחים למתקדים ושבה עומ־דים השניים, משרד הבטחון והצבא, כמערכת אחת נגד "גופים זרים".

★ בישראל אין, כידוע, אלטרנ־טיבה למפלגת השלטון, אך אופוזי־ציה קטנה יכולה לפחות לתבוע מידע ולעשות צרות. והאופוזיציה הציבורית בישראל היא ימינה למרכז ובדרך כלל היא יותר בטחוניסטית מהמבטחו־ניסט המושבע ביותר שבתוך מערכת הבטחון. עם מפקדי צבא אתה יכול להתווכח על תקציב הבטחון ועל אורך השירות הצבאי, אך מגח"ל לא שמענו מלה אחת בעניינים אלה.

★ המלה "בטחוני" מעוררת אצל אנשים רבים — בעיקר אלה שלא שירתו בצה"ל — תגובות רגשיות עמוקות. הרעיון של פיקוח אזרחי על אנשי צבא נראה בעיניהם כהכנ־סת צלם להיכל, כעניין הפוגע ב־הילת הצבא ואנשיו.

★ גישה זו היתה גם מנת חלקם של עתונאים רבים, אך לגביהם פעל גם קושי אובייקטיבי. מערכת הבט־חון מוגנת על־ידי צנזורה רחבה ולא הורגלה בבקורת עתונאית שוטפת.

בספר השנה של העתונאים, מספר זאב שיף, סופרו הצבאי של "הארץ", על שביל הייסורים של כתב צבאי. הוא נתקל בחשדנות ובסירוב למסור מידע ואם העז למתוח בקורת על הצבא, נתקל הוא גם באיומים וב־סנקציות. כתבתו נשארה, בינתיים, ללא מענה.

הכתב הצבאי אינו יכול אפילו להתנחם בכך שאם יוצלה לרע, יק־בל סעד מבית המשפט העליון. בית המשפט סירב להתערב בעניין "זכו־תו" של שר הבטחון להפלות בין כתב לכתב. כך אירע שגם הבקורת העתונאית צומצמה והוגבלה, בכל ענייני מערכת הבטחון. אך, למרות זאת, היתה העתונות המוסד היחיד שפעל כבלם כלשהו. הויכוח האחרון על אורך השירות הצבאי מתקיים בין "הארץ" למערכת הבטחון, כשהכנסת צופה מן הצד, אילמת וגם חרשת.

★

התוצאה המצטברת של גורמים אלה היא עזובה משפטית ופוליטית, שבה גדלים גם כמה עשבי־בר. לצד האמת, יש לומר כי ניתן היה לצפות לפירות באושים יותר ולשבחם של מפקדי צה"ל ואנשי משרד־הבטחון צריך לומר, כי רק בזכות ריסון עצ־מי — בהיעדר כל ביקורת חיצונית — נמנעו התפתחויות שליליות. אך ההיעדר עצמו מזיק — גרוע לדמוק־רטיה הישראלית, גרוע למעמד ה־כנסת וגרוע לצבא עצמו.

מפקדים שפרשו מן הצבא, כמו אלוף (מיל.) מתי פלד, הביעו הר־צוכה על ההסדר המוזר לפיו שר הבטחון הוא צנור התקשורת אחד — שלפעמים אף הוא נסתם — בין צה"ל לבין הממשלה. היעדר כל פורום ל־ליבון בעיות צבאיות־מדיניות, כמו מועצת הבטחון הלאומית בארצות־הברית, הוא לרעת כל הנוגעים ב־דבר. היעדר כללים ברורים לגבי ההתקשרויות, פוליטיות של מפקדים בכירים עם מפלגות פוליטיות פוגע, לדעתי, באחד מבסיסיו העיקריים של הצבא.

היעדר פיקוח אזרחי על הצבא נר־בך בשעתו על־ידי בן־גוריון בטעם של מניעת כניסתה של המפלגתיות לצה"ל. לשונות רעות ספרו לנו, כי המפלגתיות אולי גורשה, אך המפ־לגה נכנסת, היום, על כל פנים, ה־מפלגתיות נכנסה בדרך הגרועה ב־יותר, כאשר מתנהלים דיונים עם אלופים על תפקידים מפלגתיים עוד בטרם סיימו אלה את שירותם.

כך נותרנו בפני מצב מוזר: ה־מפלגתיות נכנסת גם במקום שהיא אסורה באיסור חמור ואילו הפיקוח האזרחי המשפטי חסר גם כשהוא חיוני ביותר.

★

צה"ל הוא, כפי שאומרת המליצה, צבא העם. [illegible] שקף אמת זה.

שלום לא אקטואלי

המלך חוסיין — לאומן ערבי נחרץ ונאמן

מאת א. שווייצר

הדיון במזכירות מפלגת העבודה על תנאי הסדר הגבולה המזרחי של ישראל והידיעות המתמידות על מגע רצוף בין מלך ירדן לאישי צמרת ישראליים (כולל הגב' מאיר), עוררו אצל רבים את הרושם כי קרוב הש־לום עם ירדן. רושם זה מוטעה: בעבודה עסקו בתנאים הישראליים להסדר, הרחוקים מלהיות זהים עם מה שידוע על תנאי המינימום של המלך חוסיין. יתר על כן, גם אם הסתמן במעמד האמורים במזכירות העבודה רוב לפתרון הקרוי "יגאלי", בעדודו מן הדיון ראשי הנציגים, עוב־דה שיש בה כדי להטעות לגבי הלך הרוח במפלגה ומסקנותיו המדיניות.

אך לא פוגעת בחוץ להעיר, כי הסדר הכרוך בנסיגה רבתי — זו נדרשת גם לפי פנחס ספיר, גם לפי יגאל אלון וגם לפי אריה אליאב — לא די אם זכה ברוב, ואפילו רוב גדול, במפלגת העבודה. לצעד כזה, בנסיבות המזדמנות לאומה פעם ב־חמישים או במאה שנה, דרושה הס־כמה ציבורית מכרעת, המקיפה את ה־מפלגות ואת הארגונים החברתיים ה־אחרים. אין יסוד להנחה שרוב כזה קיים בעין — ובעצם אין סיבה, מדוע יהיה קיים.

★

כלומר, סיבות יש, אלא שהן שיר־ניות ומפוספסות בשפה זו. הדאגה מפני מיליון אזרחים ערביים במדינת ישראל אינה אקטואלית, כמו שלא אקטואלית החרדה מפני אבדון הרוב היהודי עד במאה ה־20, כתוצאה מן ההבדל בשיעורי הילודה בין שתי העדות. הסיבה לכך היא שאין מי שיעניק את האזרחות — והכוונה לפני שבסמכותו לעשות כן — ואין מי שיחפוץ בה; והמוסכם לגבי הבטחון הדמוגרפי הערבית כי היא בבחינת שיר־רת העתיד. הניוקים לדאגה ישנם ואיתם הם אמצעים ואמיצים — אך אין זה לפי המנהג של עמים להחז־לים על צעדים היסטוריים הרפתקניים על פי נימוקים מעין אלה.

בצד השני, בין חסידי ארץ־ישראל השלמה, יש טיעון מושפט דומה, אם כי בעל מגמה הפוכה, המתבסס על דבקות הישראלי של היום בחברון. עמנות שיהיה יותר האתרים ההיס־טוריים או הקדושים של עם ישראל. לוא פרץ מרד ביהודה ובשומרון שהיה תובע קרבנות רבים בנפש וברכוש, ספק רב אם היה העם קם כאיש להגן על הריבונות המדינית במקומות אלה, או אפילו השליטה הצבאית במצודים בגב ההר או בבקי־עת הירדן. ואין זה משום שמהמה תודעתו ההיסטורית, אלא משום שב־ימים אלה אין זה נחשב מוסרי לשלוט בעם אחר המוכיח במעשים כי אין הוא רוצה להיות נשלט על־ידי זרים. אך יהודים של חסידי ארץ־ישראל השלמה הוא, כי הנכו־נות למות בעד חברון לא תעמוד במבחן; מרד ערבי (או מסע שיח־רור ירדני) אין וגם אינו חזוי. הנסי־בות מדבריות במכה שב ואל הפכה אצל אנשי הממשלה מתקמת מסילה החובה להחליט (הזכות לדברות במזכירויות המאסיפות־עם אינה שיי־כת לעניין), ואם אין בנסיבות אלה כדי לאשר את האמונה המיסטית המעדיפות של חסידי הארץ השל־מה, מצד שני לא בהדיש קורבן לשלום כדי לקיים מצב בפועל שאינו סותר אותו.

לכן נראה הדיון המשכך סביב הנסיגה והשלום עם ירדן כה תלוש "בלתי־מציאותי". הארים המגיעים הכלכליים הסדר, והמכמת הצד שכ־נגד להנאי מינימום או ימלוהו לכפר תם עליו כנאן האילוצים מרובים והכלכליים פנים־ישראליים מכאן שמר מאפשרים לאנשי מריכה אחר ראויים לאפשר לציבור הישראלי הש־לם לאחוז תנאי מינימום. יחזו מניעות יצו־ינם או שיקולים מדי־ניים ארוכי־טווח משכבעים, עניים של חסידי השלום הירדני בסיפור ראלי הוא עניין שאינו בזמנו — ו־צריך להוסיף, עניין שהתנאים לא הבשילו.

★

אולי בשל כך נהכה כי בתיעום של תומכי ההסדר לאלתר עם ירדן, הם בבחינת אשליה והטעיה עצמית. אחרים המצדדים בו שוגים באמו־נתם, כי ניתן להחזיר אחורה את גל־גלי ההיסטוריה. הכוונה לאלה שמתוך תחושה הומאניסטית כנה, אם כי עקומה במקצת, רוצים בהסדר שב־נסיגה ושאיל ואינם יכולים לראות בהעסקת ערבים בישראל מתמה החשש מהפיכתם לחוטבי עצים ו־שואבי מים. מלבד מה שלא ברור, כמה מבין 50 אלף העובדים מיהודה ושומרון המועסקים בישראל מסוגלים להיות מנהלי בנקים או מרצים לפי־סיקה גרעינית בנכון ויינבון, לא ברור גם כיצד סבורים בעלי דעה זו למנוע את העסקתם של עובדים ער־ביים אלה בעסוקיהם הנוכחיים בע־תיד, כלומר אחרי השלום. שלום פי־רושו גבול פתוח — ואם יזדקק המעסיק הישראלי לכוח אדם נוסף, ברור שהעדיפות תינתן למי שיושב בקרבת מקום. והאבה נוהגת להאי־מר, קשה להבין את הרגש ההומאני־טארי שמסביל נכונו בבקש למנוע תעסוקה ופרנסה לערביים המועס־קים בישראל, רק משום שלא מוצעת להם תעסוקה ופרנסה טובות יותר.

מי שדוחה את הרעיון של העסקת ערבים במשק הישראלי, רוצה לאמתו של דבר לשוב למצב ששרר לפני יוני 1967, מה שלא בדיוק עולה בקנה אחד עם האפשרויות; משונה שבעלי דיעה זו הם מן הקו־לגים ובעלי ההשפעה בין הקריים יותר. מי שמשקיף בעין פקוחה על המצב (ולאחר שאשליותיו הנעימות צנחו בחמש השנים האחרונות) מגיע למסקנה כי חיסול השליטה, אחזו מאמר מזרחי ותוליד שכוח, הוא הכופר שעם ישראל ייתבע לשלם בעד חלקו ביצירתה; כי הדבר ייע־שה, אם יעשה, רק תחת שלטון ישראלי תוך שילוב חלקה המזרחי של ארץ־ישראל המנדאטורית במשק הישראלי; וכי מצבו המדיני וה־משפטי המשורעל של חבל ארץ זה ישאר משורעל, כל עוד לא תוכרח ישראל, בין בלחץ שמקורו בערביי ארץ־ישראל ובין בכוחה של כפיה מבחוץ, להבודד אותו, כלו' להס־תלק מכיבושיה.

צריך להוסיף לכאן עוד נימוק. רק אנשים כה נטולי ראיה מדינית בהירה כמו הערבים, לא גילו עד כה, כי אין לאומן ערבי נחרץ ונאמן יותר ממל־כה של ירדן. לוא הגיע חוסיין באמת מכח שיקולים שושלתיים, כפי ש־טוענים אויביו הערבים, היה נוהג על פי עצת בני משפחתו ומשאיר את אנשי יהודה ושומרון רענה לגורלם.

ממלכתו ומצבו האישי היו מתחז־קים לאין שיעור, לוא כך נהג: יהו־דה ושומרון רצוה הם קני־צרינות. אלא שחוסיין הוא בן נאמן לעמו, מקולל בנושא אחריות לאומית חזק הרבה משל ערפאת או נאצר. הוא מבין כי שיחרור הפלשתינאים מן הכיבוש הזר מחייב השלמה עם קיומו הלאומי של הכובש בתחום גיאוגרפי, שהוא בכל מוזו נראה לעין אבוד בלאו הכי מבחינת האו־מה הערבית. אך בגלל היחום של הערבים כפי שהם, קשה לפי שעה להעלות על הדעת הסדר יציב עם ישראל המקובל, גם על המלך, גם על נושא דאגתו, ערביי ארץ־ישראל. עובדה זו לא היתה ברורה די צור־כה ב־1967; היא צריכה להיות גלויה מכל ספק נוכח הנסיון של חמש וחצי שנים שחלפו מאז מל־חמת ששת־הימים.

★

אף כי לפי הכלל התלמודי אין סומכין על הנס, יש רבים וטובים בישראל החוזים — לאמתו של דבר, מקווים — שלחץ אמריקאי ישים קץ, בטווח זמן קצר, לכיבוש הישראלי ביהודה ושומרון. רק שוטה יכפור באפשרות מעין זו, אך סיכוייה מע־טים, ויש אומרים, אפסיים. הלחץ האמריקאי יופעל, אם יווצרו נסיבות המצריכות התערבות, כגון שפיכות דמים כללית, וכיוצא בזה. אך זו אינה התוית מעשית על פי העובדות הידועות כיום על הלך הרוח בין תושבי יהודה, שומרון רצוה או על פי עוצמת תנועות השיחרור (קרי מחבלים) בחבלי ארץ אלה.

מכל האמור כאן לא צריך להסיק את המסקנה כי בטל הצורך במאמץ ישראלי שנועד לשים קץ למלחמה עם ארצות־ערב. אך את המאמץ יש לעשות כלפי היריב שכוחו ומעמדו יכולים לשמש, בטווח הקרוב, איום רציני על ישראל, ואשר אינו מסו־בך במישרין בנושא הפלשתינאי.

רק כסיל יאמין, כי הסיכויים להס־דר, חלקי או שלם, עם מצרים הם טובים; אך בינם לבינו לפחות לא עומדים אינטרסים חיוניים סות־רים, וגם המצב בשטח הוא כזה של־פחות באופן עקרוני אפשר לקוות ליישוב הסיכסוך הנוגע עליו. אם אמנם יושג הסדר כזה, יתכנו מה־שבות שניות גם בישראל, גם בין ערביי השטחים המוחזקים, גם ביר־דן, שעל פיהן אפשר יהיה לגשת להתרתו של הסבך הארצישראלי.

אך אפילו בתנאים הטובים ביותר, הרי תהליך אטי המצריך סבלנות שאינה מצויה משפע במזרח התי־כון. ומכל מקום אין לדחוק את הקץ, כי הדבר לא יקרב את ימות המשיח, אלא את חבליו.

אחד
מארבעים וארבעה
אתרי בניה ב-
13
ערים
יתאים בודאי גם לך!

חפש את דירתך–בחברה טובה

ירושלים: שמאי 4, טל. 02-227935 ● תל-אביב: אבן-גבירול 148, טל. 447545 ● בת-ים: רוטשילד 34, טל. 843595 ● חולון: סוקולוב 47, טל. 845264 ● בני-ברק: ז'בוטינסקי 20 (פינת רח' רבי עקיבא), טל. 784191/2 ● רמת-גן: ראה בני-ברק ● פתח-תקוה: ראה בני-ברק ● הרצליה: סוקולוב 58, טל. 937576 ● כפר-סבא: ויצמן 52, טל. 924010 ● רעננה: ראה הרצליה וכפר-סבא ● אשדוד: רוגוזין 4, טל. 055-25861 ● ראשון-לציון: רוטשילד 50, טל. 947045 ● לוד: שדי דוד המלך, פינת שלמה המלך ● פאן לון בינלאומי: ת"א, פרישמן 60, טל. 240224, 240225

פאן-לון

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אנרכיה ברשות השידור (א')

אין כושר שיפוט עתונאי

עובדי החדשות: חסרי הדרכה והכוונה כיצד להציג העובדות

מאת יאיר קוטלר

ב־7 בספטמבר 1972 נערך בנמל האויר לוד טכס אשכבה ל־11 ה־ספורטאים הישראלים שנרצחו ב־מינכן. שעות רבות לפני הגיע ה־ארונות לישראל דיווחו אמצעי־התקשורת בישראל ובעולם, כי ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר תהיה נוכחת בנמל לוד ותספיד את הקרב־נות. הטלוויזיה הישראלית והרדיו עשו את כל ההכנות המתאימות. זמן רב לפני מועד הטכס התקשר טל־פונית מר אלי מזרחי, סגן מנהל לשכת ראש הממשלה, אל העורך התורן בחדר החדשות של שידורי ישראל. מר מזרחי מסר כי אחותה של ראש הממשלה נפטרה בלילה. הוא ביקש לשדר את הידיעה במה־דורות החדשות הראשונה והשניה בעברית ובאנגלית כדי שהציבור ידע, בהקדם, כי ראש הממשלה, מפאת אבלה, לא תוכל להשתתף ב־אזכרה בנמל לוד, כי באותה עת היא הלוהה למנוחת עולם את אחו־תה.

הידיעה לא שודרה במהדורות ה־חדשות הראשונה. שוב התקשר מר מזרחי לחדר החדשות לברר פשר הדבר — ונדהם מן התשובה: שי־דורי ישראל אינם משדרים הודעות על פטירות אלא על פי דף קריטר־יונים שקבעה ועדה מיוחדת, ואחו־תה של הגב' גולדה מאיר, ראש ה־ממשלה, אינה מופיעה בשום סעיף.

אלי מזרחי לא הירפה. הוא התק־שר לעוזרו־יועצו של סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יגאל אלון, השר הממונה מטעם הממש־לה על ביצוע חוק רשות השידור. סגן מנהל לשכת ראש הממשלה בי־קש למנוע עגמת־נפש, אך נבלם ב־תשובות סטריאוטיפיות. בלית ברי־רה התקשר מר מזרחי עם יו"ר רשות השידור ולטר איתן: שיינה נפטרה, אחותה של גולדה... יש לשדר מייד את הידיעה ברדיו כדי שהציבור יבין מדוע לא תהיה גולדה בטכס בלוד... עורכי החדשות ברדיו מסרבים לש־דר... עשה משהו...

מר איתן התקשר מייד עם מנכ"ל רשות השידור שמואל אלמוג. לא היה קל לשכנע את המנכ"ל לשדר את הידיעה. הידיעה שודרה בסיומה קטוע במהדורת חדשות מאוחרת.

„צריך שכל כדי להחליט מה ל־שדר מה לאו" — הגיב כעבור חד־שים מר איתן בראיון מושקע.

ראשי רשות השידור לא ידעו ל־הבחין בין עיקר לטפל, ולא תפסו, כי לא מותה של אחות ראש הממש־לה הוא „החדשה", כי אם אי יכול־תה של גב' מאיר להשתתף באזכ־רה בלוד בגלל אבל במשפחה ה־קרובה ביותר. את הידיעה ה ז א ת היה עליהם לשדר ללא דחיות כל־שהן.

* * *

ב־28 בספטמבר 1970 מת נשיא מצרים גמל עבדול נאצר. ההודעה הרשמית על מותו של נאצר הועב־רה במיבזקים על־ידי סוכנויות ה־ידיעות הבין־לאומיות לכל אמצעי־התקשורת. דקות מספר לפני שהוב־זקה הידיעה בטלפרינטרים של ה־טלוויזיה הישראלית בירושלים, ה־כותבים בחדר החדשות, הולכו מהדו־רת החדשות הקצרה והמסכמת את שידורי הטלוויזיה לאותו לילה. מר־דכי (מוטי) קירשנבאום היה אותו לילה עורך אחראי לחדשות. הוא ערך את מהדורת מבט הרגילה ועמי־תו אלי ניסן ערך את המהדורה הקצרה, המסכמת, שהחלה אחרי 10 בלילה. המגיש היה עמק פרי. תוך כדי שידור החדשות הרגילות הבחין מוטי במיבזק הסנסציוני שהגיע מ־קהיר. מוטי בישר את החדשה לאלי ניסן. השניים החליטו מייד לתרגם את ההודעה כדי להספיק לשדרה עוד במהדורה המסכמת שהגיש אותה עת עמק פרי. הוכנה גם אלטרנטיבה, במקרה שלא יספיקו לשדר ההודעה: יקריינו על הכסף קיקופית שתלוה במוסיקה. עמק פרי יבשר לצופים על הידיעה הבוטה שתשודר מייד. כך עשה.

בתום מהדורת החדשות צילצל ב־טלפון אל חדר החדשות המנכ"ל אלמוג, שאל את אלי ניסן למה ד־מדוע הוארכה מהדורת החדשות ה־קצרה. הסביר לו ניסן, כי הדבר נעשה בגלל ההודעה החשובה ה־צפויה. אלמוג טרק את הטלפון. מוטי קירשנבאום ואלי ניסן הנדהמים הת־קשרו מייד עם מנהל הטלוויזיה, ב־אותם ימים נקדימון רוגל. נקדימון הפתיע בהיסוסיו את שני העתונאים הנבוכים. הוא חשש מלהסתבך עם המנכ"ל. מוטי ואלי הציעו לנקד־מון לאשר את תכניתם: להודיע ל־מאזיני הרדיו שיצפו בחצות בטל־וויזיה בשידור דוקומנטרי מיוחד על נאצר.

בארכיון הטלוויזיה מצא מוטי קירשנבאום נקרולוגים מצולמים על חייו של נאצר באורך שידור של שבע עד עשר דקות, כולל הטכסט. כל מה שנותר לו היה לתרגם מאנ־גלית לעברית — מלאכה של חצי שעה. מוטי ואלי תכננו גם להביא לאולפן אישים שונים כדי שיגיבו ב־שידור חצות על המאורע המרעיש וההשלכות הצפויות לישראל ולעולם. בינתיים נערמו בחדר החדשות תגו־בות מכל העולם, וגם ראיונות עם מנהיגים פלשתינאים בירושלים ה־מזרחית ובשטחים. בעיר העתיקה הוכרז אבל. מוטי ואלי פעלו מהר, הצמידו צוות מיוחדת לכתובות, לא שיחררו את צוות החדשות. הכל עמ־דו הכן, אך נקדימון רוגל המהסס ואותו הפודים פסק: לא צריך.. למה להסתבך...

מוטי קירשנבאום החל לאבד את עשתונותיו. הוא ביקש מאלי ניסן להתקשר עם המנכ"ל אלמוג, לבקש את אישורו לשידור המהדורה ה־מיוחדת בחצות ובכך להקדים את עתוני הבוקר הצהרים — כפי ש־נהגו תחנות טלוויזיה באותו לילה בדומה חדשות בכל ארץ אחרת. הס־בירו לאלמוג את חובת הטלוויזיה הממלכתית הישראלית לדווח ול־הגיב על החדשה המרעישה ולא לד־חות את השידור למחרת בערב. הם ביקשו אישור לתכנית של חצי שעה כאשר כל החומר מצוי וערוך ל־שידור ואין צורך באילתורים.

שמואל אלמוג נשמע נרגז: כבר הודעתם על מותו של נאצר במה־דורה הקצרה... מספיק בכך.. התכ־נית שאתם מבקשים לשדר בחצות לא תקים את נאצר לתחיה...

* * *

ה־19 בדצמבר 1972. אפולו 17, אחרי מסע היסטורי בחלל ושהייה ממושכת על הירח, נוחתת בשלום על פני כדור הארץ. בכל העולם צופים מיליונים באירוע המיוחד ב־מינו על מסך הטלוויזיה, מתפללים ומריעים. בישראל: דממה. הטלווי־זיה הישראלית, המוציאה מיליונים על תכניות־סרק, כוח אדם מיותר, ציוד מוכשל ועוד, לא מצאה כמה עשרות אלפי ל"י להזמנת שידור זה באמצעות הלוויין.

בראיון הודה המנכ"ל שמואל אל־מוג: ההחלטה לא לשדר את נחיתת אפולו 17 לא היתה כל כך נבונה, אך אנו במצב קשה... לא היה כסף.. ההחלטה באמת לא טובה.. השאלה הנשאלת היא: כמה כסף יש לך וכמה זה שווה לך...

* * *

בנגקוק, תאילנד, ה־28 בדצמבר 1972. השעה: 5 לפנות ערב. מדינת ישראל בציפיה דרוכה למתרחש ב־ארץ הרחוקה, בשגרירות ישראל. דובר תנועת החרות התקשר טלפו־נית אל הד"ר יעקב תבין, חבר הועד המנהל של רשות השידור וסגן יו"ר ההנהלה העולמית של תנועת־החרות. בעיה חדשה: הטלוויזיה ראיינה ב־צהרים את מנחם בגין בנושא המחלו־קת עם עזר וייצמן. לפני שמר בגין השיב על שאלתו הראשונה של ה־מראיין דן רביב, אמר לו מנהיג חרות: אדוני, לפני שאני עונה לך אני מבקש לומר כי עיני כולנו נשו־אות לבנגקוק.

דובר חרות סיפר לד"ר תבין, כי הטלוויזיה החליטה לא לשדר את המשפט הפותח. הדובר אלי בן־אליעזר הודיע לשני אנשי הטלוויזיה טוביה סער ומיכה לימור, כי אם ישמט המשפט הפותח לא יופיע מר בגין על המסך ביום כזה כאשר כל ישראל רתוקה לבנגקוק מ־בלי להתיחס במשפט אחד לנושא. הדובר אמר לאנשי הטלוויזיה, כי לדעתו לא כדאי להקרין את הראיון מבלי המשפט האמור. השיב מיכה לימור לבן־אליעזר: הראיון נמצא עתה בבעלות הטלוויזיה... אין לך רשות להכתיב לנו מה לשדר מה לאו... בינתיים אישר את ההחלטה גם צבי גיל, מנהל החדשות ועניני היום בטלוויזיה.

דובר חרות ביקש את התערבותו המיידית של הד"ר תבין. האחרון התקשר בטלפון עם מנכ"ל רשות השידור שמואל אלמוג, אמר לו: אני מבקש לכלול בראיון עם מר בגין את המשפט הפותח... לא יתכן שאדם במעמדו של מר בגין, שנאות להתראיין בטלוויזיה, לא יתיחס ה־יום למאורע מרכזי אפילו במשפט אחד.

השיב אלמוג (לדברי הד"ר תבין בראיון אתי): לא ייתכן שכל אחד שירואיין בטלוויזיה יביע דעתו על

שמואל אלמוג

בנגקוק. השיב הד"ר תבין למר אל־מוג: מר בגין אינו כל אחד, ואם אינך מבין שמר בגין, במעמדו, אינו יכול לנהוג אחרת, אני מצטער מאד. אני מבקשך להורות לצבי גיל לכ־לול בראיון את המשפט הפותח. אל־מוג לתבין: אנו לא נשדר זאת כל עוד איש ממשלה לא מתייחס לנו־שא, ואם שותקת הממשלה — אין גם מקום לשדר את דברי מר בגין. תבין לאלמוג: מר בגין לא הצהיר הצהרה מדינית־פוליטית. הוא אף לא כותח ביקורת. לא השיא עצה מה לעשות ואיך לפעול בבנגקוק, אלא פשוט הביע משאלת לבו, כישראלים רבים אחרים: „...אנו מיחלים ל־שיחרורם המהיר של בני־הערובה..." אלמוג לתבין: כל עוד לא תתייחס הממשלה למקרה בבנגקוק לא ישודרו דברי בגין. תבין לאלמוג: אני מניח שמר בגין יבקש לא לשדר בכלל את הראיון עמו. אלמוג לתבין: הוא זכאי לכך. תבין לאלמוג: אבל עורכי מבט לחדשות הודיעו לי, כי זאת רק זכותם בלבד אם לשדר אם לאו את הראיון.

* * *

ה־28 בדצמבר, 8 בערב. פושטת שמועה כי עומדים לשחרר את בני־הערובה הישראלים המוחזקים בשג־רירות ישראל בבנגקוק על־ידי אנשי ספטמבר השחור. הד"ר תבין התקשר טלפונית עם מר בגין, הודיעו כי לדעתו אין כבר יותר טעם בשידור המשפט הפותח ואפשר לוותר עליו ובלבד שהראיון ישודר כדי לאזן דברים ולהשיב על דברי עזר וייצמן. טלפן הד"ר תבין אל מנהל הטלוו־זיה ישעיהו (שייקה) תדמור. זה השיב לו כי הוא בכלל לא יודע במה המדובר (מר תדמור אינו מטפל בטל־וויזיה בכל הנוגע לחדשות ולעניני היום — י. ק.) כי היה בתל־אביב. הוא הפנה את הד"ר תבין לצבי גיל.

תבין הודיע למר גיל, כי הוא מתיר את שידור הראיון ללא ה־משפט הפותח. אך צבי גיל מיהר להשיב (השעה 8 בערב, חצי שעה לפני מבט לחדשות, מהדורה הנמש־כת 20 דקות): כבר אי־אפשר ל־שדר הערב.

הד"ר תבין, ממש כמו אלי מזר־חי, סגן מנהל לשכת ראש הממש־לה, נאלץ לפנות לישועה, לעזרת היו"ר ולטר איתן — אך ללא הוע־יל. כאשר סיפר הד"ר תבין למר איתן את השתלשלות של מר אלמוג, השיב מר איתן לתבין (לדברי ה־אחרון): „...אני מזועזע... אני מוכ־רח להגיד לך, כי מר בגין הביע את רחשי לבו, כפי שהביע זאת לגבי תושבי ישראל... אטלפן לאל־מוג ואבקשו לשדר הראיון...

ולטר איתן קיים את הבטחתו לד"ר תבין. הוא התקשר עם ה־מנכ"ל אלמוג, אך זכה באותה תשו־בה: הממשלה עדיין לא התייחסה להטיפה, וכו' וכו'. צילצל איתן לתבין וסיפר לו את תשובת אלמוג, והוסיף: המנכ"ל מוסמך לעשות צרות...

ב־31 בדצמבר, בישיבת הועד ה־מנהל בירושלים, העלה הד"ר תבין את הנושא לדיון. החברים התווכחו קרוב לשעתיים וחצי. חמישה מ־שבעה חברי הועד המנהל הביעו מורת רוחם מהחלטתו של המנכ"ל אלמוג להשמיט את המשפט הפותח בראיון עם מר בגין ומאי־שידור הראיון בכלל. בסיכום הדיון הלהט החליט הועד המנהל לנזוף בדרך מקורית בשמואל אלמוג, לחייבו ל־בקש פגישה עם מנחם בגין כדי שיבהיר לו את נימוקיו לפסילת ה־ראיון.

* * *

הח"כ יוסף תמיר גולל לפני ועדת החינוך פרשת היחסים המעורערים הקיימים בטלוויזיה, שלאחרונה ה־חלו משפיעים ומדביקים גם את הרדיו. במצב הקיים — סיפר הח"כ תמיר — גילה לו מיכה לימור, כתב הטלוויזיה בכנסת, כי עובדי החדשות בטלוויזיה חסרי הדרכה והכוונה כי־צד להציג את העובדות כפי שהן מתרחשות מעל דוכן הכנסת או ב־מליאה ולהעתיקן למסך הקטן. ה־תוצאה: במקום שיראו הצופים את המתרחש במליאה, או על הדוכן, ממלא את המסך הקטן פרצופו של מיכה לימור.

המנכ"ל אלמוג, בישיבת ועדת ה־חינוך והתרבות ב־4 בדצמבר, קם להשיב על ביקורתו של הח"כ יוסף תמיר. הוא תמה על האשמותיו של ח"כ תמיר בענין „היחסים המעור־ערים" בבנין הטלוויזיה. אמר אל־מוג: אני חושב שדבר זה אינו מוצדק. יחסים מעורערים אי־אפשר למדוד... אני אינני משתומם על כך שהעתונים כותבים מה שהם כות־בים. קודם כל העתון הוא המתחרה הראשון של הרשות, בביחוד של הטלוויזיה...

אני חושב שאין זה פלא שיש בין כל העתונים הסכם של שתיקה, ש־איש אינו כותב מה שנעשה אצל חברו, להוציא את רשות השידור, שעליה כולם כותבים...

היו"ר הד"ר אלימלך רימלט: מ־קובל בכל העולם שהעתונים כותבים על הטלוויזיה.

אלמוג: אינני יודע אם מקובל בכל העולם שאין כותבים זה על זה. אבל פה בארץ יש הסכם בלתי כתוב בין העתונים.

רימלט: האם היית ממליץ שה־עתונות לא תכתוב מאומה על ה־טלוויזיה, או שתכתוב רק דברים טובים?

אלמוג: לא. הייתי מעדיף שהם יכתבו באותה מידה של פתיחות על העתונות כפי שהם כותבים על הטל־וויזיה (מר אלמוג — חבל שהדר כנסת לא העיד לך על כך — וודאי שכח כי העתונים בישראל שייכים ל־בעלים פרטיים או למפלגות, בעוד הרדיו והטלוויזיה שייכים לציבור, למשלמי המסים — (ההבדל מהותי, עקרוני וקובע — י.ק.). שיכתבו גם על עצמם כך. אז אני חושב שהדבר היה נראה אחרת.

אולי מי שכותבים עליו צריך ל־הרגיש טוב שכותבים עליו. אבל אני חושב שיש באמת הרגשה שלילית בנוסח מסויים של כתיבה. אינני חו־לק כלל על כך שמבקר שרואה מה שהוא רואה על המסך, או שומע מה שהוא שומע ברדיו, כותב מה שעולה על לבו, ויהיו אלה דברים חריפים ביותר. אבל סדרת מאמרי רכילות על מה שאמר עובד פלוני על אלמו־ני אינה תורמת מאומה אלא ליצור את הרושם המוטעה שבאמת יחסים מעורערים אלה בטלוויזיה יש להם השפעה על כל מה שאנחנו רואים על המסך, כאילו היחסים בכל ה־מוסדות הציבוריים, המפעלים או מ־קומות אחרים, הם תמיד הרמוניים.

אני חושב שכשם שאין זה נכון שבכל המוסדות האחרים שוררים יח־סים הרמוניים כך אי־אפשר לומר שבאותו מקום שעליו כותבים תמיד היחסים הם מעורערים.

רימלט: מדוע אתה מבקש איזו חסינות מיוחדת?

אלמוג: אינני מבקש. אבל ה־עתונות, המתחרה של רשות השידור, היא מקור האינפורמציה הלגיטימי של חברי־הכנסת. אני אומר שיש מוסדות חשובים מאד במדינת ישר־אל שבהם קורים דברים, לפעמים גם דברים לא נעימים שמתגלים אחרי שנים, למרות דו"ח מבקר־המדינה וכו'ריב, מבלי שהכנסת והציבור ה־רחב ערים למתרחש, משום שאת ה־עתונות זה לא מעניין. אינני צריך להביא כאן דוגמאות מכל כך הרבה מפעלים שבהם קרו דברים שאחר כך היו סקנדל ציבורי. ברשות השידור לא יכול הדבר להגיע לסקנדל צי־בורי, כי עוד לפני שהדבר קרה כבר כתבו עליו בעתון, ולאו דוקא את האמת...

התעוררות מגשרת ומפרידה

הסתייגות בארה"ב מהבלעדיות של ישראל כמרכז העם היהודי

מאת אליהו סלפטר

סימני השאלה על משמעות התבר־רות ההתעוררות המורגשת עתה ביהדות אמריקה הפכו כשלעצמם נושא ללבטים בקרב אנשי רוח ועס־קנים, החל ממנהיגי הממסד ורבנים של קהילות מבוססות ועד לליברא־לים מקצועיים ואנשי השמאל הקיצו־ני.

מה קורה ליהודי האמריקאי ומה קורה ליהדות אמריקה?

לאן מובילה האתניות היהודית החדשה?

מה יהיה הקשר בין „בעלי היהו־דית" שמעבר לים ובין המדינה היהו־דית הקטנה במרחק אלפי קילו־מטרים?

ובעיקר וקודם כל: היש לראות בהתעוררות הנוכחית ראשית של הה־ליך המשנה את פני יהדות אמריקה או רק אופנה חולפת?

לא כולם מוכנים להשיב על השא־לה האחרונה באומרם, כי עדיין מוק־דם לקבוע דבר והרבה תלוי במה שיתרחש בשנתיים או שלוש השנים הקרובות: היעודדו אנשי הרוח, הסופרים, המלומדים והוגי הדעות את הצמאון הרוחני הניכר כיום בקרב הדור הצעיר ללמוד כל דבר יהודי? ומאי־דך, הצפויה החברה האמריקאית לתקופת רגיעה יחסית, בה יוכלו גם היהודים להימלך בדעתם ולמצוא מקומם באמריקה של אחרי מלחמת ויטנאם ואחרי המהפכה הכושית של סוף שנות השישים וראשית שנות השבעים?

יש בעלי מחשבה רציניים, שאינם אופטימיים ביותר. „אני חושש שה־התעוררות היא רק „מגמונת" קטנה חמנית במגמה הכללית הרחבה של הטמיעה" — אמר לי סוציולוג צעיר אתו שוחחתי בטורונטו. „הנהירה ללמוד ולחפש את תוכן ההוות היהו־דית עלולה להתגלות כדגם 1972/73 של אותה אופנה שבשנים קודמות העמידה במרכז את ההתעניינות בסו־אה את המלחמה בתעמולה האנטי־ישראלית של השמאל החדש", אומר פרופסור פעיל בתנועה הציונית. „האם החיפוש של הצעירים הוא לעומק או שמא הם מחפשים ביהדות קיצור־דרך כמו שמחפשים בבודי־היום, מיסטיציזם או באל.אס.די?" שואל אחד הסופרים היהודיים המ־פורסמים ביותר של אמריקה.

אך כאשר ממשיכים בשיחה, בהי־קים ובהעים ביותר, מודים גם בעלי הספקות — תוך היסוסים, הסתיי־גויות וסימני שאלה כפולים — כי מה שמתרחש ביהדות האמריקאית, וב־עיקר בקרב הדור הצעיר, נראה כחורג מגדר תופעה חולפת. מספר הלומדים עברית, המשתתפים בחוגי לימוד היסטוריה יהודית, הקבוצות תפילה „לא־ממוסדות", במועדונים משפחתיים ללימוד תלמוד, ב„בתים לחיים יהודיים" ובעשרות הצורות האחרות של הלימוד המהות השו־שים — אמנם מגיע רק לכמה עש־רות אלפים מתוך המיליונים. אך אנשים אלה הם העדית בקהילות ובעיקר הסטודנטים והאקדמאים הצ־עירים, אותו קומץ מובחר אשר בכל חברה יכול להוביל ולהדריך את ההמון.

*

„אני מודאג מאד מההתקשרות החדשה בין היהודים והימין", אומר יו"ר הקונגרס היהודי האמריקאי, הרב ארטור הרצברג, הוא מדגיש ש־יהודי אמריקה אינם יכולים להרשות לעצמם לנטוש את הברית המסורתית עם הליברלים ולפרק את „הקוא־ליציה הליברלית", שכן לטווח הא־רוך תלוי שגשוגו של כל מיעוט אתני בקיום אוירה ליברלית באמ־ריקה. הוא חושש גם מפני קרע ללא־תקנה שיתהווה בין היהודים לכו־שים: המנהיגות הכושית המתונה מיצגת הרוב בין שחורי־העור היא בן־בריתו הותיק והנאמן ליהודים ולישר־אל. יהיה זה חמור מאד אם עשרות מיליוני הכושים האמריקאים יתגבשו כאויבים מושבעים של היהודים ה־אמריקאים.

„היהודים הפכים מיעוט אתני כמו כל קבוצה אתנית אחרת באמריקה", אומר הסופר פול ג'ייקובס, ממנהיגי הרדיקלים של השמאל הקיצוני. „פר־ריש הדבר שאמריקה הופכת ארץ בלי יהדות — אותה יהדות אשר משך דורות היתה מקור תמיכה ואהדה לכל מאבק למען הקבוצות המדו־כאות והמנושלות בחברה האמריק־אית. למדינת ישראל יש חלק בהתה־ליך זה: היהודי האמריקאי מיחס לישראל את כל המעלות שהוא חש כי הוא עצמו לוקה בחסרונם. ישראל הפכה קביים ליהודי אמריקה, המש־תמטים מהמאמץ להלך על רגליהם."

דעות מסוג זה הן דעות מיעוט, אך הן משקפות את חוסר הודאות לגבי הכיוון והתוצאות של ההתעו־ררות הפרטיקולריזם היהודי.

„היהדות האמריקאית עוברת ממצב של התרגשות — ממנה סבלה אך לא חשה בה — אל מצב של רעב. אז היא מרגישה ומנסה לספק", אומר הפרופ' לאונרד פיין מאוניברסיטת ברנדייס. „היהדות השמרנית והרפור־מית מתחילה רק עתה לשאול את השאלות הקשות של הפילוסופיה היהודית. בעשרים השנים הראשונות אחרי אושוויץ התשובות היו מהי־רות מדי. אך אנשים כמו ויזל ופאקנהיים לאט לאט הכריחו אז לגשת אל שאלות המהות היהודית" ועוד הוא אומר:

„בעשרים השנים הראשונות אחרי המלחמה היו גם היהודים עסוקים במיצוי גבולות העולם החילוני הנו־רי. כעת מתחילים להסתייג מהמ־חשבה שהוא יכול להסביר הכל. היהודים רוצים לחדש את המפגש עם המורשה המיסטית במורשתם".

אומר הסופר אלי ויזל, אשר מכתת רגליו ברחבי ארה"ב בהרצאות על ספרות ועל תולדות השואה: „האמת היא שכיום מושכות ומלהיבות הרצאות על החסידות את הצעירים עוד יותר מאשר הרצאות על השואה. ישנה נטיה לחפש אחרי חשוב במיסטיקה"...

*

לנו, כישראלים, נוגעות במיוחד תופעה אחרת הקשורה בהתעוררות היהודית: היא התחושה החדשה של מרכזיות הגולה האמריקאית. בשיחה עם אנשי הרוח היהודיים אפשר להבחין ב„רגשות ההתגברות" השונים:

* יהודי אמריקה רוצים בתוב־עת „אוטונומיה" ובזכות להשמיע ביקורת על ישראל.

* אין הם רוצים בטעם של „אז־רוחות מדרגה שניה", אחרי הישראלי בעם היהודי". „אם זאת גולה בעלת זכות קיום, היא זקוקה גם לאידאו־לוגיה המצדיקה את קיומה".

* ישנה הרגשה נפוצה שגם יש־ראל מתלבטת קשות עם שאלת הזהות היהודית. „המצב של „או אדוק או חילוני" מעיד על יחס בלתי־סביר לעניני הדת", אומרים היהודים האמ־ריקאים וטוענים, כי בתחום זה יש אולי לישראל מה ללמוד מהם יותר מאשר ללמד אותם.

* מסתמנת גישה של הסתייגות מן הבלעדיות של ישראל כמרכז העם היהודי שהטביעה חותמה ב־25 הש־נים האחרונות על הפעילות האידאו־לוגית והפינאנסית של היהדות המאו־רגנת. אם גולת אמריקה אינה תופעה חולפת בתולדות העם היהודי, חייבים להפריש יותר רעיונות ויותר מליו־נים לפיתוחה ולהזנתה.

* אם גולת אמריקה הופכת מר־כז רוחני לעם היהודי, לא תוכל מדינת ישראל להיות שם נרדף לעם היהודי. יש בעיות יהודיות שרק יש־ראל יכולה לפתור אותן ויש בעיות שאת פתרונן צריך ואפשר למצוא רק בתפוצה האמריקאית.

„אני חש ניצנים של מעין ניאו־אחד־העמיזם בקרב הצעירים", אומר פרופסור פיין.

יתכן, כי זה יהיה המחיר הבלתי־נמנע של הצלחת ההתעוררות היהודית באמריקה.

אך עוד חזון למועד. שכן בעיניהם של מחפשי התשובות לפרובלמטיקה היהודית באמריקה, ירושלים היא עדיין ירושלים של צה"ל ושל המגן לדגל, של גאוה ושל זקיפת קומה יהודית — אך לא ירושלים של תר־בות והגות.

(המאמר אחרון בסידרה)

אבטלה סמויה בתעשיה האווירית

הצורך בריאורגניזציה והתאמת ההנהלה למפעל הענק

מאת שמשון ארליך

„אתה שואל אותי מה הבעייה ה־עיקרית של התעשיה האווירית? ו־בכן זו בעיקר האבטלה הסמויה ה־מגיעה, לפי הערכתי, לעשרות אחו־זים מכוח האדם. המפעל גדל פי כמה מאז מלחמת ששת הימים עד שעם הצטמקות ההזמנות הבטחו־ניות עם סיום מלחמת ההתשה אין לו מה לעשות עם חלק גדול של האנשים. הדובר הוא איש ממשלה המטפל בעניינים מסויימים של החב־רה וטוען, כי הנהלת התעשיה האווי־רית עצמה כבר החליטה לצמצם את מספר העובדים ב־10 אחוזים, על אף שהיא מכחישה את הדבר כל אימת שהיא נשאלת עליו. לדבריו מצויים באלתא"א כמה מאות עובדים שאין להם תעסוקה והמפעל בבאר־שבע סובל אף הוא מעודפים גדולים. יש מפעלים בלוד המובטלים כמעט ל־חלוטין.

הבעיות נובעות לדבריו מהירידה בהזמנות הבטחוניות כתוצאה משי־פור המצב הבטחוני ושינוי בציודו של חיל האוויר. בעבר השתמשו במטוסים צרפתים רבים שטסו שעות רבות. „שיפשופי" המטוסים נבע מ־טיסות של מטוסים רבים שעות מרו־בות. היום, בתקופת הרגיעה, יכול הפאנטום לעשות עבודתם של כמה מטוסי מיראז' ומספר טיסותיו פחת. ממילא פחתו גם בלאי המטוסים ו־הצורך בשיפוצים ובאחזקה. המנוע הכפול של הפאנטום, והגידול במס־פר המטוסים המחולף כנראה אינו מפצה על אבדן התעסוקה בגלל ה־גורמים הנ"ל.

במקרים אחרים נובעת האבטלה מסיום פיתוחם של פרוייקטים מסו־יימים בלי שיהיו למפעל עבודות אלטרנטיביות. אותה שעה אין משרד הבטחון מסוגל להורות למפעל אפילו את מלוא ההזמנות העומדות לרשו־תו. הוא קשור בחוזים מחייבים עם מפעלים פרטיים וחייב להם את ה־הזמנות במסגרת התקשרויות רב־שנתיות. כך למשל מעביר משרד ה־בטחון למפעל „אמקורס" עבודות מתכת שהתעשיה האווירית מסוג־לת לבצען. איש התעשיה האווירית אינו מקבל הסבר זה ותולה את ה־אבטלה בניפוח מיותר בדרגים ה־בכירים שחייב ניפוח גם כלפי מטה.

מה הפתרון המוצע? באופן כללי מסכימים כמעט כולם שהתעשיה ה־אווירית צריכה למצוא לה תעסוקה אזרחית, אולם באילו תנאים ועל חש־בון מי? האם עליה לעבוד בהפס־דים המתכסים מחשבון ההזמנות ה־בטחוניות או מתקציבים ממשלתיים? כיצד למנוע תופעות אלה וכיצד ל־הבטיח כי כוח האדם המיותר ינוצל כראוי, אם לא בתעשיה האווירית הרי במקומות אחרים במשק הרעבים לידיים עובדות? השאלות אחידות התשובות שונות.

*

במועצת המנהלים של החברה פו־עלת עתה ועדה בראשותו של דוד כוכב, יועצו הכלכלי של שר ה־בטחון, המחפשת פתרון לבעיות ה־ארגוניות. במועצה הועלתה לא מ־כבר הצעה להקים חברת־שיווק עצ־מאית שעיסוקה הבלעדי יהיה שיווקם של מוצרי התעשיה האווירית. כיוון שחברת השיווק תפעל על בסיס מס־חרי, לא תשלם לתעשיה האווירית יותר מהמחיר שהיא עצמה תהיה מסוגלת לקבל עבור מוצרי החב־רה האווירית. היא תבדוק בשוק מה ניתן לשווק מהדברים שהתעשיה האווירית מסוגלת לייצר ורק את ה־מין את המוצרים במחיר ריאלי. חברה מעין זו היתה מונעת, לדברי המציעים, את יצורם של המטוסים האזרחיים. היא לא היתה נותנת הזמ־נה לפני שבדקה יסודית את השווקים הקיימים.

עד כמה שהיתה חברה כזו מסחרית אם היא תהייה חברה ממשלתית מדוע תפעל לפי שיקולים שונים מ־אלה של התעשיה האווירית עצמה? ונכון שיהיה לה עניין להראות רווח היום. אולם זה גם עניינה של התע־שיה האווירית ובכל זאת לא מנע ממנה הדבר לעשות את ההיפך בכמה תחומים, בגלל רצון ההתפשטות, עודף יוזמה נעדרת סנקציות בגלל כשלונות, ושאר גורמים?

יותירה מזאת: מה ימנע מהתע־שיה האווירית למכור לחברת השיווק מוצרים מתחת למחירם הריאלי, ו־לעקוף בכך את המטרה שלשמה הוק־מה חברת השיווק?

*

בצידה של הצעה זו מצויה הצעה מרחיקת־לכת בהרבה שעובדה ב־רשות החברות הממשלתיות באוצר. לפי הצעה זו יפוצל התעשיה ה־אווירית ליחידות משפטיות נפרדות, שלכל אחת מהן יהיה קיום משפטי עצמאי, ויהיו מסוגלות לפעול על בסיס מסחרי. היחידות העצמאיות יתואמו בחברת־גג שתהיה כפופה לשר הבטחון. המבנה המוצע ידמה לזה של „כימיקלים לישראל", חב־רת־האם של מפעלי ים־המלח, המבע, כימיקלים ופוספטים ושאר חברות הפיתוח הממשלתיות בתחום המוצ־רים. כמו כימיקלים לישראל, תתפקד גם חברת־האם כממנים לפרוייקטים ולחברות הבת, אם כמלווים ואם כ־שותפים בהן. היא תחפש גם קונ־יצור משלימים.

ניתן יהיה אז להכניס כשותפים לחברות הבת, חברות העוסקות ב־תחומים הקרובים בגלל שיקולים של ידע, ייצור, שיווק או כל אינטרס אחר.

ייצור ופיתוח המטוסים יכלל ב־חברת־גג עצמאית, שלא תהיה כפופה לשר הבטחון. חברה זו תחזק בעצ־מה את המטוסים ותספק להם את השירות הדרוש. מפעלי התעשייה האווירית יבצעו, עבור חברת המטו־סים, את העבודות שהתעשיה האווי־רית עושה עתה באופן עצמאי ב־תחום זה.

לדעת בעלי ההצעה יש בה משום תשובה לבעיות שהתעוררו בתעשיה האווירית. הפיצול יקל על הניהול ויאפשר שנויים בהרכב החברות ל־בבניינקן. מפעל של 14 אלף איש גדול מדי להנהלה שצמחה באורח מתאומי מקטנות, ובדרך הטבע לא הצליחה להדביק את הצרכים הידע הדרושים. הפיצול יאפשר גם ל־הפריד בין הוצאות בטחוניות להוצ־אות למטרות אזרחיות, דבר שכיום, הינו למעשה, בלתי־אפשרי.

אם התעשיה האווירית תמצא שאין היא מסוגלת לצמצם את מספר ה־עובדים כיוון שעליה להיות מוכנה לקראת צרכים בטחוניים אפשריים, יהיה בהצעת הפיצול משום פתרון. משרד הבטחון יהיה חייב אז לשלם לחברה המסתלית את מחיר האנשים שהוא מעוניין שיהיו ברזרבה. איש לא יבוא במקרה זה בטענות לתע־שיה האווירית על האבטלה הסמויה ואיש לא ימנע ממשרד הבטחון ל־שלם דמי אבטלה לאנשים שהוא זקוק להם. כיום אין לדעת אם האבטלה נובעת מצרכים או מחוסר יכולת להתגבר בצמצום.

*

אנשים שנכחו בישיבת השרים שטיפלו בענייני התעשייה האווירית משוכנעים, כי למעשה עמדה הצעת הפיצול להתקבל על דעת כולם. אם לא התקבלה החלטה לבדוק באופן יסודי את הצורך בשינויים ארגוניים במפעל הענק, הרי זה, לדבריהם, בגלל הפרסומים בעתונות והסמיכות לפרשות „ורד" ו„אמקורס". לדברי האנשים שנכחו בישיבה לא קיבל מר דיין את דעתם של אנשי התע־שיה האווירית לגבי סיכויי המטו־סים האזרחיים ושאר הבעיות שנדונו. הוא הצביע על נתונים שלו שתאמו את נתוני האוצר.

אלא שהשרים חששו שההחלטה על בדיקה, לאחר פרסום כשלונות התעשייה האווירית, תתקבל בציבור „כעד פרשה" ולא כנסיון לטפל ב־בעייה. מה שלא נעשה אז חייב ל־היעשות היום על־ידי ועדת כוכב.

יתירה מזאת: מועצת המנהלים החריפה את ביקורתה על החברה. היא דורשת יותר דיווחים ומקבלת יו־תר נתונים. הוקמו ועדות לעניני כספים וארגון ועדות אלה דורשות יותר אינפורמציה וממילא הן מעו־רות יותר בנעשה במפעל ויהיו מסו־גלות להגיע למסקנות יותר מהימ־נות.

מספר אנשים חדשים הוכנסו לאח־רונה בהנהלת החברה ולדברי מקורות שונים הם עשויים להבטיח שינויים מרחיקי־לכת. מר זול האמריקאי מונה משנה למנכ"ל; מר דן כהן שעסק בתעשיה האווירית מטעמו של היו־עץ הכלכלי של משרד הבטחון מונה לתפקיד בכיר במינהל הכספים.

*

„יתכן שהדברים ישתנו בעתיד. בינתיים בתחומים העיקריים נשאר רוב הדברים ביסודם כשהיו וקשה ל־הנית, כי יהיה אחרת כל עוד לא תשתנה הנהלת המפעל" — אמר אחד ממנהלי התעשיה האווירית שליבו אינו שלם עם כל הנעשה בה. הוא הוסיף: „גם כאשר המנהל מוצלח מאד מן הראוי להחליף אותו כל כמה שנים. מדוע? מנהל חדש יכול להחליט להפסיק פרויקט גם כאשר כבר הושקעו בו מיליונים.

היום מנוע מלעשות זאת מטע־מים מובנים. המנהל החדש יכול לפטר מנהלים שלא הצליחו גם כא־שר קודמו נתן להם את הקידום ו־הגיבוי. יחסים אישיים, ושיגרה אינם מסימני ההיכר של מנהל חדש. ב־כל העולם הגיעו מזה זמן רב ל־מסקנה, כי המנהל קובע במידה רבה את ערכו של המפעל. אפילו בבור־סה האמריקאית משפיע ערך המניות משינויי הנהלה, כשמנהל בעל מוניטין נחשב לנכס לא פחות מפטנט מבטיח.

זה אחד האספקטים המרכזיים של התפקיד מועצת המנהלים — הקוד־מים לכל הצדדים. אם תנהל ריאור־גניזציה בחברה תהיה גם אז השאלה אם יהיו המנהלים גורם מרכזי ב־הצלחתה. אלא שהשאלה תצוף כ־פועל יוצא מהריאורגניזציה. אולם ללא ריאורגניזציה הבעייה של הת־אמת ההנהלה למפעל הענק המונה כ־13,500 עובדים — היא המכריעה לגבי עתידו.

(מאמר שישי בסידרה)

על גבולם של שני מעגלים

יומנו המדיני של משה שרת

מאת שבתי טבת

הכרך השלישי של יומנו המדיני של משה שרת,* שיצא לאור ב־ימים אלה, עוסק בשנת 1938, מרא־שיתה עד סופה. הדבר הראשון, אולי, הלוכד את תשומת הלב הוא שאותה שנה, מבחינת הציונות, עב־רה על גבול שני מעגלים, האחד — ההרצלאיני — שכלה ונשלם ו־האחר — הטרום־מדינתי — שרק זה החל להתהוות.

ממש מפתיעה הביקורת של משה שרת על חיים ויצמן, בהיותה חז־רה על הביקורת של ויצמן על הרצל, בהפרש של כשלושים־ושמו־נה שנים. אז פתח ויצמן ביקורת על הדיפלומטיה האישית של הרצל, על שאיפתו להשיג הישג מדיני ב־בת אחת, כמו קוסם המוציא משר־וולו שפן, וכינה את צעדיו הדיפ־לומטיים „זיקוקין די נור", שלאחר שכבו שבה החשכה להיות כברא־שונה. ויצמן היה ספקני לגבי סי־כוייו של הרצל בטורקיה, לקבל בארצו תמורת מילוה בכסף גדול ממקורות יהודיים.

והנה באוקטובר 1938 יוצא גם הד"ר ויצמן במסע של דיפלומטיה אישית לטורקיה, והוא זוכה לבי־קורתו של שרת: „עובדה היא שיש ניגוד בין שיטת פעולתה של ה־מחלקה המדינית בירושלים לבין שיטתו של ויצמן בעניינים כגון זה. אנחנו מצדנו פעלנו כל הזמן לקשירת קשרים עם טורקיה, שלחנו לשם אנשים, אבל נתקלנו במעצ־רים. שיטתנו היא ללכת במקרים כאלה בצעדים אטיים, בעוד אשר ויצמן פועל בהם מתוך קוצר־רוח ומתכוון לכיבוש מהיר, ומשום כך הוא צפוי להיכשל. במקרים כאלה הוא גם נכשל בבזבוז כספים המוצ־אים לריק בשביל אנשים פחותים או חסרי־ערך. ויצמן הוא עדיין ב־קונצפציה ה„הירואית" הפייצלית, אבל לא כל תקופה היא תקופה הירואית".

בביקורתו של ויצמן לטורקיה היא כמעט תורה מלאה על נסיעותיו של הרצל, בהבדל החשוב של שינוי הנסיבות והמהותי. אלא שגם הפעם מבקש ראש הציונות „לקנות" את ממשלת טורקיה על־ידי מלוה גדול, ממקורות יהודיים ובתמיכתם. יתר על כן, כשם שהרצל נעזר בתווכי־החצר — כמו האציל הפולני פיליפ נבלינסקי והיהודי ההונגרי־טורקי ארמיניוס ואמברי — כך סמך גם הד"ר ויצמן על „שרותיהם" של הד"ר גינצבורג (סלי ב"י), כי שהיה רו־פא־השיניים של הסולטן, לפני עלייתו של אתא טורק („בחדרו מצויות תמונות כל אנשי־המפלה שעקר שניהם") והפרופסור פיליפ שורץ (המזכיר מאד את היים ואמברי), שכן מוצאו מיוגוסלביה, חי בהונ־גריה, רכש השכלתו בגרמניה, בא כפליט לטורקיה, נסע לטורקיה ו־עלה שם לגדולה) והוא אשר קישר את הד"ר גינצבורג, כדי שהלה ישיג הזמנה לפגישה עם ראש־הממ־שלה.

כמו בימי הרצל, גם הפעם היה ל־טורקים רושם, „שהיהודים מוכנים לתת להם הלוואה גדולה במטבע־חוץ". שרת, שליווה את הד"ר וייצ־מן למסע לטורקיה, מספר, כי רק כאשר הגיעו לטורקיה התברר להם שהד"ר גינצבורג סיפר לטורקים „כי אנו מוכנים להלוות להם 50 מיליון לירטים. התגלע ויכוח בין שרת ל־גינצבורג אם היה לו יסוד להגיד זאת לטורקים".

סופו של דבר, כשם שהרצל לא השיג דבר מהטורקים, כך גם הד"ר וייצמן. יחסם של אלה לציונות נש־אר, כבראשונה, קבוע ועומד כל ה־שנים.

המעגל הטרום־מדינתי מסתמן ב־כך שחלק ניכר מהמאמץ המדיני של ההנהלה הציונית — ושל המח־לקה המדינית בראשה עמד שרת — הוקדש ל„ועדת החלוקה", או נכון יותר לועדת־וודהד, שנשלחה לבדוק דרכי ביצוע לתכנית החלוקה ש־הומלצה על־ידי ועדת־פיל. בן־גור־יון מופיע כאן כמי שמצדד בתכנית החלוקה וכינון מדינה יהודית (ושרת תומך בו). אולם לאו דוקא הדיון בנושא המדינה היהודית, גבולותיה ויחסה אל המדינה הערבית, הם שמעניקים ל־1938 את צביונה ה־מיוחד מבחינת המדינה. שכן מבחין הקורא של יומנו המדיני של שרת בהרגשת חוסר־חשק לענין החלוקה ו־המדינה.

דומה, גם ראשי הציונות אינם משוכנעים ב־1938 בכל לב שאכן הבשילו העת והנסיבות למאבק מלא על המדינה. התמיכה ברעיון היא עדיין בגדר תכסיס ותרגול מדיני כאשר ברור שהממסד המנדט — תוך מאבק על שיפורו — הוא דבר נוח ורצוי. אדרבה, השגרה המנדט־טורית — בקשות לרשיונות לעולים, המשא־ומתן על ה„שדיולים" (מיכסת הסרטיפיקטים), רכישת קרקעות ו־עליות על הקרקע — היא אשר ממלאה את יומו של משה שרת, ומבואה גם את ימיהם של בן־גוריון והד"ר ויצמן. כלומר, המאבק, ל־משל, על קבלת 500 רשיונות לעו־לים מאוסטריה — שנפלה לידי הנאצים — תופס יותר מקום ותנופה מאשר המאבק על כינון מדינה, או הציפיה שכאשר תיכון שוב לא יהיה צורך להתאמץ כל כך בשביל הכנסת 500 עולים, מאוסטריה או מכל מקום אחר.

וכך, אף על פי שלכאורה הכותרת ל־1938 כתחילת המעגל המדינתי אפשר לה שתבוא מ„ועדת החלו־קה", הרי דוקא עניינים אחרים הם שיוצרים את הצידוק הזה. ענין רא־שון כזה הוא תחילתו של צבא יהו־די. ב־1938 יש ל„הגנה" לראשונה כוח ארצי, יש לה יחידות הסרות למרות מרכזיות ובאותה עת יוצק וינגייט בפלוגות־הלילה שלו את ה־יסודות לצביונו המיוחד של הצבא היהודי, עליהם יוקם אחר־כך ה־פלמ"ח.

בניגוד לגישת ה„הרצליאנית" של המדיניות הציונית — שאפשר ל־השיג דברים בדרך הדיפלומטיה על־ידי משא־ומתן, על־ידי „רכישת" ממשלות (וביומן עולות מדי פעם הצעות ל„רכישת" תמיכה, לא רק של טורקיה) — מתחילה להיווצר הגישה של יצירת עובדות על־ידי כוח. ל־ציונות המעשית, של גאולת קרקע, של „כיבוש על־ידי עבודה", של יצירת משק וחיים לאומיים, נוסף אלמנט מכריע, צבא ישובי הסר למשמעת מרכזית.

דומה, כי היומן של שרת אינו מותיר ספק שהצבא היהודי לא נו־צר לפי תכניה או רעיון מוקדמים, אלא על־ידי הנסיבות וההתפתחות ההדרגתית, כאשר הכוח המניע הוא דוקא לא־יהודי, אלא רוח תזזית ומוזרה בשם וינגייט. היומן מתאר את קשייו של וינגייט ביצירת גר־עין צבאי הסר למשמעת מרכזית. שרת מספר, כי „קיימת התנגדות „פוליטית" לפעילותו של וינגייט מ־צד כמה מהותיקים. יתר על כן, היישובים אינם מוכנים לתת לוינ־גייט אנשים לפעולות־השדה שלו על חשבון כוח־ההגנה שלהם עצמם". וכמובן היו לוינגייט „בעיות של בימוי".

(מאמר ראשון)

* משה שרת — יומן מדיני, הוצ־את עם עובד / הספריה הציונית, 1972, 396 עמ'.

הפער המדעי בין ישראל למדינות ערב

מאת זאב שיף

כוח עמידתה ובטחונותיה של ישראל הקטנה מול הים הערבי הגועש הסובב אותנו, טמון ללא ספק בפער האיכותי הקיים בין 3 מיליון הישראלים ו־126 מיליון הערבים: בחינוך, ברמה המדעית והטכנולוגית, ביכולת הארגון שלנו, בהכנה, ובקליטת כלי נשק חדישים והפעלתם. בקיצור, ברמה האישית של כל ישראלי וברמה הלאומית ושל כולנו כקבוצה. מאז הקמתה נתונה דאגתה של ישראל לשמירה על איכותו של כח־האדם ועל הפער האיכותי בינינו לערבים. אחרי מלחמת העצמאות תהינו מה מהרוחש בצד השני של החזית בימים השיפור האיכותי. משפרצה מלחמת 1956 נוכחנו לדעת, כי הפער נשאר כפי שהיה. אחרי מבצע קדש סקרנו בדאגה את השינויים המתחוללים אצל הערבים, ובמצרים בפרט. נעשה שם מאמץ ברחוב בתחום החינוך הגבוה, תיעוש מוגבר, אימוץ דוקטרינות לחימה חדשות וקליטת נשק חדיש. היתה הרגשה, כי הפער הולך ונסגר. והנה מצאנו במלחמת 1967, כי הפער האיכותי עודו קיים ואולי אף גדל. עתה נוצרה סכנה מסוג אחר — בטחון מופרז, כי אין צורך לטרוח הרבה כדי שהפער ישאר תמיד בעינו.

אנו סוקרים בקביעות את המתרחש בצד השני, אך הסכנה בהסתכלות זו היא שההערכות נעשות תמיד על הבסיס האמוציונאלי, של כיצד היינו רוצים לראות את הערבים. בהערכות אלה נשקפת תמיד סכנה של הפרזה או המעטה בכוחו של הצד השני.

והנה הזדמן באחרונה משהו יוצא דופן — הערכת־מצב רצינית. על הפער האמור, כפי שהוא נראה בעיני הערבים. זה מחקר ששמו: „הפער המדעי והטכנולוגי בקונפליקט הישראלי־ערבי". הוא נכתב בידי פרופ' ערבי, א. ב. זהלן, מרצה לפיסיקה באוניברסיטה האמריקאית של ביירות. המחקר פורסם על־ידי המכון ללימודים פלשתינאיים בביירות. פרופ' זהלן פרסם בעבר עבודה אחרת על ישראל (מדע וחינוך גבוה בישראל) וכן ספר בהוצאת אוניברסיטת קמברידג' על מדע וטכנולוגיה בארצות מתפתחות.

גישה רצינית

עבודתו של פרופ' זהלן ראויה לתשומת־לב בגלל רמתה המדעית וגישתה הרצינית. מסקנותיו מבחינת הערבים פסימיות ביותר. ישראלי הקורא אותן צלול להגיע למסקנה נמהרת, כי במצב זה אין לנו לטרוח הרבה כדי שהפער האיכותי ישאר לעד.

בפתיחת עבודתו מקדיש פרופ' זהלן פרק נכבד למדדים על פיהם נמדדת תנופה מדעית וכיצד נערכת ההשוואה לקביעת הפער. המדדים הם, בין השאר: פרסומיה המדעיים של המדינה; מספר תארי הדוקטור הניתנים מדי שנה; פטנטים, המצאות ופרסים בין־לאומיים למדעניה; תיעוש ובמיוחד הקמת תעשיות חדשות; פיתוח ורכישת אופציות צבאיות־טכנולוגיות; גידול התוצר הלאומי הגלמי והאחוז המוקדש ממנו לפיתוח מדעי וטכנולוגי.

פרופ' זהלן אומר, כי מדינות מתקדמות המבקשות לקיים מכונת מחקר רצינית חייבות שיהיו להן כ־1000 עובדי מחקר, כולל מרצים באוניברסיטה, על כל מליון תושבים. כ־50 אחוז מאלה חייבים להיות מועסקים בהוראה. מדי 9־10 שנים על מדינה מתקדמת להכפיל את מספר מדעניה. אשר למחקר הטכנולוגי — מדינה מתקדמת חייבת שיהיו לה 3000 אנשי מחקר טכנולוגי (כ־30 אחוז מהם מורים מקצועיים) על כל מיליון תושבים. אלה כוללים גם עובדי ממשלה במשרדים כמו חקלאות, בריאות, עבודות ציבוריות ובטחון. עם זאת מעיר פרופ' זהלן, כי מספרים אלה עלולים להטעות. יכולה מדינה שיהיו לה 1000 פיסיקאים, אך אם אלה יהיו ללא ספריות ומעבדות ועם משכורות נמוכות, הרי שאינם יכולים לעשות מחקר שתפוקתו גבוהה.

בדברו על תפוקת הפרסומים המדעיים, מאמרים וספרים, אומר פרופ' זהלן, כי בתחום זה קיים פער עצום לטובתה של ישראל. הוא מגיע למסקנה, כי התפוקה הישראלית היא פי 2.4 משל כל העולם הערבי ופי 4 מזו של מצרים, אף ש־

מחקר ערבי: ישראלי אחד מייצר מדע כמו 100 ערבים

האוכלוסיה המצרית היא פי 12 משל ישראל. מסקנתו היא, כי ישראלי אחד מייצר מדע כמו 100 ערבים.

בהשוואה למדינות, הרי ישראלי אחד מייצר מדע כמו 50 מצרים או 250 ירדנים.

פרסומים מדעיים

	1967	1968	1969	1971
כל מדינות ערב	465	493	581	750
ישראל	1125	1245	1542	1739
אלג'יריה	22	27	28	46
כווית	2	1	3	2
לבנון	58	67	67	89
לוב	3	3	2	5
עיראק	32	29	42	44
ירדן	1	1	5	7
מרוקו	11	5	7	12
סוריה	2	2	2	1
סעודיה	8	12	6	14
מצרים	293	295	348	443
טוניסיה	3	13	13	17
סודאן	30	38	58	70
תימן	0	0	0	0

עובדה מאלפת היא, כי מדינות הנפט העשירות הן הנמוכות ביותר מבחינת הפקת הפרסומים המדעיים. סודאן לעומת זאת, שהיא מן המדינות הערביות העניות, עולה במספר הפרסומים המדעיים על כל מדינות בצפון אפריקה וכן על עיראק. פרופ' זהלן מצביע על כך, כי אפילו בנושא הנפט (המכניס מדי שנה כ־6000 מיליון דולר), אין לערבים מוסד מחקר אחד או מחלקה באוניברסיטה שזוכים להכרה בין־לאומית. גם בתחום הוראה לתואר ד"ר במדעים, אין בעולם הערבי — לפי המחקר — בסיס רציני. בעוד שישראל מוציאה, לפי זהלן, כ־100 בעלי תואר ד"ר מדי שנה, ויותר מ־75 אחוז מהם בתחום המדעים. יתרה מזאת, כמה ממדעניה של ישראל זכו בפרסים בין־לאומיים חשובים.

אלקטרוניקה וייצור נשק

פרק מיוחד מקדיש פרופ' זהלן לתעשיה האלקטרונית ולייצור נשק. בעוד שישראל הגיעה, לדבריו, להישגים מרשימים בתחום זה, הרי במדינות ערב נמצאים עדיין ברמה של הרכבת מכשירי רדיו וטלוויזיה. רמתה של תעשיה זו לא רק מלמדת על יכולת הייצור העצמי של כלי נשק, אלא היא מאפשרת או מונעת רכישת ציוד מתקדם.

לשם כך מביא פרופ' זהלן מספר דוגמאות מכה שאירע בצבאות ערב. מדינה ערבית מסוימת רכשה ב־1967 מערכת טילי קרקע־אויר בסכום של 30 מיליון דולר. התברר כי המערכת ההידראולית של המשגר פותחה במיוחד למזג אויר קר וברגע שהובאה לתנאי מדבר, התקלקלה מבלי שיכלו לתקנה. מדינה אחרת רכשה מכ"ם נייד. בגלל רמת אנשיה היא דרשה את המודל הישן ביותר של 1952. בסוף מכרו לה את המודל של 1954 מאחר שהקודם יצא משימוש. זהלן מביא לדוגמה את הפישתה של המשחתת המצרית אברהים אל־אואל בשנת 1956, כאשר מלחיה לא הצליחו להטביעה בגלל החלודה שאחזה בשסתומים והיעדר מכשירים לפתיחתם.

לדבריו לא הצליחה אף מדינה ערבית להגיע לאופציה טכנולוגית צבאית. הנסיון היחיד שנעשה היה במצרים כאשר ביקשו ליצור טילים ומטוסים. נסיונות אלה נכשלו בגלל העדר בסיס מדעי ומאחר שהתכנית הועברה לידי הצבא החסר רקע מדעי ומחקרי מתקדם. לעומת זאת הגיעה ישראל, לדבריו, להשגים מרשימים.

הקצבות לפיתוח מדעי

כיום יש לישראל טילי קרקע־קרקע לטווח של 480 ק"מ. בתחום הגרעיני הגיעה להשגים מרשימים. לישראל יש, לדבריו, אופציה גרעינית ואף אם אין לה כיום נשק אטומי, הרי היא מסוגלת לייצרו תוך תקופה של ששה חדשים עד שנה. זהלן מוסיף, כי בדרך כלל בכל צבא נמצאים 2 עד 5 אחוזים מכלי הנשק בתיקון ואם האחוז גדל הרי משהו אינו כשורה. צבא המסוגל לתקן את כלי נשקו, להכינם ולהתאימם לאנשיו, רוכש לעצמו בטחון עצמי בקרב. לצה"ל יש בטחון זה ואילו צבאות ערב חסרים אותו. ישראל משכילה גם להשתמש בהיעדר בטחון זה אצל הערבים, כנשק פסיכולוגי להחלשתו של החיל הערבי.

בדברו על ההקצבות לפיתוח מדעי וטכנולוגי אומר פרופ' זהלן, כי אף לא מדינה ערבית אחת מוציאה גם חצי אחוז מהתל"ג שלה לצרכים אלה ואין כל סימן לשינוי הגישה. התל"ג הכולל של העולם הערבי הגיע ב־1970 ל־34 מיליארד דולר ואילו היו משקיעים אחוז שווה לזה שמשקיעה ישראל, היו יכולים להדביקה. ישראל מקציבה בין 2 ל־3 אחוזים מהתל"ג שלה למחקר האמור, כשהיא נעזרת לצורך כך בקרנות זרות (ממשלת ארה"ב 8 מיליון דולר לשנה וקרן פולקסוואגן — 1.2 מיליון דולר למכון וייצמן).

פרופ' זהלן אומר, כי בנושא זה יש שתי אסכולות בעולם הערבי. אחת הגורסת, כי מדע וטכנולוגיה אינם מהווים גורם ממשי בתוצאות העימותים הצבאיים, ולשם הוכחה מביאים את מלחמות אלג'יריה ווייטנאם. האסכולה השניה טוענת, כי מדינות ערב חייבות לרכוש ציוד חדיש, ולהקים צבאות מתקדמים בטרם ייצאו למערכה. בנתחו דוגמאות אלה אומר זהלן, כי במקרה של וייטנאם הוליכו הצפונים לכסות חלק מכשלונם על־ידי הקרבה גדולה יותר ועל־ידי אימוץ חידושים מדעיים וטכנולוגיים תוך התאמה לדרגת חייליהם. אומה זו הוכיחה מדרגה עצום ולפי שעה אין הנזקים שנגרמו לה ניתנים עדיין להערכה. במקרה של אלג'יריה השיגו אלה את מטרתם בעזרת משמעת ונבונות להקרבה. אחוז ניכר מהכוח הלוחם נפל בקרב וכל הזמן הורים כח־אדם נוסף. אשר לערבים בסכסוך עם ישראל, הרי אין מוצאים, לדברי זהלן, נכונות ממשית לגייס כל המשאבים, או כח רצון ונכונות להקרבה.

בדברו על הסיכויים לעתיד אומר פרופ' זהלן, כי ישראל עדיין לא הגיעה לניצול כל משאביה בכוח־אדם. מוציאו של כח־האדם ברמה הגבוהה מקורו בעליה, וזו נמשכת בזרם יציב. נוסף לכך לא החלו עדיין היהודים המזרחיים לתרום לצמח הטכנולוגיה הישראלית, הדבר זה יבוא. ישראל תמשיך, לדבריו, להיאבק למען קיומו של הפער המדעי. לא רק כדי לנצח במלחמה ולסבול פחות אבידות, אלא כדי לקיים בידה שליטה כלכלית במקרה שיבוא הסדר שלום.

אשר לסיכויי הערבים אומר זהלן, כי אין להם סיכוי לזכות בקרב בלא שיחליטו להקציב את הסכומים הנדרשים לפיתוח מדעי וטכנולוגי. גם אם יעשו זאת עדיין לא ישיגו את הנצחון, אלא רק יגדילו את סיכוייהם הצבאיים. מבחינה אינדיבידואלית הגיעו הערבים, לדברי זהלן, להשגים לא־מבוטלים, אך הם נכשלו קשות כקבוצה ובתחום המוסדי. מה שחסר לערבים היא ההבנה הפוליטית והרצון הפוליטי לקבל החלטות.

40 שנה לעליית היטלר

מאת רוברט ואלטש

לונדון

ארבעים שנה! זהו זמן ארוך בחיי אדם. המסתכל לאחור יכול רק בקושי רב להעמיד עצמו בנסיבות העבר בלי לתת למידע שהוא עצמו רכש להשפיע. הוא יודע דברים שהבריות לפני 40 שנה לא ידעו. בעיה זו אפשר היה להדגים בסיפור על יציאת מצרים, בנוגע למרחק בין היציאה לבין קץ הנדודים, כעבור ארבעים שנה בהוראי נשתנתה הכנסה לית של הראשונים המאורגנים בהרפתקה זו. כיום עלינו להודות, כי 30 בינואר 1933, היום בו תפס היטלר את השלטון בגרמניה, הוא רחוק מאד בהתודעתנו.

כל תקופת שלטונו של היטלר ארכה רק 12 שנים. רוב בני־אדם החיים שנה בגיל העמידה היו ילדים כשהתקופה זו התחילה, רבים נולדו אחרי סיומה, שלום שלם התעורר, דברים אחרים נדחפו קדימה, תפקידים אחרים מושכים את התענינות הזה. אנו יודעים, כי בתולדות העם היהודי היו הרבה אסונות לאומיים, רדיפות, גירושים, טבח המוני. עידן הנאצים הוא אפיזודה נוספת בשרשרת זו. ידם של שונאי ישראל היתה על העליונה ונכחה נסיבות הזמן לא היו כוחות בעולם המוכשרים וגם מוכנים להתערב. כי שמדברים בנים, ונכדים בימינו, על מה שקרה לפני 40 שנה, אנו שומעים לעתים קרובות הבעת תמהון ואף זעם על אשר לא אירגנו היהודים מרד או התנגדות פעילה בעת עלית היטלר לשלטון.

התרגלו לזוועות

הדור שלאחר 1945 חושב במושגים של הגנה ואלימות, מרד מזוין, טרור וכד' ונוטה לאשליה שהיהודים דאז היו יכולים למנוע הידרדרות מצבם לוא היה להם אומץ־לב ולוא התקוממו מלכתחילה. רעיונות כאלה מצאו תמיכה באגדות מימי המלחמה, הנגמרות לרוב לשם תעמולה בלי לבחון מה היו — או מה היו יכולות להיות — התוצאות המעשיות.

יהודי גרמניה ארגנו עזרה עצמית בממדים נרחבים

קשה לקבל את האמת המאוסה, הרגש שלנו מתקומם נגד ההכרה שקרה מה שקרה, עד לתאי הגאז. עד לאושוויץ וטרבלינקה ובאלזן ואיש לא מנע והעזות אלה, בעיקר בגלל חוסר אונים, אולם גם מפני חוסר כוח ההשגה. הרי בני־אדם האמינו שבשלב התרבות אליו הגיעה האנושות אין מקום לברבאריות גלויה. איש לא היה יכול לתאר לעצמו מה יבוא, והתגובות היו אפשריות רק באוירה של מלחמה אכזרית, כשהתרגלה האנושות לזוועות בממדים בלתי־צפויים.

מסיבות אלה רק מעטים מעריכים כיום מה קרה בשלב הראשון של הטראגדיה, שהתחילה בברלין ביום ההוא כשהנשיא הינדנבורג, שנחשב אמנם לאנטי אולם אדם ישר, מינה את היטלר לראש הממשלה.

למרות ההכנות ולמרות התעמולה הנאצית בא הדבר כהפתעה מוחלטת. נגרמה מבוכה כללית והרוב האמין שזהו רק מעבר וביצוע התכניות הקיצוניות אינו בא בחשבון. או שהיטלר ישתנה וייהפך לראש ממשלה רגיל, וידאג קודם־כל לענייני מדינתו, או שייעלם מן הבמה כעבור זמן קצר.

אמנם הוא התחיל כבר בימים הראשונים „ברפורמות" אנטי־יהודיות, הוצאת יהודים משירותי המדינה ומקצועות מסוימים, אולם דרך כלל לא נפגע מעמד היהודים בכלכלה ובמסחר, היינו בשטח החשוב ביותר להחזקת משפחה.

גרמנים רבים הראו אהדה, אולם בשביל היהודים הגרמנים עצמם היו הברירות המפלגה, שהיתה עתה הגורם החזק ביותר בממשלת הארץ (קואליציה בראשונה), מכה קשה שכדי להבינה צריך לדעת את ההיסטוריה של 150 שנים, בהן המאמץ הקולקטיבי של היהודים היה מכוון לשיוויון זכויות אזרחיות במדינה וביצוע מלא של זכויות אלה אחרי שהושגו. רוב היהודים — חוץ מהמיעוט הציוני הקטן — היו סבורים שהם נהפכו לא רק לאזרחים אחרי האמנציפאציה, אלא גם לגרמנים ממש. פתאום נזדעזעה הקרקע תחת רגליהם, נגרם להם עלבון קשה והם נשארו כמו בחלל ריק. ניכוב הפטריוטיזם והאמון שלהם, תורת ההתבוללות נכשלה. אם פעם דרשה המדינה שאזרחיה יהודו, כי הם גרמנים לאומיים לא פחות מאחרים, הנה פתאום קם מלך חדש ודרש שהיהודים יודו כי אינם גרמנים אלא זרים!

יהודי גרמניה נחלצים לפעולה

במצב אבסורדי זה התאוששו יהודי גרמניה וברובם שמרו על כבודם. הם נהגו בישוב הדעת ונגשו לאירגון עזרה עצמית בממדים שלא היו ידועים קודם. לאט לאט נוצר רגש של סולידאריות נפלאה, למרות חילוקי הדעות שפילגו את המחנה (ביחוד המחלוקת בין ציונים ואנטי־ציונים). לא רק היה נחוץ לספק פרנסה לאלה שפוטרו ממשרותיהם והיו מובטלים מטעם „הגזע", להושיט עזרה לאלה שנשארו בלי אמצעים; היה גם צורך להקים מוסדות באילתור, ביחוד בתי־ספר יהודיים.

הדבר האחרון היה אולי הקשה ביותר מבחינה פסיכולוגית; הרי במשך מאה שנים לחמו היהודים למען רשות כניסה לבתי־הספר הכלליים, משום שמטרתם הנאשית היתה לצאת מן הגאטו, להיקלט בחברת אזרחים ולהשיג השכלה כללית חילונית. זה היה השביל ממש לבוק, שאחז גם בטובים ביותר. בכל מקום ראו סיום הגאטו. נורדאו והרצל שניהם כתבו מחאה על נושא זה, המחזה של הרצל מסתיים בקריאה הנואשת של יהודי „החוצה מן הגאטו" בביזיון זה לא היו הבדלים בין ציונים ומתבוללים.

בעיני רבים היה בית־ספר יהודי סימן ממש של הגאטו. ואילו ב־1933 יצרו יהודי גרמניה רשת שלמה של בתי־ספר יהודיים שלא היו בבחינת חידוש הגאטו, אלא היו מזיגה של לימודי יהדות (לרבות שפה עברית והמובנן תנ"ך) עם הערכים הגבוהים של השכלה קלאסית הומאניסטית. למעשה נוצר מצב בו היו בתי־הספר היהודיים היחידים בהם בשמירת ערכי המסורת ההומאניסטית, לרבות זו של הקלאסיקנים הגרמנים, בה בשעה שהחינוך בבתי הספר הנאצים נטה ליהירות, לתורת הגזע השליט ממש לברבאריות.

עבודה זו של יהודי גרמניה לא היתה לשווא. משהחמיר המצב תפס אירגון ההגירה את המקום העיקרי. מאות אלפים נמלטו עם רכושם. והן עצום העבר לארץ־ישראל, ולמעשה הצילה את את היישוב ממשבר קשה. בימים אלה יצא ספר קטן המתאר את התהליך הזה בפרוטרוט ¹)

(1) Werner Feilchenfeld — Dolf Michaelis — Ludwig Pinner: Haavara — Transfer nach Palästina und Einwanderung deutscher Juden 1933 — 1939. Mit einer Einleitung von Siegfried Moses. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen (Leo Baeck Institut). 1972. 112 pp.

אלה הם דברים שאינם ידועים לדור הצעיר או שנשכחו. ברם, כל זה היה אפשר רק משום שהחוקים האנטי־יהודיים לא באו בבת־אחת, מסיבות טכניות ופוליטיות. בחמש השנים הראשונות לשלטונם השתמשו הנאצים בשיטת התכניק — עוד פרוסה ועוד פרוסה — כדי שלא לעורר את העולם הגדול להתנגדות יעילה.

הדרגתיות זו משתקפת בפרקים הראשונים של ספר „מדיניות לגבי היהודים ברייך השלישי ²)" שחובר בסמינריון האוניברסיטה טיבינגן בהדרכת פרופסור שולץ, אנטי־נאצי גרמני מובהק. סיפור זה מוליך עד ל„פתרון הסופי", אולם יותר ממחצית מוקדשת לתקופה עד 1938, היינו התקופה כביכול, בה פעלה היהדות מאורגנת והצלה היו עוד בגדר האפשרות. והמפנה הכולם לרע בא עם כיבוש אוסטריה וצ'כיה, כשנשתה לעיני כל העובדה שאין בדעת מישהו שיש לו כוח (כלומר המעצמות) לעצור את היטלר. גם הסוכיים לא זוז היהודים הגרמנים היו מבודדים ומופקרים לגמרי. בנסיבות אלה העיזו הנאצים לערוך את „ליל הבדולח" בו נשרפו בתי־הכנסת. עכשיו נשארה ליהודים רק ברירות בהלה ולא הכל הצליחו להימלט. רבים מהפעילים בעבודת ההצלה לא עזבו את תפקידיהם. הם לא נמלטו ומתו על קידוש־השם. אולם אסור לנו לשכוח את הישגי התקופה מ־1933—1938.

2) Uwe Dietrich Adam: Judenpolitik im Dritten Reich. Tübinger Schriften Zur Sozial — und Zeitgeschichte. Droste Verlag Düsseldorf 1972. 382 pp.

וייטנאם: סיכום כרונולוגי

מאת אברהם פז

ב־26 באוקטובר 1972 שידר רדיו האנוי את אחת הידיעות המרעישות ביותר ששודרו בתולדותיו אל גלי האתר: פרטי הסכם הפסקת־האש ותכנית השלום שנובדה בפאריס בין נציגי צפון־וייטנאם ונציגו הבכיר של הנשיא ניכסון ד"ר הנרי קיסינג'ר. אותה ידיעה דיברה על חתימת ההסכם עד סופו של אוקטובר. במקביל טענה בפאריס נציגות הווייטקונג בשיחות השלום, כי ההסכם כבר נחתם. ידיעה אחרת דיברה על כוונה לחתום עליו ב־31 באוקטובר.

כאשר חלף המועד שצויין במי האנוי והווייטקונג התברר, כי חשיפת התכנית בפומבי, כוונה למעשה כדי ללחוץ על ארה"ב ולהחזיק אתה לחתום על ההסכם, תוך התנגדותה של בעלת־בריתה, דרום־וייטנאם. מאותו שלב הלכו העניינים מתגלגלים לכיוון בלתי צפוי. השיחות נפסקו. מאוחר יותר חודשו ההפצצות המאסיביות על הצפון.

מחר, 20 בינואר 1973, יצפה העולם כולו — ועשרות המיליונים תושבי דרום־מזרח אסיה — לעבר הבית הלבן. מחר ישבע הנשיא ניכסון לתקופת כהונה נוספת של 4 שנים. אבל לא טכס ההשבעה הוא המעניין את ההמונים. הרחק אותם הבטחה, שלא נמסרה מפי הנשיא, אך משאלות־הלב הפכו אותה לסבירה ביותר: בנאום ההשבעה שלו עשוי ריצ'ארד ניכסון להכריז על קיצה של המלחמה הנמשכת בוייטנאם מזה כ־"ז שנים.

אם אכן יעשה זאת — וכל הסימנים מעידים, כי הפעם הוסרו כל המכשולים הפורמליים שעיכבו את חתימת ההסכם — ישמור הנשיא האמריקאי בהבטחה אותה השמיע לפני הבחירות שהיו ב־7 בנובמבר 1972, לשים קץ למלחמה בטרם יכנס לתקופת כהונה שניה. העובדה שרבים האמינו, כי סיומה של המלחמה יתרחש עוד לפני ה־7 בנובמבר תסלח השכח, בבחינת מוטב מאוחר מאשר לעולם לא.

מאז חלוקתה של וייטנאם לשתי מדינות — צפון ודרום שהשתכנו משני צידיו של קו הרוחב ה־17 — לא ידעה מדינה זו מנוחה. חלוקת המדינה, שנעשתה בוועידה בה ישבו ראש בריטניה וברית"מ, שהשתתפו בה הסכם ב־21 ביולי 1954. ארה"ב ודרום־וייטנאם לא חתמו על ההסכם, שכן בין הסעיפים שנכללו בו דובר על עריכת בחירות שנתיים לאחר מכן, במטרה להביא לאיחוד מלא של שני חלקי הארץ. באותה שנה כבר החלו זורמים לדרום, מן הצפון, מאות אלפי פליטים. אבל היו אלה עדיין ימים של שקט יחסי.

ההפרה הגלויה הראשונה היתה בינואר 1958, כאשר כח גרילה של הקומוניסטים תקף משלחת מצפון לסייגון. במאי אותה שנה החוררה צפון־וייטנאם את נציגיה מכוח הפיקוח על ביצוע הסכם ז'נבה. בדרום עצמו נעשה אותה שנה (נובמבר) נסיון הפיכה נגד משטרו של הנשיא דיאם. השנים שהלו מתקשרים מפל שמי המדינה השכו אמורים יותר ויותר.

✱ אפריל 1961: דיאם נבחר לתקופת כהונה נוספת כנשיא המדינה. בכינוסים ממשיכים לוחמי גרילה בפעולתם. ארה"ב מעבירה יועצים צבאיים שמספרם כבר מגיע ל־685.

✱ אוקטובר 1961: מוכרז מצב חרום במדינה. המערכה נגד לוחמי הגרילה — הווייטקונג — מקבלת עדיפות ראשונה.

✱ פברואר 1962: מוקם רשמית כח הסיוע הצבאי של ארה"ב בדרום־וייטנאם, בראשו עומד הגנרל פול הארקינס. אותה עת כבר מחזיקה ארה"ב בארץ זו 4000 אנשי צבא.

✱ נובמבר 1963: הנשיא דיאם ואחיו נגו דין־נהו נהרגים בהפיכה צבאית. הגנראל דואנג ואן מין נוטל את השלטון לידיו. שלושה חודשים לאחר מכן מועבר השלטון לידי גנראל נגויאן. פעולות האיבה והגרילה מחמירות. המהומות מצטברות ואין נראה לה כל מוצא.

✱ אוגוסט 1964: הנשיא ג'ונסון מורה על הפצצה ראשונה של צפון־וייטנאם בעקבות תקרית מפרץ טונקין, בה תקפו סירות טורפדו של הצפון משחתות אמריקאיות.

באותו חודש מעניק הקונגרס לנשיא סמכויות בלתי־מוגבלות לפעול להגנת דרום־מזרח אסיה.

✱ פברואר 1965: הפצצות נמשכות בתגובה להתקפות של הווייטקונג על מצבים אמריקאים בדרום־וייטנאם.

✱ מאי 1965: הנשיא ג'ונסון מורה על הפסקת ההפצצות ומודיע, כי ארה"ב תהיה מוכנה להיכנס למו"מ ללא תנאים מוקדמים, עם הצפון, במטרה להביא לסיומה של המלחמה. ג'ונסון מבטיח מיליארד דולר בכספי סיוע לפיתוחה של דרום־מזרח אסיה, אם המלחמה תסתיים.

✱ יוני 1965: הפיכה נוספת מעלה לשלטון בדרום את מארשל האויר נגויאן קאו קי. פעולות האיבה מחמירות. זרימת החיילים האמריקאים לדרום־וייטנאם נמשכת ללא הפוגה. בספטמבר 1966 מגיע מספרם ל־308 אלף.

✱ סוף דצמבר 1965: ג'ונסון מורה על הפסקת ההפצצות לרגל חג המולד. אירוע ההפצצות משתנה בכה צינורות של השיגנטון אל שלום מצד האנוי. אות לא מגיע.

✱ דצמבר 1966־ודצמבר 1967: הפסקות בהפצצות לרגל חג המולד. שום סימן לנסיגה של צפון וייטנאם לצעד פיוסני כלשהו.

✱ 31 במארס 1968: הנשיא ג'ונסון מודיע על הפסקת ההפצצות מעבר לקו הרוחב ה־20, בו מתגוררת מרבית אוכלוסיית הצפון.

✱ 3 במאי 1968: האנוי מודיעה על נכונותה לפתוח בשיחות שלום. במקום לעריכתן נקבעה פאריס. השיחות נפתחות שבוע לאחר מכן והשכות עד מהרה לבימת תעמולה של שני הצדדים.

✱ דצמבר 1968: ג'ונסון מודיע על הפסקה כללית של ההפצצות על צפון־וייטנאם. כתוצאה מצעד זה מתאפשר הקפאון בשיחות פאריס והן מתחדשות מינואר 1969.

✱ יוני 1969: המושג וייטנאמיזציה מוזכר לראשונה, כאשר הנשיא ניכסון מודיע על כוונתו להוציא 250 אלף חיילים מדרום־וייטנאם ולהעביר חלק מנטל המערכה על כתפי הדרום.

✱ אפריל 1970: הנשיא ניכסון מודיע על כוונה להוציא עוד 150 אלף חיילים מן הדרום.

✱ אפריל 1971: ניכסון מודיע על קיצוץ במספר החיילים האמריקאים בוייטנאם. הנרי קיסינג'ר יוצא לפאריס כדי לקיים שיחות חשאיות עם נציגי הצפון. עיקרי הדיונים: הוצאת הכוחות האמריקאים, שחרור שבויים וקיום בחירות בדרום.

✱ ינואר 1972: הנשיא ניכסון מגלה את עובדת קיום השיחות החשאיות בין יועצו לנציגי צפון וייטנאם, אך מודיע לעמו כי חל קפאון והצפוניים אינם מוכנים להמשיך בשיחות.

✱ 26 במארס 1972: ארה"ב פורשת משיחות השלום הרשמיות בפאריס בטענה, כי הצד השני אינו מוכן לאליהם ברצינות הנאותה. 4 ימים לאחר מכן פותח צבא הצפון עם הווייטקונג, במתקפה אדירה על הדרום. באמצע אפריל מפעיל חיל האויר האמריקאי המפציצים בצפון, עד סמוך להאנוי.

✱ ארה"ב מודיעה על מיקוש נמלי הצפון והטלת מצור ימי־אוירי על ארץ זו. בסוף החודש דוחה ארה"ב את בקשת הצפון לחידוש השיחות.

✱ יולי 1972: שיחות השלום מתחדשות בפאריס. נציגי האנוי דוחים את תביעת ארה"ב להפסקת־האש.

✱ אוגוסט 1972: קיסינג'ר מקיים 15 פגישות עם נציגי צפון וייטנאם בפאריס.

✱ 18 באוקטובר 1972: קיסינג'ר יוצא לסייגון לשיחות עם נגוין ואן תיו, לאחר שיחותיו לניכסון על התקדמות המגעים. לאחר חמישה ימי שיחות עם נשיא הדרום ושליט קמבודיה לון נול, חוזר קיסינג'ר לארה"ב.

✱ 26 באוקטובר 1972: רדיו האנוי מגלה רשמית את פרטי תכנית השלום, עליה הסכימו בפאריס הנרי קיסינג'ר והנציג הצפון־וייטנאמי לה דוק תו. בידיעה זו נמסר על כוונה לחתום עד סיומו של החודש אוקטובר.

✱ 30 באוקטובר 1972: הווייטקונג מגביר את לחצו בשדה המערכה כדי לדחוק את ארה"ב לחתימה מהירה על ההסכם. קרבות מרים במבואות סייגון.

✱ 31 באוקטובר 1972: הבית הלבן מודיע, כי ההסכם לא יחתם לפני הבחירות לנשיאות.

✱ 10 בנובמבר 1972: צפון־וייטנאם מודיעה, כי השלום התרחק ולא יבוא במהרה.

✱ 12 בנובמבר 1972: בפאריס נפוצות שמועות, כי הסכם הפסקת האש יחתם עד ה־20 בנובמבר.

✱ 19 בנובמבר 1972: הנרי קיסינג'ר מגיע לפאריס לחידוש המגעים בינו לבין לה דוק תו. הבית הלבן מבהיר, כי ההסכם לא יחתם, בשלב זה.

✱ 26 בנובמבר 1972: מתגלית המחלוקת הראשונה המאיימת להקפיא את הישגי השיחות שקיימו עד למועד זה. לאחר שלושה ימי שיחות חוזר קיסינג'ר לדווח לנשיא ניכסון.

✱ 6 בדצמבר 1972: קיסינג'ר חוזר לפאריס לחידוש השיחות עם לה דוק תו. ידיעות מדברות על כניסת הפסקת האש לתוקף ב־20 בדצמבר.

✱ 18 בדצמבר 1972: הנרי קיסינג'ר מודיע על סיבות הקפאון בשיחות פאריס.

✱ 19 בדצמבר 1972: ארה"ב מחדשת את ההפצצות המאסיביות על צפון־וייטנאם. האנוי הודעת, מדיה על הפסקת השיחות ל„זמן בלתי מוגבל".

✱ 30 בדצמבר 1972: הנשיא ניכסון מורה על הפסקת ההפצצות מעבר לקו הרוחב ה־20 בצפון־וייטנאם ומגלה, כי השיחות יחודשו בתחילת ינואר.

✱ 3 בינואר 1973: מומחים טכניים של ארה"ב וצפון־וייטנאם חידשו את השיחות בפאריס.

✱ 9 בינואר 1973: הנרי קיסינג'ר ולה דוק תו מחדשים את המגעים ביניהם. הבית הלבן מסרב להפגין אופטימיות.

✱ 16 בינואר 1973: מקורות בסייגון ובוואשינגטון מוסרים על מסירת הודעה חד־צדדית של ארה"ב ודרום־וייטנאם על הפסקת המלחמה, בדרך לחתימת הסכם להפסקת־אש שיוביל לשלום בוייטנאם. הודעה זו צפויה לפי מקורות אלה, ערב השבעת הנשיא ניכסון.

✱ 19 ו־20 בינואר 1973: — ???

העם והמדינה
לקראת חצי היובל השני
בעיות ומשימות, דאגות ותקוות.
דיון פומבי
ב„היכל התרבות" בתל־אביב, ביום חמישי, י"ג באדר א', תשל"ג — 15.2.73
בשעה 8 בערב.
הוזמנו להשתתף (בכפוף לשינויים):
ראש הממשלה הגב'
גולדה מאיר
הרב הראשי לישראל
ר' שלמה גורן
שר הפנים
ד"ר יוסף בורג
חבר הכנסת
מנחם בגין
פרופסור
נתן רוטנשטרייך
יפתח וינחה: מרדכי ח. שטרן יו"ר הבמה.
כרטיסי כניסה ע"י „הבמה ליהדות ורוח"
(גם בדואר תשלום) רח' ברנדייס 38, תל־אביב (ליד קולנוע צפון, אוטובוס 25, 14, 5)
בין השעות 9.00 — 14.00 ו־17.00 — 19.00, טלפון 442360.

משרד הבריאות
שרותי ריפוי
הודעה חשובה לנשים בהריון
החל מיום 1.1.73 פועלת שיטת רישום מרכזית ליולדות בנפות: רמלה, רחובות ואשקלון, לבתי־החולים „אסף הרופא", „קפלן" — רחובות, ו„ברזילי" — אשקלון.
נשים בתחילת החודש השישי להריונן מתבקשות להצטייד במסמכים רפואיים, בתעודת זהות שלהן ושל הבעל ולהרשם בימים א' עד ה' בין השעות 9—13 במקומות הבאים:
תושבות אשקלון והסביבה (כולל אשדוד) — במרכז הרפואי ע"ש ברזילי באשקלון.
תושבות רחובות, ראשל"צ, רמלה, לוד, סביבותיהן וישובים מצפון לאשדוד — בלשכת הבריאות המחוזית רחובות, רח' רמז מס' 20.
תושבות קרית־גת לא נכללות בהסדר החדש ותלדנה בבאר־שבע.
בקשת יולדת לבחור במקום אישפוז תענה במידת האפשר.

אם יש לך למכירה
דירת יד־שניה!
אם נותרו לך דירות בודדות חדשות שלא מכרת!
חברת שיכון ופיתוח לישראל בע"מ
ממשיכה לרכוש
דירות עממיות לצורכי קליטה
בנות 1־3 חדרים
לקבלת פרטים נא לפנות 24 שעות ביממה
ל־ידעפון | תל־אביב 252425 חיפה 520232 | ירושלים 223344 | באר־שבע 72067 משעה 08.00—12.00 ומשעה 16.00—19.00
או למשרדי שיכון ופיתוח לישראל
• תל־אביב והמרכז, רח' הארבעה 18א, טל: 260191.
• ירושלים, רח' בן הלל 15, טל: 231321, ביום ב'.
• חיפה והקריות, במשרד השיכון, רח' העצמאות 21, טל: 660961.
• באר־שבע ודימונה, במשרד השיכון, מרכז הנגב, טל: 4911 בימים ב', ה'.

המערך נותן
אתה היודע!
כל תוספת
שתקבל היום על משכורתך
תלקח בחזרה-
במיסים ישירים או עקיפים
בהתייקרות גלויה או סמויה.
המערך לוקח
המערך לא הצליח
לרסן המחירים
המערך לא הצליח
למנוע את האינפלציה
המערך לא הצליח
להבריא את המשק.
גח"ל
גוש חרות-ליברלים
אין צורך בפירושים-יש צורך במסקנות

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

סופרי "ניו־יורק טיימס" מדווחים מיוחד ל"הארץ"

שינויים בחוק הפלילי בארה"ב

מאת וורן וויבור

וואשינגטון

הקונגרס האמריקאי פתח בנסיון שאפתני לשכתב את כל תקנון החוק הפלילי הפדראלי. זוהי תכנית המקיפה בית־נשק שלם של בעיות המצוצות חומר־נפץ, כגון הפלה, עונש מוות, פיקוח על נשק חם וזימה. הצעת החוק היא בת 538 עמודים, ואומרים שהיא הגדולה בהיקפה בהיסטוריה של הקונגרס. היא הוגשה בראשית ינואר.

יוזמי הצעת החוק טוענים שמודרניזציה ותיאום, בתחום משפטי חשוב זה חשובים הרבה יותר מהתנגדויות שעשויים לעורר כמה מחברי הקונגרס לגבי הצורה בה מטפלת ההצעה בבעיות אחדות השנויות במחלוקת. קולם של מבקרי ההצעה התחיל להישמע רק כעשרה ימים לאחר הגשת ההצעה. הם חושבים שהתמיכה עשויים לבנות ולזכות באישור הקונגרס לשינויים בלתי־מוצלחים ורפרסיביים בחוק הפלילי, על ידי הכנסתם לתכנית הכוללת שברור כי היא חיובית.

הסנאטור ג'ון מקלאלאן, היוזם העיקרי של הרביזיה ויו"ר ועדת־המשנה המשפטית של הסנט לענייני חוק פלילי, לא הפריך ניחושים אלה כשפתח בימים אלה בסנט במסע למען אישור תקנון החוק החדש. הוא הצהיר: „לפי הערכתי אנו רק מתחילים לצאת מתקופה של דאגה קיצונית לפרט הנאשם. החוק הפלילי וההליכים שלנו כיום מכריעים את הכף יותר מדי כנגד מיטב האינטרסים ומלוא ההגנה של החברה".

הצעה חדשה תובעת להנהיג שוב עונש מוות על רצח ובגידה

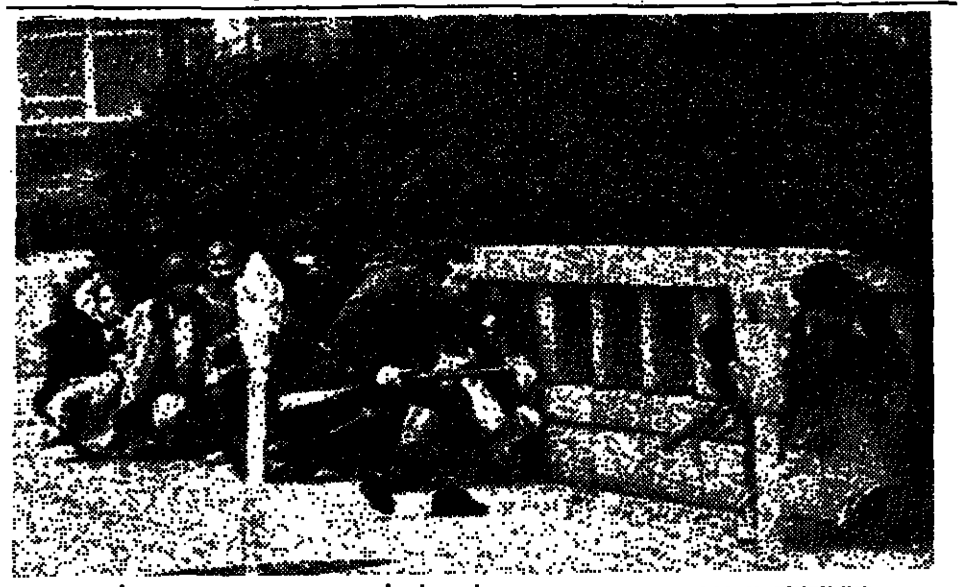

רגע דראמאטי בקרב עם המצורים שהשתלטו על מלון ה„האוורד ג'ונסון" בניו־אורלינס: הצעת החוק מחמירה בעונשים.

למצוא את שביל הזהב

לדברי הסנטור, הבעיה היא למצוא דרך אמצעית בין „אלה הרוצים להתנגד לכל שינוי האומר לעשות את עשיית המשפט ליעילה יותר לבין אלה המוכנים לקבל כל שינוי העשוי להבטיח הקלה בטנכים שבשיטתנו לעשיית צדק בעניינים פליליים", אף במחיר פגיעה בחופש הפרט.

לפי הערכתם האופטימית ביותר של יוזמי החוק הפלילי החדש, הוא עשוי לזכות באישור הסנט — כמעט בהוראות בצורה מתוקנת — סמוך לגמר השנה השוטפת, ולהתקבל בבית ב־1974, כך שיהיה זמן לישב בוועידה חילוקי דעות, ולשגר את החוק החדש לבית הלבן לפני שהקונגרס החדש, ה־93, ייצא לפגרה.

והרי אחדות — אחדות בלבד — מן הסיבות שבגללן עלולה דרכה של הצעת החוק בקונגרס להיות ארוכה וסוערת:

✶ היא מחדשת את עונש המוות על פשעים של רצח ובגידה, תוך נסיון לבטל את איסור בית המשפט העליון על עונש כזה. ההצעה שוקלה זאת על ידי קביעת הליך משפטי בעל שני שלבים, שלפיו יוכלו להטיל עונש מוות רק בדיון נפרד לפני אותו שופט לבדו, לפני אותו חבר מושבעים, או לפני חבר מושבעים חדש.

✶ היא מוסיפה לסווג האחזקה במריחואנה כעבירה, שהאשם בה יכול להיות צפוי לעונש מאסר עד ששה חודשים. כמה מן התומכים ברפורמה בחוקי הסמים סבורים שדרגת החומרה של החזקת מריחואנה צריכה להיות מופחתת מפשע לעבירה או לפגיעה, שעליה מענישים בקנס, אך לא במאסר.

✶ היא מקיימת את ההגבלות הפדראליות הנוכחיות על נשק חם, שהן מצומצמות מאד — תוך סירוב להטיל כל הגבלות על מכירת רובים ואקדוחים ובעלות עליהם, או הנהגת שיטה כלשהי לרישום נשק חם.

✶ היא כוללת הגדרה חדשה לגמרי לזימה, וקובעת לה עונש מאסר מירבי של שלוש שנים, או קנס מדרג לאלה הסוחרים בחומר תועבה או מפיצים אותו. „סטנדרדים המקובלים באופן כללי" במחוז המשפטי שבו בוצעה העבירה, ישמשו קנה־מידה למה שנחשב ל„מביש או חולני" או גירוי־לב מופרז, ועל כן בר־עונשין לפי החוק החדש.

הגדרה חדשה לזימה

✶ היא שומרת, בצורה חדשה, על החוק הקיים באשר לגישה ציבורית ל„מידע של הגנה לאומית". לפי מקלאלאן יהיה זה „רק כדי לשמש נקודת־מוצא לדיון נוסף".

הצעת החוק של מקלאלאן מיוסדת במידה ניכרת על המלצות „הוועדה הארצית לרפורמה בחוקים פליליים פדראליים" שהקים הקונגרס ב־1966, בראשות מושל קליפורניה לשעבר אדמונד בראון. הוועדה הגישה את תוצאות חקירותיה לפני שנתיים לקונגרס ולנשיא. אך לגבי מספר בעיות שנויות במחלוקת החליפו הצעות ועדת בראון בהצעות אחרות המתקבלות יותר על דעת מקלאלאן וועדת־המשנה שלו — ועדה שבה יש רוב ברור לשמרנים.

התקנון הפלילי הפדראלי נצבר קטעים־קטעים במשך קרוב ל־200 שנה, במידה שהקונגרס ראה חובה לעצמו להטיל עונשים פליליים בעלי תוקף ארצי. מעולם עוד לא קרה עד כה שיתאמו אותם ויהפכו אותם לקודקס, בצורת מסמך עקבי אחד בעל סיווג אחיד לעבירות ולעונשים.

צעירים מוכשרים נוטשים את יוגוסלביה

טיטו עומד להטיל פיקוח מפלגתי על הנוער

מאת דוד בנדר

בלגרד

סטודנט צעיר בבלגרד שכמעט איחר לבחינה במשפטים, עצר מונית וביקש מהנהג למהר.

מה החיפזון? — שאל הנהג הצעיר של המונית — לי כבר יש תואר במשפטים ומה זה מועיל לי? כדאי שתפסיק לדאוג לבחינה שלך ותתחיל לעשות כסף.

המחסור במשרות לצעירים, ובמיוחד למוסמכי־אוניברסיטות, הוא בעיה קשה ביוגוסלוויה. מאז 1945 הוסמכו 400,000 סטודנטים, אך לא תמיד ההשכלה היא המפתח להצלחה.

עשרות דירות נתפנו בבלגרד — עיר שבה קיימת מצוקה קשה בדיור — והדבר מעיד על יציאה המונית של רבים מצעיריה המבטיחים של המדינה. הדירות עומדות להשכרה מאחר שבעליהן הם צעירים בעלי מקצועות חופשיים שנטשו את יוגוסלוויה למען משכורות טובות יותר ובמקרים רבים למען משרות טובות יותר במערב — אדריכל בקנדה, פיסיקאי בקליפורניה, רופא בשווייץ ופסיכולוג בלונדון.

דומה שתמיד הטובים הם היוצאים, אמר קרובו של אחד המהגרים הצעירים. על פי הערכתו המדאיגה של הנשיא טיטו עצמו, יותר מ־300,000 יוגוסלווים בני פחות מ־30 עובדים במערב. מספר מספיק להקמת שלוש ארמיות גדולות, אמר טיטו. מכלל אלה, 11,000 הם בעלי תואר אקדמי או בוגרי תיכון.

הטובים הם היוצאים

הקשיים בהם מתחבטת יוגוסלוויה בנסיונה להעניק תמריצים לצעירים, משותפים לארצות מתפתחות רבות. דבר זה גרם ליצירת אווירה של אדישות וציניות בקרב האוכלוסיה הצעירה. בדרך כלל קובלנותיהם של הצעירים הן ממשיות, וסובבות על תנאי השיכון העלובים לסטודנטים, המחסור במילגות שגורם לרבים להישאר ברמת העוני, מערכת החינוך הנוקשה והקושי במציאת משרה טובה.

הנשיא טיטו, הנתמך בשמרנים אשר מעמדם חוזק עקב השינויים הפוליטיים שהיו באחרונה, אומר שאחד הגורמים העיקריים לטרוניות בקרב הדור הצעיר הוא הזנחת החינוך המארכסיסטי. מעתה יחודשו השיעורים במארכסיזם אפילו בדרג בית הספר היסודי, וכן השיעורים בהיסטוריה של תנועת הפרטיזנים במלחמת העולם השניה. המטרה היא להשריש תחושת אחריות אזרחית מוגברת, להעמיק את האמונה האידיאולוגית ולהילחם בגישות בורגניות ו„ליבראליות".

המספר הגדול של הצעירים בני פחות מ־30 היושבים במערב הוא בעיה בפני עצמה. מכל המדינות הקומוניסטיות רק יוגוסלוויה מתירה הגירה בהיקף כה גדול. פקידים יוגוסלוויים מודים שאין בידם להציע למהגרים אותו שכר ואותה עמדת־אחריות שבהם הם זוכים במקרים רבים במערב. מלבד זאת הנסיון הנרכש בעבודה בארצות מפותחות הוא נכס השכלתי שיוגוסלוויה עשויה ליהנות ממנו, אם ישובו הצעירים למולדתם. רבים מהם חוזרים, אך בעלי מקצועות רבים מדי נשארים בחו"ל לצמיתות.

אידיאולוגיות „עוינות"

הנשיא טיטו הצביע על צד השני של המטבע כשדיבר בכנס שערכה באחרונה המפלגה הקומוניסטית בשאלות הנוער. הוא אמר כי במערב קיימת סכנת היחשפות להשפעות אידיאולוגיות „עוינות".

פקידים בכירים ביוגוסלוויה אומרים שאין בכוונתם לסגור את גבולה של המדינה. עם זאת מוסיפים הם כי נעשים צעדים להאטת בריחת המוחות.

הממשלה שוקלת התקנת תקנות שיחייבו את בעלי התארים לעבוד ביוגוסלוויה תקופת־זמן מסויימת. תקנות כאלו כבר קיימות בארצות כפולין והונגריה, שאינן מרשות נסיעת אזרחיהן לחו"ל.

קרוב לוודאי כי צעירים שיבקשו להגר גם יצטרכו לשלם מסים מיוחדים לרשות המקומית במקום מגוריהם — אמר — כדי לממן את השירותים הסוציאליים לקשישים שיוותרו אחריהם. עקב ההגירה, נתרוקנו כמה כפרים חקלאיים מכל צעיריהם, והרשויות העירוניות מתקשות לתמוך באזרחים הקשישים שנשארו.

קיצה של תקופה

טיטו ועוזריו הבהירו כי בדעתם להטיל פיקוח מפלגתי על הנוער. קו חדש זה כנראה מציין את קיצה של תקופה שהחלה במהומות הסטודנטים בבלגרד ב־1968. אחרי המהומות זכו ארגוני הסטודנטים ביתר־שחרור מהפיקוח המפלגתי וביתר כוח הכרעה באוניברסיטה. אך מהומות הסטודנטים בזאגרב ב־1971 שכנעו את טיטו כי המפלגה („הליגה הקומוניסטית") איבדה את השליטה על תנועת הנוער ועליה להחזיר לעצמה את סמכותה.

דומה כי צעירים רבים נותרו אדישים למאמצים להביא חברים צעירים לשורות המפלגה. באוניברסיטה של בלגרד מתהלכות בדיחות על הנשיא טיטו, וסטודנט לרפואה הכריז: „לדידנו, חסל סדר טיטו".

אולם ישנם צעירים אחרים המהללים את מאמציו של טיטו ליצור מקומות עבודה לצעירים. לא איכפת לנו חיזוק הפיקוח — אמר סטודנט לשפות זרות — מה שאנו רוצים הוא מקומות־עבודה.

סכנה: סיפורי פיות

מיוחד ל„הארץ"
מ„ניו־יורק טיימס"

האם סיפורי־פיות הם חומר קריאה לא־מזיק לילדים? — לא, משיבים העומדים על זכויות הילדות, הואיל ורוב סיפורי־הפיות מפיצים לדעתם את בשורת החברה הגברית־שוביניסטית.

זהו טיעונה של הגב' מארשה ר. ליברמן, פרופסור־עוזר לספרות באוניברסיטת קונאטיקאט, אשר היכנה קורסים בביקורת פאמיניסטית ובחקר־האשה.

האסמכתיה של פרופ' ליברמן כלולות במאמר שנדפס בגליון הנוכחי של „קולג' אינגליש". לדבריה העניין חמור, הואיל ו„סינדרלה, היפהפיה הנרדמת ושלגיה הן דמויות־מיתוס שאצל רוב הילדים ממלאות את מקומם של האלים, האלות והגיבורים היוונים והסקנדינביים".

„בסיפורי פיות", סבורה פרופ' ליברמן, „זוכות ילדות בפרס אם הן היפות מכולן. הילדים — אם הם נועזים, זריזים ובני־מזל". באופן זה מלמדים ילד לא רק להשתוקק ליופי, אלא לתעב את הכיעור".

הכותבת מצביעה על קשר מזיק בסיפורי פיות בין נשיות לבין סבילות. היפהפיה הנרדמת ממתינה עד שנסיך אמיץ מעורר אותה. לכלוכית (סינדרלה) משרתת את בעלה בנסף ואחר כך יושבת בבית וממתינה. סוף־מעשה והיא בדרך כלל בנישואים — כרגיל עיסקת־חבילה הכוללת מלכות ושלטון. „אפשר שיטענו כי ספורים אלה מראים אב־טיפוס של התנהגות האשה, אך יש מקום לתהות באיזו מידה משמשים הם ספרי הדרכה לנערות", טוענת הפרופ' ליברמן.

לא כל החוקרים של ספרות ילדים מסכימים לגישה פמיניסטית זו. אליסון לוריא, בכתבה במדור ביקורות הספרים של „ניו־יורק טיימס", אמרה על סיפורי הפיות שהם „אחד המינים המעטים של ספרות־ילדים קלאסית שפמיניסטית רדיקאלית היתה סומכת עליהם את ידיה". מתוך אותם סיפורים שואבת הגב' לוריא את הבשורה שנערות הן לעתים קרובות בעלות יכולת וכושר התגולה, ושנשים — כמו הפיות ה„סנדקאיות" — יכולות להיות חכמות, טובות ויעילות יותר מגברים.

the settee-bed

כיצד להיות בפאר תמורת הוצאה צנועה באמת. תמורת הוצאה צנועה באמת אתה מקבל ספה נהדרת ונוחה ומיטה כפולה נהדרת. נוחה ורחבת ידיים. יתרון נוסף המאפשר לך לחסוך מקום רב בביתך. בשעות היום יש לך ספה ובלילה צ'אק — כמו במטה קסמים מיטה כפולה ומפוארת.

אבל בדומיסיל, רח' קרליבך 9 ת"א תמצא עשרות ספות־מיטות אחרות מהן תוכל לבחור. ישנן פינות ישיבה, חדרי שינה ובנוסף לכך רהיטים בודדים. מבחר עצום של רהיטי אירופאי מאיכות מעולה. אם כן מה תאמר? — לא תצטער על שהחלטת לבקר אותנו.

רהיטי דומיסיל ניתנים להשגה ללא מקדם לעולים חדשים ולדיפלומטים.

domicil דומיסיל

רח' קרליבך 9 ת"א, טל. 267826

למבקרים מובטחת חניה (מאחורי החנות)

דירת פאר למכירה

סלון ו־3 חדרי שינה, פינת אוכל הסקה הפעילה, ארונות קיר.
סביבת רחוב שדה — הצמרת

שומרוני ושותי

תל־אביב, אחד העם 42, טל: 612642

פרויד ובנו „בונים בע"מ"
229508, 268627

הדירה לכל החיים

דירות פאר בכל הגדלים
חנויות ומשרדים ברחבי תל־אביב.

הצעות מכירה חדשות:

1) דירות בנות 3 חדרים ברח' נחלל 12.	2) דירות מפוארות ברחוב רופין 22.	3) מבחר דירות וחנויות בדיזנגוף 279

פרסום אמיר 269760

מנורה

חברה לאחריות ולבטוח משנה בע"מ
המשרד הראשי: בית „מנורה", שד' רוטשילד 23

לקהל לקוחותינו לסוכנינו ולציבור

הואל נא לבדוק מספר הטלפון החדש שלנו הוא:

614778

15 קווים

שיפורים לתושבי שכונת אפקה

נענינו לפניית משרד התחבורה וועד תושבי שכונת אפקה.

החל מיום א' 21.1.73 האוטובוסים בקו 26 היוצאים בשעות 22.45 ו־24.00 מרח' מרכז בעלי מלאכה ימשיכו עד לשכונת אפקה.

הנהלת קואופרטיב „דן"

נעלי קולי

5000 מחסלים
זוגות נעלים איטלקיות
MADE IN ITALY

נעלים החל מ־ 35 ל"י
מגפים החל מ־ 50 ל"י

נעלי קולי ת"א, אלנבי 38
(מול קולנוע „מוגרבי")
פתוח כל היום ללא הפסקה

בכל מזג אויר ובכל עונות השנה

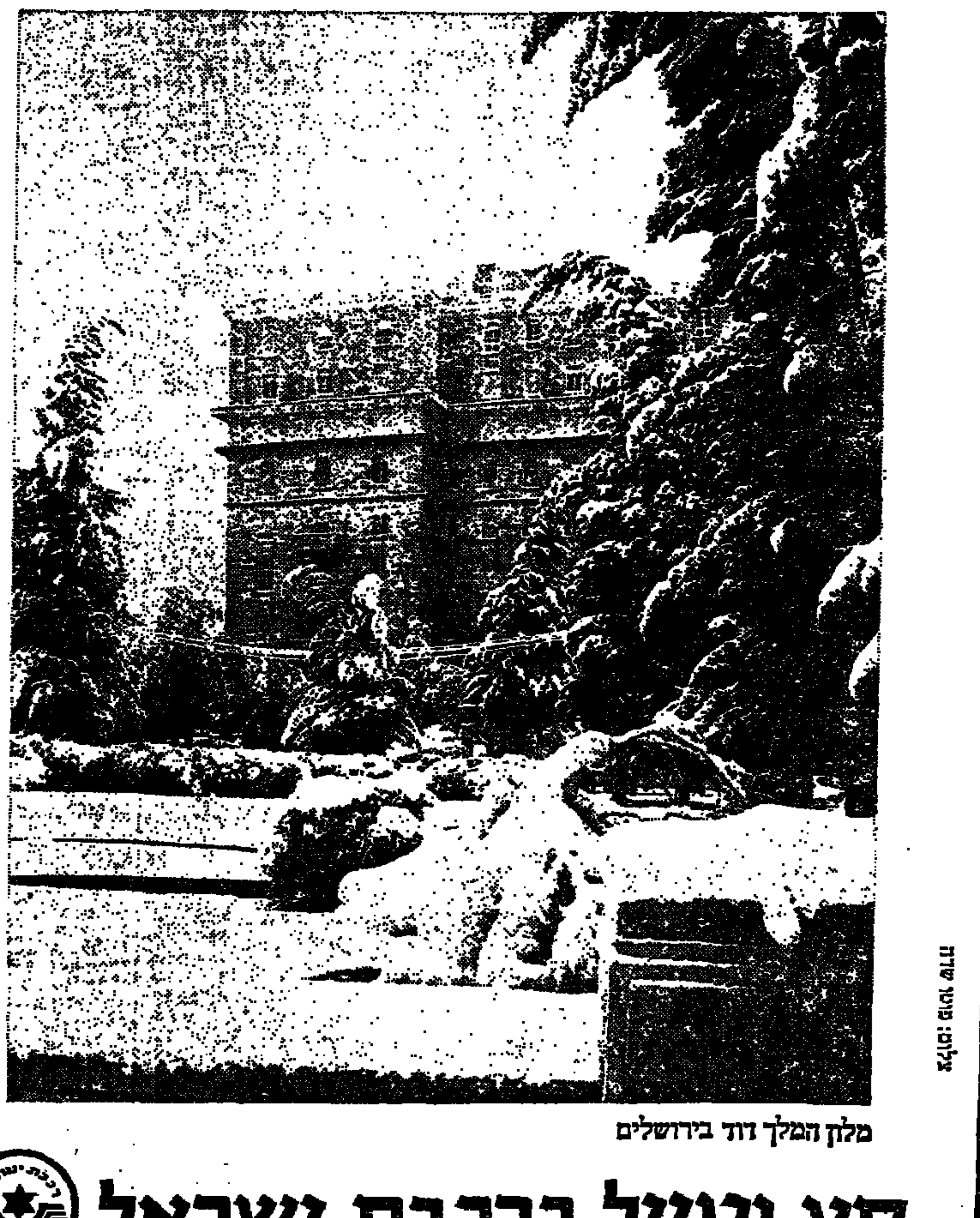

מלון המלך דוד בירושלים

סע וטייל ברכבת ישראל

תסביך ירושלים של הוואתיקן

מעין „חוזה לאטראן" שיעניק לאפיפיור בירושלים זכויות דומות לאלה שניתנו לו ברומא עשוי לשנות את יחסו לישראל

מאת ד"ר פנחס לפיד

כותב המאמר מתמחה ביחסי הוואתיקן־ישראל. בשנים 1956—1958 היה קונסול ישראל ב־מילאנו כאשר מונסיניור מונ־טיני — האפיפיור הנוכחי — כיהן כראש הקהילה הקאתו־לית של עיר זו.

כאשר התקבלה הגב' מאיר אצל פאולוס הששי השבוע היתה זו הפגישה השביעית במאה זאת של ראש כנסיה קאתולית עם מנהיג יהודי־ציוני. קדמו לראש הממשלה: ד"ר הרצל, שהתקבל אצל פיוס ה־עשירי בשנת 1904; נחום סוקולוב, שהיה אצל בנדיקט הט"ו בשנת 1917; משה שרת, שביקר אצל פיוס הי"ב בשנת 1945, ושוב בשנת 1952; פאולוס הששי נפגש על אדמת יש־ראל עם הנשיא ז. שזר וראש ה־ממשלה ל. אשכול ב־1964, במסע־הצליינות המפורסם שלו בן שלו־שת הימים, ולאחר מכן שר החוץ אבא אבן, שהתקבל אצל האפיפיור פאולוס הששי בספרייתו הפרטית שבוואתיקן ביום 6 לאוקטובר 1969.

מעניין במיוחד לציין, כי בכל ה־פגישות הללו תפסה מקום ראשי העיר ירושלים. „אין אנו יכולים למנוע בעד היהודים מלשוב לירו־שלים", מצטט הרצל ביומנו את ה־דברים שאמר לו האפיפיור, „אך מעולם לא נוכל לברך על כך... היהודים לא הכירו במשיחנו, על כן לא נוכל להכיר בעם ישראל". ו־כאשר ניסה הרצל לעבור לנושא מדיני־חילוני, היה פיוס העשירי פס־קני לא פחות, ובדבריו מהדהדים צלילי משפטים קדומים מראשית ימי הנצרות:

„אני יודע, לא נאה הדבר לראות את הטורקים בבעלי המקו־מות הקדושים שלנו... אך לתמוך ביהודים, זה לא יתכן"; ולבסוף הלטינית נון פוסומוס (אין אנו יכו־לים) עוד הוסיף: „אם תעלו לארץ ישראל, נכין כנסיות וכמרים כדי להטביל את כולכם".

בנדיקט—סוקולוב

בנעימה אחרת לגמרי עלתה מדברי האפיפיור בנדיקט, בפגישתו במאי 1917 עם סוקולוב. לרומא הגיעו אז שמועות על ניסוח ערבויות של ב־עלות־הברית ל„בית לאומי יהודי" בארץ־הקודש.

„כמה נשתנו פני ההיסטוריה!" אמר האפיפיור לפי מה שרשם סו־קולוב מן השיחה. „לפני 1900 שנה הרסו הרומים את ארצכם, ועתה בא הוד מעלתך(!) לרומא כדי להחיות ארץ זאת". ועל הבטחות סוקולוב בשם ההנהגה הציונית, כי היהודים יישיבו לשמור על כל מקודשי הנצ־רות, השיב בנדיקט במנוד־ראש ל־אות הסכמה: „כן, אני סבור, כי נהיה שכנים טובים".

בגישה הידידותית זו חיבלו שוב ושוב אנשי הקוריה (אספת החשמ־נים) שעמדתם באה לידי ביטוי, למשל, במאמר ראשי שנתפרסם ב־„ציוילטה קאתוליקה", בטאון הישו־עים האיטלקים, מיום 2 באפריל 1938: „הרעיון של מדינה יהודית מוטעה לחלוטין. לא רק מרותם ה־בלעדית של היהודים איננה בגדר האפשר, אלא אפילו קיום השלום עם הערבים נתגלה כבלתי־אפשרי... ה־יהודים ייטיבו לעשות אם יוותרו על כל תביעותיהם לפלשתינה ואם אפשר, מוטב שיעזבו את הארץ כליל..."

רשימות שרת

מקץ שבע שנים (ושישה מיליוני טבוחים) נסע משה שרת להתקבל אצל פיוס הי"ב. הפרוטוקול שרשם שרת ב־12 ביוני 1945 מדבר בעד עצמו.

הוא ציין, כי רק את האומה היהו־דית פקד האסון. הוא שכל שלושה רבעים מבניו ובנותיו באירופה רק מפני שאין לנו מולדת, מפני שאין לנו מדינה שלנו.

על דברי שרת, שהכרח שיחול שינוי רדיקלי השיב פיוס: „כן, כן". שרת אמר „שהכרחית הבנה בינינו לבין הכנסיה הקתולית בארץ ישראל. תמיד הצהרנו, שנכבד ב־הקפדה את המקומות הקדושים ואנו מקווים, כי בקורות ההמנהגית של הכנסיה הקאתולית בונה למפעל תחייתנו בארץ־ישראל".

פיוס שאל, אם יש ערבים בפלש־תינה, ושרת השיב: כן, יש ער־בים. כמה? על כך השיב שרת: כעת היחס הוא שנים לשלושה. על כך השיב: אם כן, הם רוב. שרת אישר זאת וציין, כי להם יש ארצות גדולות ונרחבות, עשירות מאוד — „כל מה שיש ליהודים זוהי ארץ קטנה זו, המקום היחיד שלהם עלי אדמות". על כך השיב האפיפיור „כן כך", ושרת מציין, כי אין פי־רוש הדבר שהסכים „אלא רק ש־שמע את דברי"... בזה תמה השיחה הראשונה של שרת עם פיוס ה־שנים־עשר.

עם גיבוש תכנית חלוקת א"י בקרב אומות העולם נהפך הכס הקדוש לתומך העיקרי של תכנית בינאום ירושלים, ובמשך כל ימי מלחמת־העצמאות ושיחות רודוס לא החמיץ אף הזדמנות אחת כדי לשכנע את המדינות הקאתוליות ולהפציר בהן, שילחצו על ישראל כדי שתסכים לבינאום ירושלים. אף־על־פי ש־למעלה מ־90% ממקודשי הנצרות שכנו בשטח הכיבוש הירדני, לא הופעל כל לחץ גלוי על ממלכת ירדן.

כפי שסיכם את הדברים ולטר איתן, מנכ"ל לשעבר של משרד החוץ, בדו"ח מיום 8 ביוני 1948: הכנסיה הקאתולית מתנגדת למסירת השמירה על המקומות הקדושים לידי היהודים, הפרוטסטנטים המוסלמים — בסדר זה — ואם כי פירוש ה־דבר כי אף שהמוסלמים אינם רצו־יים, הרי בעיני הכנסיה רצויים פחות מכל היהודים.

על הפגישה השניה של משה שרת עם פיוס — זו נתקיימה ביום 27 במרס 1952 — אנו למדים מבטאון משרד־החוץ „ידיעות נבחרות מ־ישראל":

„מר שרת יכול היה להעמיד את האפיפיור על מצב המקומות הקדו־שים לנצרות שבישראל, ולהדגיש את חופש הגישה אליהם לכל צליין... פיוס גילה ענין רב והתמצאות מע־מיקה בענינים אלה... הוא דיבר על דאגתו לשלום העולם, הביע את מיטב איחוליו למדינת ישראל ול־אזרחיה". על כל פנים, תוצאות מעשיות לא היו לפגישה זו.

קשריה האיתנים של ישראל עם ירושלים ורצונה העז לא לוותר על בירתה פעלו מעט־מעט, אבל רק בניו־יורק: בשנת 1952 הוסר ענין הבינאום מסדר־יומה של עצרת ה־או"ם — אך לא ברומא.

דחה מדליה

רק עם בחירת הקרדינל רונקאלי לכס־הקודש נשתנתה גישת הוואתיקן. פעמיים אמר יוחנן הכ"ג לעלות לרגל לארץ הקודש (כפרת־כהונה, צעיר נכה בתנוכת הכנסיה הקאתו־לית שבכפר קאנה), אך לא זכה להגשים חלומו.

„לו הייתי רשאי לשמוע לרחשי לבי", הספיק עוד לומר בשנת 1962 לשגריר ישראל מוריס פישר, „הייתי מכיר במדינת ישראל כאן ועכשיו".

בשנת 1955, כאשר חגגה יהדות איטליה את העשור לשיחרורה מה־משטר הפאשיסטי, החליטו מנהיגיה להעניק מדליות זהב לאיטלקים ש־הצטיינו בימי השואה בהצלת יהו־דים. אחד הראשונים ברשימת חסידי אומות העולם היה מונסיניור הארכי־בישוף של מילאנו ולימים האפיפיור פאולוס הששי. בימי מלחמת העולם השניה היה ראש שרותי הסעד וה־הצלה של הכס הקדוש. אך כיוון ש־כבר אז ציפו להעלאתו לדרגת קרדי־נל, הוזמנו לשגר אליו קודם משלחת של יהודים כדי לברר, אם ייאות לקבל את אות־הכבוד. הוא שמע את דברי האנשים בהתרגשות, הרהר רגע קט — השיב בשלילה.

„כל מה שעשיתי היה מתפקידי לעשותו", אמר, „הרי פעלתי רק על פי הוראות האפיפיור ולאיש לא מגיעה בעד זה מדליה".

גישה כזו השתקפה בהזדמנויות רבות נוספות, והיא באה לידי ביטוי מובהק בינואר 1964, כאשר בא לבי־קור קצר אך רשמי וגלוי למדינת היהודים על אף תבכי הקוריה וה־נטיות הרבים למנוע ביקור זה.

ברור, כי פאולוס חייב היה להת־חשב עם יועציו ופמלייתו (שרובם התנגדו לביקור בישראל) וכדיפ־לומט מנוסה ידע לנאום חמש פעמים על אדמת ישראל בלי להזכיר את שמה של ישראל או אף את השם יהודים. מכל מקום, מאז הביקור השתנתה גישת הוואתיקן אלינו. ב־קץ מאבק שנמשך שלוש שנים או־שר, בהשראתו ובעזרתו של האפי־פיור, „המסמך היהודי" של הכנסיה הקאתולית.

שליחות פליצי

כבר ביולי 1967 — חודש אחרי איחוד ירושלים — שלח פאולוס את נציגו פליצי לישראל. הוא אמנם לא סיכם דבר סופי בשיחותיו עם הנשיא שזר ועם ראש הממשלה לוי אשכול המנוח, אך הדגיש בקומוניקט שפירסם ערב שובו לרומא, כי השי־חות עם הוואתיקן יימשכו בהתאם להצעות של ראש הממשלה ומשרד החוץ.

המשך שיחות אלו, עם שגרירים ואישים, הביא למשל לידי כך, שמאז סוף 1967 לא מוזכר עוד בינאום ירושלים, אם כי המושג הוחלף ברו־מא בדיבורים על „הסדר בין־לאומי" או „ערבות בין־לאומית" וכדומה.

להבדיל מכנסיות פרוטסטנטיות שונות, המוסיפות להתקיף את יש־ראל בכינוסים בין־לאומיים שונים, מצטיין הוואתיקן בשתיקה מרגיזה לעתים את עתוני ישראל, אך לעתים קרובות עוד יותר מרגיזה היא את בטאוני מדינות ערב.

ברומא נרשמה יפה הצהרתו של אבא אבן מיום 12 ביולי 1967 ב־עצרת או"ם: „זו הפעם הראשונה בהיסטוריה יש סיכוי סביר, כי ב־מקומות הקדושים... יוחלף פיקוח חד־צדדי ובלעדי על־ידי הסדרים מוסכמים, שיבטיחו את אופיה האו־ניברסלי של ירושלים. מעולם לא היתה נכונות מצד ממשלה כלשהי להוציא את המקומות הקדו־שים מפיקוחה הבלעדי..."

המציאות היום־יומית של השנים האחרונות שיכנעה את מנהיגי רו־מא, כי אמנם כנה ישראל בכוונתה המוצהרת.

יתכן מאד שמשפטנים בוואתיקן כבר חושבים על כריתת מעין „חוזה לאטראן" עם ישראל, שיעניק ל־אפיפיור אותן הזכויות בעיר־הקודש, שאיטליה העניקה לו לפני 43 שנה ב„עיר־הנצח" במלים אחרות: שיו־צר מעין ואתיקן קטן בירושלים, ה־עשוי אפילו להיות כבחינת השטח גודל משטח 170 הדונם שעליהם ו־תרה ממשלת איטליה לטובת ריבונות הכנסיה. קל לתאר, כי לישראל יש מניעים טובים משלה להסכים להס־דר חוקי מעין זה, העשוי להביא בעקבותיו יחס זהה אל כל יתר בע־לי המקומות הקדושים בירושלים, בלי לוותר למעשה על זכות, רכוש או דבר שיש לה כיום.

ואשר לרומא, עשוי הסדר כזה ל־רפא אותה סוף סוף מ„תסביך ירו־שלים", שהאפיל מאות בשנים על יחסה לעיר זו.

שר־החוץ אבא אבן בפגישתו עם האפיפיור פאולוס הו"6.

ביקור מיותר

מאת אליעזר ליבנה

ביקורה של הגב' מאיר אצל ה־אפיפיור פאולוס הששי, היה מיותר ותוצאותיו מזיקות. ראש הממשלה הרגישה. כנראה, שהשתדלותה ליזום את הפגישה היתה מוטעית, והיא עמלה לטשטש את הדבר. כאשר נשאלה, מי ביקש את הפגישה, ה־שיבה בדברי־התחמקות: „קשה לו־מר. מי אמר את המלה האחרונה" („הארץ", 16 בינואר). ברם, הדובר הרשמי של הוואתיקן עמל שלא להשאיר ספק בדבר: „הראיון ש־העניק הוד קדושתו לגב' גולדה מאיר נערך לפי בקשתה של ראש ממש־לת ישראל" (כב"ל); וחזר והדגיש, שהאפיפיור „נענה לבקשה".

היענותו של פאולוס הששי לשי־חה עם גב' מאיר נתנה הזדמנות לדוברו הרשמי לאשר מחדש את עמדתו של הוואתיקן כלפי מדינת ישראל. העמדה ברורה וחד־משמ־עית. ביום הקמתה של ישראל, ב־14 במאי 1948, הכריז כלי־המבטא הרשמי של הוואתיקן „אוסרבטורה רומנו" במאמר ראשי: „הציונות המודרנית איננה יורשת את ישראל־של־כתבי־הקודש... הארץ הקדושה ומקומותיה הקדושים שייכים איפוא לנצרות, שהיא ישראל האמיתית". הדובר הרשמי הודיע עתה, ש־„הראיון... אינו מצביע על שינוי כלשהו, ואין סיבה שיצביע על שינוי כלשהו בעמדת הכס הקדוש" (כב"ל).

התנגדותו של הוואתיקן ללגיטי־מיותה של המדינה הישראלית מע־מיקה ועקרונית מהעדפתו הפוליטית־תכסיסית את מדינות ערב על המדי־נה היהודית. אך הדובר השתמש בהזדמנות הביקור, כדי להדגיש ול־הבליט העדפה זו. הוא ציין, שהכס הקדוש מקיים „יחסים לבביים" עם מדינות ערביות שונות וכן „יחסים דיפלומטיים", שאינו מקיים עם יש־ראל. זו פגיעה מכוונת שהוטבלה במנה גדושה של צביעות מוסרנית אנטי־יהודית. כמתברר, המניע העיקרי להיענות הוד קדושתו לבקשת הגב' מאיר היה רצונו „לבוא לעזרת ה־חלשים ביותר, שביניהם תופסים מקום ראשון הפליטים הפלסטינאי־אים".

כך. לא גוועי־הרעב בבנגלה־דש, לא קרבנות השחיטות ברואנדה ו־בורונדי, לא מגורשי אוגנדה, אלא „פליטי פלשתין" — שאיש מהם אינו חושש לבטחונו ולהזנתו — הם התופסים מקום ראשון בדאגת „מ־מלא־המקום"! ואם באמת הם עיקר דאגתו, מדוע פונה הוא בענין זה לנציגת המדינה הישראלית, המעסי־קה את כל הפליטים שבשטחיה, משכנת אותם ודואגת לצרכיהם כ־מיטב יכולתה? האם הכתובת לכך אינן המדינות הערביות, שופעות נפט וכסף, המונעות מהפליטים שי־קום וחיים תקינים, ואיתן מקיים הוואתיקן „יחסים לבביים" ודיפלו־מטיים? שמא יפעיל במקצת מ־לבביותו הדאגנית בכיוון זה?

על ההודעה לדבר הוואתיקן, שהיתה מוכנה כנראה לפני הראיון (הוק־ראה מהכתב מיד לאחר התייעצות) הגיבה הגב' מאיר: „אין שום סי־בה, שהודעה זו תימצא או לא תי־מצא חן בעיני"... האמנם? האין הודעה זו גדושה ניסוחים וסממנים, החייבים לעורר בכל יהודי תגובה הפוכה מאי־מציאת־חן? הודעות מ־סוג זה — אפילו הן חד־צדדיות — מתפרסמות, כרגיל, תוך ידיעת הצד השני ואינן מהוות עובדה הפתעה. הנמסר לגב' מאיר מראש על תוכן ההודעה ונימתה? ואם לא ראה הכס הקדוש צורך בכך, הלא גילה גסות־רוח, נוסף לפגיעה המכוונת?

להצמיד איוולת למשגה, והודיעו „משקיפים בירושלים" — מודשנים מהראיון — ש„ישראל מעדיפה הסכם דו־צדדי בינה ובין הוואתיקן, לפיו יימסר לידי הוואתיקן הטיפול ב־מקומות הקדושים לנצרות" (כב"ל). באמת?! האם הכנסיה היוונית (רוסית) האורתודוכסית, הכנסיה הפרוטסטנטית, המזרחיות הנסטוריות, ייפו את כוחו של הוואתיקן? לשם מה יוצאים כאן „המשקיפים" מכלי־הם? בזכות מה מגיע הדבר לכס הקדוש? בזכות הראיון האומלל? מקווה אני, שממשלת ישראל אינה תמימת־דעים עם „המשקיפים".

גלריה בלטמן

תל־אביב חיסין 5 (ע"י דיזנגוף 39)

תערוכת ציורים של האמנים

ד. משולם, אליהו גת, הרמן שטרוק, רודי להמן ומדנברג שלמה

הנושא:

„אמנות העומדת לעד"

התמונות בתשלומים בהתאם ליכלתו של הקונה

התערוכה תמשך עד 20.2.73

מהדורות ראשונה ושניה

של ספרי

תולדות ההגנה

אזלו

שלושת הספרים מקיפים את התקופה הסוערת ורבת העלילות

ממאי 1939 ועד הקמת צה"ל

מתקבלות הזמנות למהדורה שלישית

הוצאת עם עובד

רח' מזא"ה 22 ת"א טל' 611526

(במשך כל שעות היממה)

הופיע

החוק נחלת הכלל

מדריך עממי מעודכן לחוקי המדינה

מאת השופט ד"ר שלמה לוין

הספר מסביר בלשון עממית ופשוטה מה אומר החוק בשאלות המתעוררות בחיי־יום יום

המחיר: 22.— ל"י

הפצה ראשית: „ספרי" נחלת בנימין 30, טל. 56169, ת"א

הופיע

FORTRAN

מאת ד"ר יואל אדיר

- ספר למוד בעברית לשפת המחשבים.
- חומר ללמוד עצמי.
- 270 עמודים, 150 דוגמאות, 70 תרגילים.
- המחיר: 18 לירות.

להשיג: בהוצאת „אדיר", ת. ד. 53 קרית חיים או בטלפון 717551(04)

הרצאות ודיונים

במוסד ון ליר בירושלים

ינואר 1973

במסגרת הרצאות מוסד ון ליר על החברה והתרבות הערבית

ירצה

ד"ר סמי מרעי

מביה"ס לחינוך של אוניברסיטת חיפה

על הנושא:

„החינוך הערבי במדינת ישראל"

(הרצאה שניה בסדרה)

ביום ראשון, י"ח בשבט 21 בינואר, ב־8.30 בערב

*

במסגרת דיוני ון ליר ברוסית

פרופ' בנימין אקצין

ירצה ברוסית על הנושא:

„מהות הדמוקרטיה ובעיותיה"

יו"ר: ודים מניקר

ביום שני, י"ט בשבט 22 בינואר ב־8.30 בערב

*

פרופ' הרמן אפשטיין

מהמחלקה לביולוגיה באוניברסיטת ברנדייס

פרופסור אורח בביה"ס לחינוך, האוניברסיטה העברית בירושלים

ירצה באנגלית על הנושא:

„אספקטים ביולוגיים של ההתפתחות השכלית — השלכות בשטח החינוך"

דברי תגובה: פרופ' דניאל כהנמן

המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

יו"ר: ד"ר גינה אורתר

ביה"ס לחינוך, האוניברסיטה העברית בירושלים

ביום ראשון, כ"ה בשבט 28 בינואר ב־8.30 בערב

רח' ז'בוטינסקי 43, ירושלים — הציבור מוזמן

הוצאת ספרים

„מישלב"

מכון ישראלי להשכלה בכתב

זה עתה הופיע הספר

הנהלת חשבונות למתקדמים

(שני חלקים)

מאת יצחק גבאי

הספר מיועד לתלמידי קורסים בהנהלת־חשבונות סוג 3, מדופלמים ובחינות ביניים של ראיית חשבון וכן למנהלי־החשבונות המעוניינים להשתלם במקצועם.

ההפצה:

„ספרי" תל־אביב, נחלת בנימין 30

„ספרי" חיפה, הרצל 55

להשיג בכל חנויות הספרים בארץ

מוזיאון ישראל, ירושלים

בשיתוף עם עירית ירושלים והקרן הבינלאומית ל„צלם שאיכפת לו"

הטריאנלה הבינלאומית הראשונה לצילום

השתתפות בתערוכה „ישראל בעיני ישראלים"

1. השתתפות
ההשתתפות מותרת לתושבי הארץ שהביעו בעזרת המצלמה את עניינם בארץ, בתושביה ובבעיותיה.
2. תיק תצלומים נושאי
משתתף רשאי להגיש תיק אחד המכיל לא פחות מ־10 ולא יותר מ־15 תצלומים שצולמו בארץ בנושא אחד, לפי בחירת הצלם. רשאי הצלם להציע כותרת כוללת לתצלומיו.
3. תערוכה
חבר־שופטים בינלאומי יבחר עשרה תיקים לתצוגה, שלימה או חלקית, בתערוכה „ישראל בעיני ישראלים". זוהי אחת מארבע תערוכות הטריאנלה הבינלאומית הראשונה לצילום, שתוצג במוזיאון ישראל בסתיו 1973.
4. זכיות
א. מענק־עידוד יינתן לכל מציג בתערוכה. שני מציגים, שלא מלאו להם 21 שנה, יוכלו לזכות במלגות נוספות.
ב. הקרן הבינלאומית לצלם שאיכפת לו תעניק ציונים לשבח לזכר ורנר ביזשוף, רוברט קאפה, אריך סלומון ודוד סימור („שים").
5. הגשה
א. התצלומים יהיו בשחור־לבן או בצבע, בגודל בין 24×30 ס"מ ל־50×60 ס"מ או שקופיות בכל גודל שהוא. אחידות אינה דרושה.
ב. התצלומים יוגשו על נייר צילום עבה, שטוחים, לא ממוס־גרים ולא מודבקים.
ג. על גב התיק ועל גב כל תצלום יושם סימן צופן. סימן צופן זה יופיע גם בטופס ההשתתפות ועל גבה של מעטפה חתומה בה ירשם הטופס.
ד. טפסי ההשתתפות ניתן לקבל (1) בקופת מוזיאון ישראל, ירושלים או לפי פנייה למחלקת ההסברה במוזיאון. (2) בלשכת העתונות הממשלתית, בית אגרון, ירושלים. (3) בלשכת העתונות הממשלתית, רח' איתמר בן־אב"י 9, תל־אביב.
6. מועדי הגשה
תיקים ומעטפות עם טפסים צריכים להגיע למוזיאון ישראל לכל המאוחר ביום שישי, י"ב באדר ב' תשל"ג — 16.3.73 — ממוענות אל: טריאנלה (ישראלים) מוזיאון ישראל, ירושלים.
7. החומר שהוגש
א. חומר מוגש מתוך הסכמה כי אם ייבחר בידי חבר־השופטים יורשו ללא תנאי הגבלה הצגתו והשימוש בו לספר/קטלוג ולמטרות פרסום התערוכה — אגב ציון שם הצלם.
ב. הצלומים שלא ייבחרו יוחזרו לבעליהם במוזיאון תוך פרק זמן עליו יימסר למגישיהם.
ג. המוזיאון יעשה לשמירת החומר מוגש אך אינו אחראי לנזק או אבדן.

עזבו את הטרחה והעצבים!!
צאו לחופשת פסח מהנה!!

בפנסיון המחודש „פאר" טבעון

ת.ד. 138

- לאחר שיפוץ וחידוש כללי
- חדרים עם שרותים צמודים
- מטבח כשר הייאמפי — כשר למהדרין.
- סדר פסח מסורתי עם חזן מוכר

הקדימו הזמנתכם. מספר מקומות מצומצם, טל. 931083־04.

מכרז

מוצעת למכירה מכונית סוסיתא סטיישן מודל 12 שנת יצור 1964.

המעוניינים יפנו למפעל „הארגז" רחוב גבורי ישראל 94, טל. 32251 לשוער. את הרכב ניתן לראות במקום. תאריך אחרון להגשת ההצעות 26.1.73.

אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.

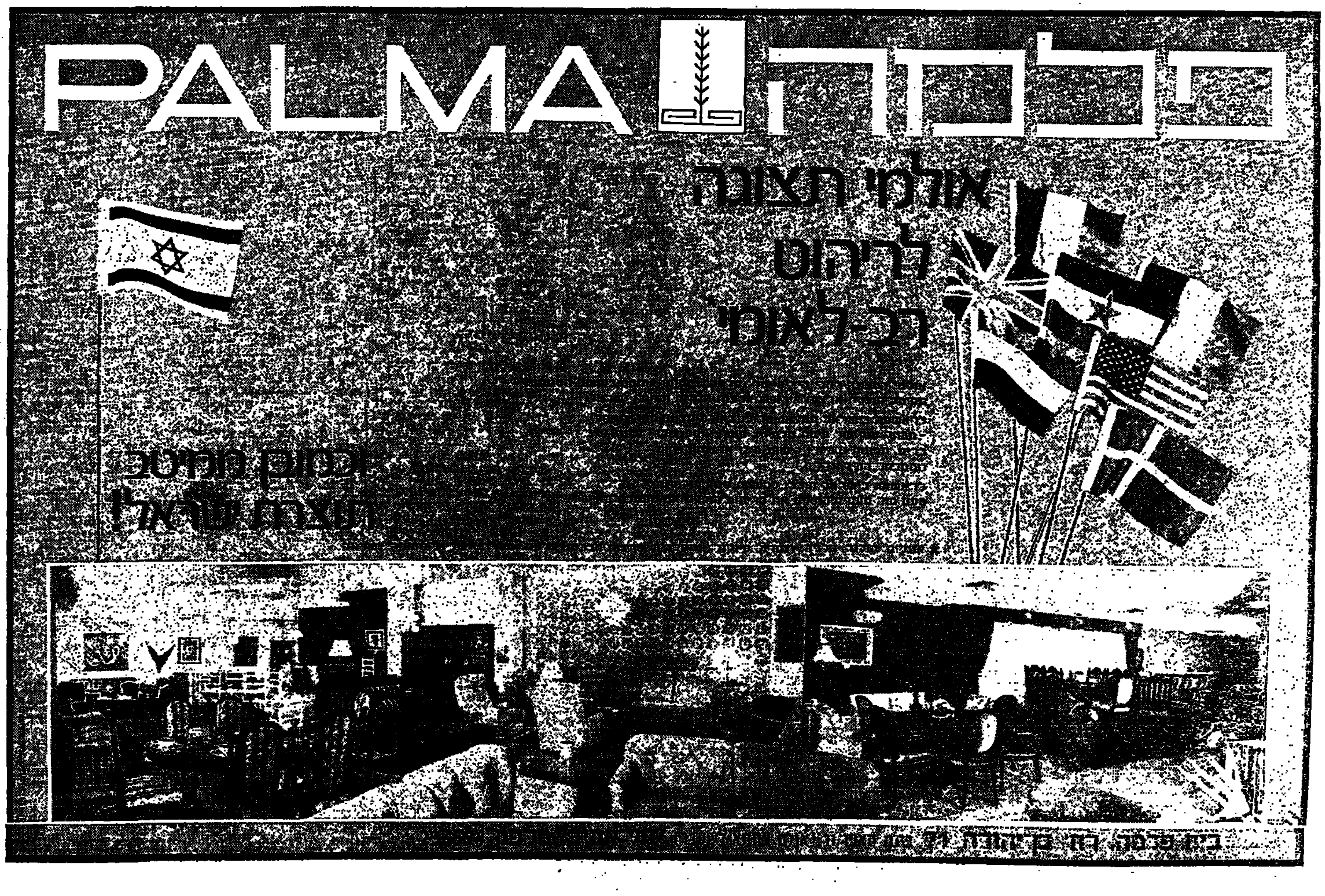

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

יעקב זורף

המחשבה הפיסיקלית בהתהוותה

בימים שבהם בשלה ההכרה, ש־כדי להעריך נכונה את תולדות ה־תרבות המערבית חייב אדם לתהות גם על תרומת המדענים המדעים לתקופותיהם, רואה אור אנתולוגיה על „המחשבה הפיסיקלית בהתהו־תה"* בעריכתו של פרופ' ש. סמ־בורסקי.

ש. סמבורסקי, לשעבר פרופסור לפיסיקה באוניברסיטה העברית, ולי־מים בעל הקתדרה הראשונה להיס־טוריה ולפילוסופיה של המדעים ב־ישראל, נודע בעיקר בזכות מחקרי־ו על הפיסיקה של היוונים. אך ידיו רב לו גם בתולדות יתר תחומי ה־פיסיקה למאותיהם.

הוצאת אנתולוגיה עברית, אף ש־היא הרבה יותר מסובכת מהוצאת התאום האנגלי שלה (היוצאת לאור בהוצ' השטיינמן, אנגליה) היא גם יותר מועילה. כי באנגלית ניתן היה מכבר למצוא יצירות־מופת בתולדות המדעים, אם במקור ואם בתרגום. בעברית, לעומת זאת, נאלצו העורך, עם צוות עוזריו, לתרגם כמעט את כל הקטעים שבחר בהם, להוציא מכלל זה את תרגומו המצויין של ש. דיקמן מתוך „על טבע הדברים" של טיטוס לוקרציוס קארו וקטעים משל אפלטון בתרגום י. ליבס. מרבית הקטעים תורגמו מן המקור; מיעו־טם אם להסתמך על הביבליוגרפיה — על־פי תרגומים אנגליים. מבקר־ת־הראשו של התרגום ראויה לציון מיוחד התרומה התלולית שבתרגום קטעים ניכרים מתוך כתביהם של הוגי־דעות שכתבו ערבית, ביניהם אל־רזי, אבן־רושד ומשה בן־מימון. התרגומים מערבית, פרי עמלו של מ. שורץ, קריאים מאוד וניכר ש־השקעה בהם עבודה רבה. ביותר ה־תרגומים לא צוינו שמות המתרגמים (שמותיהם מובאים במקובץ בתחי־לת המבוא). עקב המשקל הרב ש־נודע למתרגם בעיצובה של אנתו־לוגיה מעין זו, מוטב היה לציין את האחראי לכל קטע בנפרד, מה גם שקטעים שונים, אף שהם בוודאי מתורגמים תרגום אחראי, אינם ק־ריאים במידה שהם חייבים להיות, בהתחשב בדרישות של קהל־קוראים

תרבות וספרות

כללי. התרגום „הלועזי" מרי של הרודנס הוא דוגמה לכך.

המצלחה הבולטת של האנתולוגיה היא בבחירת הקטעים, מן הפרה־סוקראטים ועד למחדשי פני הפיסי־קה בימינו. טוב שההכרעה נפלה בזכות קטעים ארוכים יחסית. לתל־מיד־החכם חשוב לא רק מה ש־אמר מי שאמר, אלא איך אמר ואיך לא אמר את אשר היה לו לומר. ר הלא כל הוגי־הדעות, אפילו ייראו לנו מתעתעים וילדותיים, היו חדורים רצון עז להתיר את סבך התופעות ולפרשו במיטב התבונה והביקורת. מכאן גם המבוכה המתמדת, האם להביא מפי הוגה־דעות מסוים דב־רים מן האפיק הראשי של התקד־מות המדע, שנתקבלו לימים על דעת הכול או גם קטעים אחרים, שבהם הוא מתגלה כטועה ומתעה. והלא אישיותו של ניוטון לא פחות מש־היא מתבטאת בעיוניו בתורת־הכובד ובחקר האור, היא באה לידי ביטוי בהתעסקותו האינטנסיבית בכתבי־הקודש בכלל ובספר דניאל בפרט. מה גם שאותם העקרונות שהנחו או־תו בפענוח ספר דניאל, שהיה מקו־בל עליו כדברי אלוהים חיים, הנחו אותו גם בפענוח תנועת כוכבי־הלכת והכוחות הפועלים עליהם.

מובן שכאן נפלה ההכרעה בעי־קרה לצד האפשרות הראשונה, ומ־מעוף־הציפור, שאנתולוגיה זו מע־ניקה לקורא, נראים עמודי־התווך, עיוני היסוד של הפיסיקה, האסטרו־נומיה והכימיה אולי יותר מדויים, יותר נבונים ויותר מתקדמים משהיו באמת. כך, למשל, אנתולוגיה על מלחמות־העולם מתוך כתבי האוהבה של המצביאים והפוליטיקאים וב־תוך הערות־שוליים שהוסיפו לפקו־דות־יום ולטיוטות של הסכמים, הי־תה בוודאי חומר־רקע נמלא למבחני מצוקות העיתים; אך ספק אם היתה מספקת את צורכי הקהל הרחב. בין כך ובין כך, נפרשת לפני הקורא יריעה רחבה ומרהיבה של יצירת־פאר, המייצגת שורה נכבדה של ענקי רוח.

כשבעים מלומדים מתחלקים ב־חמש מאות העמודים של הספר, בי־ניהם כל גדולי הפיסיקה ורבים מ־מחדשיה הפחות חשובים, וכן גדולי האסטרונומים. בצד קטעי המדע, מ־רובים קטעי הגות על מהות העולם ועל מהות המדע. העורך הכין לספר כולו ולכל אחד מחלקיו סקירות־מבוא, שהן מאמרים מאלפים כשל־עצמם, כתובים במידת הליטוש וה־בקיאות המקובלת על ש. סמבורסקי. עם־זאת חבל שלא הוסיף לקטעים הסבר־ המונחים המיוחדים ביותר, ש־הרי לא מעטים המונחים שאינם ידועים למדען בן־ימינו, או ששינו פשרם במרוצת השנים מן הקצה אל הקצה. הוצאת ספרים ציבורית במו־סד ביאליק צריכה היתה לעמוד כאן על זכותו של הקורא לקבל מידע הולם בעניינו. מאותו טעם, רואה אני גם פגם בכך, שלא ניתנה כל ביבליוגרפיה מסייעת; והרי פה־ושם קיים חומר־עזר אפילו בעב־רית, ומספר ספרי־העזר הכללים ב־לועזית אינו כה גדול עד שאי־אפשר היה לפרט את החשובים ש־בהם.

העורך פירש את המונח „פיסיקה" פירוש רחב ביותר: כך שלא רק מי שמתעניין בתולדות חקר מבנה החו־מר, האור והחשמל, אלא גם חוקר תולדות הקוסמולוגיה והקורא המש־כיל ימצאו כאן במרוכז חומר מובחר למכביר. תלמידים ומורים למדעי הטבע והרוח ימצאו, כל אחד לפי נטיית לבו, אוצר עשיר של חומ־רים ומעורר, שיוכל לתרום ר־בות להעשרה ולהתיאה של שיעורי־הם.

כריכת הבד הנאה וההדפסה המ־פוארת בוודאי מצדיקות את המחיר הגבוה מאוד שנקבע לספר (המה־דורה האנגלית תהיה אל־נכון יותר עוד יקרה). אף־על־פי־כן יש לקוות ש„מוסד ביאליק" ימצא דרך להוזי־לו, ולו רק בזכות העובדה שהמד־ענים, שכתביהם נבחרו, שוב אינם זכאים לשכר־סופרים.

* „המחשבה הפיסיקלית בהתהו־תה". אנתולוגיה בעריכת פרופ' שמואל סמבורסקי. תירגמו: מ. ה. בן־שמאי, ז. בכלר, י. סלעי, מ. שורץ. הוצ' מוסד ביאליק, תשל"ב. 556 עמ'.

חיים בן־עמרם

סולם חלקלק

אחד הגורמים, שתרמו לכיוון תמ־קף לימודי אחר בית־הספר התיכון אל מדעי־הטבע, היה הרצאה מבר־קה שהרצה פרופסור ישעיהו ליבוביץ בקיבוץ גבת בשלהי מלחמת העולם השנייה. נושא ההרצאה היה „המדע והמלחמה", ואחת הטענות ה־חשובות בדבריו החריפים היתה כי בהוויה האנושית יש רק תחום אחד שיש בו התקדמות מתמדת, ולא עוד אלא ההתקדמות היא פועל־יוצא הכרחי מעצם שיטתו — הלא הוא המדע. איני זוכר אם סברתי אז, ואיני סבור עתה שבעובדת ההת־קדמות המובטחת מאליה יש טעם מספיק להעדפת תחום מסוים, ומכל־מקום כבהיתנה או עולה הטכניקה על המדע! ואף ביחס למדע עצמו לוקה סכנה נכונה זו בפשטנות, כמו משפ־טים חריפים רבים מסוגה. באיזה מישור של הפעילות המדעית מובט־חת ההתקדמות מתוך עצם השיטה? האומנם זו התקדמות בקו ישר של־עולם אינו נשבר או נכפף? האומנם ההתקדמות רצופה, בלי עיכובים ב־פעולה גורמים חיצונים ואף פני־מיים?

כל מי שהיה קרוב. זמן־מה לחו־גים האקדמאיים יודע על מורים אנשי־שם שניסו למנוע מהלמידים את קידום מקצעם בתיאוריות שהיה בהן משום ערעור כלשהו על התו־רה שהורו. בתולדות המדע ידועים רודנים מגדולי החוקרים, שמנעו זמן רב קבלת תורות מתקדמות בענף המדעי שלהם, והצליחו לגרום סבל ניכר למחדשים נועזים. המקרה ה־נודע ביותר בימינו של נסיון לעכב את התקדמות הביולוגיה מבחוץ, מטעמים אידיאולוגיים, הכשיל את „ספריית פועלים", כשהוציאה לפני עשרים ושלוש שנים ספר גדול ש־נשאו תורת־התורשה. המערכת צייר־נה בהקדמתה, כי „דעות מחברי הספר אינן מביעות את דעת בית ההוצאה", ולתיקון המעוות ו„לשם שלמות התמונה" הוסיפה את דברי ליסנקו המסתיימים במשפט: „השבח והתהילה לידיד ולדבר הגדול של המדע — למנהיגנו ומורנו המגור סטאלין!"

אבל אל ניטפל עתה לחטאים ישנים של הוצאת־ספרים חשובה זו, שיש לה זכויות רבות. עתה היא מגישה לנו תרגום עברי של ספר בתולדות הכימיה*. מבנה ספרו של ברנארד יפה הזכיר לי יצירה של אחד הסופרים היחידים הנזכרים בו — „מיניאטורות היסטוריות" לאוגוסט סטרינדברג, שהופיע בעברית בתר־גומו של יעקב קופליביץ (הוצאת שוקן תש"ן). גוסטב לנדאואר הג־דיר ספר זה באחרית־דבר שכופפה לו: „רומאן של האנושות בפרקים נבחרים". גם אצל יפה מוסב כל פרק בעיקר על דמות גדולה אחת, ה־מייצגת שלב נוסף בסולם העולה של הכימיה, אלא שנושא ספרו אינו מתיר לו אותה מידה של ריכוז הדברים וגיבושם שאנו מוצאים אצל סטרינדברג; הוא לא יכול להשקיע בפרקיו אותה מידה של דמיון יוצר, וכוונתו הרצויה להחיות את סיפוריו בדברי־הוזי מתגשמת פה־ושם בדב־רי־הבאי. למשל, מה נמצאנו למדים מן הידיעה של אנגמדיר (פרק 14, „האיש שהציג דגם חדש של ה־אטום") לא שכח לעולם את „הלווי־תו הפומבית של פאסטר"?

שמו של סטרינדברג נזכר בפרק הראשון, המספר על האלכימיה. ה־פרק מסתיים בציון שפע הידיעות והכלים המועילים שהנחילה האל־כימיה ליורשתה הכימיה. אכן, חשי־בותם של האלכימאים היתה שלא הסתפקו בהגות, אלא טרחו לעבוד ממש בחומר, ואילו תורתם היה, לדעתי, לא בשגיאה התיאורטית ה־עקרונית (הידע האנושי אז לא נתן שום טעם יסודי שלא להאמין באפ־שרות להפוך מתכת אחת לאחרת, כשם שכיום שוב יודעים אנו שאכן אפשרי הדבר!), אלא — ודבר זה אינו מוטעם בספר — במטרתם (ל־השיג זהב) ובמניעם (רדיפת בצע). תרומות גדולות למדע האמיתי תרמו אנשים שמטרתם היתה גילוי ה־אמת, ומניעם — הסקרנות. על רבים כאלה מסופר בשאר פרקי הספר. וידגימו זאת דברי ליביג, לאחר שפנה אל הכימיה הקלאסית: „אני מרגיש כמו הייתי עריק, משרך־דרכיו אשר נטש את דתו. הנחתי לדרך־המלך של המדע..." (עמ' 111) פרק זה מציג לפני הקורא דוגמה מופלאה של שיתוף־פעולה ברוח חברית בין שני חוקרים גדולים (ולר וליביג).

הפרק הראשון, המספר על אדם שנקט במדע לשמו הוא השלישי — על פריסטלי, ובו אנו מוצאים דוג־מה נאה לתפקיד הנכבד שמילאה המקריות בתולדות המדע. הדברי פריסטלי המצוטטים בו: „אילו לא היה מזומן בר דולק לנגד עיני בר־רור שלא הייתי עורך את הנסיון ואף כל נסיונותי העתידים ביחס לסוג זה של אויר לא היו מתבצ־עים... את חובבו אנו חייבים למקרה יותר מאשר לכל מרשם או תיאוריה מוקדמים" (עמ' 36). אכן עוד מקרים רבים כאלה ידועים בתולדות המדע. ברם, המקרה עוזר רק למי שמוכן מראש להשתמש בו. הפרקים 5 ו־6 מציגים לפנינו שני טיפוסים של חוקרים גדולים: הנשאי המיומן ל־באוזיה, מפענח תופעת הבעירה, ושטען: „מאחר שתועלתה הדיוקה של הכימיה תלויים באופן מוחלט בקביעה מדויקת של משקל המרכי־בים הנתונים, לא תהיה כל דייקנות מיותרת, ולשם כך עלינו להצטייד במכשירים טובים" (עמ' 63). וכנגדו הפעגה דאלטון, אבי התורה האטו־מית החדשה, שעליו כותב ב. יפה: „במוהר כילד — מעולם לא היה מגיע לניסוח תפיסתו בת־האלמוות לו הסתמך על תוצאות ניסויי ה־מעבדה שלו — שהיו לא מדויקים. התגלית הטמונה בהכללה הנרחבת שהכליל מבוססת על עוז רב־דמיון של הוגה־דעות בוגר שלובה בפש־טות מחשבתו של ילד משחק בתוך־ביבר" (עמ' 80).

אני מתבצל על סבנה המובאה ה־אחרונה, המביאה אותי לשאלות ה־הנוגעות לתרגום הספר. אפתח ב־פרשת שמות, המעוררת שוי בעיות. הראשונה: איך להעתיק שמות זרים? רבים סבורים שחייבים אנו להעתיקם באופן שיתאים בדיוק מאכסימאלי להגייתם בשפת המקור, ויש עמי דוגמה טובה לכך בגיבורה של סטרינדברג הנ"ל. איתמר אבן־זהר הזכיר בבאמרו על שני מחזות של סטרינדברג (בחוברת סתיו־חורף 1968/9 של „הספרות"), את ההקדמה ל„העלמה דיליי", והוסיף בסוגריים: „או שילי", כמקובל במסורת ה־שוודית; בשום אופן לא יוליה!" (עמ' 547). הואיל ועמים אחרים אינם שותפים לנו בהתבטלות זו בפני שפות זרות (הרוסים למשל כותבים דווקא יוליה!), אנו נתקלים בתרגום מאנגלית בתופעות מגוחכות, כגון אפיפיור בשם ג'יהן! (עמ' 10 בספרנו), ואם לא די בכך — עשרה עמודים אחרי זה חוגגים ב ב א ז ל את יום ג'יהן (!) הקדוש.

השאלה השנייה היא על מה צריך להעיר. בתרגום זה כלל יש רק הערת־שוליים אחת להסברת שם ה־נזכר בו: „אבו־סינא — רופא פרסי, חי בימי־הביניים" (עמ' 20). את־מהה — האומנם הניחו המתרגם וה־עורכים כי מכל השמות הרבים הנז־כרים בספר יוצא רק זה בלתי־ידוע לקורא הספר? אכן, לדעתי רצוי מאוד שכל עבודת תרגום רצינית תלווה בעבודת־מחקר — כל תרגום הוא ממילא גם פירוש, ונוסף על כך עושה המתרגם שירות לקורא בהסבירו דברים סתומים שונים ב־הערות־שוליים.

ברם, זו בגמת דרישה מופרזת כשמדובר במלאכה גרועה כתרגום זה של פנינו. וחשיבות העניין בב־דיקה הבאת דוגמאות שיבססו את משפטי זה, לבל יישאר בחינת גבאי ערטילאי (אוהגר על דוגמאות לשגיאות־הדפוס: כל מי שיעלעל בספר יווכח מיד כי הוא מלא אר־תן).

בהצגת השיקולים שהאלכימאים הסתייעו בהם לביסוס התקווה להי־פוך מתכות נחותות לזהב נזכרת האמונה ב„גראציה לפתטאניאה־של חרוקים, ונאמר: „האלו הם יצו־רים ששליכמותם פחותה בהרבה מן של המתכות!" (עמ' 10). ובמקורי התבהר הקטן: „האלה יצורים חיים, מושלמים ונעלים ממתכות בהרבה" (עמ' 10).

ומה דעתכם על רוקחים ש„תפחו(!) כתוצאה(!) ממירשמיהם הבארבאי־ריים של הרופאים הקומיים" (עמ' 21)? לבארבאריות כזאת איני רו־אה צורך אף להשוות את המקור, ואני שואל את עצמי במקומו של מי פוסל הספר המסב בעמוד הבא את שם אבי הרפואה היפוקראטס ל־היפוקריטס.

בפרק על לבואזיה אנו מוצאים את המשפט הבא, במובאה ממכתב של פריסטלי אליו: „הייתי מודה בגאוות יותר שהשתבצעתי (מגימש־קיך), אילו היו לי סיבות לכך, מי אשר בנצחון, כי אז הייתי מניח את כלי־נשקי ברצון" (עמ' 68). גם כאן אין כל צורך בהשוואה למקור.

ועל השודי ברצליוס: „אך שנאת ג'ין את מוסדות הסמכות היתה עזה כאהבתו את הציד, ומלבד זאת היה הוא כהמיץ כמה משיעורי" (עמ' 89). (דרך אגב, מצויין שבתולדות הכימיה יש מקום נכבד לשודים: ד־אילו ליהודים היה מדע זה למעשה „מחוץ לתחום".) באותו פרק ילמד הקורא לדעת כי פרנקלין אמר „ש־גוף חשמלי הוא חיובי כאשר הוא דוחה מוט זכוכית עטוף משי" (עמ' 92). ובמקור: „הוא הגדיר גוף כמ־חושמל חשמל חיובי אם הוא נדחה מקל זכוכית ששופשף במשי" (עמ' 98). וסמוך לסוף הפרק על מחבר שחוקרי הכימיה האורגנית „למד בשקידה את טיב ההפרשות הפנ־מיות של הבלוטות חסרות צנוריות ההפרשה של הגוף" (עמ' 113).

די, עייפתי. ברנארד יפה הציב סו־לם חלקלק, ו„ספריית פועלים" מעדה עליו. אילו היה הספר המקורי ראוי לכך, הייתי מציע לבית־ההו־צאה לערוך שנית את התרגום, לסלק את המהדורה הכושלת ולהפיץ את החדשה במקומה, וכך להציל את שמה הטוב. הכשלון מצערני שבעי־תיים, בפני שיש בו משום חסימת דרך. אם אינני טועה, לא הופיע בעברית ספר מקיף על תולדות הכי־מיה מאז חיבורו של מורי יצחק קלוגאי, שראה אור בשנת תרצ"ו, בהוצאת „הטבע והארץ". ועתה, מי יודע מתי תהא הוצאת־ספרים נכונה שוב להוציא ספר בנושא זה, החשוב והמעניין.

*) ברנארד יפה: „מכור־המצרף לכור האטומי". מאנגלית: יואב הלוי. סידרת השכלה וחינוך, בעריכת ברוך חון. ספריית פועלים. 220 עמ'.

* Bernard Jaffe: "Crucibles: The story of Chemistry", New York 1966.

ש. שפרה

כלוב קיץ

בשעת בין השמשות
עלה אלי מעם טבור
הארץ תמה־האל
בדמות של נער. כמו
יצוק נחשת בנגהות
השמש השוקעת וביד
מעבור הארץ אבטיח
על כף יד מורם מעל
כתפים, אלי. אלי,
איני בנערות
אשה בין השמשות
– ילדה בין
השמשות כשהאור השוקע
יוצק את נופי השזוף
בנחשת, אלי, אלי. הוא
לי הגיש מנחה
אבטיח ירק על כף
היד
ואני לא הושטתי יד

אהוד בן עזר

אדם לעצמו חפץ

(עם המחזה „יעקובי ולידנטל" לחנוך לוין)

שלמו של חנוך לוין הולך ומת־עשר. ככל שהוא נעשה כופגם יותר. הוא אמנם מאבד את הברק של הסאטירה האקטואלית, אבל מפעים באנושיותו. ועם־זאת מרכא. ב„מלכת האמבטיה" הציג חנוך לוין כמעט קאריקאטורה, מרה ונזעקת מתוך כאב אמיתי, של אנשים שנעשו אוב־דן את עצמיותם. האשמה היתה נער־צה כביכול רק במצב הבטחוני, בסי־טואציה החיצונית, המתניקה אך גם נותנת פורקן לעצמיותו המרוקנת של האדם. ב„חפץ" פגשנו עולם של „אדם לאדם חפץ", עולם שבו אין נוצרים יחסים אמיתיים בין דיירין והם מתייחסים איש אל זולתו כאל חפץ, מכשיר, אשר באמצעותו הם מבקשים למלא את הריק הקיומי שכשכן חלל בכל אחד מהם. הם חפצים להתחזק איש ברעהו, לשלוט ולהשפיל, כדי לחוש ששייך להם חפץ כלשהו בחוץ, שהרי בתוכם פני־מה הם חלולים לגמרי. ועם־זאת היה עדיין ב„חפץ" נסיון ברור לראות ולהראות בצורה סאטירית סביבה חב־רתית מאוד מסוימת, מאוד לוקאלית, אשר הופכת בני־אדם לחפצים.

ב„יעקובי ולידנטל" עשה חנוך לוין צעד נוסף. מעתה האדם לעצמו נעשה חפץ, אוביקט. אמנם אין במחזה שום תלות או התייחסות לסביבה החברתית והפוליטית, אבל עצמאותן של הדמויות מלחציים חי־צוניים אינה עושה אותן חופשיות. להיפך, מעתה מתברר כי שורשה של התייחסות אדם לאדם כאל אוב־ייקט נעוץ בכך שאל עצמו מתייחס האדם כאל אוביקט. חנוך לוין לקח כאילו ציר אחד של מחזהו „חפץ", שלוש דמויות: חפץ, סייגלך ר כלמנסע, ובנה סביבן את מחזהו הח־דש: דוד („שי־כלולות") ליידנטל־חפץ, איתמר יעקובי־סייגלך, ורות שחש־כלמנסע. אבל בעוד שלוש הדמויות הללו ב„חפץ" מצויות כאילו בריבה־„אמוקי" של בריות מעצמן אל זולתן על־ידי התרפסות, שתלטנות ושיעבוד, ובתוך עצמן הן ריקות לגמרי וכמעט אינן מסוגלות להרהר על עצמיותן משום שאין במה להר־הר, הנה ב„יעקובי ולידנטל" מת־כשרות שלוש דמויות המחזה על־ידי כך שהן מסוגלות להרהר על־אודות עצמן. וכך הן נהפכות לשש דמויות: כל אדם והאוביקט שלו, הוא עצמו. הוא־עצמו זה נעשה כמו היה שיש לפרנסה בתענוגות, לדאוג למחייתה, למצוקת הבשר המתעורר בה, ול־באלה מבדידותה. וכך נעשה „יעקובי ולידנטל" לגרעינו הפנימי של „חפץ", כשם שהאחרון היה, במידה מרובה, הגרעין הפנימי של מה ש־„מלכת אמבטיה" סיפרה על חיצו־ניותנו.

ההבדל בין „חפץ" ל„יעקובי ו־לידנטל" מודגש גם בסגנון המחזה. בראשון כל כובד הדגשים ומשמעו־תם מתבררים על־ידי התנהגות בין אדם לאדם ואילו האחרון כמעט מתניתו מורכבת ממונולוגים שבהם משוחח כל אדם עם האוביקט, ש־הוא עצמו, ועליו. משום כך יש להצי־גה איכות של סרט אילם. הגיבו־רים מתנועעים, מדברים, אך בעצם הם אילמים וחרשים זה כלפי זה. ובין שיחה לשיחה, או בתוכה, הם עושים הפסקה ומדברים אל עצמם ועל עצמם, כמו כתובת בין שתי תמונות של סרט אילם, הנגינה הפסנ־תר המלווה אותם, מדגישה את האווירה הזאת, התרובת של גיכור טכני וסנטימנטאליות.

לכאורה, זה מעורר שהאדם חדל להאשים רק את התנאים החיצוניים המעלים אותו לקרבן, או את הזולת המפריע להתפתחותו, ומתחיל להכיר ולגלות את עצמו ולשוחח עם עצמו. אבל נורא הדבר שבמקום נפש, רוח ונשמה מגלה האדם בעצמו חיה יוזר־דת, בעל־חיים זר, חפץ, אוביקט, שיש להשתעבד לו ולפרנסו ממש כשם שיש להשתעבד לזולת, לחברה, ולמדינה. והאנשים נשואים כאילו לעצמם ואינם מסוגלים לפרנס ול־ספק את תביעות הזולת שהוא, במקו־רה זה, עצמם וגופם. האדם אינו יכול להיות ידיד ואוהב אפילו לעצ־מו. אינו יכול להיות בשלום אפילו עם עצמו. ואז, כמובן, הוא כבר לא מאשים את בן־הזוג או כל בן־משפחה אחר, ולא את החברה הישרא־לית, ולא את מנהיגיה ואפילו לא את הערבים.

מה פירוש אדם לעצמו חפץ? לליידנטל הוא כמו חפץ גיבור „חפץ". נותן עצמו במתנה לזוג נשוי, כדי להיפטר מעקת קיומו ובדידותו. מטיל עצמו עליהם, מקריב עצמו, כדי שהם יהיו מאושרים. אבל „עצמו" אינו נזרק החוצה, אלא נשאר בתוכו ומציק לו. הוא לא יודע מה לעשות עם עצמו, עם האוביקט שהוא הוא. הוא שופט את עצמו רק על־פי קנ־מידה חיצוניים המנגים, בעיניו, את בדידותו. הוא אוביקט לעצמו, אבל נקודת־הכובד נמצאת מחוצה לו, במה שהוא חושב שאחרים חושבים עליו. וזה שוב הוא עצמו, ולא הוא עצמו, בעת־ובעונה־אחת. הנורא ביותר הוא האדם מתייחס אל עצמו כמו שאחרים מתייחסים אליו, כאל אוביקט. לכן, בשעה שמונה בערב הוא חושש ללכת לישון, פן יוחשב שאין לו מה לעשות. הוא מצטער שאינו חולה, כלומר, של„הוא עצמו" באוביקט, כגוף, נמצאת סיבה המס־פקת גם את האחרים, את החוץ, כדי שמוצדק יהיה ללכת לישון בשעה שמונה. הוא מצטער שאינו יפאני, כי ביאפאן השעה כבר שש בלילה ואפשר להוליך את הגוף לישון בלי להיחשד בבדידות. הוא והגוף הם שני אויבים כמו בעל לאשה התו־בעת: הב, הב. הוא לוקח מנודה, שוב חפץ, אוביקט, ויוצא לטייל עמה בחוץ, ומשוחח עמה, כי היא התירוץ שממציאה נפשו להפוך על בדידות גופו. הוא שוקע, כמו יונה בידיוד בספרו של פנחס שדה „על מצבו של האדם" ובסיפורו „העשב האדום בוער לאט, הנהר האדום זו־רם לפני", אזור אושרם והאהבתם של האחרים, ונדמה לו כי נגיעה בגופה של אשה, בשרה של נקבה חסרת־משמעות, יגאל אותו מבדידותו הקיו־מית. כשמתברר לליידנטל, כי יעקו־בי אינו מאושר בנישואיו הוא כופר בכך לא מפני שאושרו של ידידו חביב עליו אלא מפחד מן יחול להיות נחוץ, או נבעל, ולא יהיה לו לאן להחזיר את „שי־הכלולות" שהוא עצמו, המתנה ונותן־המתנה. הוא פו־חד להיות את חייו ומנסה לדחוק הקצצה את עצמיותו כדי להתקיים באופן פאראזיטי בחייהם של אחרים. בין אם יברח ובין אם יחזור אל עצמו, כשלונו מובטח.

איתמר יעקובי מתייחס אף הוא אל עצמו כאל חפץ שכתוק מאמץ כדי להגשים, ונקודת ארכימדית אין לו. הוא מהוגדן על כך שאינו מסוגל לרצות בשום דבר בלי להתאמץ להתאמץ כדי לרצות, כדי לאהוב, כדי להיות מאושר, כדי להתחתן, כדי ליהנות, כדי לחיות. הוא מדבר אל עצמו, מדרבן את עצמו, דוחף את עצמו, ובשל. אין לו נקודת־כובד בתוך עצמיותו, ולאמיתו של דבר הוא אינו רוצה ואינו אוהב ואינו מאושר ואינו נשוי ואינו נהנה ואינו חי. הוא דוחף עצמו למצב של נישו־אים כדי לברוח מעצמו ולהשביע את עצמו. הוא מתחתן עם מצב של נו־שאים כמו שליידנטל נשוי למוחזה שלו. הוא בורח אפילו במצב של שנאה הדדית, כדי ליצור יחס כלשהו אל הזולת. כל אחד וה„אליבי" שלו ובריחתו מן הבדידות. וכך גם הני־שואים נעשים חפץ, אוביקט שלישי, המצוי מחוץ לשניים או לארבעה או לחמישה ושישה הלוקחים בהם חלק תוך כדי התמצלותם של השלושה כל אחד לגוף ולממשלת נפשו חסרת הישע. לאחר שהאוביקט, כלומר החפץ של איתמר יעקובי, חולה משיכתו הגופנית, אפילו אחרי מאמ־צים, כלפי האוביקט, כלומר החפץ שהוא גופה של רות שחש, הוא נג־לם ממנה; ומתחנן בפני ליידנטל לשעה קצרה אחת של שתיית כוס תה ומשחק בדומינו. המפד מפני הבדידות, מפני חוסר־יכולתו לספק תעסוקה וסיוע חיצוני, חברתי, לאוב־ייקט שהוא הוא, מביאו להתרפס בפני האיש המסכן, ידידו, אשר לפני־כן, בבוזו לו, שאב את כל הרגשת רום ערכו כאדם נשוי לרות שחש. וליידנטל אפילו אינו מעז להציע את האוביקט, את החפץ, שלו בפני רות שחש, מפני שכפי שהוא הגדיר אותו, הוא בעיניה אוביקט לניצול, משרת, איש השירותים הקט־נים, אך לא גבר ובעל.

רות שחש היא אוביקט גדול מאוד בעיני עצמה. כל מלחמת־קיומה מכוונת למציאת דרך כיצד לנווט את האוביקט שהוא היא, להשביע אותו ולהביאו אל המנוחה ואל הנחלה באמצעות אוביקטים אחרים שהם הגברים, היא מוכנה להתרפס, לרמות, לפתות, לגרות, לסלות, לבכות, ל־איים, להשפיל את עצמה, להיראות כמלאך, כאשת־תענוגות, כטיפשה, ובלבד שתתחתן ותמצא מרגוע לאוב־ייקט שהוא היא. היא נמצאת בשיחה מתמדת עם החפץ שהוא עצמה. היא מבטיחה לעצמה לגבות ריבית לדר־בית מיעקובי על כל מאמציה להתחיק בו. היא רואה בו מכשיר להבטחת קיומה ותענוגותיה. בעיני עצמה היא נדמית פיקחית מאוד, ולכאורה היא היחידה המסוגלת לשלוט באוביקט שהוא היא ולנווט אותו כחפצה ול־תועלתה. אך גם היא נכשלת. התע־נוג לא בא. משהו היה פגום מל־כתחילה. גם היא התחתנה עם מצב של נישואים ולא עם איתמר יעקו־בי. היא התאמצה להתאהב בו והיא התאמץ לאהוב אותה, וכל אחד מהם נהג כך רק מפני שהשני הסכים להתחתן אתו ובגללו מעקת בדידותו ומרגש האשמה שבא בעקבותיה, ר רגש זה הוא תוצאה של מה שכל אחד מהם סבור שהאחרים חושבים עליו. היא טועה בחשבה שכל מה שמסביבה, אנשים וחפצים, נוצר רק לעינוגה. כי אפילו הבר, שעמו היא מנהלת דיאלוג, אפילו החפץ הזה, בוגד בה. היא כבר אינה בטוחה, אם הוא נוצר לשם העינוג או היא לתע־נוגו. היא דוקרת אותו ומענה אותו מפני שנדמה לה שהוא לא גרם לה מידה מספקת של הנאה. וזה בדיוק היחס שלה אל עוד חפץ הנמצא ב־בית, יעקובי שמו. שדיה, עבודות, בשרה הם בעיניה אוביקטים להר־עלותו, נשק במלחמת־הקיום שלה, ונחשבים בעיניה רק במידה שהם מסוגלים לגרום לה עונג או לגרום לאחרים לרצות לגרום לה עונג. כפולת האוביקט ששמו יעקובי, אובדן החשק שלו, מביא לאובדן האוביקט ששמו רות שחש, שדיים ותחת, אשר בהתרפסותם הנואשת בפני יעקובי מאבדים את כל כוחם המושך ומגרה.

בסיום המחזה נותרים כל השלושה כפולי עצמיותם המנוצלת שרים שיר של תקוות נכזבות. לאיש מהם אין למי למכור, או אפילו להעניק במת־נה, את עצמו. המתנה הנוראה ביו־תר שכל אחד מהם מקבל היא את עצמו, בשלמותו. נכשל נסיונם ה־אינפאנטילי להתחיק באשה הגדולה או לאפס את מקור־משיכותה המדריך מנותם. נכשל נסיונה של האשה להישען עליהם, כי בואת מעכה או־תם. בהיעדר נקודת־כובד פנימית בתוכם, הם מתמודדים על־פי חוקים של ריקנות ותלות הדדית. אילולא היו אינפאנטיליים כל־כך, היו מסוגלים לגלות בתוך עצמם לא חפץ זר אלא נפש, רוח ונשמה. ומתוך שדווקא המחזה האנושי הבשל ביותר של חנוך לוין מציג בפנינו אפותיאוזה של אינפאנטיליות רגשית. אבל ה־חיים מורים עוד יותר.

פנחס אברמוביץ—תזכורת

גלריה חדשה, תל־אביב

התערוכה ציוריו של פנחס אבר־מוביץ, לפרק־זמן קצר, היא כעין תזכורת ליצירתו רבת־ההישגים של אמן שהתפתחותו הסיגנונית משקפת את מהלכיה של האמנות הישראלית מאז שנות השלושים: דרך האכס־פרסיוניזם הלירי לפנייה הדרגתית לעבר המופשט (מן הבולטים בחבר־ת „אופקים חדשים"), עד לגיבוש כתב־יד אישי ואיכות קליגרפית מעולה.

עבודותיו העכשוויות של אבר־מוביץ, מופשטות בהפיסטון הצור־נית, עשויות מיבנה ברור והמצינו־כשעלי נרקמת מערכת צבעונית מעובדת להפליא, שיש בה כדי ל־הדגים את משמעותו של ציור מכו־חל בשל, ורענן ורגיש. א. ב.

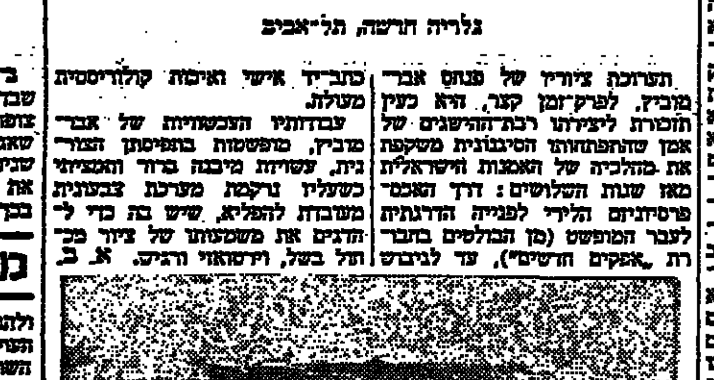

פנחס אברמוביץ: ציור שמן, 1972

טוביה כרמל

מוזיאון שאגאל בניצה

ב־1 ביולי 1973, ייחנך בעיר ניצה שבדרום צרפת, על גבעת רמת ה־צופה על העיר הגמסית, „מוזיאון שאגאל". ביום זה ימלאו לאמן 85 שנים, והעירייה סברה שכדאי לקשור את שני המאורעות יחד; כי יהיה בכך כדי להגדיל את הד המאורע

מכתב מפאריס

ולהביא לניצה, מרחבי המדינה ומן העולם כולו, אמנים ואנשי־שם, ל־השתתף בשמחתו של האמן.

שאגאל אמנם ביקש שהמקום לא ייקרא „מוזיאון שאגאל", אלא Message Biblique (ביטוי שניתן לתרגמו כ„שליחות התנ"ך"), אולם הציבור כבר התרגל לקרוא למקום „מוזיאון שאגאל", על משקל „מו־זיאון מאטיס", הנמצא אף הוא בני־צה, או „מוזיאון קוקטו", בעיר מנ־טון הסמוכה, וספק גדול הוא אם יוכל לשנות מהרגלו, ולקרוא למו־זיאון זה בשם היומרני שהציע האמן. ברם, העירייה היתה חייבת לקבל את רצונו, ובחזית הבית, ש־בנייתו כבר נסתיימה, ייקבע בקרוב השלט: „שליחות התנ"ך".

שאגאל בחר בשם זה, משום שבי־מוזיאון זה, הראשון בעולם שמוקדש ליצירתו בלבד, הוחלט לרכז רק יצירות הקשורות בתנ"ך או ב„חיי הרוח" של האדם. תרומתו הראשונה

מארק שאגאל

היתה 20 תמונות על הנושא „יצירת האדם" ו„שיר השירים". אליהן צירף את כל הסקיצות והרישומים, בצבעי־מים ובפחם, שעשה כהכנה לכל תמו־נה מתמונות אלה.

עם קבלת תרומה זו, לפני שנים מספר, החליטה עיריית ניצה על הקמת המוזיאון. ככל שהתקדמה ה־עבודה, הוסיף האמן לתרום מיצירו־תיו. בין היתר נתן גם 80 פיתוחי־נחושת, יחד עם לוחי־הנחושת האור־גינליים, המאפשר פיתוחים נוספים, וכן את כל הספרים שהוא צייר להם אילוסטרציות. חלקם פורסמו לפני 50 שנה ויותר, והם כיום נדירים ויקרים.

מארק שאגאל מתגורר כיום ב־מרחק של כמחצית שעת־נסיעה מני־צה, בעיירה קטנה בשם ואנס. פעמים רבות בא לראות את התקדמות ה־עבודה, וגם הכין לבניין ויטראז'ים על הנושא „שליחות התנ"ך". כרגיל, הוא עצמו פיקח על הצבתם, כדי להבטיח שהכול נעשה על הצד ה־יותר טוב:

בדברו על המוזיאון החדש, ב־טלוויזיה או בראיונות לעיתונות, לעולם אין שאגאל משתמש במלה „מוזיאון", כי הוא מקווה שבית „שליחות התנ"ך" הוא מקום שונה מן המוזיאון הקלאסי. הוא מכנה אותו: „המרכז התרבותי המוקדש לרוחניות באמנות". הרעיון היקר ללבו הוא, שבית זה לא יהיה רק מקום שבו באים להסתכל על תמו־נות, אלא משהו שבין מוזיאון ל־מקום של „התייחדות" ושל „חשבון הנפש".

בניית המוזיאון נמשכה הרבה יותר מן המצופה, כנראה בגלל „קשיים תקציביים". רבים כבר התי־יאשו מלראותו גמור אי־פעם. אך בסופו של דבר נמצאו בכל פעם הכספים הדרושים כדי להמשיך ב־עבודה.

לברוח גילו המופלג, האמן מת־מסר גם לעבודות אחרות. הוא מכין ויטראז'ים לקאתדראלה המפורסמת של העיר ריימס, ועוד. „רק העבודה מצדיקה את הקיום" — נוהג הוא להשיב לכל אלה המתפלאים שפע־לותו האמנותית אינה פוחתת בשנות זקנתו.

„תחנה לתרבות" — גם בטלוויזיה

בצרפת פועלת כבר שנים רבות תחנת־רדיו המוקדשת למשדרי תר־בות בלבד („פראנס־קילטיר"). ב־ין בדצמבר הוחלה לפעול תחנת־שידור כזאת גם בטלוויזיה. זוהי „הרשת השלישית", המובטחת לציבור זה שנים. אפשר יהיה לקלטה גם ב־צבעים, כמו את הרשת השנייה, הפועלת מאז 1964.

„הרשת השלישית" תעמוד לשרי־תם של כל „הכשרונות הצעירים" בכל שטחי התרבות, המתקשים למ־צוא מקום ברשתות הטלוויזיה ה־קודמות. כבר פורסמה רשימה של מחברים ובמאים צעירים, שפרי־כשרונם ישודר בחמשת השבועות הראשונים של פעולת התחנה ה־חדשה. אנשים אלה הם בלתי־נודעים לחלוטין לציבור הרחב, ותגובות חיוביות עשויות לפתוח בפניהם דלתות רבות, בעיקר בחוגי הקול־נוע והתיאטרון. מובן שגם מאות שחקנים צעירים ימצאו כאן מקום להראות את כשרונם, אולם שמותי־הם של אלה לא פורסמו מראש, כי הרשימה ארוכה מדי. זוהי „זריקת עידוד" בקנה־מידה גדול לחיי התר־בות בצרפת, אשר גדולי אישי־הרוח בצרפת מתריעים זה כבר על ירי־דתם.

הפעלת הרשת החדשה התקבלה באהדה רבה בעתונות, ובחוגי ה־אמנים והאינטלקטואלים, שהתלוננו מרה על הרמה הנמוכה של שתי הרשתות הקיימות, המקדישות הרבה זמן לסרטי גנגסטרים וקאובויים, ול־תכניות־בידור אויליות.

הרשת השלישית אינה מבטיחה להיות יותר „רצינית", אלא „להיות שונה". שוחרי החדשות, שהם כמעט כל הצופים, יוכלו לראותן ב„רשת הקבועה" שלהם, ולאחר־מכן יתחיל ב„תחנה השלישית" האירוע העיקרי שלה. כדי לא ל„הפחיד" את קהל הצופים בשידורים ארוכים ומשע־ממים, כבר הודיעה הנהלת „הרשת השלישית" שאין בדעתה לשדר ה־צגות־תיאטרון באורך מלא. — ומה גם ש„הרשת השלישית" תשדר ב־משך 3 שעות בלבד, מדי ערב — אלא מחזות קצרים, שנכתבו ובוימו במיוחד למרקע.

עם הפעלת ה„רשת השלישית", נעשית צרפת לארץ הראשונה בעו־לם המפעילה 3 רשתות ממלכתיות. (באמריקה הרשתות הן, כידוע, פר־טיות). זוהי שיטה של חיפוש האי־כות באמצעות הכמות. באיזו מידה הצליחה — עדיין מוקדם לומר.

אשר ל„צרפתי המצוי", הוא ממשיך, כרגיל, להתלונן: „לא תחנה רצינית יותר אנו צריכים, אלא להיפך, קלה יותר. כל יום אני עובד קשה, ובערב אני רוצה להת־בדר".

ד"ר אדיר כהן

חיבת קריאה או חובת קריאה

(בשולי הסימפוזיון על ספרות־הילדים)

המקצוע ספרות־ילדים הוא אחד ה־מוזנחים בישראל. עד היום לא קם שום מכון בארץ שיקבל על עצמו לחקור מקצוע זה, להעמיק עיון ו־דיון באספקטים האסתטיים, הפסי־כולוגיים, החברתיים, החינוכיים וה־הוראתיים שלו ולדאוג לטיפוח הו־ראתו. לספרות־הילדים חשיבות רבה הן במילוי צרכים פסיכולוגיים של בני הגילים השונים, הן בטיפוח הטעם הטוב וההבנה הספרותית, ב־עיצוב ההתפתחות הלשונית של ה־ילד, בחינוך החברתי, בהעשרת ה־דמיון ובהקניית ערכים.

בניגוד לארצות רבות בעולם, מעטים מאוד בארץ אנשי המקצוע ה־עוסקים בחקר הספרות לילדים, הבי־קורת הספרותית מבעטת להתייחס ל־תחום זה ומרובים עד כדי דאגה הם הספרים הקלוקלים המציפים את ה־שוק ומעוותים את טעמם של הילדים. מסוכנים לא פחות הם הספרים בעלי היומרה המזויפת, שאינם מבוססים על שום הבנה בעולמו של הילד, מח־ניפים לטעמם של המבוגרים ומרחי־קים את הילד מקריאת ספרות בכלל. מחקרי ההתעניינות בקריאה מעטים ומיושנים ואין כמעט שום מחקר רציני ומקיף על קריאת ילדים ב־ישראל.

העלייה הגדולה לישראל, גיוונן ה־גדול של ארצות־המוצא של העולים, קומה של שכבה נכבדה של תלמי־דים טעוני־טיפוח החריפו את בעיית טיפוחה של הקריאה החופשית של ילדינו ועשו אותן מורכבות ביותר. קני־המידה שהיו תקפים לגבי קרי־אתם של בני־הישוב הוותיק אינם תקפים עוד בהוויה החדשה ויש לח־זור ולבחון סוגיות אלה מחדש. לאור השינויים החברתיים העצומים שחלו במדינת ישראל בעשרים וחמש שנות קיומה.

גם התפתחותם של אמצעי־התק־שורת והתגלגלותם של זמנו הפנוי של הילד מחייבת בחינה מחודשת של קריאתם של הילדים, התגובות האינטרסים שלהם, הזיקות בין ספ־רות־הילדים ובין הטלוויזיה, הרדיו, העתונות, הקולנוע וכדומה.

*

בית־הספר לחינוך של אוניברסי־טת חיפה, העושה עתה צעדים ראש־ונים להקמת מרכז לספרות ילדים ונוער, הקדיש בחנוכה שני ימי סימ־פוזיון בהשתתפותם של סופרים ל־ילדים, ציירים, פסיכולוגים, מורים, אנשי מחקר חינוכי וסטודנטים לנו־שא זה. ההיענות הרבה של הציבור והוויכוחים שנתפתחו סביב הסימ־פוזיון והפעילות הנגוגית שהחלה ההכנות בעקבותיו מוכיחות עד כמה טיפוחו של תחום זה הוא צורך של אמת. דומני כי עיקר חשיבותו של הסימפוזיון היתה לא בכך שהביא פתרונן כל בעיות אלא בכך שחזר והעלה את הנושא לדיון, שיצר מר־דעות כתחדשת לסוגייה זו בקהל ה־מחנכים והסופרים.

דיוני הסימפוזיון התנהלו על מי־סבות, הרבה הסכמה היתה בין מש־תתפיו ומרביתם היו אופטימיים באש־ר לקריאתם של הילדים, לעתידה של הספרות לילדים. אמנם העובדה המבורה המדאיגה, שילדים ובני־נוער מכריזים כי הם שונאים ספרות, כי הספרות משעממת אותם, אין הם קוראים ספר להנאתם, השירה זרה להם, שיעורי הספרות הם אך מע־מסה ושיממון, עלתה בדיוני הסימ־פוזיון, אך לא נידונה בהרחבה ה־דרושה. פה־ושם הוזכרו הקולנוע ו־הטלוויזיה כאשמים, אחדים מן ה־דוברים התייחסו אליהם כרע הכרחי שיש להתגבר עליו ואחרים הסכימו אך־שהוא לדו־קיום בשלום עמהם בצד הספרות.

דומני כי כל נסיון רציני לדון ב־ספרות ילדים ונוער היום צריך לצאת דווקא מנקודה זו ויש מקום לשדוד בלי היסוס את שאלת עתידה של הספרות, מהותה היום ומקומה בין הבי־טויים האחרים.

ההתפתחות העצומה של הקולנוע הטלוויזיה בעולם, המעבר מן הפרס הסאכאריני תוצרת בית־החרושת ל־חלומות של הוליווד אל הסדר האמ־נותי, מצד אחד, והשימוש של ספ־רות האבסורד, הטכנולוגיה הספרו־תית הביקורתית, ההסתגרות הדרמ־מית של הספרות במגדל־השן שלה המעניין רק „רפובליקה ספרותית" קטנה של פרופסורים לספרות וחס־טנים מקצועיים או מקצועיים למח־צה, החולון כתהה של הספרות המו־דרניסטית אחר קאפקא, ג'ויס ובקט לחדש, לשנות, להיות מקורית, מצד שני, עוררו בחוגים שונים של יוצ־רים ומבקרים את השאלה הקשה: „היש בכלל עוד עתיד לספרות?"

*

יצחק בשביס־זינגר, שמתוך אכ־זבה והייאוש מספרות המבוגרים כת־בסר הרבה בשנים האחרונות לספ־רות־ילדים ורואה בה את מקור ה־ישועה של הספרות, הרבה לדון ב־סוגיה זו ואף פירסם על כך מאמר מאלף בשם „הילד המפלט האחרון". לדבריו, לא יוכל שום סופר לגנוב את התעניינותם של הילדים על־ידי אורגינאליות מזויפת, עיוותים של צצמים ושל סדר, זרמים עכורים של תודעה, שלעתים קרובות אינם מג־לים דבר מלבד אישיותו המשעממת והאנוכית של המחבר. הוא סובר כי אין לנו היום שום יוצר שניתן להש־וותו לאחד מענקי המאה התשע־עשרה ואף גדוליה של המאה שלנו, כסטרינדברג ותומס, שייכים יותר ל־מאה שעברה. עד סופר של אותה מאה היה היסוד המרכזי של הספ־רות — הסיפור, היוצר בקורא מתח, מצב דמויות, אינו נותן לזמן לח־לוף מבלי להשאיר עקבות, ומלא הפתעות ומשעשע במובן המעולה של המלה. לעומת זאת, רבות מהיצירות המודרניסטיות מוזרדות בסיפור, בו־זות בשעשוע, מבקשות להיות בלתי מובנות, זורעות סמלים ומחפשות חידושים. הפרופסורים לספרות הנ־מבקרים עמו, כמובן, על ספרות זו, שנתנה להם בקצה יתרה להתגדר בה והפכו למורי־הדרך ההכרחיים של הקורא הנבוך המבולבל. אך מסתבר שקל יותר לבלבל מבוגרים מאשר ילדים קטנים, קל להכריח סטודנט באוניברסיטה לאכול קש ספרותי, אך בשום אופן לא ניתן לעשות זאת לילד קטן. ובשביס־זינ־גר מגיע למסקנה: „אני מאמין שאם עתידה הספרות למבוגרים לשוב ל־תחייה, הרי ישועתה תבוא מספרות הילדים..."

*

מנקודת־ראות אחרת ניגשים ל־שאלת עתידה של הספרות יוצרים ומבקרים צעירים באה"ב כסטיפאן קוק, ר. מונאקו, כאלי גרימס ו־אחרים, המדגישים אף הם את חור־לן כוחה של הספרות המודרנית, היותה תחורת על עצמה, מדושדשת במוסכמות מודרניסטיות, נסוגה בפני הקולנוע האמנותי ומאבדת בהדרגה את קהל־קוראיה.

במחקר שנערך באה"ב רואיינו קבוצה גדולה של סופרים צעירים מן הבולטים בספרות האמריקאית הצעי־רה לגבי קריאתם שלהם. רבים מהם הדגישו כי רק לעתים נדירות הם קוראים ספר. אחד מהם ציין: „קל יותר ללכת לקולנוע ולתת לדברים לשטוף אותך". אחת הסופרות אמרה: „מתברר לי שאני קוראת פחות ו־פחות. באמת איני יודעת מדוע". האמירה הפסקנית הזאת, הבלתי־הססנית, הכאילו מובנת־מאליה היא סימפטומאטית למצב. אמנם ספר־הכיס ורבי־המכר הם עדיין מכרה־זהב באה"ב, אך הספרות הרצינית, האמנותית, מאבדת לאט־לאט רבים מקוראיה הצעירים, הנעשים יותר ויותר צופי קולנוע אמנותי נלהבים.

הסופר הצעיר סטיפן קוק, מחבר הרומאן „משמר לילה", מדגיש ב־מאמר מאלף בשם „הסיפורת והקול־נוע — חיפוש מקורות חדשים", כי קשה היום לתאר איזו נקודת־ראות, וההיה זו אמנותית במלוא מובן ה־מלה, שבה אמנות הסיפור חשובה יותר מאמנות הקולנוע. לדבריו, להו־ציא את כתביו של סמואל בקט, הרי הספרות האנגלית המודרנית אחרי ג'ויס שוקעת על שמריה, עוסקת ב־תורות ובוואריאציות על טכניקות שנתבססו על־ידי ג'ויס ובקט. בסכת הסיפורת בכל הדורות היתה הפעולה ואילו האידאל של הספרות הבוהר־בית הוא דחיה של אימפוטנציות ר חוסר יכולת לפעול, ובטבא זה, לדעת קוק, כבר מצו כל האפשרו־יות על־ידי ג'ויס ובקט והתנסיות החוזרים ונשנים ללכת בעקבותיהם חדלו להיות מעניינים.

בתחום זה דווקא מקור־כוחם של הקולנוע והטלוויזיה. העין האובייק־טיבית של המצלמה מעניינת במפר־לה וכסגולת להביא לטראנספורמציה של המציאות הפיזית לאורגאניזם ה־עומד על בסיס של סיפור, פעולה וחיים אמוציונאליים. כשאנו מדבר־ים פ ע ו ל ה הכוונה, כמובן, היא לא רק לפעילות חיצונית, אלא לח־לומות, הזיות, דמיונות שאף הם בנויים על פעולה ומציאות. הרחוב שבו מתרחש החלום הוא דיקאפי. אף שהחלום הוא הלשון האינדיבידואלית הטהורה ביותר, הרי החלום ספוג בעולם החיצוני העצמים הריאליים הם הרכיבים של החלום בארבן שור־נה. הארגון המיוחד של הזמן המר־חב נותן למדיום הזה של המצלמה את כוחו האוביקטיבי ומעניק לזמן ולמרחב חיים אוטונומיים.

*

אף שניתן לדחות כמה מקביעו־תיהם של בשביס־זינגר מזה של קוק והתולכים בעקבותיו מזה, הרי עצם קיומם של המדיומים החדשים, שיו־תר ויותר מחליפים את מקומם של המדיומים הישנים הוא עובדה. אפ־שריותיהם האמנותיות, סגולותיהם האסתטיות, סגנונם המיוחד וייחוד טבעם אינם מוטלים עוד בספק ואף איוולת היא להתעלם מהם ולראות בהם מטהו קלוקל, שצריך להילחם בו. אין ספק שהקולנוע והטלוויזיה מוצפים זיבוריות, פסולת וקיטש. אך כך הוא גם שוק הספרים, הבעיה היא, איפוא, גם כאן וגם כאן בפי־תוח טעמו של הקורא הצופה, בעי־צוב קריטריונים אמנותיים וכדומה. אך יש ייחוד האפשרויות במדיום הספרותי, שאינם במדיומים האחרים — עצם התהליך ואיטי התגובה של הקריאה, בניגוד לתהליך המהיר והמכלל של הצפייה, האינטימיות שבהתייחדות עם הספר, המקום הנר־חב יותר להשתתפות הדמיון, הנדרה של הבחבה שיש בה לעתים מן ההגבלה, אפשרות החזרה ועוד ר־עה, מקנים חשיבות רבה לקריאה, אך יש לראותה כמשולבת במערכת המדיומים, כמשלימה וכמשולמת על־ידיהם ולא כיריבה להם ומכאן אף הצורך בראייה מאחדת ובהתבוננות מחודשת של כל החינוך האסתטי שלנו ושל הכוונת הקריאה.

בעניין זה, דומני, חייבים אנו לתת את דעתנו על כמה מקביעותיו המד־בוססות של מארשל מקלוהן, שהד־גיש את החשיבות על טכנולוגיות הקומוניקציה ואת השפעתה המכריעה על התפתחות החברתית והתרבו־תית. לדבריו, „המדיום עצמו תבונת" על־ידי אופי המדיומים שהשתמשו בהם לקומוניקציה, יותר מאשר על־ידי תוכן הקומוניקציה. האלף־בית הטכנולוגיה של הדפוס גילגלו ר עודדו תהליך של פראגמנטאציה, תהליך של ספציאליזציה הפרדה. הטכנולוגיה האלקטרונית מכלכלת ומעודדת האחדה ומעורבות..." לכ־ים החדש, הקולנועי והטלוויזיוני, מקום מרכזי בהוויה של זמננו ולא נוכל להתעלם מן האיבריות הנרחבת שהוא נותן לחיינו והעיצוב המהותי של האינבורם שלנו ומרחב התייחסו־יותנו האמנותיות. בעניין זה הם סור־גים אנשי הספרות, כי המקבל מס־המש במדיומים בהתאם לתכונו, ש־עוצב על־ידי גורמים אחרים (ספרות, תיאטרון, נטיות אישיות וכו') והעקידה של הספרות הוא לעצב אותו טעם. אך דומה כי גם עיצוב זה נעשה בתוך יותר ויותר בידי המדיומים הצורים.

*

סוגיות אלה וסוגיות נוספות, הנוב־עות מעצם אופייה של מציאותנו החדשה ושל העתיד שלפנינו, המאפ־יינים, בין השאר, על־ידי האצתם של תהליכי התמורה, מעלות את הצורך בבדיקה מחודשת של אמות־המידה שבידינו לגבי הכוונת הטעם האמנותי. אלבין טופלר. בספרו „הלם העתיד", מדבר על הצגת תחלופתם של דימויי המציאות שבהרחבתו וקיצור משך־חייהם. הוא מתאר את קיצור משך ההתעניינות הציבורית בכל ספר, ויהא זה הפופולארי ביותר, אריגיתו של הספר המידעי, וכדומה. האצה קיימת אף במישורי האמנות הפלאסטית. בעבר היינו אמונים על סגנון אחד או שניים באמנות, וכיום מתחלפים הסגנונות והאמנותיים בקצב מהיר. בין מק־היל, במאמרו „ה־פארתנון הפלאסטי", מציין ש„קני־המידה המסורתיים לשיפוט ספרותי ואמנותי נוטים ליחס ערך רב לקבי־עות, לייחוד ולאיכותם האוניברסא־לית של דברי־אמנות העומדים בפני שיני הזמן. קני מידה אלה היו יפים לעבר. היוצרים היום אינם מתייחסים ברצינות לרעיון שהקביעות היא ערך נעלה. תמורות מואצות בתנאי החיים העכשוויים מחייבות שורה רצופה של דימויי־אדם וכליים המספקים את דרישותיהם של תמורה בלתי־פוסקת, רשמים בולים ושיעור התי־יישנות גבוה. קצויה של האדם עם המיכשירים הממלים נעשים אר־עיים יותר ויותר, ובדומה לשפה אנו מת־קרבים גם בכתה האמנות לכיוון של הצורך בקביעות.

האם אין כל מערכת התמורות הללו מחייבת גישה מחודשת לשאלת קריאתם של הילדים ובני־הנוער, ל־עיצוב ויקום אל הספרות והאמנות? נדמה לי שלא מעט מן האשמה בהר־חקת הילד מן הספרות קשורה בהר־כת הקריאה הלקויה שלנו. בדומה לרבות מן הגישות המוטעות שלנו בחינוך — כשרוב מסורת החינוך בראו בעינינו כקונבנציונליות ואנו מבינים מסבירי מסורת והערכים ר מקני עניינים חשובים העומדים מ־חוץ לילד שהוא חייב לקבלם — כך היתה גם גישתנו לספרות. הצגנו אותה כמבלכה חשובה ומקודשת ש־הילד חייב ללמוד אותה: להכיר שמות של יוצרים חשובים, לשנן חבבים כמנות אנשים מלימודה, לעסוק ביצירות, שנתיהן, אוירתן ובעיקר תיוזן זרות לו, וכדומה. הגישה היא מן החוץ פנימה ולא מן הלב הח־וצה. מכאן המליציות, הרטוריקה האפתטית, הדיקלומטיות, חוסר־האכ־פתיות, העדר יצירתיות, שינון מלא־כותי, חיפוש „ביטויים יפים" (מה

(הסוף בעמוד 19, טור 6)

„קולות ירושלים" בספרדית

בהוצאת הסוכנות היהודית הופיעה לאחרונה חוברת נאה, שהיא אנתו־לוגיה של שירי ירושלים בתרגום ספרדי. ערך את האנתולוגיה והקדים לה הקדמה — שודר מברדיק. נכללו בה תרגומי שיריהם של לאה גולד־ברג, אורי צבי גרינברג, אמיר גל־בוע, דוד רוקח, דליה רביקוביץ, צבי אפרת, ועוד.

הקובץ עורר התעניינות רבה ב־קרב יהדות דרום־אמריקה. רבת ה־תרגומים — הם משל מתרגמים שו־נים — עושה את הקובץ למאורע בתחומי תרגום השירה העברית ל־לועזית.

העורך: אברהם יבין

בעולם הספרות והאמנות

וירג'יניה וולף בעיני אחייניה

בהקדמה קצרה לספרו „וירג'יניה וולף" (הוצאת „הוגארת פראס) — „חלק א: וירג'יניה סטיפן") כותב קוונטין בֶּל: „מגמת כרך זה היא היסטורית טהורה: ואף כי מקווה אני, שעשוי אני לסייע בידי אלה המנסים להסביר ולהעריך את יצירותיה של וירג'יניה וולף, יכול אני לעשות זאת רק על־ידי הצגת עובדות שלא נודעו עד כה לכלל, ובהעמדת משהו שיהווה, כך אני מקווה, תמונה נאמנה של אופיה והתפתחותה האישית של הנושא שלי".

אחד היתרונות הבולטים של הביוגראפיה של פרופ' בֶּל הוא שאין הוא צורך מסעות תובבנים בפסיכולוגיה ומשאיר לשיפוטו של הקורא את השפעתם של מאורע זה או אחר, של דמות זו או אחרת על רומאן זה או אחר. כמו־כן אין בֶּל מנסה להקיש על אופיה של המופרת או על בעיעה כיצירותיה. יהיו בוודאי קוראים שיקשרו בין התמונות הסראטנמכיות אשר בתוך התבגרותה וירג'יניה וולף בילדותה ובבערותה ובין המנוזות שונות שבכתביה, אולם בֶּל אפילו אינו רומז לכך.

בכרך הראשון של הביוגראפיה („וירג'יניה סטיפן") הוא מוסר תמונה מפורטת ודקיקה של היחסים ההתחרשויות במשפחת סטיפן־דאקוורת למן 1882, שנת־הולדתה של וירג'יניה, ועד לשנת 1912 — השנה שבה נישאה לאיש. הסיפור עתיר התרחשויות מרדוה, דמויות רבות־חיות וסבל קשה. במרכז הסיפור עומדת המשפחה המעורבת, שנוצרה על־ידי נישואיו של לאֶסלי סטיפן, לאחר מות אשתו הראשונה (בתו של הסופר תאקארי), לג'וליה — אלמנתו של הרברט דאקוורת. לג'וליה דאקוורת היו שלושה ילדים מנישואיה הראשונים — ג'ורג' סטלה וג'ראלד, והבכורה היה בן 11 שנים כשנולדה ואנסה סטיפן — הראשונה מבין ארבעת הילדים שילדה ג'וליה ללאסלי סטיפן: ואנסה, טובי, וירג'יניה ואדריאן. ג'וליה מתה ב־1895 (כשוירג'יניה היתה בת שלוש־עשרה) בתה הבכורה, סטלה דאקוורת, נעשתה בתו האהובה ביותר של לאסלי סטיפן ואם שנייה לילדיו.

תחילה היה נראה כי ג'ורג', אחיה של סטלה, הוא אח למופת. אולם למעשה הלכו והתהדדו קשריו עם אחיו החורגים, ומבחינתה של וירג'יניה אפילו היווה איום: „ואנסה עצמה האמינה, כי גם ג'ורג' מודע לכך, שמה שהחל כאהדה מהורה, הסתיים בסופו של דבר כמחוות ארוטיות הזניות. כאשר היתה וירג'יניה שומעת את שיעוריה, היה מלטפה ומחבקה בפומבי, וחיבובים וליטופים אלה היו מרחיקים לכת כאשר הצביר ג'ורג', האח האוהב ובעל הזוגיות, את אהבתו אל חדר־השינה".

עד שמלאו לוירג'יניה עשרים וארבע שנים מילא ג'ורג' את תפקיד האח המפטרן השתלטן, הכול נשמו לרווחה, כאשר נשא לאשה ב־1904, את ליידי מרגרט הרברט. שלוש שנים לאחר־מכן נישאה סטלה ומתה ממחלה קשה, וכעבור שנתיים מת אחיה של וירג'יניה, טובי, מטיפוס. אין צורך להדגיש, כמה הכאיבו לוירג'יניה אסונות אלה.

סיפורו של פרופ' בֶּל מעלה את כל הדברים הללו בבהירות ומתוך ריחוק, ובלי פרשנות. את סיפורו ודוחות אחרים אין הוא מטשטש ואינו מגזים. נוסף על תכונות אלה יש לו, כביוגראף, עוד שלוש תכונות מיוחדות: זכרונות אישיים מילדותו, כבנה של ואנסה סטיפן

וירג'יניה וולף

(שנישאה לקלייב בֶּל); מחוז המיומן של היסטוריון; ויכולתו של מבקר־אמנות לשחזר את העולם הגראהל־עין — אותם חלקים של לונדון וקורנוול שהטביעו חותמם על דמיונה של וירג'יניה וולף.

כבר בכרך הראשון אנו מגלים את להיטותה של וירג'יניה לכתיבה, שכבר ניכרה בה בהיותה כבת עשר שנים, כאשר החלה לכתוב את „חדשות שער הייד פארק" למען בני משפחתה. היא עסקה בכך שלוש שנים רצופות. וכאשר קראו הוריה את העלון ומתחו ביקורת, היתה מאזינה למשפטם בחרדה ובהתרגשות, כשם שהיתה מצפה כעבור שנים למשפטו של בעלה על רומאן שאך זה סיימה. כן היתה וירג'יניה קוראת נלהבת, וכבר בגיל צעיר קראה את כל הספרים שבספריית אביה. היא היתה בת עשרים וארבע כשהופיע מאמרה הראשון — ביקורת על רומאן מאת ו. ד. הוולס, שנתפרסמה ב„גארדיאן". כן ניסתה ידה בכתיבת מסות, אשר לדברי פרופ' בֶּל „אינן מעניינו של ביוגראף, אלא במידה שהן מעידות על הרצינות היתירה ועל העמקת הרבה אשר בהם הכינה וירג'יניה וולף את עצמה למקצוע הכתיבה".

ארבע שנים לאחר מכן עמלה על רומאן שנקרא „מליסברוזיה". רומאן אשר, לדברי בֶּל, „אפשר שמקורותיו באמת בדמיונותיה של וירג'יניה בגיל צעיר... היא עבדה על הרומאן הזה חמש שנים רצופות, והספר היה בסופו של דבר לרומאן שלה „המסע החוצה"". אולם בכרך זה כמעט ואין בֶּל מטפל בהתפתחותה הספרותית של וירג'יניה וולף. הוא מתרכז בסיפור חייה ובתיאור אישיותה עד לשנות השלושים.

הכרך השני של הספר („גברת וולף") נוגע ללב יותר מן הראשון. מן הראשון נתבררו יחסיה של וירג'יניה עם בני משפחתה וידידיה, תלותה בליאונרד וולף בכל הנוגע לבטחון עצמי ביצירתה, עירותה מאותם הטבעות שנוצרו בינה ובין אחותה האהובה ואנסה — אמו של המחבר. הכרך השני דן בעיקרי יצירתה למן „המסע החוצה" ועד ל„בין המערכות" ובחיים באנגליה בין שתי מלחמות־העולם. הקורא חש כל הזמן כיצד השפיעו המאורעות ההיסטוריים על חייה ויצירתה של וירג'יניה וולף. כן תורם הכרך השני להבנת התופעה „בלומסברי". נישואיהם של וירג'יניה וליאונרד וולף התבססו על הערצה הדדית וידידות עמוקה ועמדו במתחים קשים מבשוא. כשהיתה וירג'יניה נתקפת שגעון, היה בעלה האיש היחיד שהיה מסוגל לשכנעה לאכול, להמשיך לחיות, לחזור אל השפיות.

(ס.ל.ס.)

המשורר ויליאם סנודגראס בארץ

בארץ מבקר שנה המשורר האמריקאי ויליאם ד. סנודגראס, חתן פרס פוליצר לשירה ל־1960, ופרופסור לאנגלית באוניברסיטת סיראקיוז. סנודגראס יערוך בארץ סודרת הרצאות ויקרא משיריו. עד כה פירסם שני קבצי שירה: „לאחר התוחיה" (1968, הוצ' „הארפר אנד רו") ו„מחט הלב" (1959, הוצ' „אלפרד א. קנופף"). כן פירסם מסות רבות וזכה בפרסים רבים. הוא נמנה עם הזרם החידוי בשירה המודרנית, מבית־מדרשו של רוברט לואל; כותבו לכתוב שירים „יותר אישיים ומכאן יותר אוניברסליים", כפי שביטא זאת באחד משיריו.

„מחט הלב" הוא מחזור שירים חווייתיים המטוגנים בהוה, „לאחר התוחיה" הוא קובץ שירים המשקיפים על חוויית העבר ונותנים ביטוי להכרעה להגיע לדרכים חדשות של ראייה, תחושה ופעלה. סנודגראס אומר בשירתו, כי האדם יכול להתקיים רק כשהוא חי חיי רגש ערים, רק כשהוא משחרר את נשמתו לחוריות, אף כי בכך הוא עשוי לפגוע ולצער את אלה שהוא אוהב. „מחט הלב" מתאר את הביוגראפיה של המשורר: השיבה מן המלחמה, ההתארגנות כחדש, הוראה, נישואין, אבהות, גירושין. בשירי „מחט הלב" שליטה המחזורית הצגתית המשורר לכוד במעגלים הלא־נלאים של הקיום: „העונות שלנו שוב מחזירות אותנו / כסוס־משחק פליזים מסוחררים"... „הרכבת הצבעה העזירה / מייללת על מסלולה העגול"... העולם של „מחט הלב" הוא עולם שבו שליטה הגזירה, ואף־על־פי־כן ניתן לו לאדם לבחור. באחד השירים הוא אומר לבתו: „ילדתי, יש לנו אשה אחרת / ילד אחר, חייבים אנו לבחור את חיינו". ספרו זה כולל מחזור בן עשרה שירים, שכל אחד מהם נסב על עונה והוא מקיף שתי שנים ומחצה; מאחר זה הוא היצירה המרכזית בספר.

„לאחר התוחיה" הוא ספר שונה ומקיף שלם רחב מזה האישי כל־כך של „מחט הלב". כאן כותב סנודגראס שירים מורכבים יותר ונוגע בבעיות הנצחיות של רוע החטא, מקורותיהם, מסיכותיהם.

מכתב לעורך

„הסיפורים הקטנים של באלזאק"

במאמרו הנ"ל כותב י. ברונובסקי („תרבות וספרות" 5.1.73) על גיבור הספר „פאצ'ינו קאני": זקן עיור המסוגל בכל־זאת לראות דבר אחד: זהב, שהוא יכול להכירו אף לפי הריחו".

עד כמה באלזאק עצמו „ראה הכול לבריו של הכסף", יעיד אולי המעשה המסופר ביומן המפורסם של האחים גונקאר:

„הצייר ג'יגו היה שכנו של מנהל מוסד לחולים בשם ברזין. המנהל היה מבקר אצל הצייר כדי יום ביומו. באחד הימים אמר לו: ,שוכבת אצלי חולה, אישיות מסובבת, ההולכת למות, שאומרת כי היא אחותו של באלזאק. מאחר שסלודתי מן הרעיון להניחה בין ארבעה לוחות־עץ, הלכתי אל באלזאק וביקשתי ממנו 16 פראנק לקניית ארון־מתים. ענה לי הסופר המהולל: ,אשה זו משקרת. אין לי כל אחות בבית־החולים". קניתי בכספי את הארון, משום שאשה זו עניינה אותי.

„חלפו שנים. הצייר ומנהל בית־החולים הוסיפו לבקר זה את זה כבר עבר. בוקר אחד הופיע המנהל אצל ג'יגו כולו מזעזע: ,האוכר אתה את סיפורי על אחותו של באלזאק? זאת: לא תוכל לתאר לך מה שאירע לי. באלזאק קרא לי היום... מצאתיו כמעט גוסס, כשי־הודיעו הכחרנים. אך ראני, צעק לשומעי: ,אדוני, אמרתי לך שאותה אשה, שלמענה באת לבקש ממני ארון־מתים, לא היתה אחותי, ובכן דע לך כי אני הוא ששיקרתי, ועל כן הפצתי להתוודות לפניך לפני מותי"".

ירושלים — יצחק שלום

ספרים חדשים

מקור:

איך מצילים תלתלול — סיפור לילדים מאת יוסי מרגלית. ספרית פועלים, 80 עמ'.

לא בדרך המלך — אורי ויגביים — סיפור לבני הנעורים מאת עודד בצר. הוצאת שרברק בע"מ, 208 עמ'.

יסודות תורת החשמל — חלק א' — מאת איגנ' ח. גרוז. הנושאים: זרם ישר ואלקטרומגנטיות. הוצ' אורם 515 עמ'.

תורת המתכות — מאת י. הולצמן. עריכה: ד. אלירם. כולל מושגים כלליים על מבנה המתכות וסגסוגותיהן, תכונות המתכות ובדיקתן. הוצ' אורם, 327 עמ'.

על מחשבים ומנתחים — מהתלת אבסורד, מנסיה בירוקרטית מאת אלי צימר. הוצ' „חגב", 128 עמ'.

מסות הציבים במקרא היהודית — מאת יוסף יונה שוחם. הוצ' אל"ף, 280 עמ'.

חישול וכבישה בחום — מאת אינג' מ. גולמב בעריכת ו. נוב. ידיעות מעגה העיצוב של מתכות בחום. הוצ' אורם ישראל 141 עמ'.

אידיש

יידן אין לעמלאנד — מאת מענדל בובה. פארלאג „ישראל-בוך", 288 עמ'. ספר מקוח על יהודי ליטא.

די הויזן זיינען געשטן געבליבן — סיפורים מאת ירחמיאל בריקס, 138 עמ'.

כתבי עת

קשת — ל"ו — רבעון לספרות, עיון וביקורת בעריכת אהרן אמיר. בחוברת: סופרי קנדה הצרפתית: מערכה מכוזת הודש מאת א.ב. יהושע; שירים מאת דוד רוקח, משה בן־שאול, סניה הדר; סיפור מאת עמוס קינן ועוד. הוצ' עם הספר, 197 עמ'.

קרות — נובמבר — 11 — ירחון לידיעת העבר בעריכת יוסף אוליצקי, 32 עמ'.

שדמות מ"ט — במה לתנועה הקבוצית. בחוברת סיפורים ושירים ורשימות בעניין קיבוץ ואקטואליה ועיון. הוצ' איחוד הקבוצות והקיבוצים, 168 עמ'.

הרעיון 27 — 28 — רבעון לבעיות הכוכר והאומה בעריכת י. קופא. בחוברה רשימות בענייני ציונות, שלום, העולם הערבי ועוד. הוצ' לשכת הגליל הגדולה — המועצה האזורית תל־אביב, 88 עמ'.

חיבת קריאה או חובת קריאה

(הסוף מעמוד 18)

זה ז), קריאת חומר שאינו מתאים להתפתחות וכד'.

ס. יזהר, שקבל קשות על הוראת הספרות אצלנו, קבל על העדרה של נוכחות בשיעור לספרות. איני רוצה להשתמש במונח זה, משום שהוא מבליע כאריזמה של המורה והאלמנטים אחרים שאינם בשליטתו של כל מורה. מוטב, אולי, להשתמש במונח אחר, שכוחו יפה לא רק לשיעור לספרות אלא לגבי כל קריאה והוא המונח מעורבות. כלומר, באיזו מידה נעשה הילד מעורב בקריאתו, חי את הדברים המתוארים, הם נוגעים לו ולקוחים מעולמו, וממלאים את צרכיו הפסיכולוגיים, האסתטיים וכדומה.

דומני כי אחת הטעויות הקשות אצלנו היא שאנו מסווגים את הספרות לתחום המקצועות הלימודיים, במקום לראותה כאחת האמנויות (המוסיקה, האמנות הפלאסטית וכדומה) וסיווג זה קובע גם גישה, עמדות ודרכי־הוראה. מכיוון שכל אמנות היא שפה, בעלת חוקיות פנימית משלה, אין ספק שאנו חייבים ללמוד את השפה ולהכיר את חוקיותה, להכיר את מהותו של המדיום, אך ספק מכאן כל מה שאינו אימאננטי לטבע האמנותי, וספלים אלה הם המכבידים והמדכאים את הוראת הספרות ומשניאים על הילדים את קריאתם.

כרבים לצטט את ת.ס. אליוט, שתהה על השאלה „השירה לשם מהי" והשיב „לשם ההנאה", ו„איזו מין הנאה נותנת השירה" — „אותו מין של הנאה שהשירה נותנת". דומה כי המעורבות של המלכיד בקריאה, ההרגשה שהספרות דוברת אליו, שהיא גורמת לו הנאה, תביא אותו לרצון לגבש לו כלים, להכיר את הלשון, הנושאים. אם הוא יחוש הנאה מיזה ועל מכלול האמצעים המכבים הנושאים. אם יחוש הנאה מקריאתו, אם יחוש כי הכרת כל המרכיבים הללו תביא להעצמת חוויותיו האישיות, לא יהיה צורך לכפות זאת עליו. כל זה ייעשה רק בשעה שהספר הוא לו בדלעת ולא כלי ייסורים.

נטוש ויכוח בין מחנכים שונים וסכת על המושג „הספר הטוב לילדי". יש הסוברים שהספר הטוב לילד הוא בעל ערכים שהחברה מעוניינת להקנותם, ואחרים סבורים שהוא בעל הספרה החינוכית־המסורתית הגדולה ויש הגורסים שהוא בעל ערכים ספרותיים ואמנותיים אימאננטיים שהילד מסוגל לקלוט אותם. אך מעל לוויכוח הזה קיימת הסכמה כי הספר משמש מקור סיפוק לצרכים ושאיפות, סיפוק הנובע מהמודעות והשתתפות הדרמתיות ומעשירות חוויותיו של הקורא.

לכן, אם נראה את הספר והקריאה בו תוך הכרת מקומו בין המדיומים האחרים, לא כיריב להם וכפוסל אותם, אלא כבעל תרומה ייחודית משלו, כמספק צרכיו של הילד ומקנה לו הנאה אסתטית, אם נכיר שהספרות היא אמנות ולא סוג מסוים של הקטורות, הספקת מידע או כלי דידאקטי, אם נתייחס אל אמנות זו בכלים האמנותיים האימאננטיים — לא נגיע לקיטוב של ספרות או קולנוע וטלוויזיה. אין אמנות אחת מוציאה את רעותה, השונה ממנה. יש זיקה עמוקה בין האמנויות, אך לסלק בקולן היהודי וערכן לשלמותו של האדם והנאתו. יסוד הנאת האמנות היא התנאי לקריאת הילדים. הרחיקו מן הילד את החובה והנו בידו מפתח להנאה והספר יהיה ידידו הטוב.

רן שחורי

חמישה צעירים

גלריה 220, ת"א

המשת האמנים, העושים צעדיהם הראשונים בהדרכה בודם ופי לביא, מתבטאים בשפה אחת, שאותה שאבו כנראה ממתבהרדש היום בעולם. כל להתקיפם בשל הנטייה המופרזה לאופנתיות ובכך שלבסוף 'פסנטי' כשורם, שעליו הם התורים, אלא, שאינני מגלה בדעתי זרם אמנותי או אמן כלשהו, שאינם אופנתיים לזמנם לפי אכות־בית־זה אלה. גם ציור פילוסופי, הכתאר את הוסר־הקומוניקציה, או את יגון בדידותו של האדם, הוא אופנתי לזמננו וגם היא. בעיקרו של דבר, חורה מאגיירה על סיטואציות ציוריות הודרוה ובשנות כמצוות אנשים כלומדה. תמהה הדבר, מדוע אופנה המהקה את אשר התרחש לפני כמה עשרות שנים נראית בעיני רבים כאבנות נצלה, ואילו כעשי ידיהם של מתחילים, שנקודת־המוצא שלהם אינה אנאכרוניסטית אלא עכשווית, מוקעים כחיקויים זולים לניו־יורק, ללונדון ולקאסל. מאמן נדרש יותר מאשר לדבר בשפה מסוימת, הוא חייב ליצור בשפה זו ניב צבמאי משלו. חולשתה של התערוכה שלפנינו איננה בעצם השפה המדוברת בה, אלא בהעדרו של ניב אישי זה אצל חלק מהמשתתפים.

בולטת כאן תמי גפור בציורים רגישים ומהוססים, העומדים, בהשאלה מתחום המוסיקה, על סף הצרימה — ובכך כוח־השפעתם וסוד נוכחותם. פס נייר לבן ודק צף ברפיון על פני שטח שחור עמוק בציור אחד, פסי עפרון דקים נרשמים כבאיקראותים על פני משטח לבן בציור אחר, וכל אלה הם בגוד „השפה" המקובלת, אך מקנים להם אופי ייחודי. שני פסליו של אהוד פקר, הכרבה להציג בזמן האחרון, הם המשך ישיר לשאלת הבנייה הנגאטיבית המעסיקה אותו. על גבי המינסרות הגיאומטריות שלו מולבשים אלמנטים קוויים־צורניים, היוצרים פרספקטיבה מנוגדת להגיונה הניפוי של צורה־היסוד. יפתח ברקין מציג רישומים אחרים מלאי חיות ותנועה, הכפצילים דיאלוג עשיר בין קו וכתם. תיוורות יותר עבודותיו הצבעוניות. ציוריהם של זהר ניתנן הדרורה כלפון נראים עדיין כיצירות בוסר בהקשר זה. שניהם מתבססים על הניגודים שבין צילום מודפס כתקתק ובין עבודה פרוצה בכתמים צבעוניים גסים ובשירבוט עצבני. נראה לי, שעבודותיהם עדיין לא חרגו מתחום התרגילים.

מיכאל תומר

גלריה „מבמ", ת"א

העיצוב הסביבתי — „האנווירימנט" — הוא הולדה השאיפה להנתק מהצורה המסורתית של פסל הציור והגבש יצירה, אשר תקיף פיסית את הצופה, תבלעו בתוכה והאילצו להתפסה לא רק בחוש־הראייה אלא גם בשאר חושיו. לכן, בעבודה יצירה כזאת לא רק בצורכיה החזותיים, אלא גם במידה הסומאליות שלה ובהצלחתה ליצור סביבה אקטיבית פועלת ומפעילה. הגכר, אשר הוד לאחר שהוה מכוסכה בצרפת, מציג כמה ניסויים בתחום זה. המוצג העיקרי, התופס את רוב שטח הגלריה, בנוי מקירות זזלות, הניצבים בסורה עורפית ריבועי־ם חלל פרספקטיבי מודגש, דבוי תפאורת תיאטרון. עבודה זו נפגעת בשל מידותיה הזעירות של הגלריה, משום שהיא דורשת חלל נרחב, שיאפשר לצופים — ואף יאלץ אותם — לא רק להסתכל בה הייתית, אלא גם לנוע בתוכה ולראות ולהיראות בכל אחד ממישוריה. המתח שנוצר בין האשליה הפרספקטיבית ובין המגמות, הנקבעת על־ידי מידת האדם הבלתי־משתנית, הוא־הוא העשוי להמחיש את ההוויה הקאפקאית כמעט החבויה בעבודה זו. יש כאן משום חורה אל הנושא הפרספקטיבי האילוזיוניסטי של המאות הקודמות, אשר נהפך בשנים האחרונות לאלמנט כמעט דומיננטי ביצירתם של אמנים רבים.

עבודה אחרת שלו היא מיטהרה, הנשענת על מרצפות בעוה. הצופה הדורך עליהם מפעיל במשקלו „סביבתי" שלמה — את הרצפה, הקירות והתקרה, העשויים מוטות אלומיניום ופוליאתילאן שקוף. הפסעל כאן בבירור פקרון יצירת התחושות הפיסיות החריפות אצל הצופה, המאבד את שיווי־משקלו, את האדמה הרציבה תחת רגליו וכל נקודת־משען אחרת סביבו. -

מיכאל תומר: מיבנה סביבתי

צבי רפאלי

תומס קרונר

גרפיקה 3, חיפה

הרישומים בשחור־לבן של תומס קרונר מהזירים אותנו לפוסט־אימפרסיוניזם הגרמני. לפנינו קטעי דיוקנאות עשויים קו מעוגל, אשר מאחד כבבלי בשים עצמים מיטשטים לפוזיים בביישנה; ורסיטי קוים בעלי רצף חד ונוקב, המתלכדים לקומפוזיציה אחידה על־ידי הצבם הפיגוראטיבי שבמרכז התמונה. עפרונו של קרונר חופשי וספונטאני, והצללת המשטח ציורית ורב־גוונית.

רישומיו של קרונר, שייכים ל„ימים הטובים ההם", שבהם שלט עדיין הנושא הציורי, הקונקרטי, והשפעתם הטובה של קורינט וליברמן ותחושה פיוטית ורומאנטית קמעה מעניקה לרישומיו אופי מסורתי, שהתיישנותו, כביכול, אינה גורעת מסגולותיו הטובות.

הדפסי עמוד וטריפטיכונים

המוזיאון היאפאני

התערוכה מציגה את אמנות־ההדפס היאפאנית בלוחות־עץ, ששגשגה במחצית הראשונה של המאה הי"ט. באותם הימים גילו אמני אירופה את הטכניקה המיוחדת של ההדפס, שהשפעתה אחר־כך על גדולי האימפרסיוניסטים הצרפתים.

הטריפטיכון היפאני עשוי משלושה הדפסים נפרדים, בשכל הדפס הוא בגודל ההדפס היפאני הממוצע 23×38.2 ס"מ. מפאת גודל התמונה לא ניתן היה, כנראה, להדפיסה מלוח־עץ אחד. כאן יש להביא בחשבון גם את מידות הנייר שעל־פיה תוכנן מימדו של ההדפס. כדי ליצור קומפוזיציה רב־מימדית חייב היה האמן היפאני לחבר יחד גליונות נייר אחדים. ההישג היפה שהשיגו האמנים, הוא יצירת שלושה הדפסים נפרדים, שכל אחד מהם הוא בעל שלמות משלו והמהווים יצירה הארמונית עשירה ומרשימה.

הדפסי העמוד, והמסיבעמוד (12×73 ס"מ), שימשו לעיטור של עמודי־העץ שבבתי המגורים היפאני, אך גם הוא מצטיין ברגישות רבה ובעיצוב צורני נאה, שרק אמנים בעלי שיעור־קומה מסוגלים להגיע אליהם.

יעקב צים

גלריה רוטשילד, חיפה

יצירותו הגראפית של יעקב צים מוקדשת לצפת ולאווירה העתיקה. הנושא הנודע הופך אצל צים לשילם מסתורין, אשר בו הקו והכתם כרומים על מציאות שרב בה הנסתר על הגלוי. הרישום הדיאליסטי מצטיין בתמצות פלאסטי המשתקף בקטעי כוכים, בתים מטים לנפול, באינטריורים ביונסים, שבה לובש הדומם חיות אגדית ומציאותית כאחד. האפרוריות הברוקאית של המוכיבים יוצרת מעין „ליצור יפה", ובציור־רגע חפוזים, מאולתרים, מדגירים לעתים את מלאכת הצייר העממי משנות עברו.

מבחינה צורנית, מבשלת ציון ביצירת צים תחושה גראפית מסוימת היזוק פרנקציונלי, אך אט־אט נבלים בתמונותיו יסודות ציוריים חופשיים יותר, הבולטים במיוחד בשספר אקוורלים בהירים, הנוטים להפשטה קלה.

אמנון ברזל

אהרן אלקלעי

גלריה דזנית, תל-אביב

הציורים בתערוכה זו מפגישים אותנו עם אחד „האינטימיסטים" הבודדים בקהילת ציירי הארץ. אהרון אלקלעי פונה אל הציור כפעילות חווייתית אינטימית, מתוך אינטרפרטציה שאינה כוללה מרכיבים טכנולוגיה, בעיית הזמן, חומריות וכדומה. אלקלעי הוא כאמן בעבר לומגר, הראגה בציור בסוד החוויתי. ביטוי אופיו של הנושא, גוונו, האור הנח עליו. הבדים מציגים טיפול ציורי במוגחים כדממה, רחוב נוף, דיוקן האופק. איזון דק, אינטואיטיבי, בין מישטחים קרים וחמים (במובנה המסורתי המודד את הטמפרטורה של הפיגמנטים) — מועבר על־ידי מהילת הגוונים. משיכות המכחול המעודנות, הפשויות על־ידי הנושת פרק היה, יש בהן הימס וכיון אודריות כבדה למתרחש בכל מישטח ועיר על פני הבד.

לא קיימים כאן קווי־היקף, וגבולות הצורן הם גבול הצורות. מכאן, שאלקלעי רושם בצבע, כמתוך הלקוחים של סזאן ושל בונאר. כניאו־אימפרסיוניסט הוא מנסה להפיק את מירב הרגישות מ„בישולי" הצבעים ומתוך כך, העשייה הציורית. כתם אדום מעובה, על פני משטה חציבה מקשות „רואה" של היזוק ליד הוא־אוקר זה, טכניקה זו יוצרת אווירה מופנמת, שקבבה אישי. עולם שקט, הורי, קטן מאוד, בתאורה רכה, כמו בציור האשה מול שני כסאות, בחלל כחלחל־אפור, מסונר מן החוץ.

אסור להוציא את הראש או את הידיים

לעתים נדמה לך, כי אין לנו בעיות בעולם לשוננו, וכי צריך לחפש בנרות כדי למצוא מקומות תורפה. מוסדים ומהססים — וכנראה ישב לו באיזו חבורה חכם מן החכמים הנבונים מבוכה בלב השומעים. הסוגנה היא כך: משפט מן הסיפת שבכבתורנו — מה יהיה משמעו בעברית? יש שני אברים המופרדים זה מזה בלשון „או". אותו לשון בתשב לכפיין ברירה. אם כן: אסור להוציא את הראש — בסוד. אסור להוציא את הידיים — בסוד. כאן מקויימת הברירה בין האברים. אם מה יהיה, אם נוציא גם ראש וגם ידיים? הרי שבטלה הברירה. כלום

טור הלשון

פירושו של דבר, שבכך בטל האיסור? במלים אחרות: כלום יש סמוכין לטענה, כי רק 'או...או' אסור, אבל 'גם...גם' לא יהיה כלול באיסור?

בהזדמנויות אחרות עסקנו בשאלות הנואמים אחרי מלת 'או' ובענין שאלת המנהג הור לכתוב: ו/או. פתרון אחרון זה, אפשר אולי לכלכל אחנו בקושי בחשבונות בנק, שבהם אין לשוף אלא בין סימול. אבל איש לא יעלה על הדעת, שבהתגביר נורמלי נקצץ בלשוננו ונאמר כל הזמן: ו/או.

דומה, כי כל הענין גולד לא רק על ידי סתם ההתכבות. אכן יש לשונות, שבהן יש שני ביטויים ל'או'. מי שלמד לטינית יודע, שיש בעיות בין שימושי aut לשימושי vel — ולאותה הבחנה יש נגיעה לשאלתנו. אבל שסות גמורה היא לחפש בעברית הבחנות לטיניות. השאלה התיתה היא: מהי דרכה של העברית?

ניקח לנו דוגמה פשוטה: „לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת מהם — הקם תקים עמו" (דב' כ"ב, ד'). כלומר: לפנינו משפט שבו שני האברים מובדלים על־ידי 'או' — והמשמע התחבירי הוא בלשון ריבוי (ובכבר אמרנו במקום אחר, כי לא זה הצד הקובע). כלום יעלה על הדעת שהתורה אומרת כך: אם גם החמור וגם השור נופלים — אז מותר לך להתעלם. הרי בבדר אין צריך לומר הוא, שלפנינו ברירה שכל אחד כהכרכיבים דין — ואם שניהם כאחד — מכל שכן. הכתוב אינו בתיחס לכך — ובשום פנים אין ללמוד לימוד מעוקם מתוך המתמכות על האפשרות, שמא 'או' עברי הוא דווקא aut לטיני.

כיוצא בכך: אם שואל יוסף את האחים „היש לכם אב או אח" (בר' מ"ד, י"ט) — כלום יעלה על הדעת, שאם אכבם יש להם גם אב וגם אח, שלשון 'או' פסולה היא. בכלים אחרות: אין העברית יודעת על כל אפשרות כזאת של התחכבות בבניכוי ברירה. וכמובן, אין זה ענין של לשון מקרא בלבד. אם נבצא, דרך משל, שחדיל מנסחים: „אם היה זקן או חולה — הרי זה פוטר" (תוס' בר' ג', י"ט) — כלום יעלה על הדעת שפירוש הדברים יהיה: זקן — בותר; חולה — כותר; זקן וחולה גם יחד — אסור.

לא נראה לי שבסוגיה זו צריך להאריך. נכון, כי המלית 'או' היא מלית של ברירה. אבל בכך לא נאמר כלל, איזה סוג של ברירה, ואילו הבחנות אפשר לסאורה לגביתיו. למרבה הכול אין העברית מבבידה עלינו בעיניין זה, ואין שום אחיזה להכניס אל תוך לשוננו הבחנות שאין להם יסוד במקורותינו.

משה גושן-גוטשטיין

עורך המדור עונה על שאלות קוראים בבעיות לשון שיש בהן עניין לכלל. את השאלות יש לשלוח למדור „טור הלשון", מערכת „הארץ", ת"ד 233, תל־אביב.

יורם ברונובסקי

הבארוק הנצחי

שאלתי את כותרת הרשימה משם־פרק בספרו המאלף של לואיג'י בארציני „האיטלקים". ספר זה, פרי־עטו של עתונאי מוהיר וחבר הפרלאמנט האיטלקי, בתכונו לשרטט דיוקן כל עם באותה בהכונה, שנעשתה בשנים האחרונות פופולארית למדי ובה נעשה, כזכור, גם נסיון לתאר את אופיים של „הישראלים", בידי עמוס אילון. ספרים כאלה יש לקרוא, כמדומה, במידה רבה של חשדנות: „אופי של עם" הוא, אחרי ככלות הכול, אחת התופעות המתמקמקות ביותר שאפשר להעלות על הדעת, ובכל מושג מכליל כזה — ומכאן שספרים כאלה נדרשים להכללות רבות — עשויה מידת הבדיון לעלות על מידת המציאות. „איטלקי טיפוסי" הוא עוף נדיר לא פחות מ„ישראלי טיפוסי" וכל כי שניסה לעמת פעם דעה רווחת לגבי תכונותיו של בן עם מסוים עם תכונותיהם המציאותיות של בני אותו עם שבהם פגש — יודע עד כמה הן כוזבות. „סקוטי קמצן", „ספרדי צד־יצרים", וכו' — כל אותן קלישאות הן לאגאנדות בלבד ואנחנו — היהודים — יודעים גם שלעתים לאגאנדות כאלה עשויות לעלות ביוקר רב.

מצד אחר, כשספקנות יתרה זו מלווה את הקורא, יש תועלת רבה — שלא לדבר על עניין — בקריאת מונוגראפיות כאלה על עמים. אולי יותר משהן מציירות דיוקן של עם — הן עושות אותו, יוצרות את הדיוקן הזה, ו„ההיים", לעתים קרובות יותר משאפשר לחשוב, כוזקים את „האמנות". הספרים ממלאים תפקיד ראשוני־במעלה בהתעצבותה של תודעה לאומית — די להזכיר את זכרונותיהם הרבים של גדולי הציונות, שקריאה מקרית בכתבי הרצל או פינסקר השיבה אותם בשלב מסוים מדרך ההתבוללות, ולא אתפלא אם לישראלים רבים נודע כי הם למעשה מתוך ספרו של עמוס אילון, הם מנסים to live up to the image.

אך נשוב אל האיטלקים. אני כותב את הדברים בעקבות כמה הויות הקשורות לאיטליה שעברו עלי בחודשים האחרונים. היו אלה שני ספרים — ספרו המוזכר לעיל של בארציני וספרו של ז'אן פרנסואה ראבאל „בעניין איטליה" — כמו אחד וסרט אחד. אתחיל אולי בחוויה האחרונה — הסרט שראיתיו אמש: „פליני רומא". הלכתי לראותו כבלי לצפות לטובה מרובה — הן אזהרה של ידידים והן דעה־קדומה, שעוררה אותה בנייתם של כמה מסרטיו האחרונים של פליני לחד־גוניות, מלאכותיות ורכיבה־על־סוס־אחד, גרמו לחששות אלה. לא שהייתי בחסין סרט שלו: כמו כל הדברים האיטלקים — מוטב אולי להודות כראש — גם הוא מהלך עלי את „הקסם הפאטאלי של איטליה", כפי שכבנה סגולה בה־אלכוות זו בארציני. אני נוטה מטבעי לשגות בדמיונות — גם שגיונות כאלה זקוקים לברוגדמה־חיה, להתוב התרחשה. ההיזקקות הזאת היא תופעה מוכרת זה שנות אלף. היא־היא קרקע צמיחתן של אגדות על ארצות החלום — ארקאדיה, קוקאיין, אלדוראדו, אטמיא, קיתארה, „כל מקום שאין אנו מצויים בו" — כפי שמגדיר זאת גיבור המחזה „חכם ורש לה".

ארצות כאלה אינן בהכרח דמיוניות — ארקאדיה, למשל, ארץ ההלוכות הקלאסית, כשאת־נפשכם של משוררים מוורגיליוס עד גיהה, היא במציאות חבל־ארץ צחיח, עני וקר ביוון ורק בחקרים פילולוגיים־פולקלוריים יכול חוכם כמו ארווין פאנופסקי („הנני גם בארקאדיה") או ראנאטו פוג'ילי („חליל הסוחי") עכניים להסביר לנו כיצד נולד המיתוס הבקסם דווקא בחבל הסוד־עניין זה את הארץ שבה מתגשמות כל משאלות־הלב. לא ארקאדיה ולא כל שאר ארצות־החלום המסורתיות הן מיתוס חי בעיני. אך איטליה היא עדיין אותה שכייה־חמדה דמיונית, שבה אני כמפה לשיי עלוצות — ולכמובן, איבני בקורי בכך כל־עיקר. אנשים רבים מאוד — ויעידו על כך גלי התיירים הנוהרים לאיטליה יותר מלכל ארץ אחרת, כיום כבימי הרנסאנס. — מכורים לראות את אגדת איטליה כמיתוס שאין לו כל אחיזה במציאות. והרי לא יתכן שהמציאות האיטלקית לא תספת על פניהם.

באורח פאראדוכסלי משתבצת היכרותי של מיתוס זה גם כן הנבונה שמישהו ראה צורך להקדיש ספר מיוחד להזכתו, להשיפת הכזב שבו. זהו ספרו של ראבאל, עתונאי בוהיר גם הוא, אך כנובן צרפתי ולא איטלקי כבארציני. „בעניין איטליה".

בלי ספק יש לה לרומא הרבה „בלונים לכבירה", כפי שצועק הגרן בתמונה מסוימת של „פליני רומא". אחד הבלונים החדשים ביותר הוא בלון הבלוניות, ההודעה של רומא עצמה כ„רומא היא עיר אסלית" (מדברי גור וידאל בסרט) ההתענגות על האשלייתיות הזאת, על הכזב הזה. פליני הוא ערמומי מאוד: היא הקדים תרופה למכה הביא בסרט עצמו את הביקורת הנראית עליו. לאחר דבריו הנמלצים על „אנה מניאני, הסבל של העיר", המלוים את דמותה של השחקנית החוזרת בלילה לביתה, פונה אליו אנה מניאני ואומרת: „אינני סומכת עליך, פדריקו, לך הביתה לישון". מובן שאחרי זה אין הצופה יכול לחזור ולומר זאת — זה יהיה כמו בדיחה המסופרת פעמיים.

אפשר להמשיל את המצב — של רומא, של פליני, של האיטלקים, של ארצות־החלום — ל„פאראדוכס השקרן", אותו מעקש ישן נושן של הלוגיקה. שעה שאדם אומר „אני משקר" — כלום הוא משקר או דובר אמת?

שקרנים, שחקנים, בדרנים, מסיכות — בארציני מסכים שאלה תבונות־היסוד של האיטלקים. הבארוק — אותה תקופה של תיאטרליות מחולשת, תיאטרליות של פוליטיקה, של אמנות, של כל ארחות־החיים. בתקופת הבארוק היתה איטליה בשיא האיטלקיות שלה, אך תקופת הבארוק לא תמה — הבארוק באיטליה הוא נצחי. כשהתיאטרליות היא כל ארחות־החיים, היא חדלה להיות תיאטרליות, שהרי זו מבוססת על הניגוד עולם — במה. אם באמת כל העולם במה, אז אין לא במה ולא עולם.

אך, כמובן, התיאטרליות, האי־ריאליות היא בסופו של דבר — למרבה הצער או למרבה המזל? — באמת שקר, שקר שקרי. נסו לטייל ברומא בערב — ברומא הפלאית, עזת הצבעים, החלומית — כמה הכול חשוך, כמה קטן ועצוב. הכיעור יכול להיות גראנדיוזי ומרשים — האורות של פליני הופכות את העלוב לעלוב־נהדר — אך ברומא האמיתית העלוב הוא רק עלוב, כשם ש„הקיף" — שלכבודו מרימים כוס בסרט — הוא בדרך־כלל לא עניין כל־כך ציורי ומרתק. זהוי, כמדומה, נקודת־המוצא של ראבאל. מן־הסתם נמאס עליו האגדות, המיתוסים, אולי אפילו נמאס לו לשמוע שהאיטלקים הם שחקנים ובדרנים. אין ממה להתפעל. שקרן הוא שקרן, בדרן הוא בדרן, הקץ הוא קץ. זה הכול. וכל הספר שלו „בעניין איטליה" הוא כתב־פלסתר אכזרי נגד כל המיתוסים האיטלקיים.

בארציני ופליני יודעים אותם הדברים, אך איטליה היא בשבילם לא „עניין" בין שאר העניינים כמו בשביל העתונאי הצרפתי (מחבר ספר סאנסאנציוני על אמריקה, ספר אחר על הצורך בפילוסופים ועל עשרות עניינים אחרים), אלא כל המסגרת שלהם, כל הגורל שלהם (וכל הפרנסה שלהם). הם אינם יכולים להרשות לעצמם למאוס בכזב הגדול, הם מוכרחים ללמוד לאהוב את הבארוק וגם לחבבו על אחרים.

לכן שהתחנך בפורמאציה מסוימת — ים־תיכונית קלאסית — לעולם יהיה המפגש עם רומא העכשווית בבחינת אכזבה. אך אולי זו אכזבה שמכרה בצידה. אני רואה — אחרי ככלות הכול, לשמחתי — שאין לי תקוה להשתחרר מדימוייה של העיר הזאת כמקום־חלום, מקום־שבכתב. לפני שלושה חדשים בנחילה לי רומא הממשית — המזויפת, השמוצית, המרוצה מעצמה, החשוכה והמגוחכת — אכזבה. אני זוכר את ביקורי הראשון — משאלת־לב גברה על המציאות, הלכתי ברחובות אחוז קסם וברשימת־מסע מאז ציטטתי באמונה משפט מאיזה ספר צליינות ישן „מתוק מאוד לנשום ברומא" — ואולי גם את משפט של הנרי ג'יימס במכתב לאחיו, מן הים הראשון לשהותו ברומא: „היום, בפעם הראשונה בחיי, אני מרגיש שאני חיי". לאחר שני הביקורים הבאים הבטחתי לעצמי לא לנסות עוד את כוח־עמידתה של האגדה במבחן המציאות וכך גם לאחר כמה ימים ברומא בקיץ האחרון. אך עתה אני מרגיש שוב שלא אוכל להתאפק זמן רב ואחזור לשם כשרק יעלה הדבר בידי. ההיגנד — או שמא: החלום — גם הוא גורל שאין להימלט ממנו.

כארבע מאות שנה לפני ז'אן פרנסואה ראבאל ביקר ברומא צרפתי אחר, המשורר ז'ואכים די בלא, ולאחר ביקורו כתב מחזור־סוניטות בשם „קדמוניות רומא". אחת הסוניטות הללו נתנה ביטוי נהדר לסתירה — הנצחית, כמסתבר — בין רומא־שבלב (ליבם של חניכי המסורת הקלאסית) ורומא־שבמציאות. לסתירה זו נמשכו במיוחד אנשי־ספרות אנגליים, להם היתה רומא מקור־געגועים מהביד ומקור־אכזבה לעתים — עדות למשיכה זו היא שרשרת התרגומים הבלתי־פוסקת של שיר זה לאנגלית, מאדמונד ספנסר עד עזרא פאונד. השיר (Noveau venu, qui cherches Rome en Rome) נתחיל (בתרגום מילולי) כך:

בא־מקרוב שאת רומא ברומא מחפש
ודבר של רומא אינך מוצא ברומא

וממשיך לתאר את חורבותיה של רומא, השרידים היחידים של גדולתה. מקום. רק נהר הטיבר נשאר כמו שהיה — והרי זו האירוניה של הקיום! — „מה שנראה יציב כל־כך נהרס כליל — וכה שורם זרימה נצחית — רק הוא נותר יד" — כאנו די בלא.

מעל לכול נוהרה האשליה, הבארוק הנצחי.

זה עתה הופיע

אורי צבי גרינברג

עיונים בשירתו

מאת ד"ר יהודה פרידלנדר

ספר המוקדש לבחינת מהותה, דרכי עיצובה וחשיבותה של המטאפיזיקה של המוות ביצירתו הפיוטית רבת האנפין והעצמה של אורי צבי גרינברג. הדיון מתבסס על שירתו של המשורר במלוא היקפה מהופעת שיריו הראשונים בתרפ"ו ועד לשיריו המאוחרים בתשל"ב.

ש

הוצאת שוקן / ירושלים ותל-אביב

לתשומת לב אספני התמונות

ברצוננו להזכיר לקהל לקוחותינו כי הצעתנו לליטוגרפיות

תוצמות של מרק שגאל MARC CHAGALL
(Aquarellierte Litographie Signiert)
בעינה עומדת!!!

הצעה זו מתייחסת למספר עותקים מובחרים בלבד, במחיר הנופל ב־40% מהמחיר המקובל כיום באירופה (בערך 1000 $).

רוז Rooz
גלריה לאמנות
סמטת בית השואבה 1
(פינת אלנבי 94)
תל־אביב, טל. 613924

שעות עבודה: 13.00—9.30, 19.00—16.30

ישראל בגולה

מאת

בן־ציון דינור

כרך ב/6

כרך עשירי לתולדות עם ישראל המסופרות על ידי מקורות והעדות ומובן מסף לעבודתו ההיסטוריוגרפית הכבירה של פרופ' בן־ציון דינור

—.58 ל"י

הוצאת דביר ומוסד ביאליק

ספרית-פועלים
ספרים חדשים

כתבי לאה גולדברג

יצאו לאור ארבעה כרכים:

ספר פרוזה

והוא האור • סיפורים • פגישה עם משורר.

שלושה ספרי שירה

בהם קובצי־השירה כסדרם
וכן שירים שרק נדפסו בכתבי־עת
שינויי גירסאות וציונים ביבליוגראפיים מפורטים.

כריכת-בד מלאה בקופסה נאה

מחיר הקומפלט —.95 ל"י

חביבה שוהם-מאירי:

על הצחוק בספרות הישראלית

מבוא כללי ופרקי עיון ביצירות א.ב. יהושע, נתן זך, יהודה עמיחי.

פרס לאה גולדברג תשל"ב

עודד סברדליק:

ארץ לא נודעת

אסופת סיפורים ראשונה למספר שקנה לו מוניטין בין סופריה הצעירים של ארגנטינה, ועתה מצטרף אל מספרי ישראל, במבט ומבע אישי, בחכמה אירונית מעודנת.

מארי וייפה-גולדברג:

אבי שלום עליכם

בתו של המספר הנודע מספרת זכרונות על אביה, שלום־עליכם, בחוג משפחתו וידידיו הסופרים. צחוקיו ודמעותיו נצחונותיו ותבוסותיו. אוהבי שלום־עליכם ימצאו כאן סיפורים בלתי ידועים על חיי הסופר כבן־אדם.

העתיד

רבעון גרמני בעברית

עשיר אינפורמציה ובעל ענין רב לקורא הישראלי

קנוה למכירה בקיוסקים כפי 28 במחיר של 1.50 ל"י | מנוי שנתי (4 חוברות) עולה — 4 ל"י (כולל משלוח)

נא למלא תלוש זה (רצוי — את השם בלועזית) ולשלוח לפי המען: „אמלפי", ת.ד. 1109, תל־אביב

בזה הנני חותם על 4 עותקים של הרבעון „העתיד" בצרוף המחאת דואר/צ'ק ע"ס — 4 ל"י

שם משפחה: ______ surname

השם הפרטי: ______ first name

הגיל: ______ המקצוע: ______

רח'/מס': ______

מקום: ______

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אלכסנדר ז. מאכט ז"ל

שחמט
בעריכת משה צ'רניאק

לפני שבועיים הודענו במדור זה על פטירתו של האמן בליזיר שפי־רא ז"ל. ושוב עלינו להספיד אחד מטובי שחמטאינו.

אלכסנדר ז. מאכט נולד לפני 80 שנה בליטא. נמנה עם גדולי השחמט בארץ מולדתו. היה אלוף ליטא בשנות 1927—1933 וייצג את ארצו בשתי אולימפיאדות. בהמבורג 1931 שיחק בלוח ראשון של נבחרת ליטא ובוורשא 1935 — בלוחה הש־ני. ניצח את האמן הבינלאומי הי־דוע מיקנס בדו־קרב ממושך — (+5—2=4) וסיים בתיקו דו־קרב קצר עם רב־האמן שטילמן (+1—1=2).

בשנת 1935 עלה לארץ. כאן הש־תתף בתחרויות מעטות מפאת עומס עבודתו (כמנהל בבנק לתעשיה). היה בין משתתפי האליפות הראשונה של ארץ־ישראל בשנת 1936. זכה במקום ראשון בתחרות המועדון „לסקר" בשנת 1938. בשנים שלאחר מכן פרש מן השחמט התחרותי. אך מדי פעם התמודד במשחקים ידידותיים עם האמן מ. בלאס ז"ל.

סגנונו בשחמט היה תוקפני ונועז, רחוק מכל שיגרה. בשנות פעילותו השחמטית היה ליריב מסוכן אפילו לשחקני הצמרת העולמית.

בחרנו בשתי דוגמאות, המבליטות את כשרונו הטקטי הרב. ב־ראשונה מקן מנצח מאכט בהסתע־רות נמרצת את מי שהיה אחר מ־כן מתוריו לתאר אליפות ליטא (אמן בינלאומי המתגורר עתה בקנדה).

הכלים נועדו להקרבה

הלבן הקדים את יריבו בפיתוח כליו. הוא גייס את כל קציניו בעמ־דות התקפה ודבר מבשר סערה תגבולנית.

סיום משחק מס' 792
קובנו 1931
פ. ואיטונים

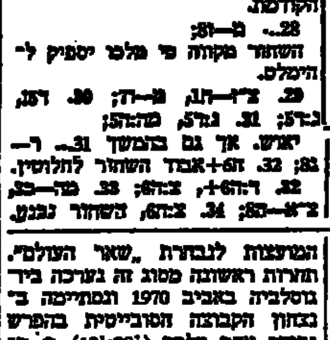

מאכט

16. ר:ה7!, צ:ה7; 17. צ:ז6+!! עוקץ התחבולה טמון בהקרבה שנית זו. אסור להכות את הצריח כי אחרי 18. צ—ז11+, מ—ח6; 19. מ:ח7, הלבן יכוחית גם תוך מס־עים ספורים.

17... מ—ח8; 18. צ:ח—ז1, צ—ז7; 19. צ:ז7, ר:ז7; 20. ר:ג1 סיום נאה להתקפה מוחצת.

20... ר:ג3; 21. מה:ג3

הלבן אינו מסתפק בלכידת המלכה (21. צ—ח8+, מ:ח8; 22. ד:ג6+), ואמנם המסע בטקסט חזק עוד יותר.

21... ה:ז; 22. מה:ה5, מה—ה7; 23. מה—ה6+, מ—ח8; 24. צ—ז8, מה:ה7; 25. מה:ה7, פ—ד7;

הפרש עושה את צעדו הראשון עת שמלכו עומד לספוג מט.

26. ד6, ומט בשנים בלתי נמנע.

הדוגמא הבאה מתארת את נצחו־נו המרשים של מאכט על אלוף אנ־גליה, אף הוא טקטיקן מצלה.

מלך ללא מקלט

סיום משחק מס' 798
אולימפיאדת המבורג 1930
פ. יאטס

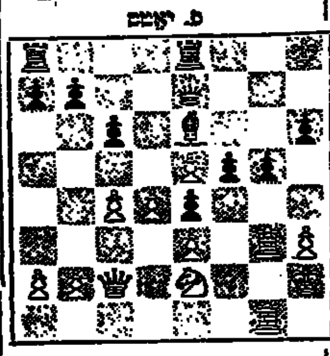

מאכט

24. ח4!

מכין הקרבה רגלי שתמורתה יזכה הלבן לקו חזק בטור ח'.

24... 4ז

לא 24... ז:ח4, כי אז 25. צ—ז6, מ—ח7; 26. פ—ו4 ר—ה7; 27. מה—ג3 עם הכרעה.

25. פ—ו4, מה:ח4+;

השחור משחק באוש. אך מצבו מ־מילא קשה מאוד בשל האיומים: פ—ו6+ או ד5.

26. צ—ח3, מה—ו5; 27. צ—ח, מה—ה7; 28. פ—ו3,

טוב גם 28. פ:ה6, צ:ה6; 29. צ:ה5 ובעקבותיו 30. מה:ה4. אולם מאכט העדיף סיכויי התקפה על זכיה בחומר. ראינו זאת גם בדוגמא הקודמת.

28... פ—ו8;

השחור מקווה כי מלכו יספיק ל־הימלט.

29. צ־ז—ה1, פ—ה7; 30. ד5, ג:ד5; 31. ג:ד5, מה:ה5;

יאוש. אך גם בהמשך 31... ר—ג8; 32. ה:ו6+ אבוד השחור לחלוטין.

32. ר:ה6+!, צ:ה6; 33. מה—ב5, צ־א—ב8; 34. צ:ה6, השחור נכנע.

שחמט בישראל

ידיעות בקצרה: מחר יתקיימו ברחבי הארץ משחקי הסיבוב השני ב־3 הליגות. בליגה הארצית יתמו־דדו: „מלדליף" עם רמת־גן, ביתר עם „לסקר" ת"א, בת־ים עם „רובינ־שטיין", הפ' ירושלים עם „לסקר" חיפה, טכניון עם עמק חפר, אוני־ברסיטת ת"א עם חדרה. בליגה א' צפון יהיו המפגשים המרכזיים: הפ' חיפה עם נצרת־עלית וטכניון ב' עם כפר־סבא. בליגה א' דרום יתמודדו בין השאר: חולון א' עם אסיא ירו־שלים ומרכז הנוער עם פתח־תקוה ● הדו־קרב בין מנצחי האליפות ה־פתוחה צ'רניאק ויוכטמן, שהיה צריך להתקיים בסוף חודש זה בבאר־שבע, בוטל בשל סירובו של יוכטמן להת־מודד בו ● בירושלים נפתחה האלי־פות השנתית של המועדון ע"ש רו־בינשטיין. משתתפים 14 שחמטאים בעלי דרגות שונות ובכלל זה האמן ריכטר המועמד הבכיר לזכיה.

שחמט בעולם

ידיעות בקצרה: הולנד הודי־עה על נכונותה לארח בחודש מאי 1973 (כנראה בין התאריכים 15—25) את הדו־קרב השני בין נבחרת בריה־המועצות לנבחרת „שאר העולם". תחרות ראשונה מסוג זה נערכה ביו־גוסלביה באביב 1970 ונסתיימה ב־נצחון הקבוצה הסובייטית בהפרש נקודה אחת בלבד (20½:19½) ● ה־תחרות הראשית בהסטינגס נסתיימה בנצחונו של רב־האמן הדני בנט לרסן. שני היה אולמן (מזרח גרמ־ניה) ושלישי — הרטסטון (אנגליה). כשלונותיהם של סמיסלוב, תורט, טוקמאקוב, אנדרסון ובראון היוו את הפתעת התחרות. עוד נחזור אליה ● החל תלת־קרב בין סבון, קוזמין וטו־חין שהתחלקו במקומות 3—5 באלי־פות האחרונה של בריה"מ. שניים מן המתחרים יעלו לתחרות הבינ־אזו־רית. אחרי המחזור הראשון מוביל טוחין עם 1½ כשאחריו קוזמין 1, סבון ½ נקודה ● בספרד נפטר בגיל 60 ריקרדו אגילרה, אמן־שחמט ומש־תתף פעיל בתחרויות בכתב אך בעי־קר — מוציא לאור של ספרי שחמט וכתבי־עת ● בחלוקת שלושת המקו־מות הראשונים נסתיימה אליפות ספרד: ויזיאר, באלון ומרינו צברו 7½ נקודות כ"א (מתוך 11 משחקים). יש לציין כי ארבעת השחקנים הרא־שונים של ספרד נעדרו מן האליפות (פומר, מדינה, טורן, דל־קוראל) מ־שום שהתנאים הכספיים לא השביעו את רצונם.

[20] פענח את הצופן

להלן אימרה של מחזאי נורבגי. מתחת לאימרה רשום שם המחזאי. האימרה ושם אומרה רשומים בספרות ומספרים שכל אחד מהם מייצג את אות מסויימת. למטה נתונים כמה שוויונים השבורים באותיות, שכל אחת מהן מייצגת סיפרה מסויימת מאלה המופיעות באימרה ובשם. השוויונים האלה, אם תפענחם נכונה, על דרך ההגיון, יעניקו לך מפתח ספרות לגבי שבע אותיות. רשום את שבע האותיות שבשוויונים מעל לספרות המתאימות. את האותיות המתאימות ליתר הספרות והמספרים עליך למצוא בדרך ההגיון והניסוי.

האימרה

20 9 17   14 9 14 7 5 4   6 5 15 1   6 2 4 19 5
5 11 9 10 20 6   4 7   14 10   14 9 14 15 7 6
18 7-4 16 15;14 13 10   6 8 11 8 12 4   1 13 11
5 11 20 15 5 13   11 9 10 20   5 11 17 20 16 14 5
1 13 11   5 11 20 15 9   11 9 10 20 15
(18 3 17 11 10   12 11 20 18 6)

השוויונים

ברס°=צ
מגה°=(ס—צ)
כסס=מגד+בדם

הפתרון בשבוע הבא

פתרון „פענח את הצופן" 19

„בשעה שהאלים מבקשים להענישנו, הם ממלאים את משאלות לבנו"
(אוסקר ויילד)

השוויונים

66 — 55 = 6 + 5
(66 + 55) = (6 + 5) (6 + 5) = 121

אבוד טמפו ומשמעותו

עם השתנות הסגנון בשחמט חלו שינויים גם ביחס לאותם הערכים ש־היו לכאורה, קבועים. אבוד טמפו, למשל, נחשב כיום למשגה חמור רק בניהול התקפה או בסיומי משחק, ואילו בתמרוני הפתיחה, כששני הצ־דדים נמצאים בשלב הערכות לקרב, מותר לצורך ביצוע תכנית, לאבד טמפו או אפילו שנים. בפתיחות הס־פרדית למשל, קורה שאבוד טמפו אינו מורגש כלל. אך אין הדבר כך לגבי כל הפתיחות.

לבן: בר־ייקב („לסקר" בי ת"א)
שחור: צ'רניאק (מרכז הנוער)
ליגה א', איזור הדרום, ינואר 1973.

1. ה4, ה6; 2. ד4, ד5; 3. פ—ג3, פ—ו6; 4. ר—ה5, ר—ה7; 5. ה5, פ—ד7; 6. ר:ה7, מה:ה7; 7. מה—ד2, מסע יעיל, גם אם כיום מעדיפים 7. ו4 מיד.
7... 0—0; 8. 0—0—0

יותר נמיש המשך ו4 (מסע ש־ממילא יש לעשותו).
8... ג5;

בלא חשש מפני הדירת הפרש ל־ד6. למשל: 9. פ—ב5, פ—ג6; 10. ג3, א6; 11. פ—ד6, ו6; בסוף יצטרך הלבן להחליף את פרשו ב־ג8 ואין הדבר לטובתו.

9. פ—ו3, פ—ג6;

לא 9... ג:ד4; כי אז 10. פ—ב5, פ—ג6; 11. פ—ד6, א6; 12. פ־ב:ד4. הצ־בת הפרש ב־ד6 מבטיחה ללבן עדי־פות קלה.

10. פ—ה2, א6; 11. פ—ב3?

למסע זה שתי מטרות: הגנה מוג־ברת על ד4 והמשך התקפה ע"י ג4, פ—ג3 וכו'.

11... ג5; 12. פ—ב1?

במירוץ שתי התקפות (לבן — באג־ף המלך, שחור באגף המלכה) עלו־לה ליפול ההכרעה על חודו של טמפו אחד. המסע במלך, אם כי מקובל בעמדות רבות, הוא אבוד זמן יקר. הנכון היה 12. ג4.

12... ב4; 13. ג4, א5; 14. פ—ג3

אילו המשיך הלבן במסעי הכנה כשרים כ־14. ח4, היה אולי מאפשר המשך התקפת השחור בדרך ג4, א4 ובעקבותיו — ב3. אך המסע בטקסט, גם אם נעשה באיחור־מה, מאיים ת־ואחרי־כן 16. כי על ז:6 יבוא פ—ה5 ומה—ח6 עם התקפה מוחצת.

14... ו6!;

ברגע הנכון. כבר 15. ה:ו6 יבוא פ:ו6 (15... מה:ו6; 16. ו5) עם איו־מים מ:ג4 או פ—ו4.

15. ר—ב3, פ:ג4; 16. פ:ג4, ג:ג4; 17. ר:ג4.

נכון. הפרש השחור הוא הכלי הזו־זק ויש להסלה.

17... ר:ג4; 18. מה:ג4

הלבן שקל את האפשרות 18. ה:ו6, מה:ו6; 19. פ—ה5 אך הבחין כי אין זה לטובתו: 19... מה—ו7; 20. מה:ו7, ו6; 21. צ־ה—ו1, צ־א—ג8;
18... צ־א—ג8;

ומדוע לא בצריח האחר? כאן טמו־נה מלכודת מעניינת. הלבן היה צ־ריך להמשיך 19. ה:ו6, מה:ו6; 20. מה:ו6, ז:ו6; 21. צ־ה—ה1 עם סיכויים לתיקו. אך המסע הבא מפתה אותו.

19. מה—א7?, ו:ה5;

לא מיד 19... צ:ג2; כי אז 20. מה:א5 עם מצב לא ברור.

20. ו:ה5, צ:ג2;

ראשית התחבולה אלגנטית. אסור, כמובן, להכות את הצריח, אך עתה מפסיד גם 21. מה:א5 בגלל צ־ו—ו2. לא יועיל 21. פ—ה4, צ—ו4; 22. פ—ו6, צ־ו—ג1; 23. מה—ג5, מה—ו8+, מה—ו8; השחור אוכל. המסע הבא והוא הטוב יותר.

21. צ—ג1, צ־ג:ג1+; 22. צ:ג1, מה—ד8;

המשך מהיר של התחבולה. לא 22... א4; 23. צ—ג7, צ—ז8; 24. מה:א4

23. צ—ג7.

מסע מתבקש זה יביא למט מפול־פל. טוב יותר להשלים עם אבדן רגלי: 23. צ—ג5, א4.

23... צ—ו7; 24. מה:א5

לא 24. צ—ב7 בשל ר—ו8. הלבן היה סבור כי גם אחרי מסע יבוא 24... ר—ו8. אך יש לו, לשחור, המ־שך חזק והרבה יותר.

24... ר—ב5!!;

מתוך 25. צ—ג5. היות ואין הלבן משלים עם אבדן „טיבי" הוא נופל קרבן למט מפתיע.

25. צ—א7, ר—ו3+; 26. מ—א1

גם בדרך אחרת אין למנוע מט, למשל: 26. מ—ג1, מה—ג8+; 27. מ—ד1, מה—ג2+; 28. מ—ה2, מה—ה2+; 29. מ:ה3, צ—ו3X.

26... מה:א5; 27. צ:א5, צ—ג7;

ומתברר כי המט הוא בלתי נמנע.

28. א3, ב3, או 28. ב3, צ—ג1+;

29. מ—ב2, צ—ב1X.

שילוב לקיחות מפסידות

יד השבוע: דרום מחלק. צפון דרום פגיעים.

	צפון	
	♠ 7 6 4 ♡ A 8 ♢ A 6 2 ♣ 9 8 5 3 2	
מזרח ♠ J 9 8 2 ♡ 6 5 4 3 2 ♢ 10 7 ♣ K 6		**מערב** ♠ 10 ♡ K Q 10 9 ♢ J 9 5 3 ♣ Q 01 7 4
	דרום ♠ A K Q 5 3 ♡ J 7 ♢ K Q 8 4 ♣ A J	

ברידג'
מאת נ. גלשר

בתחרות זוגות הגיעו דרום־צפון להוזה סופי של „4 ספייד" ברוב ה־שולחנות, בתום מהלך הכרזה שיגר־תי למדי. דרום הכריז (לרוב) „1 ספייד" הצפון קרא „1 בלי שליט". דרום הכריז „3 דיאמונד" וצפון סיים בהכרזה של „4 ספייד".

ביצוע החוזה הוכשל במרבית ה־שולחנות. מערב התחיל את ההגנה עם ה־K הארט שנלקח עם ה־A בדומם. הכרוז משך שתי לקיחות גבוהות בספייד וגילה כי יש לו קלף מפסיד בסידרת השליטים. הוא משך ספייד שלישי גבוה בידו, ושיחק על האפשרות שקלפי הדיאמונד יהיו מ־חולקים בצורה שווה אצל המגינים. אולם כאשר נתברר כי קלפי הדיא־מונד מחולקים 4:2 לא יכול הכרוז להימנע מלהפסיד לקיחה גם בסידרה. בסיכום הפסיד הכרוז לקיחה אחת בכל סידרה וחסרה לו לקיחה אחת לביצוע החוזה.

בשולחן אחד שיחק הכרוז קצת יותר טוב. הוא זכה בלקיחה הרא־שונה עם ה־A הארט בדומם ומשך שתי לקיחות גבוהות בספייד בגלו־תו שיש לו מפסיד בטוח בספייד החליט הכרוז לנסות לחתוך דיאמונד בדומם, במידה שקלפי הדיאמונד אי־נם מחולקים בצורה שווה אצל המג־ינים. הכרוז שיחק, איפוא, את ה־K דיאמונד בידו ועבר לדומם ב־אמצעות ה־A דיאמונד. הוא שיחק דיאמונד שלישי מהדומם לקראת ה־Q בידו, אך מזרח חתך עם ה־8 ספייד. מזרח שיחק הארט שאיפשר למערב לזכות בלקיחה עם ה־Q הארט. מערב חזר בדיאמונד הרביעי ואיפשר למזרח לחתוך שוב עם ה־J ספייד, לכרוז לא היתה שום דרך להימנע מלהפסיד לקיחה בקלאב, והוא נאלץ להסתפק בתשע לקיחות בלבד, ולהיכשל בביצוע המשחק.

המשחק בוצע בהצלחה רק בשול־חן אחד, בו השיב הכרוז לשחק. מערב יצא גם כאן עם ה־K הארט, שהדרושה לזכות בלקיחה, בעוד מז־רח משליך את ה־2 הארט. מערב המשיך עם קלאב נמוך, והכרוז היר־שה ל־K קלאב של מזרח לזכות ב־לקיחה (הוא זרק את ה־J קלאב מ־ידו) קלאב שני נלקח ביד הכרוז עם ה־A קלאב. הכרוז משך שתי לקיחות גבוהות בספייד וגילה את הקלף המפסיד בספייד. עתה הוא שי־חק את ה־K דיאמונד מידו, המשיך בדיאמונד שני אל ה־A דיאמונד בדומם. עתה שיחק את הדיאמונד השלישי מהדומם ומזרח חתך עם ה־8 ספייד. אולם היה זה חיתוך ב„אוויר", כי הכרוז השליך דיאמונד נמוך („מפסיד" במילא) מידו. מזרח לא יכול היה לעבור לידו של מערב לחתוך דיאמונד רביעי, כי הכרוז חיסל את הכניסות לידו של מערב כאשר נמנע מלזכות בשתי הלקי־חות הראשונות. בסיכום זכה הכרוז ביתרת הלקיחות והחוזה בוצע.

הקוראים יבחינו כי גם אם מזרח נמנע מלחתוך את הדיאמונד הש־לישי מהדומם, אין הוא יכול למנוע את ביצוע המשחק. נניח שמזרח משליך הארט על הדיאמונד הש־לישי מהדומם. הכרוז זוכה בלקיחה עם ה־Q דיאמונד בידו, ומשחק את הדיאמונד הרביעי. הוא חותך בדו־מם עם ה־7 ספייד. מזרח יכול לזכות בלקיחה על־ידי חיתוך גבוה יותר עם ה־8 ספייד, אך שוב תהיה זו הלקיחה השלישית והאחרונה של המגינים. הכרוז מצא דרך לשלב את הלקיחה המפסידה בדיאמונד ואת זו בספייד ללקיחה מפסידה אחת בלבד.

אליפות הקיבוצים ל־1972

בשבת האחרונה של שנת 1972 נערכה תחרות הגמר של אליפות הקיבוצים בישראל לזוגות לשנת 1972, בחסות ההתאגדות הישראלית לברידג'. מגן הקפטן ופרסי, צבי בן־טובים ניהל בהצלחה את הד־תחרות הזאת שאורגנה על־ידי ברוך סבוליר, הבר העבודה הארצית במד־רות התמודדו 62 זוגות של קיבוצ־ניקים שייצגו כארבעים קיבוצים ו־קבוצות מכל הגושים ומכל חלקי הארץ. בתואר אלופי הקיבוצים ל־זוגות לשנת 1972 זכו בני הזוג (1) קופר־ציטין מקבוצת אורים ב־נגב. הם הקדימו את: (2) הבאור — ברנשטיין כהן (פלמחים) (3) שוהר — שהר (כפר־בלום) (4) קר־מס — ספיר (מעין ברוך) (5) סר־גר — קלפי (הגושרים) (6) ברמן — ליכטמן (כפר־בלום) (7) הרס־פון ליפמן (בית העמק) (8) שליס־גר — צצמן (הזורע) (9) וילנרה — וינבלר (משמר־העמק).

יצירות דה־וינצ'י בבולי טוגו

בולים
מאת שמואל שליט

יצירות של ליאונרדו דה וינצ'י (פורטרט עצמי ומונה ליזה), בוטי־צ'לי ובליני, נכללו בסדרה בת חמי־שה בולים בערכים שונים, ובליזו־זונא, שהנפיק דואר טוגו. הבולים צוירו ונדפסו בישראל.

מלבד מונה ליזה ודיוקן עצמי של ליאונרדו דה וינצ'י, נושאים כל יתר הבולים אופי דתי נוצרי ובבולים

צוירת „האם הקדושה". הבולים נד־פסו בתבנית מלבנית־אנכית בגודל 50×40 מ"מ, בצבעים מרהיבי־עין.

אצל המדפיס הממשלתי בירושלים וצוירו בידי האחים שמיר בתל־א־ביב.

בולי טוגו נמסרו להפצה בעולם לאחים ליהמן מניו־יורק (והדים מסורתיים שביקרו לא אחת בישר־אל). כמעט כל בולי טוגו נדפסו בישראל אצל המדפיס הממשלתי בירושלים, אתו נמצאת טוגו במגע מאז זכתה בעצמאות מדינית.

הבול של טוגו שלא נדפס בישראל הוקדש לידידות טוגו־צרפת ואותו נתן הדואר הצרפתי של לטוגו.

טוגו היותה הארץ הראשונה, שהק־דישה בבולים מקום נרחב לנשיא ישראלי, לאחר ששר הדואר שלה ביקר בישראל, סייר אצל המדפיס הממשלתי ובשרות הבולאי. סדרת בולי טוגו הארה פני ישראלי ומפ־עלים בארצנו.

הבולים נדפסו בערכים: 25, 40, 60, 80 ו־100 פראנק (לשימוש בדואר אויר).

מדואר ארה"ב באהבה

הדואר בארצות־הברית, שלרוב אין בוליו מצטיינים ביופי ובר־עיונות מקוריים, מנפיק עתה בול יפה ומקו־רי מאד, שנועד לביול צרורות דואר המכילים ברכות האיחולים לימי הו־לדת, אירוסין, חתונות ושמחות אח־רות.

הבול בתבנית־אנכית מצטיין ב־פשטותו ובביצוע הגראפי. בחלקו ובמוצאו השמאלי רשום LOVE (אהבה). דואר ארצות־הברית מבהיר שהבול נועד לשולחי מכתבים הנכו־נים להביע בדרך זו את רגשי אה־בתם. בפינה הימנית התחתונה רשום ערכו הנקוב של הבול — 8 סנט.

ועידת המזרחי ושבוע המזון

ועידת המזרחי שהתקיימה בשבוע שעבר בירושלים ושבוע המזון ש־התקיים השבוע במלון הילטון בתל־אביב זכו בחותמת תעמולה מיוחדת. הראשונה הוכנסה לשימוש ביום שני 8.1.73 בירושלים, בסניף דואר מיוחד שנפתח בהיכל שלמה, והשניה בדואר מיוחד שנפתח במלון הילטון בתל־אביב ביום ראשון 14.1.73.

תערוכת „ירושלים 73" בסוף השנה

מארגני תערוכת „ירושלים 73" ש־תתקיים בירושלים הבירה בחסות פ.י.פ. (הפדרציה העולמית לבולאות) מ־19 עד 30 בדצמבר 1973 הוציאו חוברת־תעמולה נאה לתערוכה. החוברת נדפסה בתבנית קטנה (יות־סית) ונתונה על נייר גזור עץ ובכרי־כה צבעונית מרשימה. בחוברת כ־80 עמוד מלווים בתצלומים של חומר בולאי מעניין, רשימת בניינים להפ־ערוכה „ירושלים 73" של כ־50 אר־צות, טופס הרשמה ועוד, תקנות ל־תערוכות בולים בין־לאומיות הנער־כות בחסות פ.י.פ., דברי ראש עירית ירושלים מר טדי קולק ודברי יו"ר אגודות הבולאים בישראל מר משה ריבנצקי.

החוברת הוצאה בשלוש לשונות: עברית, אנגלית וצרפתית. לדעתי היה כדאי להדפיס שלוש פעמים את אותן התמונות של ראש העיריה ו־יו"ר אגודת הבולאים.

„שטוקהולמיה 74"

ומתערוכה לתערוכה, מ„ירושלים 73" ל„שטוקהולמיה 74" שהתקיים בבירת שוודיה בספטמבר 1974, במלאת מאה שנה להולדתו של אוללי היורצברג — צייר בולים שוודי נו־דע.

לכבוד המאורע ולמימון התערוכה „שטוקהולמיה 74" הוצא קונטרס ובו חמישה בולים שונים (בשתי שורות) ציורי הבולים מתארים חמש דרכים להפצת דואר: נושא מכתבים (בר־

גל) דואר רוכב על סוס, ברכבה, בכבונית עם גדר ובים.

הבולים נדפסו בערכים 10, 15, 40, 50 ו־60 אירה והקונטרס כולו וכן 10 בולים נמכרים בערך של 5 קרונות שוודיות. יופרשו 1.50 קרונות לאגו־דות הבולאים בשוודיה לשם מימון „שטוקהולמיה 74".

כנרת ישראל
סגנית מיס עולם
עם נורליה

להסקה ביתית־תנורי
נורלית
SENKING
התנור היחידי עם יציקות ברזל מיוחדות להגדלת תפוקת החום נמצא באלפי בתים בישראל
מכירה*הרכבה*שרות

תל־אביב — כלן אינקול, שד' המלך דוד 1, טל. 268065 ✱ חיפה — נורלית, העצמאות 51, טלפון 521224 ✱ הוד השרון — אורפז, טלפון 924168 ✱ הרצליה — שטראוס, טלפון 983214 ✱ חיפה — צוקרמן, טלפון 667456; מיקרודן, טלפון 81408; מזור, טלפון 641221; טטרון, ק. מוצקין שדרות השופטים 11 ✱ נהריה — דה האס טלפון 921016 ✱ צפת — איזנברג, טלפון 30202 ✱ קרית־גת—אשקלון — יהודאי, טלפון 91844 ✱ ירושלים — גלעדי, טלפון 227988 ✱ נצרת — עוואד, טלפון 54324 ✱ נתניה — תל־אור, טלפון 28023 ✱ פתח־תקוה — צוער, טלפון 912863 ✱ תל־עדשים — משה טרייביץ, טלפון 065—23315.

להשכרה
באזור מרכז הכרמל
דירה מפוארת בת 4 חדרים
✱ נוף מרהיב עין
✱ רהוט חדיש
✱ עצוב נאה
בפרטים נא לפנות לטלפון 665387 חיפה
בין השעות 7—5 אחר הצהרים

בכל יום ו'
במוסף השבועי
של הארץ

קנה דירתך בדירות
גינדי
רח' הרצל 59 ראשון־לציון טל. 946180
בראשון־לציון אין לנו מתחרים!

בשרות:	במחיר:	במבחר:
צוות מקצועי יסיע אתכם לאתרי הבניה השונים ועל כוס קפה יעזור לכם להכנן את דירתכם.	3 ח' מ־68.000 ל"י 3½ ח' מ־80.000 ל"י 4 ח' מ־90.000 ל"י	כ־300 דירות בכל העיר

הצעה מיוחדת:
3 חדרים מפוארים שכ' אברמוביץ' — 70.000 ל"י

משרד התחבורה
האגף לרכב ושרותי תחזוקה

אל צבור בעלי המוסכים

האגף לרכב ושרותי תחזוקה במשרד התחבורה מביא בזה לידיעת בעלי המוס־כים והמפעלים לתקון כלי־רכב כי תקף הרשיונות להחזקת מפעלי־הם מטעם משרד התחבורה לשנת 1972 פג ביום 31.12.72.

טפסי רשיון לשנת 1973 הומצאו באמצעות הדואר לכל הזכאים לכך.

עם תשלום האגרה בבנק הדואר, הופך טופס זה לרשיון בר־תוקף.

בעלי מפעלים, אשר לא קבלו את הרשיון לשנת 1973 מתבקשים לפנות מיד למשרדי המפקחים המחוזיים על המוסכים במחוז מגורי־הם.

מפעל, אשר יעסוק בתיקון רכב מנועי ללא רשיון אחרי יום 1.2.1973 לא יכלל ברשימת המפעלים המורשים לשנת 1973 וכן יהיה צפוי לתביעה משפטית.

א. רובין
ס/מנהל האגף לרכב ושרותי תחזוקה

הקץ לסבל
Climamaske
HICO
הגיע לישראל! החום המרפא
היקו HICO 500
המכשיר החדיש והיעיל ביותר בעולם
משחרר אותך מיד
מנזלת * שעלת * כאבי ראש
כתוצאה מהצטננות
ברונכיטיס ותופעות לואי
במערכת הנשימה
היקו HICO 500
המכשיר שכבש את העולם

הפצה ראשית והדגמה:
ת"א, הרצל 110 (מול בנק הפועלים) טל. 829829

תנורי הסקה
מברזל יציקה

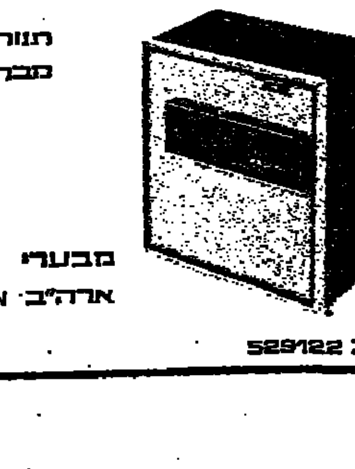

מבערי שמן
CARLIN ארה"ב

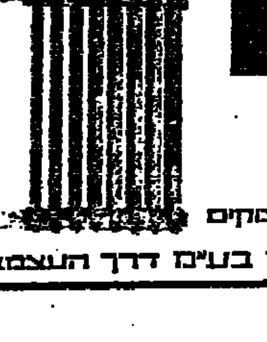

תנורי חמום
DE DIETRICH

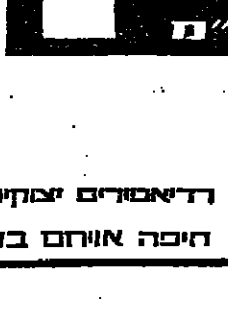

רדיאטורים יצוקים

אורן
ציוד חמום בע"מ

משאבת סחרור
ARMSTRONG

ירושלים - אהליאב 10 טל': 33126 - 533644
חיפה אורום בע"מ דרך העצמאות 58 טל': 529122

הידעת כי
עובדי המדינה
נהנים מהנחה ניכרת מדמי המנוי
באמצעות בנק „יהב"
ראה מודעה בעמוד 21
הארץ

מי מרוויח מהאינפלציה (א')

הקבלנים גורפים רווחים

מאת אלעזר לוין

כיצלום לא היה יקר כל כך. ה־צרכן מרגיש זאת בכל מקום — בחנות המכולת, בשוק, אצל סוכן מוצרי החשמל ובמשרד הנסיעות. הכלכלנים מבטאים זאת בצורה מס־פרית: כראש שנת 1972 ועד סופה עלה מדד המחירים לצרכן ב־14 אחוזים, ומדד מחירי התשומות ל־בניה (המשקף את הוצאות הייצור בענף זה) ב־17 אחוז. אמצעי ה־תשלום, המורכבים ממזומנים בידי הציבור ומפקדונות עובר־ושב, גדלו במשך השנה ב־28 אחוז. באופן מ־מוצע היתה רמת המחירים של 1972 גבוהה ב־13 אחוז מזו של 1971. מאז קום המדינה עוד לא היתה שנה כזו.

הביטוי הכלכלי למצבו של ה־משק כיום הוא „אינפלציה". אפשר למצוא הגדרות כלכליות שונות ל־אינפלציה. הקולעת ביותר לצרכינו היא, אולי, מעין זו: כח הקניה של הציבור גבוה במידה ניכרת מ־היצע הסחורות והשירותים במשק ב־תקופה נתונה. מול „מלאי" של סחורות ושירותים, עומד „מלאי" מקביל של אמצעי התשלום; כאשר כמות גדולה מדי של אמצעי התש־לום מסתערת על הסחורות והשי־רותים, הגדלים בקצב איטי יותר — גובר הביקוש ועולים המחירים.

וזהו לערך מה שקרה בישראל של 1972. הצע הסחורות והשירותים ש־עמד לרשות המשק היה מורכב אש־תקד מתוצר מקומי (גלמי) של 29.1 מיליארד לירות ועוד 6.2 מיליארד לירות עודף היבוא — בסך הכל 35.3 מיליארד לירות. זהו גידול של 6% לעומת הכמות שעמדה לרשות המשק ב־1971. לעומת זה, עלו אמ־צעי התשלום מ־1 בינואר עד 20 בדצמבר 1972 ב־28% — מ־4.34 ל־5.54 מיליארד לירות. קצב עליית אמצעי התשלום היה גבוה פי כמה מ־שיעור העליה במקורות, ופירוש הדבר שיותר ויותר כסף הסתער על הסחורות והשירותים המוגבלים ש־יכול היה המשק להציע. זהו, ב־קצרה, עיקר תיאורה של האינפלציה ה־ישראלית.

הדעה הרווחת בין כלכלנים היא כי האינפלציה כיום היא של ביקוש ולא של הוצאות. כלומר, היא נו־בעת מגידול בביקוש סחורות ו־שירותים, כמתואר למעלה, ולא מ־עליית יציאות הייצור — שכר ו־חמרים. מנין נובע הגידול האמור באמצעי התשלום, המביא לאינפ־לציה? הסיבות העיקריות הן אלו:

✱ מטבע־חוץ: קצב ה־המרה של דולרים ושאר מטבעות קשים ללירות החיש מאוד מאז ה־פיחות האחרון, וביחוד מאז תחילת 1972. לאחר פיחות אין חוששים מ־פיחות נוסף, וכדאי להמיר דולרים ללירות. ההנחות והתשואה ה־ריאלית גבוהה יחסית, בשער חדש גבוה. זרם מטבע־החוץ שהגיע ל־ישראל בשנה אשתקד לשיא של 1,670 מיליון דולר (נטו, בניכוי החזר ה־חוב). חלק גדול מהכספים — מבין 300 מיליון דולר העברות של מו־סדות, למשל, או 280 מיליון דולר פיצויים מגרמניה, 335 מיליון דולר העברות של פרטיים — הומר למט־בע מקומי והזרים מיליארדים של לירות לשוק המקומי.

✱ עליה: המשק מוציא על קלי־טתה של משפחת עולים בממוצע כ־150 אלף לירות. אשתקד עלו לארץ 18 אלף משפחות, כלומר ההוצאה היתה 2.7 מיליארד לירות. כסף זה (רובו ממומן על־ידי הסוכנות מ־כספי המגבית והבונדס), זורם ל־משק בצורת בניית דירות ומבני שי־רותים לעולים, סלילת כבישים, הק־מת והרחבת מפעלים הנותנים להם תעסוקה, וכן הלאה. העולים הביאו עמם אשתקד לארץ יותר מ־100 מיליון דולר (המופיעים בחשבון „בוא ההון"), ואלו מומרים ללירות מוזרמות לשוק.

✱ בטחון: למרות הרגיעה ב־גבולות, עולה תקציב הבטחון משנה לשנה. ב־1972/73 עבר על כ־5.5 מיליארד לירות, שחציים במטבע מ־קומי. מערכת הבטחון רוכשת בכס־פים אלו מזון, אספקה וציוד ליחי־דות צה"ל, בונה בהיקף נרחב ומז־מינה מוצרים בתעשיה המקומית, יותר ממיליארד לירות.

✱ אינפלציה בחו"ל: זו אמנם זניחה לתהום האינפלציה של הר־אית, אך כדאי להראות ש„הדנא דארעא חד הואי": המחירים בכל ה־עולם המערבי — להוציא אולי את יפן — עלו ב־1972 בקצב מהיר. חמ־רי גלם בסיסיים יקרו בעשרות אחו־זים ויותר. למשל, עור יקר ב־160%, עץ ב־30%, צמר בקרוב ל־200%, כותנה ב־100% ועוד ועוד. רמת ה־חיים בעולם עולה מהר, והצע חמ־רי הגלם המתבות אינו מצליח להד־ביק אותה. הדבר מייקר את מחיר חמרי הגלם לתעשיין הישראלי ולו־חץ להעלאת מחירים. התייקרות ה־חיים באירופה מסייעת לתייר ה־ממוצע להיווכח כי ישראל אינה ארץ יקרה, והדבר מגדיל את מספר ה־תיירים (ההכנסות מתיירות ב־1972 היו 220 מיליון דולר, לעומת 180 מיליון דולר ב־1971; התחזית ל־שנה זו היא 280 מיליון דולר).

מי מרוויח מאינפלציה זו? קודם כל, אלו שכספי ההמרות, העליה וה־בטחון זורמים אליהם ישירות. ב־ראש הרשימה עומדים הקבלנים. ב־1968—1970 עשו עבודות בסיני ב־סכומים של מאות מיליונים לירות מתקציב הבטחון. בשנתיים האחרו־נות, נובעים רווחי הקבלנים מבניה מאסיבית של דירות — כ־50 אלף יחידות בשנה, במחזור של 4 מיל־יארדים לירות. אם הרווח הקבלני המקובל בענף הוא 15% (לפחות), פירוש הדבר כי סקטור הקבלנים הרוויח בשנים האחרונות כ־600 מיל־יון לירות בשנה.

חלק מהדירות קונים עולים חד־שים וזוגות צעירים, מאמצעיהם או בסיכון ממשלתי. דירות אחרות רו־כשים לקוחות, המייצגים את מצעד הנהנים מן האינפלציה (כפי ש־

רווחי הבניה בערים הראשיות מושקעים במגרשים זולים בפריפריה

נראה בהמשך): מנהלי מפעלים ש־קיבלו הזמנות בהתפתחויות גדולות על בסיס קוסט־פלוס, יבואנים וסוחרים, שכבה גדולה של נותני שירותים, מקבלי פיצויים מגרמניה, משקיעים ותיירים מחו"ל הקונים — באלפי־הם — דירות לצרכי ספקולציה או מגורים.

רווחי ענף הקבלנות מהאינפלציה ומהביקוש הגואה הם מעל למקובל בכל ענף אחר. מחירי הדירות עלו במאות אחוזים בחמש השנים האח־רונות. דירה של שלושה חדרים ב־שיכון בבלי עלתה בראשית 1968 45—50 אלף ל"י, וכיום מחירה 150 אלף ל"י. דירה דומה בנוה אביבים עלתה לפני שלוש שנים כ־60 אלף ל"י, והיום מחירה כפליים ויותר. בחולון עלו לפני חמש שנים דירות של 3 חדרים 30—35 אלף ל"י, ו־כיום המחיר כמעט פי שלושה. תמו־נה דומה מצטיירת בבת־ים, בראשון לציון, ברחובות ובהרצליה.

דירה של ארבעה חדרים בירו־שלים, שעלתה לפני המלחמה 80 אלף ל"י, נמכרת היום ב־300 אלף לירות, כי נהירה של אלפי ישרא־לים ועולים לעיר הקודש לאחר אי־חודה, הקפיצה את הביקוש. לרוב בנו הקבלנים, עד לשנה האחרונה, על אדמות שרכשו במחירי המד־ינה או אף לפניה. את הדירות מכרו במחירי השוק, כלומר במחיר ריאלי של הקרקע. כתוצאה מכל אלו, גור־פים הקבלנים רווחים. על בנין מגו־רים בינוני בתל־אביב, בן 12 עד 16 דירות, מרוויח כיום קבלן מ־200 עד 400 אלף לירות — תלוי כמה שילם בעד הקרקע.

גאות זו גררה גיאות בענפים ה־קשורים לבניה. כמובן שמחירי ה־מגרשים המריאו אל על, אך הם העשירו שכבה דקה למדי, של כמה אלפים לכל היותר. חשוב יותר מה שקרה בשוק התשומות למצרי בנין, כלומר כח אדם, חמרי גלם, ציוד ושירותים. בהסכם התושים הרא־שונים של 1972 יקרו מרצפות בב־10%, מוצרי איטונג בב־13%, עץ לבוד בב־10%, צנורות פלדה ב־14%. בתי החרושת הגדילו את רוו־חיהם, ופועליהם נהנו מכך.

60 אלף העובדים בבניה, מהם 25 אלף ערבים, נהנו אשתקד מהעלאות שכר שנעו סביב 25 אחוזים, הנו־בעת מגיאות בביקוש לעובדים ומ־המחסור בכח אדם. מחירי התובלה והצבוה, שכירות הציוד והתשלומים לאוחזי פיקוח תיהול — עלו אף הם. כך מזרימה הגאות בבניה מאות מיליונים לירות למשק, באמצעות התשלומים לרבבות עובדים, מפעלים ובתי מלאכה, ואלו מחזירים את ה־כסף למשק על ידי מירוץ אחרי סחו־רות ושירותים, ההולכים ומתייקרים.

לעתים טוענים קבלנים כי אינם נהנים מהאינפלציה, כי מחירי ה־מגרשים עולים בקצב כזה שאין ידם משגת לרכוש מגרשים חדשים להמשך פעילותם (בלשון הקבלנים „אנו אוכלים את הסובסטאנץ של־נו"). אולם אין ליהם משקל רב ל־טענה זו: את רווחיהם מבניה ב־ערים הגדולות הם משקיעים ברכי־שת מגרשים זולים בפריפריה — וממשיכים לבנות. די לסייר ברחובות ראשון לציון, רחובות או הרצליה, כדי לגלות שם את קבלני תל אביב וחולון. במקביל גובר גם הביקוש לדירות שמחוץ לערים הגדולות, הן מטעמי אקולוגיה והון (ואולי בעי־קר) בשל המחירים היקרים של ה־דירות בערים. חישובי הכדאיות של הקבלן פועלים כאן בד בבד עם דרישות השוק.

מיתקפת השלג על הבירה

מאת גדעון אלון

ירושלים השלמה כבר אינה נתו־נה במצור. מעטה השלג הכבד ש־צנף השבוע את הבירה כעוטה לבן כבר הפשיר, אך שרידיו עדיין מ־בצבצים בגנים ובשדות הפתוחים. מאות חלקי עצים גדועים מונחים בצידי רחובות. אי־פה אי־שם מ־דקרים חוטי חשמל כנתוקים. המו־לימים המפלסות פינו את מקומם לאוטובוסים הגמלונים של אגד ולכלי הרכב הפרטי. מטה החרום של עי־רית ירושלים פורק. ירושלים נראית כלאחר קרב.

עד אתמול עדיין שררה אפלה ב־בתים רבים בבירה. עד אתמול עדיין גדשו פחי האשפה בפתחי הבתים. עד אתמול עדיין הציפו מי השלגים המפשירים עשרות דירות במרתפי העיר. היום הכל נושמים לרווחה. „הסיוט הלבן", הפוקד את הבירה כמעט מדי שנה, נמס. זהו „ביקור" אותו ב־1950, ב־1953, ב־1957, ב־1959, ב־1961 גם ב־1964 וב־1967, אך הגדיל לעשות ב־1968.

ממש באותו תאריך שפקד אותנו השנה, ב־15 בינואר לפני חמש ש־נים, הוטל מצור כבד של שלג על ירושלים. 50 שנה לא נגרם נזק כה כבד לעשמום כבמאותה שנה. הנ־זקים למערכת החשמל היו גדולים יותר מאשר במלחמת ששת הימים. העיר נותקה והשבתה. הדרים אור־כים הודבו בפתחי המקומית. מאות עצים כרעו תחת העומס. עירית ירו־שלים הקימה מטה חירום, אולם מפ־עלותו נכשלה. בכנסת הוגשו הצעות לסדר־היום עקב רפיון השלטונות וה־פער בין המצב הטריוני וההודעות ה־רשמיות. חברי בית המחוקקים טענו: ניתוק ירושלים מהמוסדות השרו־תים העירוניים בימי השלג היא תופעה המצריכה טיפול מיידי. ראש הממשלה המנוח לוי אשכול הציע לעיריה את עזרתו. ראש עירית ירו־שלים מר קולק נפגש עם שר הבט־חון משה דיין, אשר הבטיח את עזרת צה"ל בפינוי השלגים.

עירית ירושלים שינסה את מות־ניה לאחר שהוטחה עליה הביקורת הקשה והחליטה לפעול באינטנסי־ביות. היא הקימה שתי ועדות שתפ־קידן היה להסיק לקחים למניעת הישנות „פרשת השלג" בעתיד. ועד־ה לא לרכוש ציוד כבד שניתן יהיה להתאימו להרעצה בשלג. מר קולק טען שהעיריה תובעת מחברת ה־חשמל מזה עשר שנים להפוך את רשת החשמל לתת־קרקעית אך לא נענית. הוחלט לרכוש מערכת אלחוט ורכב מצויד בשרשראות, לצייד את המטה המרכזי בגנרטור, לרכוש צי־וד לקשר אלחוטי. ועדת הפנים של הכנסת נכנסה לעובי הקורה והחליטה לבדוק באורח יסודי את התקלות בשרותים.

ב־1969, ב־1971 ואשתקד שוב ער־ך השלג ביקור־פתע בבירה. אולי כדי לבחון באיזו מידה ערוכה העי־ר לקראתו. אולם חיש קל הפשיר וג־לים, בלי להעמיד את עירית ירו־שלים במבחן רציני.

השבוע שוב חזר השלג להט־ריד את מנוחתה של ירושלים. אפ־שר שהיה זה להמנהרות של עירית ירושלים שהעיריה הגיגית: „מח־לקת התברואה ושיפור פני העיר טיפסה ביצוע היספס וציפוי מחדש של רחובות לקראת החורף בהשקעה של 2 מיליון ל"י. כמו כן אורגנו אנשי השירה במלאכה של ציוד במהלכים לגיוס מיידי במקרה חרום והשלמה מערכת קשר אלחוטית ש־תסייע בהגשת עזרה מהירה. צי הר־כב לפינוי שלגים. מכוניות־פינוי ש־שרשראות ובמכוני־שלג, כלל דח־פורים, מפזרות־מלח ומחרשות שלג וכן מפלסות לגררים אשרה לח־לוץ כלי־רכב תקועים בכבישים. הוכנו גם כלים מיוחדים לפינוי שלגים מ־מדרכות ונרכשו משורים חשמליים לסילוק עצים שנעקרו".

אולם תוכניות לחוד ומציאות ל־חוד. השבוע שוב נותקה ירושלים למשך 12 שעות מהשפלה. ושוב הורגש מחסור חמור במצרכים חיו־ניים. שוב שבתה התחבורה הציבו־רית. שוב ננעלו בתי־הספר וקווי מתח גבוה קרסו ונותקו את זרם החשמל משכונות רבות. הפתיתים הלבנים שירדו השבוע על ירושלים במשך 18 שעות, בהפוגות קלות, חשפו מחדש את הפגמים, והליקויים האולות היד שנתגלו ב־1968.

✱

כל הגורמים שנטלו חלק במטה החרום המתגבר, למעט משטרת יש־ראל, נתגלו במערומיהם. המשטרה היתה הגוף היחיד שלא איבד את העשתונות בשעות הראשונות של „מיתקפת השלג". אנשיה הסיעו יול־דות לבתי־חולים, פינו עצים, חיל־צו חיילים ואזרחים שנתקעו ברכבם בעקולי הכביש לירושלים, העבי־רו חולים נזקקים לבתי־חולים וה־סיעו עובדים חיוניים למקום עבו־דתם. כל שאר הגופים, מכבי־אש, חברת החשמל, מחלקת עבודות צי־בוריות, מגן דוד אדום וכראש הרא־שונה עירית ירושלים — התארגנו במהירות של צב.

נראה שאין מנוס מקבלת החלטות דרסטיות בנושא כאוב זה. לא יתכן שכל אימת שפוקד שלג את ירוש־לים תנותק העיר ויושבת מהלך הח־יים בה. גורמים שונים עקב שוחזר־הו מעו שלדעתם יש להטיל להנבא על צה"ל המשטרה את ניהול המ־ערכה בשלג. עירית ירושלים שנכ־שלה בכל המבחנים בנושא זה, צרי־כה להניף דגל לבן ולבקש שמשט־רות מאורגנות יטפלו בראש מטה החרום, שכן הוא תהתנגד באספקת ה־כלים הציוד התקבע למטרה זו.

כפי שאף גוף אזרחי אינו מסוגל לנהל בצורה מסודרת כמהל את צבות שלושת הימים, כך אין מנוס מכך שקציני צבא המשטרה, ולא ראש עירית ירושלים, ומבחילה יפקי־דו על „הקרבות" בפתחי השלג הלבן.

הדיירים ובעלי־הבתים: מלחמת התשה

ועדת צדוק תצטרך להגדיר מושגים בסיכסוך זה

מאת יהודית וינקלר

דורות רבים בתנועת הפועלים הא־רץ־ישראלית התחנכו על ברכי האי־דאולוגיה על פיה שורת מונחים מס־קיים־חברתיים המתחילים במלת־יחוס „בעל", דהיינו „בעל בית. הרשות", „בעל אדמות", „בעל פרדסים", „בעל עסקים" ו„בעל בית", הם בחינת מוש־גי גנאי שיש לעקרם „מהחברה היש־ראלית החדשה המושתת על יסו־דות „צדק חברתי וכלכלי".

שרידי קרבנותיו של אותו מסע צלב אידאולוגי הם „בעלי בתים", ציבור מיעוט במאבקים שנועדו בבהותם לאפשר את מימוש השק־עותיהם ולהבטיח לרבים מהם, קיום בכבוד תמורת רכושם. קרוב לודאי כי גם בציבור זה מצויים אנשים אמידים, יהודים ו/או חברות, שעלה בידם לנצל תקופות שפל וגאות בשוק הדירות כדי להגדיל את הכ־נסותיהם החד־פעמיות השוטפות, אולם הסערות הציבוריות שהתחו־ללו סביב חוק הגנת הדייר וקביעת שכר דירה שימנע את הפיכת בעלי הבתים למוסדות צדקה, נבעו בעיקר מהתפיסה הבסיסית, כי משטר דמו־קרטי אינו רשאי לשסוק אדם מרכו־שו במסווה חקיקה סוציאלית.

סיעת המערך בכנסת איכזבה את העקרון לפיו דיירים שלא שלמו דמי מפתח ישלמו שכירות כלכלית למעט מיעוטי יכולת. לבעלי בתים דרישות נוספות רבות: לדיירים שלא שילמו דמי מפתח לא תהיה זכות לקבל עם פינוי הדירה דמי מפתח; דיירים הגרים בצפיפות גבוהה ובלתי סבירה ישלמו דמי שכירות כלכליים; גודל החדרים לצורך זה ייקבע ל־15 מ"ר.

מקנות ארגוני הדיירים

הועד המאוחד של ארגוני הדיירים בישראל מתנגד נמרצות להחלטתה של סיעת המערך בכנסת ופועל לאי־מימושה. לדעתם תיפגע ההחלטה קשה בכ־12 אלף משפחות „ותעשיר קומץ בעלי בתים, בחלקם הניכר חברות כלכליות מיסודם של בנקים וחברות ביטוח שבבעלותן כל אחת מהן 200 דירות ויותר, אשר רכשו את הבתים כשהם תפוסים בשנים 1948—1972".

עוד טוענים כי אם תבוצע ההח־לטה הנ"ל היא תוביל מלבד נוסף לאהה העליות הדרסטיות בשיעורי דמי השכירות שהוטלו בשנים 1966—1971 מעל ומעבר לעליית מדד יוקר המחיה, לריקונה של זכות הדיירות המוגנת מתוכנה הכלכלי לרעתם של כלל ציבור הדיירים (כ־450 אלף נפש) ולהנאתם של בעלי הבתים שלפחות שליש מהם, אם לא יותר, נמנים עם חברות כלכליות.

עוד טוענים ארגוני הדיירים כי מימושה של החלטת סיעת המערך בכנסת תקדים הכרעה לביטול ערכה של הזכות הסטטוטורית של הדיירים אשר 90% מהם רכשוה בהשקעה העולה לפחות פי שניים על השקעתם של רוב בעלי הבית שרכשו את הבתים כשהם תפוסים (והעולה כמה מונים על השקעתם של בעלי הבתים המקוריים).

הטיעון הכלכלי המרכזי של הדיי־רים מתומצת בנימוק הבא: „מדוע השקעתו בדמי מפתח של דייר, הנעה בתקופות שונות ובנסיבות שונות בין 50% ל־66% המסתכמת בצירוף הוצאותיו לשיפוצים ותיקונים במוש־כר בשיעור של 65%—80% משווי המושכר כשהוא פנוי, תעניק לדייר זכות אישית הולכת ומתרוקנת מ־תוכנה הכלכלי, בעוד שהשקעתו של בעל הבית שרכש בית תפוס תמורתו סכום השווה ל־33%—50% משוויו כפנוי, תקנה לאוחזן את מלוא זכות הקניינית במושכר תלוכת והתמלאות עד 100% ע"ח השקעתו של הדייר".

חלק בעל הבית דמי מפתח

בעלי הבתים דוחים את החישוב לפיו הם מקבלים 66% מדמי המפתח וטוענים כי להלכה הסכומים מס־תכמים ב־25%—40% ומזה יורד מס הכנסה. למעשה מקבל לדבריהם בעל הבית הרבה פחות „מאחר שהדיירים אינם מגלים לבעל הבית את האמת". אשר להשקעות הדייר בתיקונים ו־שיפוצים גורסים בעלי הבתים כי חלק מהתיקונים והשיפוצים נועד לתקן את אשר הדיירים קלקלו בשנות מגוריהם ובדרך כלל הוצאות התיקונים מסתכמות ב־4% מההכ־נסה שנגרמו לבעלי הבתים בשל דמי שכירות אפסיים: „אנו מוכנים בכל עת להתחשב עם כל דייר שירצה בכך ולהחזיר לו כל סכום שהשקיע בדירה תמורת הפרשים בין דמי השכירות הכלכליים שהוא צריך היה לשלם במשך 30 השנים האחרונות לבין דמי שכירות בפועל, הפרשים אלה מסתכמים בעשרות אל־פי לירות".

אשר לטענת הדיירים כי בעלי הבתים יוצאים נשכרים מאחר רבים רכשו את הבתים במחיר נמוך יח־סית כשהבתים היו כבר תפוסים, משיבים בעלי הבתים: „לגבי שום ענף כלכלי בארץ אין מעיזים לטעון שאדם הרוכש מיד שניה או שלישית מפעל עסק או ניירות־ערך כל שהם, אינו זכאי לקבל תשואה מלאה כמו המשקיע הראשון. אשר לטענה כי בעלי בתים כבר קיבלו חלק מהש־קעתם לפני 1940 — הם משיבים כי בעולם לא היתה התשואה בבתים יותר מ־7%—8% מכמות הבית, זאת אומרת רווח סביר ללא החזרה כל שהיא ע"ח השקעה.

הרשעים מכרסמים חוק הגנת הדייר

ארגוני הדיירים מוטרדים איפוא בעיקר מהסכנה כי התיקון הראשון בחוק הגנת הדייר יהווה פתח לכר־סום בחוק הגנת הדייר בכללו ויביא ברבות הימים להפקעת זכויותיהם של אלה ששילמו דמי מפתח ותרמו בכך לא רק לרווח על ההון כי אם גם להחזקה שוטפת של הנכסים ש־שווים עולה, עתה באלפי אחוזים על ההשקעה המקורית. הם מדגישים כי בקטגוריה של בעלי בתים הדיירים המקוריים יש לא יותר מ־5.4% מכלל הציבור הנ"ל וגם לגבי קטיגוריה זו „הטיעון אודות קיפוחם מתעלם מעליית שווי הבתים הנ"ל כבד־רשים.."

כיצד ייקבע מיזוג דמי מפתח לצו־רך הגדרת משלמי אלה שלא שיל־מו אותו — שואלים הדיירים ומוסי־פים: הגדרת המונח „דמי מפתח" כפי שמופיעה בחוק אינה מכסה את כל הצורות השונות והמשונות של תשלום דמי מפתח בתקופה 1940—1958. קשה לתאר את האנדרלמוסיה שתקום רק בשאלה האם תשלום כל שהוא היווה או לא היווה דמי מפ־תח? על מי יוטל נטל הוכחת התש־לום? אם וכאשר התיקון בחוק הג־נת הדייר, מוסיפים עוד הדיירים, יועלו דמי השכירות במאות אחוזים ועל־ידי כך תוסר ממילא ההגנה על הדיירים שלא יוכלו לעמוד בתשלו־מים המוגדלים.

בעלי הבתים חוזרים ומדגישים כי הם הם שהציעו לכלול בהצעה לתי־קון החוק סעיף המוציא את „מיעוטי היכולת" מכלל החייבים בדמי שכי־רות כלכליים. כך או כך נראה כי שורה של מושגים ומונחים ידרשו ליבון והגדרה מדוייקים על־ידי ועדת צדוק הבוחנת עתה את התיקון בחוק.

על ועדה זו מוטל לא רק להגדיר מונחים בסיסיים ולקבוע קריטרי־ונים, כי אם לבדוק בזהירות מה יהיו ההשלכות של התיקון לגבי עתיד חוק הגנת הדייר על כל המשתמע ממנו. שכן אין ספק כי התיקון עליו נטוש הויכוח עתה מהווה אך שלב במאבק לשינוי כולל של חוק הגנת הדייר. הרשויות המקומיות מבקשות ל־ראות בתיקון לחוק הגנת הדייר ות־וצאה שתחייב את בעלי הבתים להש־קיע בשיפוץ חזיתות הבתים, דבר שנמנע מהם עד כה לטענתם בשל הפסדיהם ואי יכולתם לעמוד בהוצאה הגדולה הכרוכה בכך.

מזימת קיצוץ הפארק

למרות ההבטחה לשקם את אתר הכרייה בכרמל — יש להפסיק את החציבה

מאת פרופ' זאב נאוה

כותב המאמר הוא פרופסור חבר בפקולטה להנדסה חקלאית בטכניון וממתכנני פרויקט שי־קום מחצבות נשר שאת הרחי־בתן הוא מבקר במאמר זה.

יש עדיין הסבורים כי אפשר ל־הצדיק את התביעה לגזילת שטחים נוספים מפארק הכרמל להמשך הח־ציבה עבור נשר על־ידי שיקום ה־אתר לאחר הכריה. זוהי טעות ויש להבהיר את הדבר לאלה המאמינים בכך.

הבוגרים באותם היבטים את שילו־בו מחדש של אתר המחצבה בנוף הסביבה ויאפשר שימוש בו למטרות מועילות — בהתאם לתנאי המקום וצרכי החברה — אין לראות בביצוע זה היתר להתעלמות מהשיקולים של צרכי החברה לטווח ארוך, על פיהם צריכה מדינה דמוקרטית ונאורה לק־בוע את מיקום המחצבה.

שיקום מחצבה אינו יכול בשום מקרה להשיב לקדמותו את מעשה ה־בריאה ועל כן גם אינו יכול להיות תחליף לו. שיקום מחצבה אין כוחו לבנות מחדש את הנוף הטבעי, על בלחץ הכבות הדרישות של החברה התעשייתית המודרנית ובמוחה הבט־חוני של מדינתנו.

אתם הוכלו לקנות עולמכם בשעה אחת, אם תמנעו מזימה זו של קיצוץ בפארק הכרמל ואם תשכילו להעריך את ערכו המדעי, החינוכי, החברתי והתרבותי של אתר נוף יחיד במינו מבחינת הדרו וחשיבותו האקולוגית אשר נותר לנו, למולדנו הגזול, ב־מרכז הארץ בהישג ידו של כל אזרח ואשר אין לו תמורה. בהיותו אמור הדבר להלך זה, אותו מציעים לקטוע, אשר לפי סקר בוטני אותו

דגם של פרויקט שיקום המחצבות שהוכן ומומן ע"י מפעלי „נשר" ושמוצג ע"י מוזיאון ישראל.
מתכנני הפרויקט: האדריכל־הפסל יצחק דנציגר, האקולוג פרופ' זאב נאוה והמתכנן בגוף הנדסה ד"ר יוסף מורין.
[illegible] ממשרד החקלאות

דגם הפרויקט לשיקום המחצבות: פרופ' נאוה, שהיה ממתכנניו, מסתייג ממנו במאמר זה.

שיקום מחצבות נטושות הוא מער־כה הכרחית כדי למנוע את המשכו של התהליך המהיר של השחתת ה־נוף הניאו־טכנולוגי, לו אנו עדים כיום בארצנו, ולמפגעים האסתטיים, האקולוגיים והבטיחותיים הנגרמים על־ידיו. בארצות תעשייה מתקדמות כגרמניה־המערבית ובריטניה, הכירו בכך והמפעלים מוציאים היום כ־10% מעלויות הייצור למטרות שי־קום מחצבות ומכרות.

אין תחליף לנוף

כאקולוג של הנוף, הרואה כאחד מתפקידי את ריפוי הפצעים הניאו־טכנולוגיים האלה, תוך שימוש בכ־לים לשיפור איכות הסביבה, שמחתי כי נשר היה המפעל הראשון בארץ שהכיר באחריותו למפגע זה והציע לידידי, פרופ' יצחק דנציגר והד"ר יוסף מורין ולי, לבחון את אפשרו־יות השיקום של מחצבות נשר ולהכי־נה כפרויקט שיקום נסיוני. עבודה זו עדיין בראשיתה הנוהלת בשר הבטיחות, שלא תסתפק בגדול השי־קום ושיקום צמחי־הנדסי של קטע קטן ממהלולי המחצבה הנטושים, אלא תמשיך בשיקום נסיוני ומעשי של חלק ניכר ממחצבה זו, כדי לאפ־שר הסקת מסקנות מבוססות, להביא תועלה מעשית לתושבי הסביבה ב־הקמת מגרש ספורט, בריכה שחיה ועוד. אנו גם מקווים שהקמת קרן ארצית לשיקום מחצבות, הנמצאת עתה בשלבי הכנה בטיוחות תנאי־ם, תתגשם בהקדם ותאפשר פעו־לות מחקר וביצוע שיקום מחצבות בהיקף ארצי מלא.

אולם, יחד עם זאת עלי להדגיש שהשיקום מחצבות, גם אם יבוצע על פי עקרונות אקולוגיים, הנכסים ה־צורותיו הגיאולוגיות המיוחדות ו־אינו יכול לשחזר את האקוסיסטמות הטבעיות על מיגוון הצמחים, בעלי החיים והמיקרואורגניזמים שהתפתחו בנוף זה בתהליך ממושך של אבולו־ציה ביולוגית בת מאות אלפי ומיל־יוני שנים.

על כן, במקום שאין תמורה לנוף זה ולאקוסיסטמות הטבעיות שלו ב־גלל יופיים, ייחודם האקולוגי וערכם החברתי־תרבותי ומדעי כשמורה ו־פארק נוף ונופש, חייבת החברה ל־שמרן במצבן הטבעי ולא להרסן, לא לכסן בבתי שיכונים ולא לכריית אבן, גם אם אפשר בתום הכריה להקים במקום זה מגרש כדורגל, מגרש ה־בית, מספנות, קאנטרי־קלאב, יער נטוע או מטע שקדים; וזה בדיוק מה ש־החליטה מדינת ישראל בהכרזה על הכרמל כפארק ושמורת טבע לבבו־רות הנכדיהם.

את התנגדותי הנחרצת לשינוי גבולות אלה, הבעתי במכתבי מ־12.5.1970 אל חברי ועדת הפנים ו־הכלכלה של הכנסת, אשר ישבו על המדוכה בעת הדיונים על קביעת ת־חומי הפארק הסופיים. כיון שמכתב זה לא איבד מאומה מאקטואליות שלו, ארשה לעצמי לצטט קטע ממנו ואת הפנייה דאז אל חברי ועדת ה־כנסת, הנני מכוון היום אל ועדת ה־שרים הנכבדים:

אתם הוכלו, בהכרעתכם זו, לקנות עולמכם ביום אחד אם לא תתנו יד לפגיעה בלתי־חוזרת זו בזכות ה־אלמנטרית של כל אזרח במדינתנו ליהנות מזו הארץ ומיופיה, לשאוף אויר צח בנוף טבע לינקום מציו־צי ציפורים, משלוותה הנופש במר־חב העשפי של עצים, שבילים ופר־חים ובכך לחזק את כושרו לעמוד ערכו, מצטיין ברב־גוניות מיוחדת במינה ומכיל, בין צמחים פורחים רבים אחרים, 15 מינים של סחלביים מרהיבי עין, ואשר יוכל לשמש מע־בדת־שדה טבעית, בה היתה מתברכת כל ארץ נאורה בעולם.

הכרעה ברורה

אתם הוכלו לקנות עולמכם בשעה אחת, אם לאור כל אלה תכריעו הכרעה ברורה שאינה משתמעת ל־שתי פנים, שאין לגזול אפילו שעל אחד מפארק הכרמל, תהיה התמורה אשר תהיה. ואם הכריזו אתם ולפ־ני שאדמת הפארק בתחומיו הנו־כחיים קודש לטבע ולהנאה ממנו. ואם יש צל של ספק בצדקת הכרעה זו בלב אחד מחברי ועדת הפנים והכלכלה הנכבדים (ועתה מחברי ועדת השרים הנכבדים) אנא התפנו לכמה שעות מסידוריכם, צאו אל פארק הכרמל הצטרפו אל אלפי ה־אנשים, הנשים הטף והנוהרים אליו מדי שבת. והאמצו את מיטבם ל־תאר לנפשכם כה יהיה ערכו של כל זהב מאכלת הפארק בעוד כמה עש־רות שנים עבור עשרות, אם לא מאות אלפי האנשים, אשר ירצו אז להימלט משאון הכרך ההומה, כרך הענק שישתרע אז בוודאי כבאר־שבע עד גדרה.

אם תכריעו הכרעה אמיצה זו, ב־טחוני שלא רק אנחנו, אלא גם ה־דורות הבאים יכירו לכם תודה על שדאגתם להוריש להם את פארק הכרמל בשלמותו ואתו מקצת מהוד־מי ההון הטבעיים שהיו נסוכים על פני ארצנו בימי האבות, בטרם הס־פיקו להשחיתה כליל.

עתה, ניתנת לכם ההזדמנות לכך ואני בטוח שלא תרצו להחמיצה.

פרשת הכליות המלאכותיות

מאת עוזי בנזימן

בעיזה הבה הכליה המלאכותית היא ניצן המבשר את העידן הבא ברפואה. כאן כביכול עזרה לפיתוח טכנולוגי הרפואי הענקה באורח בסי־סי לחולה שעבר לשנים האחרונות גזרה על הלוקים בה מוות. פיתוחה של הכליה המלאכותית מפגיש עם זאת את החברה עם תופעה שתיפסה הכר־פה יותר ויותר בשנים הבאות — האם החברה נכונה לספק לכל נזקק את האביזר הרפואי שיש בו כדי להציל את חייו?

הכליה המלאכותית היא כיפגן ל־סוגיות שיעלו בעתיד על סדר היום הציבורי: האם הקהילה האנושית תגייס את המשאבים הכספיים הדרו־שים כדי להעמיד אמצעים רפואיים יקרים לרשות חולים הזקוקים להם. הצפיה הנוכחית קובעת שהקידמה האנושית תצליח במחצית השנים ה־באות לתת השכבות טכנולוגיות מגו־בות לבעיות רפואיות נפוצות. מכ־שירי־עזר מיוצרים והולכים כדי ל־הקל על סבלם של חולים. אבזרים ייוצרו כדי למלא תיפקודם של אברים טבעיים. הכליה המלאכותית היא פרח המבשר את האביב. לא ירחק היום וייעשה שימוש בכבד ובלב מלאכו־תיים. זו, מכל מקום, מגמה מרכזית בעולם הרפואה, בצד המאמץ המקביל לפתח תנאים שיאפשרו השתלות מוצ־לחות של אברים טבעיים.

הנה, המאמץ ליצור אברים מלא־כותיים צפון עזרה לבעיה מוסרית חמורה: ברגע שהרפואה הטכנולוגית ייצרו תחליף אמין שיש בו לפחות אפשרות להאריך לזמן מה את חייו של החולה — האם יעמדו מכשירים אלה לרשות הכל, או יהנו בהם רק בעלי אמצעים ו/או קשרים עם רשויות השלטון? שהרי, פיתוחם של אברים מלאכותיים כרוך בהשק־עות ענק ומחירם — כפי שמדגימה הכליה המלאכותית — יקר. מי יהנה מהם?

חיים מול משאבים

הבעיות העקרוניות האמורות מקב־לות ביטוי מוחשי במדינת ישראל — בה שוררת רפואה סוציאליסטית מובה־קת. אנשים מתים משום שהחברה הישראלית אינה מעמידה די משאבים כדי לספק כליות מלאכותיות לכל הנזקק להן. רופאים עומדים בפני הזוועה האכזרית — לדחות חולים הזקוקים לכליה המלאכותית בידעם שהשימוש בה עשוי להציל את חייהם או לפחות להאריכם לתקופה ניכרת. המחסור החמור בכליות מלאכותיות מונע גיבוש על־ידי כל מי שנזקק להן; ההודעה זועקת עם הבעיה, מלבד שהמפגיש עם המציאות את אנשי ה־מימשל החולשים על שרותי הברי־אות — ובעיקר על קופת הציבור — הכעיס אותם, אולי, כמעט הקשה של מצב שיווצר בעתיד.

לפי עדותם של פרופסור דוד אול־מן ופרופסור יוסף ציציקס מהמרכז הרפואי של הדסה בירושלים — שני־הם בני־סמכא מובהקים בתחום זה — מתגלים מדי שנה ארבעים עד חמי־שים חולים הזקוקים לכליות מלאכו־תיות על כל מליון נפש. בישראל, איפוא, יש מדי שנה בין מאה ועשרים למאה וחמישים חולים נוספים, ש־לרשותם יש להעמיד טיפול רפואי בהתחשב חיים: כליה מלאכותית או השתלת כליה טבעית.

מדי שנה נוספות בארץ עשרים יחידות דיאליזה (הדייגו: כליה מלאכותית) חדשות, מבצעות עשרים השתלות כליות, ויש תגתה של כחמישים־עשר חולים.

התשובה מתוכה: שירותי הבריאות הישראליים מספקים שישים פתרונות במקום מאה ועשרים (לפי התחזית המנמעיטה). בסך הכל עומדות כיום לרשות החולים בישראל מאה ועש־רים כליות מלאכותיות בעוד שלדברי פרופסור ציציקס יש להגיע לכמות של אלף ומאתיים מכשירים, אשר תענה על צרכי התחלואה הטבעית של חולים.

שתדלנות נוראה

בהעדר מספר מספיק של כליות מלאכותיות קיימת שתדלנות נוראה של חולים המבקשים להיצמד לחיים. פרופסור ציציקס מאשר, כי רופאים נאלצים לדחות חולים ולגזור עליהם דין מוות.

פרופסור אולמן אומר בזעם כבוש: „השלטונות אינם מספקים אמצעים בסיסיים ואנשים מתים".

לא כולם. חולים מקורבים למל־כות נהנים מפרוטקציה וזה היבט המחריד של הסוגיה. ברור — וזה סוד גלוי בין אנשי המקצוע — שחו־לים המוצאים קשר לאנשי שררה מצליחים להבטיח לעצמם — במוס־דות רפואיים מסויימים — מקום ליד הכליה המלאכותית, לפני חולים אח־רים המחכים בתור.

„אין מחסור בכליות מלאכותיות בארץ" קובע בבטחון מוריס איזיאק דובר משרד הבריאות. ישראל מתק־דמת מבחינת אספקת כליות מלאכו־תיות לנזקקים להן יותר מאשר מדי־נות אירופיות וארה"ב. אין צורך להרחיב את מספר הכליות המלאכו־תיות. משרד הבריאות עוסק עתה בליבון תוכנית להפעלה יעילה יותר של מספר הכליות הקיימות. לדידנו, הפתרון הרפואי שעליו יש לשים את הדגש הוא פיתוח השתלות. כליות מלאכותיות הן פתרון ביניים. המחסור בהקשר להן אינו במכשירים אלא בכוח־אדם כאומן להפעילן".

ד"ר אורי פרנק, עוזר רפואי ראשי למנכ"ל משרד הבריאות קובע גם הוא, כי אין מחסור בכליות מלא־כותיות. הוא מעריך שתוך שבע שנים יגיע מספר החולים הזקוקים לטיפול זה לכשש מאות. עד אז ייִמצא מספר מספיק של מכשירים, בין השאר בגין פיתוח מואץ של השתלות ש־ישחרר חולים מתלות באביזר ה־מלאכותי. כיום מטופלים במכשירי דיאליזה כמאה ותשעים חולים.

„אין מחסור בכליות"

פרופ' ציציקס: „הבעיה אינה של כוח אדם אלא של הקצבות כספיות. ניתן להכשיר תוך שלושה חודשים כוח־עזר לאו־דווקא רפואי שימלא את מרבית התפקידים הכרוכים ב־תפעול כליות מלאכותיות. הבעיה ה־עיקרית — היעדר מספר מספיק של מכשירים. הדיאליזה היא התרופה לכל חולה שמסתגל לה (פיסית ונפשית) בעוד שההשתלה נועדה לענות על בעיותיהם של חולים שאינם מסתג־לים לכליה המלאכותית. כיום מבצעים השתלות גם מפני שאין מקום ביחי־דות הכליות המלאכותיות".

על התאום והארגוני בין מוסדות הרפואה בתחום זה מעיד פרופ' ציציקס, כי אין רשות תאום כוללת. אולם מנהלי היחידות מכירים איש את רעהו וקיימים מגעים תאום בלתי־פורמלי. מתברר גם כי המחסור בכח־אדם נעוץ ביחס לא מוצלח בין מספר המיטות בכל יחידה לבין מספר האחיות הדרושות להפעלתה.

דיאליזה בבית

עד כמה מורכבת בעיית הכליות המלאכותיות — ניתן ללמוד מהעוב־דה הנוקבת שרק שבעה חולים עוב־רים דיאליזה בבתיהם. ניתן לרכוש כליה מלאכותית במחיר של כ־12 אלף ל"י. מחיר התפעול השנתי מס־תכם בכ־15 אלף ל"י. באזור ירו־שלים מופעלות ארבע כליות מלאכו־תיות (שתיים עבור חולים יהודיים, אחת לחולה ערבי ממזרח העיר וה־שניה לחולה ברמאללה) ובאזור ה־שפלה מצויים שלושה חולים נוספים העוברים את התהליך הדיאליזה ב־בתיהם.

ביצוע המכשיר בבית מחייב דירה שיש בה מרחב מספיק לקליטתו (סדר גודל של מקרר חשמלי) ובעיקר — נכונות נפשית של בני־הבית לשקה על התהליך בו עובר דמו של החולה דרך מערכת מלחים וחמרים העושים בו פעולה דומה לזו של הכליה בגוף (הפרדת השתן מהדם).

קיימת רתיעה במשפחות לרכוש מכשירים ביתיים בגלל ההוצאה ה־שנתית הכרוכה, בכך ובשל האחריות הגדולה שהיא מחייבת. וזאת לנוכח שטיפול ביתי חוסך כח־אדם ובעיקר מקל על החולה היכול לעבור את התהליך בשעות נוחות לו ולא להיות צמוד לבתי־חולים ולבזבז זמנים קשות של בתי־חולים.

הפער הברור בין זעקתם של ה־פרופסורים אולמן וציציקס לנימה ה־רגועה שבדברי ד"ר פרנק ומר איזיאק מוסבר, אולי, בהבדל שבין אלה ה־נפגשים עם הבעיה מדי יום לבין אלה המשקיפים עליה מנקודת התצ־פית של מי שהאחריות הכוללת עלי־הם. אני מכל מקום נתון עדיין תחת רושם דבריו של עובד בעירית ירו־שלים — בעצמו חולה כליות שהעיד בפני, כי רק התערבות של אישיות בכירה פינתה לו מקום ביחידה ל־כליות מלאכותיות באחד מבתי החו־לים — אשר הפציר בי בדמעות ל־השמיע קול נגד מצב שלפיו ידיעתו גורם בעטיו חולים שאינם מצליחים להגיע למכשיר המיוחל.

✱

סבון באלי

צמחי טהור, סבון קוסמטי שי לעור

✱ „באלי־טריו" — כולל 2 באלי ובאלי פרש

באריזה אחת ובמחיר מבצע מיוחד

גזור לפי הקו המרוסק, קפל לפי הקו הפנימי, הדבק ושלח ללא בול ומעטפה.

דמי הדאר שולמו ע"י הבנק סניף הדאר הראשי ברח' אלנבי תל־אביב, אשור 6205.

לכבוד
הארץ
בתי ההוצאה והמנויים
ת. ד. 233
תל־אביב — 61000

19.1.73

שם פרטי ______ שם משפחה ______

הכתובת ______ טלפון מס' ______

נא לשלוח לי את פרטי ההסדר. סמן ב־x במשבצת המתאימה:

- ☐ עובדי מדינה — יה"ב
- ☐ עובדי משרד הבטחון על כל שלוחותיו
- ☐ צבא קבע — מת"ש
- ☐ עצמאי או שכיר במקום עבודה כלשהו
- ☐ סטודנט ☐ זוגות נישאים

קפל פנימה

הערה: הגזירים מהודקים בסיכות או תגזירים בלתי דבוקים או פתוחים מכל צד שהוא של התגזיר — לא יגיעו לתעודתם באמצעות דאר ישראל.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול · הארץ · ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י למלה / יום ו': 1.20 ל"י למלה

יצירות יהודית בע"מ
יצרני קונפקציה
דרושה מוכרת
למחסן המכירות
שעות העבודה
מ־8.00—16.00
לפנות טלפונית:
825346, 829040

למפעל מתכת ביפו
דרוש/ה פקיד/ה כללי/ת
עם נסיון וידע טכני בעבודות מתכת.
תנאים טובים
טלפון: 822825—826451

מפעלי מתכת אשקלון בע"מ
בדיר־ובירד

דרושים לנו:
1. פועלי ייצור בענף המתכת (מאומנים ובלתי מאומנים).
2. שרטט מכונות.
המעונינים יפנו ישירות למפעל באשקלון טלפון: 051—2488.

למפעל גדול בדרום
דרושים:
*** אחות מוסמכת**
*** חובש**

לעבודה קבועה ומעניינת במסגרת בלתי שגרתית.
למועמד/ת המתאים/מה מובטחים תנאים טובים, השתלמות מקצועית בתחומים מעניינים וכן עזרה בדיור.
הצעות יש להגיש תוך פירוט הנסיון המקצועי לת. ד. 7084, תל־אביב.
סודיות מובטחת!!!

למפעל מודרני באזור חדרה
דרושים:
א. עובדים במגמה מכנית
כישורים:
בוגרי בי"ס מקצועי
בעלי נסיון של שנה לפחות בענף המתכת
כושר גופני גבוה
גיל: עד 30
עדיפות תינתן למשוחררי חי"א או חיל המשמר

ב. פועלים
כישורים:
משוחררי צה"ל
בעלי השכלה יסודית לפחות
כושר גופני גבוה, עד גיל 30
עדיפות תינתן לבעלי נסיון מקצועי במתכת

● המעונינים יפנו תוך פירוט תולדות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 339 חדרה ויציינו המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

דרושים מועמדים לעבודה קבועה

באם רצונך בעבודה קבועה פנה אלינו
משכורתך תהא ✱

	עם הכניסה לעבודה	לאחר 6 חודשים
רווק	695.—	891.—
נשוי + 1	736.—	932.—

✱ למשכורות הנ"ל תתוסף תוספת יוקר חדשה. עובדים בשטחים יקבלו תוספת של —.100 ל"י. לעובדים בעלי נתונים מתאימים יתאפשר קידום בסולם הדרגות.

● תזכה להטבות הבאות: —
1. נסיעות חופשיות בתחבורה הציבורית.
2. הנחות ניכרות בתשלום מס בריאות (קופ"ח). מס עירוני וקנית כרטיסים למופעי בידור.
3. זכות קניה בחנויות שק"ם.
4. השתתפות בשכר לימוד תיכון וגבוה של ילדיך.
5. ביגוד חינם וארוחות במחירים מוזלים.
6. הטבות רבות נוספות עליהן תיוודע בעת פנייתך אלינו.

אם: —
גילך אינו עולה על 39;
בריאותך תקינה;
השכלתך יסודית לפחות;
סיימת שירות סדיר בצה"ל;
עבר ללא דופי.
פנה לעבודה בשרות בתי הסוהר ותבטיח לעצמך את השכר וההטבות האמורות לעיל.

● פנה נא עם תעודת זהות ותעודת מילואים אל:
1. בתל-אביב — לשכת הגיוס, הקריה רח' ה' מס' 8.
2. בבאר-שבע — בלשכת התעסוקה (מול קולנוע „קרן").
3. באשקלון — בבית סוהר אשקלון.

דרושים:
1. חרש
2. מסגר מכני
3. פקידה כתבנית + עזרה להנהח"ש בשיטת העתקה
תנאים מצויינים לאדם המתאים
פולקה בע"מ,
רחוב העבודה 23
בת־ים, טלפון 863284

לסוכנות ביטוח ברמת־גן
דרוש/ה
פקיד/ה
עם ידע ונסיון בביטוח של 3 שנים לפחות
שעות העבודה 8.00־1.00 ומ־4.00־7.00 אחה"צ.
בא לפנות לת.ד. 212, ר"ג

למפעל פתוח וייצור מכשירים מדויקים באזור תל-אביב
דרושים
* **מכשירנים**
בוגרי בתי ספר מקצועיים 3 או 4 שנים במגמת מכשירנות או מכניקה עדינה לעבודה מענינת בהרכבת מכשירים מדויקים.
* **חשמלאי מסוסים (זמ"מ)**
בוגרי בית ספר מכני של ח/א לעבודת הרכבה מכשירים עדינים.
* **אלקטרונאים, טכנאי או הנדסאי אלקטרוניקה**
בוגרי בית ספר מקצועי או קורסים מקבילים בצה"ל לעבודה מענינת ביותר במערכות מתקדמות.
* **שענים**
בעלי נסיון בעבודות הרכבה עדינות עד גיל 35.
* **עובדי מעבדות הרכבה עדינה**
בוגרי או בוגרות 11—12 שנות לימוד. המעונינים/ות לרכוש מקצוע מענין בשטח מכשירנות העופתיות.
● על המעונינים לפנות בכתב אל ת.ד. 75 יהוד ויוזמנו לראיון אישי. סודיות מובטחת

אלסינט בע"מ
מכשור מדעי

מנהל מחלקת תכנון ופקוח על הייצור
PRODUCTION CONTROL MANAGER
כישורים:
השכלה מתאימה, נסיון בתכנון ופקוח על הייצור. כושר ניהול צוות.

מנהלי מחלקות בייצור
כישורים:
בוגרי תעשיה ומינהל עסקים (M.B.A.) או מגמות אחרות, בעלי נטיות לארגון וניהול.
מועמדים מתאימים יפנו בטלפון 04—531601

ת.ד. 5258, חיפה, טל. 522872

למפעל תעשייתי גדול באיזור חיפה
דרושים
1. **מאמדן זמנים**
— רצוי טכנאי מכונות/ייצור.
2. **פקיד כללי** — בעל נסיון.
3. **מכשירן תעשייתי** — רצוי בעל נסיון.
4. **מזכירה עברית אנגלית**
תנאים טובים למועמדים המתאימים
על המעונינים לפנות בצרוף קורות חיים לת"ד 4353 חיפה, עבור מס' 356.
סודיות מובטחת

מנועי בית שמש בע"מ
מפעל טורבינות
למפעלנו דרושים עובדים רציניים לעבודה מענינת
* ממ"סים
* חרטים
* כרסמים
* משחזנים
* עובדי פח וריתוך
* טכנאי מכונות
(שלוש שנים נסיון)
* פקיד טכני
(שלוש שנים נסיון)
* מנתח מערכות מתכנת
לעובדים מובטח אתגר מקצועי, קדום אישי, תנאים סוציאלים אחרים מהטובים במדינה. אפשרות קבלת דיור במקום בתנאים נוחים.
סודיות מובטחת
מועמדים יפנו בכתב למנהל כח אדם, מנועי בית־שמש בע"מ, ד. טלפון 02—911666.

דרושה פקידה
בוגרת 10—12 שנות לימוד
לעבודה משרדית בהוד השרון
לפנות לת.ד. 133 מגדיאל — הוד השרון.

התחרות הבינלאומית לפסנתר ע"ש ארתור רובינשטיין
דרושה
מזכירה
ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין (כולל הדפסה).
ידיעת שפות אחרות והשכלה מוסיקלית יתרון.
נסיון מעשי במזכירות בכירה.
לפנות: טל. 51604, תל־אביב, בשעות 2—9 או ת.ד. 29404.

גרפאור בע"מ
* דרושים מונטורים ומעתיקי לוחות אופסט
* דרוש מתלמד לצלום אופסט
רצוי אחרי שרות צבאי.
לפנות משעה 4 אחה"צ
רח' עמק יזרעאל 11, תל־אביב.

למשרד השקעות
דרושה
מזכירה אחראית
לאחר שרות צבאי
* כתיבה במכונה עברית
* כושר הבעה באנגלית
לפנות: ת.ד. 6393, טלפון 249184

ACRILAN Monsanto
סיבים כימיים ישראליים בע"מ
חברה בת של מונסנטו אמריקה
דרוש
רתך - צנר
כישורים: בעל נסיון ברתוך והתקנת צנרת.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 19 אשדוד.

למוסד ציבורי גדול
דרוש
הנדסאי/טכנאי מכונות או ייצור
בעל נסיון ברכב כבד
לפיקוח צמוד על פרוייקט גדול
(רשיון נהיגה רצוי)
מקום העבודה: תל־אביב
תנאי השכר יקבעו לפי כישורי המועמד.
● הצעות בכתב בליווי קורות חיים ותאור מפורט של השכלה, נסיון, ורקע צבאי, יש להגיש לת.ד. 7061, תל־אביב מס' 15 (085) עד לתאריך 29.1.1973.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים
מפעילים
למתקנים כימיים חדשים המוקמים במפעל. העבודה מעניינת ומהווה אתגר
למועמדים המתאימים אפשרויות קידום טובות.
בדבר פרטים נוספים בא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 99, חיפה.

אמיר
פלסטיקה משוריינת בע"מ
מפרץ חיפה ת.ד. 2070 חיפה, 31000
דרוש(ה)
מנהל(ת) חשבונות עצמאי(ת)
לתפקיד עוזר(ת) למנהל חשבונות ראשי
תנאים טובים למועמד(ת) המתאים(ה).
נא לפנות בכתב בציון תולדות חיים ונסיון קודם אל אמיר פלסטיקה משוריינת בע"מ
סודיות מובטחת

למוסד כספי באשקלון ובאשדוד
דרוש מנהל חשבונות
סוג ד'
לפנות: לת.ד. 29455, תל־אביב
בציון תולדות חיים בכתב יד.

אלקו
ELCO
תעשיות אלקטרוטכניות ישראליות בגרם רנולט
דרושה
כתבנית
עברית — אנגלית מעולה
שעות העבודה: 08.00 — 16.30
✱
לפנות אישית משעה 16.00 למזכירות המפעל, דרך ז'בוטינסקי 23 ר"ג, או טלפונית: 727131

דרוש
מפקח בנין
לביצוע פקוח ותאום עבודות בניה בכל חלקי הארץ.
בעל ידע בחשוב כמויות והגשת חשבונות.
בעל רשיון נהיגה ונסיון של שלוש שנים.
לפנות בכתב בלבד
tromasbest
ת.ד. 38 עכו.

ללבידי אשקלון בע"מ
דרוש
מהנדס אחזקה צעיר
עם נסיון של שנתיים לפחות בעבודות אחזקה מכנית
המעונינים יפנו בכתב לאגף מינהל במפעל ת.ד. 84 אשקלון או טלפונית 051—2271 בשעות העבודה.

אוניברסיטת תל-אביב
דרוש
כימאי-אורגני
הכישורים: נסיון של שנתיים לפחות בסינטזה אורגנית.
נא לפנות בכתב עם פירוט הנסיון — למחלקה לכימיה, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב.
העבודה על מענק לתקופה של שנה עם אפשרות הארכה.

לעבודה בתל־אביב
חרטים וכרסמים
בכל הרמות
דרושים למסגרת פיתוח לעבודות רב־גוניות ובעלות אתגר, ללא סדרות ייצור.
רצוי השכלה מקצועית.
● בהשתדלות נא לפנות לת.ד. 17021 ת"א עבור חרטים, בצרוף פרטים אישיים מלאים.
— סודיות מובטחת —

דרושים
1. שרטט בנאי
2. מלגזן עם רשיון נהיגה
אבן מתכת בע"מ
יהוד 755592

למפעלי ניר בחדרה
דרושים
1. **מהנדס מכונות**
לריכוז פרויקטים של תיכנון ופיתוח.
2. **מהנדס כימאי**
עם נסיון בתעשיה.
בא לפנות אל מנהל המנגנון ת.ד. 142 חדרה.

דרושה מפעילה
למכונות הנה"ח
(רצוי אוליבטי)
עם נסיון
לפנות:
טלפון 2 — 855131

NCR
דרושה למשרדנו בת"א
פקידה - כתבנית
הכישורים הדרושים:
— נסיון בכתבנות אנגלית
— רצוי ידע בכתבנות עברית
— ידע בפקידות
✱ תנאים טובים ✱ עבודה יציבה
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות־חיים
לי. א. מיטווך ובניו בע"מ
ת.ד. 1089 ת"א, מס' משרה 44—11.
— סודיות מובטחת —

למוסד ממלכתי גדול
דרושים
עובדי/ות שקם
לטיפול בנכים ובמשפחות
דרגת המשרה: י"ב—י"ג של הדירוג האחיד, או דירוג אקדמאי מקביל.
מקום העבודה: חיפה.
רשאים להגיש מועמדות בעלי/ות תואר ב.א. בעבודה סוציאלית (או עובדים סוציאליים מוכרים) ובעלי תואר ב.א. בפסיכולוגיה או בסוציולוגיה (יועדפו עובדים סוציאליים).
הצעות בכתב יש להגיש בצרוף קורות חיים ותאור מפורט של השכלה, נסיון ורקע צבאי, לא יאוחר מיום 2.2.1973 לת.ד. 7061, תל־אביב למס' 15 (086).

NCR
דרושים
למשרדנו הראשי בת"א
מנתחי מערכות
SYSTEM ANALYSTS
הכישורים הדרושים:
— נסיון של מספר שנים בתכנון שיטות לעבוד נתונים
— רצוי נסיון בהנדסת ייצור
— נסיון בתכנות
— ידיעה טובה בשפה האנגלית
— השכלה אקדמאית
— גיל 25—35
מס' משרה 20—3
מתכנתים
PROGRAMERS
— נסיון בתכנות
— ידיעה טובה בשפה האנגלית
— השכלה אקדמאית רצויה
— גיל 20—30
מס' משרה 21—3
נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים
לי. א. מיטווך ובניו בע"מ, ת.ד. 1089 ת"א.
— סודיות מובטחת —

תשלובת מפעלי פולגת קרית־גת
מקימה מערך עבוד נתונים חדיש ומתוחכם ביותר באמצעות
מחשב „בורוז"
B-1726
עם טרמינלים לתקשורת.
באם הנך מעונין להצטרף לצוות מקימי המערך ומקצועך מנתח מערכות או תכניתן מנוסה נקבלך בברכה.
אפשרות להתקדמות בתנאים טובים למתאימים.
פנה בכתב יד למנהל כח אדם פולגת תעשיות צמר קרית־גת בע"מ
טלפון 051־91721

למפעל תעשייתי באשקלון
דרוש
טכנאי ייצור
למדידת עבודה
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות לת.ד. 1378, תל־אביב
סודיות מובטחת

דרושה
כתבנית מעולה
בעברית
שעות העבודה: 8—3
תנאים טובים
נא לפנות בכתב בציון נסיון קודם
לת. ד. 29115, תל־אביב

דרושה
אשה מנוסה
דוברת עברית ואנגלית
לניהול משק בית בסביון
תנאים טובים
לכתוב לת.ד. 3022 רמת־גן

לדפוס אמנים מאוחדים בע"מ
דרוש
מתלמד / ומנוסה
למחלקת הפלטות
לפנות: טלפון 915063 או במקום: רח' שנקר, קרית אריה, פתח־תקוה למר משה צפתי.

למפעל בטחוני
דרושים
* **רתכים**
* **מכשירנים אופטיים**
* **פריזריסטים**
בתנאי שכר טובים
● בעלי נסיון יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים ליחידה ד.צ. 2354 עבור משרד כח־אדם.

כנף
מפעלי הנדסה בע"מ
רמת גן, אבא הלל 6, טלפון 3, טל. 721169, 72525
דרושים
* חרט מעולה
* חרט סוג א'
* כוון אוטומטים (אינדקס)
* מסגר מכני
* חרט רבולבר
* מפעילי אוטומטים
נא לפנות טלפונית 721169.

למפעל תעשייתי באשקלון
דרוש
מהנדס אחזקה
(מכונות)
שפות עברית, אנגלית
דרגה א' +
תינתן עזרה לדיור
למועמד המתאים
נא לפנות לת.ד. 1378, תל־אביב
סודיות מובטחת

לחברה לכבלים ולחוטי חשמל
בישראל בע"מ
דרוש
מנהל חשבונות בכיר
נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה.
נא לפנות לת.ד. 443 חיפה, או
לטלפון 04־726036.

צים
דרושים
מתכנתים/מתכננים
למערכת Time Sharing
(מחשבים מדגם PDP/15)
יועדפו בעלי נסיון בתכנות ו/או תכנון
תנאי שכר לפי נתוני המועמד.
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב לצים — חברת השיט הישראלית, ת.ד. 1723 חיפה, למחלקת כח אדם.
צים — החברה השיט הישראלית בע"מ

להברה תעשייתית ברמת־גן
דרושה כתבנית
נשיונל 32
בעלת נסיון של 3 שנים לפחות.
★
הצעות לפנות ת. ד. 2201 רמת־גן.

דרושים מחלקים
לחלוקת גלידה
עם רכב מתאים בין
2—1½ טון עם קירור
בנקאית.
נא לפנות
"שטראוס שווק"
תוצרת — הארץ 13,
טלפון 250411
ת"א, בין 16.00—15.00

עץ לבוד בע"מ
ETZ-LAVUD
דרוש
למחלקת הנהלת חשבונות
מנהל חשבונות
בעל נסיון בהתאמת בנקים וכו'
נא לפנות בכתב לת.ד. 38 פתח־תקוה
בציון כישורים ונסיון
סודיות מובטחת

דרוש
עוזר למנהל
מכירות
עם נסיון בעבודה
המלצות
נא לפנות
ל"שטראוס שווק"
תוצרת — הארץ 13,
טלפון 250411
ת"א, בין 10—8

דרוש
מחלק להפצת
מוצרי מזון
בעל רכב של 1½ טון
באזור אשדוד.
לפנות: שטראוס שווק
תוצרת הארץ 13.
טלפון 250411
בין 16.00—15.00

דרושים עובדים
מאוהדי צהי"ל,
לארגונים הזרים
לחזות השמל.
א. הורדי, 829266 ת"א

דרושה
מפעילה
למכונת
אוליבטי 502
עם נסיון בהנהלת חשבונות
לפנות בכתב לת. ד. 16411, ת"א או
טלפונית: 228677, 235608.

לצורך ביצוע פרויקט הנדסי גדול בחיפה והאזור הצפון
דרוש הנדסאי/טכנאי בנין
הכישורים:
נסיון 3 שנים לפחות בעריכת כמויות, חשבונות ומחיר לעבודות בנין, עצמאות, יוזמה וסדר בעבודה, ידיעת השפה העברית.
מועמדים יפנו בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 7074, או לטל. 254163 חיפה, ויוזמנו לראיון. התנאים ייקבעו בהתאם לכישורי העובד.
— סודיות מובטחת —

EXCHANGE
NATIONAL BANK OF CHICAGO

Requires
Assistant Branch Manager

QUALIFICATIONS:
— 2–3 years experience as Assistant Branch Manager or Chief Clerk.
— Fluent English.
— Preferably Academic Education.
— Knowledge of banking procedures.
— Capability to supervise staff.

Please address applications in English, stating qualifications and experience, to the General Manager, Exchange National Bank of Chicago, P.O.B. 29033 Tel-Aviv, marked "Confidential".

CONTROL DATA
ISRAEL LTD
דרושים:
טכנאי
אלקטרוניקה
לאחזקת:
* מערכות מחשבים גדולות
* מערכות מחשבים זעירים לאיסוף נתונים
* מסופי תקשורת למחשבים
כישורים:
— השכלה מקצועית מוכרת באלקטרוניקה
— נסיון מעשי של שנתיים לפחות
— יועדפו בעלי נסיון במערכות דומות עם רקע אלקטרומכני.
— ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
★
לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 39023 ת"א. סודיות מובטחת

דרושים
מועמדים
בכל הארץ
אם סיימת חמישית או שישית תיכון.
אם אין לך מקצוע.
אם אתה מעוניין להחליף מקצוע
תוכל להרויח כ־1000 לירות לחודש
בשטח האלקטרוניקה ולהגיע למעמד מקצועי גבוה.
לקבלת פרטים גזור ושלח לת. ד. 28125 ת"א
למס' 7
שם: ______
כתובת: ______
השכלה: ______
גיל: ______

תעשיות רכב בע"מ
דרושים לנו:
* **חשמלאי אחזקה ראשי**
בעל נסיון בתעשיה ובעל רשיון מסוג חשמלאי ראשי לעבודות מגוונות בהיקף גדול.
* **חשמלאי אחזקה מוסמך**
בעל נסיון קודם, עדיף בתעשיה ובעל רשיון מסוג חשמלאי מוסמך.
נא לפנות טלפונית או בכתב, למפעלנו בנצרת עלית, תא דואר 535, טל. 065—55026
— סודיות מוחלטת מובטחת —

לחברה תעשייתית גדולה ומבוססת
באזור תל־אביב
דרושים:
ליחידת הנדסת איכות ואמינות לעבודה בשטח מערכות אלקטרוניות מתוחכמות
פיסיקאי
הכשרה דרושה: תואר ב.א. בפיסיקה ונסיון בשטח האלקטרוניקה.
הנדסאי אלקטרוניקה
הכשרה דרושה: בוגר בי"ס להנדסאים בארץ או בחו"ל ונסיון בעבודה כהנדסאי אלקטרוניקה.
לעבודה רבת ענין בנושאי פתוח דיגיטלים ואנלוגים.
הנדסאי אלקטרוניקה
העבודה קשורה בהכרת מערכות בקרה מורכבות לציוד מוטס וקרקעי.
הכישורים הדרושים: מכ"מי בי"ס להנדסאי אלקטרוניקה בארץ או בחו"ל. נסיון קודם של 1—3 שנים כהנדסאי אלקטרוניקה בצה"ל או במפעל תעשייתי.
אם הנך בעל הכישורים המפורטים להלן — כדאי לך לפנות אלינו ותוזמן לראיון אישי וסיור במפעל.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי אל ת.ד. 19011 תל־אביב.

לטקסטיל אלגנט ירושלים
רח' שטראוס 3, טלפון 221740
דרוש/ה מוכר/ת
עם נסיון

א.אי.ל ישראל בע"מ
תעשיות אלקטרוניקה
דרושים
עובד/ות ייצור
לבצוע עבודות חיוט, הלחמות,
לפוף, בנית ממסרים,
כוון ממסרים וכו'.
אין צורך בנסיון קודם.
לפנות טלפונית 782141, 787131 או אישית
אל מחלקת כח־אדם רחוב יבנה קדש 48,
בני־ברק

דרושות
צעירות
בכל הארץ
באם את בגיל 16 — 25
באם אין לך מקצוע והשכלה
תוכלי להרויח —.800 ל"י
לחודש ויותר
לאחר שתרכשי מקצוע חדיש
ומתקדם תוך שלושה חודשי
הכשרה בזמנך הפנוי.
לקבלת פרטים גזרי ושלחי לת.ד. 28125
מס. 20
שם: ______
כתובת: ______
עיר: ______ גיל: ______

אתה בעל משפחה?
זה עשוי לעניין אותך

תמנע מציעה לך:
א. לימוד מקצוע הכריה, הפעלת ציוד מכרות מכני כבד משוכלל.
ב. משכורת התחלתית של כ־1,280 ל"י ברוטו (גם בתקופת ההכשרה).
ג. דירה של 3 חדרים (לאחר תקופה של 4—3 חודשים) תמורת —.35 ל"י לחודש.
ד. פיסה הלוך וחזור אחת ל־3 שבועות (עד להעברת משפחתך לאילת).
ה. כעובד משמרות תעבוד 5 ימים בשבוע (שבועיים מתוך שלושה).
ו. תנאים סוציאליים, תנאים סוציאליים נבוהים והטבות שונות.

לפרטים: תושבי ירושלים והסביבה יפנו אישית למר יצחק בניסטי לשכת העבודה, רח' המע־לות 5 ירושלים, בכל יום ה' עד 1.2.73 בין השעות 09.00 בבוקר עד 19.00 בערב.

● מועמדים אחרים יפנו אישית למזכירות משרדי החברה בת"א — הקריה רח' ט' מס' 2 (מול קול ישראל) טל. 255451 בכל יום ד' בין השעות 11—9 בבוקר. 18.00—16.00 אחה"צ, או למדור כח־אדם בתמנע וכן ליועצי התעסוקה ברחבי הארץ. יש להביא פנקס מלואים, תעודת שחרור ותעודת זהות.

בוא לתמנע
לעתיד טוב יותר, לך ולמשפחתך

נקבנות
דרושות מועמדות
ללמוד מקצוע משתלם
ניקוב י.ב.מ.
גיל והשכלה ללא הגבלה
המתאימות תועסקנה עם סיום הקורס
בעבודה מעניינת ובתנאים טובים.
ש.ר.נ.ל. בע"מ, חיפה, הנביאים 28
טל. 04-641628

איש עסקים אמריקאי
לשעבר קצין חיל הים בארה"ב, מהנדס.
מחפש אפשרות עסק עם או בלי השקעה.
קשרים טובים בארה"ב עם גורמי תעשיה, מסחר, מכירות ופיננסים. מומחה לניהול. דובר עברית.
ת.ד. 91 סביון.

לחברת יבוא בתל-אביב
דרוש פקיד מכירות - בחנות
עם נסיון מעשי של מכונות יד חשמליות לעבוד עץ ובעל הבנה בכניני נגרות.
על המועמד להיות אחרי צבא.
נא לפנות בכתב תוך צרוף קורות חיים ונסיון מעשי קודם לת.ד. 5122 ת"א.

---

* אם את בעלת הופעה חיצונית נאה
* בעלת כישרון שיכנוע ויחסי ציבור ומגע עם קהל
אנו מציעים לך משרה בפיתוח פרמו תצוגות ומכירות
העבודה כוללת בדיקת תגובות הקהל למוצרים חדשים, ייזום שינויים בעיצוב האריזות ופיתוח מוצרים חדשים
שעות עבודה: 17.00—08.30
על המעונינות לפנות בציון קורות חיים לת"ד 16284 ת"א ולציין על המעטפה "מגולות פרמו תצוגות"

למפעל תעשייתי גדול
בדרום
דרוש
מהנדס ייצור
לארגונה מחדש ולניהולה של מחלקת הנדסת ייצור וייעול מרכזית.
מועמדים בעלי נסיון של 8 שנים לפחות בתחומי חקר העבודה, שיפור שיטות, ארגון ובקרה משנית, מתבק־שים לפנות לת. ד. 20147 תל־אביב ולציין פרטים אישיים ונסיון
סודיות מובטחת

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
ביה"ס להנדסאים
משרד העבודה
משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרת מכנית
דרושה
פקידת מזכירות למודים
הכשורים: משוחררת צה"ל, בוגרת בי"ס תיכון. שליטה מוחלטת בעברית, ידיעת אנגלית. נסיון של 3 שנים בעבודת פקידות, ידיעת כתבנות עברית, רצויה גם אנגלית.
● מועמדות מתאימות העונות לדרישות הנ"ל תפנינה בכתב לביה"ס להנדסאים ת.ד. 4459, חיפה.

למפעלי רימוני בע"מ
דרושים
חרטים
כרסמים
לייצור תבניות
ומכשירים
בעלי נסיון יפנו
טלפונית 911562

דרושים
לעבודה קבועה:
חרטים, פרזריסטים
ומסגרים מכניים
בתנאי שכר טובים
מרדכי פלומין בע"מ
דרך ההגנה 5 תל־אביב
טלפון 31950

למפעל מודרני באזור חדרה
דרושים:
* **מסגר - רתך**
לבצוע עבודות במחלקת אחזקה
הכשורים: בוגר בי"ס מקצועי. בעל נסיון של 4 שנים לפחות בחריטה.
* **צנר**
לבצוע עבודות אינסטלציה לצנרת תעשייתית
הכשורים: בוגר בי"ס מקצועי. בעל נסיון של 4 שנים לפחות בעבודות צנרת.
* **מכונאי אחזקה**
הכשורים: בוגר בי"ס מקצועי, בעל נסיון של 3 שנים לפחות באחזקת מתקנים תעשייתיים (כגון מנועים, משאבות, מדחסים).
● המעונינים יפנו לת. ד. 339, חדרה, תוך פרוט נסיון השכלה ותולדות חיים.
קיימת אפשרות הסעה מחיפה ומתל־אביב.
— סודיות מובטחת —

למכון לריפוי טבעי
בסביבות חיפה
דרושים
1. אם בית
2. אשה מטבחת או בעשית עם נסיון בטפול בחולים
3. טבח/ית למזון דיאטטי.
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1334
ת"א מס' ל/ל/57241.

חרט
למפעל תעשיתי
חדיש בת"א
תנאים טובים
לטלפן: 778121

مكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנס שינקין) טלפונים: מחלקת מודעות — 240905, 238521, 238401 המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

בית החולים „בקור-חולים" ירושלים

דרושות

א) אחות לחדר ניתוח למשרה מלאה
ב) אחיות לכוננות לחדר ניתוח
ג) מתפנית משרה של אחות ראשית במחלקה פנימית

לפנות אל: **האחות הראשית** במשרדי „בקור-חולים" בשעות לפנה"צ

ל-מפ"ש - הידרונאומיקס
בנס ציונה רח' העשור 10,

דרוש:
מהנדס אלקטרוניקה בכיר למחלקת מחקר ופיתוח

עם נסיון בפיתוח מערכות ומעגלים אנלוגיים (רצוי נסיון במערכות צבאיות).
5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב או טלפונית 958894 לד"ר קידר.

למשרד רואי חשבון

דרוש בוחן

בוגר שנה ג' בראית חשבון או בעל הישגים מקבילים בבחינות המועצה.
עדיפות תינתן לבעלי ידיעה באנגלית ובעיבוד נתונים. קיימת אפשרות של התמחות.
הצעות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ודרישות שכר נא להפנות ל־ ת.ד. 3226, תל-אביב עבור מספר 181.
סודיות מובטחת

לקראת שנת הלימודים תשל"ד עומדת להתפנות משרתו של

מנהל בית המדרש למורים ערביים בחיפה

מועמדים בעלי השכלה פדגוגית ואקדמית ונסיון בהוראה (רצוי גם נסיון בניהול, בפיקוח או בהדרכה) השולטים יפה בשפה הערבית ומתמצאים בתחומי החינוך הערבי, יפנו בכתב אל המחלקה להכשרת עובדי הוראה במשרד החינוך והתרבות בירושלים.
עד יום 15.2.73.

למפעל תעשייתי גדול באזור ת"א

דרוש מהנדס תקשורת

אחריות להכנת מפרטים מכניים, לבדיקה והפעלה מרכזיות טלפונים ציבוריות ממשפחת „קרוסבר".
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 33925 ת"א בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.
סודיות מובטחת

למפעלנו בלוד

דרושים

1. **מנהל עבודה**
לעבודה במחלקה להרכבת טלפונים.
הכישורים הדרושים:
בוגר בית ספר מקצועי במגמה מכונית או חשמל,
נסיון בניהול צוות עובדים,
ידיעת השפה העברית הכרחית.

2. **מנהל חשבונות**
לעבודה בהנהלת החשבונות במפעל.
הכישורים הדרושים:
בוגר קורס הנהלה חשבונות סוג ד',
נסיון של 3 שנות עבודה בהנהלת חשבונות
ידיעת השפה העברית הכרחית.
רצויה ידיעת השפה האנגלית.

למועמדים המתאימים יינתנו תנאים טובים.
סודיות מובטחת
המעונינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים, לכלור, מחלקת כח אדם, ת.ד. 50, לוד.

טלרד
תעשיות מיקרוטלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ

דרושים:

1) **מסגרים מעולים** לעבודה קבועה
2) **מסגרים סוג א'** לעבודה קבועה

הכישורים הדרושים:
א. קריאת תכניות
ב. ידע בריתוך חשמלי (כולל פח)
תנאים טובים

לפנות לישראליפט, רח' הקישון 31, בני-ברק, בתאריכים: 21 ו־22 בינואר, בין השעות 08.00 עד 10.00 לפנה"צ.

כיתן דימונה בע"מ
עבור משרדינו בתל-אביב (הדר יוסף)

דרושות

* **פקידה כתבנית מעולה**
לתפקיד מזכירה
* **פקידת כח אדם**

הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית
* שליטה בהדפסה במכונת כתיבה בעברית
* נסיון קודם

מקום העבודה לשני התפקידים בתל-אביב (הדר יוסף)

על המעונינות לפנות בכתב יד לת.ד. 2147 ת"א עם פרוט קורות חיים וציון תפקיד על המעטפה או טלפונית טלפון 773132 בשעות לפנה"צ

מפעלי תובלה בע"מ
ת.ד. 72 ב"ש

דרושים

1. **נהג סמי-טריילר**
2. **חשמלאי רכב**
3. **מכונאי דיזל**

תושבי אילת או המוכנים להתגורר באילת

על המעונינים — לפנות למח' כח אדם במשרדנו בבאר-שבע.
טל: 057—4961

אחים פרג' אולפני צילום

דרושים

פקידי/ות קבלה לעבודה עם קהל.
כישורים: הופעה נאה. גיל: 20 עד 30. כושר מו"מ עם לקוחות. העבודה בסניף ת"א — פיצול.

עובדי מעבדה
הבקיאים בעבודות שחור-לבן או צבעוני. העבודה רצוי באגף המעבדות בת"א.

מועמדים מתאימים יפנו במכתב-יד, בציון קורות-חיים, למשרד הראשי ברחוב בן-יהודה 148, ת"א, עבור „מעבדה". סודיות מובטחת.

המוסד לביטוח לאומי

סניף טבריה—צפת
נתפנתה משרה
התפקיד: **פקיד שיקום**

הדרגה: ה—ד' בדירוג מוסמכי מדעים שונים.
תיאור התפקיד: שיקום נפגעי עבודה נפגעי איבה, אלמנות ויתומים בטבריה והסביבה. טיפול בנפגע ומשפחתו, תוך שימוש בעבודה פרטנית וקבוצתית.
הכישורים הדרושים: בוגר בית ספר לעבודה סוציאלית, או בעל תעודה אקדמאית במקצועות פסיכולוגיה או סוציולוגיה.
נסיון בעבודה סוציאלית רצוי נסיון בעבודת השיקום ידיעה טובה של חוק הביטוח הלאומי.
ידיעה טובה בשפה העברית, רצויה ידיעת שפות נוספות.
כושר הבעה בכתב ובעל-פה.
כושר לקיים מגע וקשר עם מפעלי תעשיה ומוסדות ציבור.

הערות:
1. בקשות יש להגיש בטופס בקשה למשרה פנויה (מדף 1061) ולצרף תעודות השכלה כנדרש, ולפרט נסיון קודם.
2. מילוי התפקיד כרוך בנסיעות בטבריה והסביבה.
3. העובד שייבחר יעבור הכשרה ברוכות בנושאי עבודתו.

את הבקשות יש להגיש למחלקת כח אדם, המוסד לביטוח לאומי, שד' ויצמן 13, ירושלים עד תאריך 29.1.73.

דרושה פקידה

עם ידע בהשבון (רצוי לאחר שרות צבאי). יום עבודה רצוף. — משכורת גבוהה למתאימה.
לפנות: „שפראום שוחק בע"מ" תוצרת הארץ 13 ת"א (ליד רח' גבורי ישראל 118) בשעות 16—8.

למפעל בגבעתיים

דרושים

מפעיל מכונות — בוגר בי"ס מקצועי
כתבנית — עברית אנגלית
(אפשרי לפני גיוס)
עובדים ועובדות לכריכיה

תנאים טובים
בדבר פרטים נא להתקשר לטל. 740811
ת.ד. 842 — גבעתיים

מוסד הטכניון למחקר ופיתוח

מודיע על המשרות הפנויות הבאות במעבדה לחומרי בנין:

טכנאים או עובדים טכניים
לעבודה במרכז הארץ

הכשירויות הדרושות: בוגרי בי"ס לטכנאי בנין או כימיה או בי"ס ללבורנטים תעשייתיים. בעלי רשיון נהיגה.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה הנסיון המעשי ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, בית הסנט, קרית הטכניון חיפה, עד יום ו', 26 בינואר 1973 בציון מס' המכרז 2/73.

חברת ספנות

מחפשת
למשרד באשדוד

מזכירה מעולה

ידיעת השפות אנגלית עברית הכרחית, כולל הדפסות

נא לפנות בכתב למשרד הראשי ת.ד. 7145 עבור ספנות.

עירית ירושלים

דרוש
לעבודה במחלקת מהנדס העיר

מנהל אגף תכנון ערים

הדרגה: דרגה בדירוג המהנדסים בהתאם לכישורים

בדבר פרטים נוספים נא לפנות לעירית ירושלים, לשכת מנהל שרות העיריה, רחוב יפו מס' 22, קומה שניה, חדר 213, בשעות העבודה.
ירושלים, י"ד בשבט תשל"ג
17 בינואר 1973
המנהל הכללי

מכון ויצמן למדע

דרוש

מהנדס מכונות

הכישורים הדרושים:
* בעל נסיון בתיכון מכשור מדעי.
* רצוי רקע וידע בתחומי האופטיקה, ואקום, אלקטרוניקה.

משרה מס' 196

על המעונינים לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם למחלקת המנגנון ת.ד. 26 רחובות — בציון מס' המשרה.

לחברת „סמדר" בע"מ

דרושות

נקבניות מנוסות

לעבודה בתל-אביב

העבודה במשמרות
למתאימות יוענקו תנאים טובים

מועמדות מתבקשות לפנות: תל-אביב רח' ברדיצ'בסקי 27, טל. 224598

למוסד מחקרי – ייעוצי

דרוש

בוגר מינהל עסקים

רצוי נסיון במכירות והתמחות בחקר-שווקים
● פרטים: טלפון 31—31—25 שלוחה 250
המען: ת. ד. 33—010 תל-אביב, (עבור מס' 34)
הסודיות מובטחת

דרושה

מזכירה עצמאית

ליום עבודה שלם מ-3.00 — 7.30
הכישורים הדרושים:
נסוח מכתבים
הדפסה עברית
ידיעת השפה האנגלית — יתרון
לפנות להנהלת השטח, מר דינרי, יריד המזרח, שד' רוקח — ת"א, ביום א' או ג' 12.00—10.00

דרושים
גרפיקאי/ת
לעבודות מדויקות
ציירים/ות
ומתלמדים/ות —
לציורי טקסטיל.
לפנות אוהליצ
לטל. 233498

למשרד עורכי דין בת"א
דרושה
מזכירה—כתבנית
מעולה
תנאים טובים.
שעות העבודה 8—15.
לפנות לטלפון 236810
בשעות 16.00—19.00

למפעל מתכת בבת-ים
דרושים
1. חרט
2. מסגר מכני
תנאים מצוינים
לאדם המתאים
פוקקה בע"מ,
רח' העבודה 23 בת-ים
863284

עוזרת למנהל חשבונות
בתנאים טובים
לפנות למושב מזור ע"י פ"ת, טלפון 913506
מ-8.00—16.00.

למשרד מהנדסים יועצים

דרוש הנדסאי מכונות

מנוסה ועצמאי להכנת מתקני הסקה, הובלה ומתקני יצור.
לפנות בכתב ולציין נסיון השכלה, ת.ד. 520 חולון עבור הנדסאי.

עץ הזית

● דרושים לנו

אנשי אחזקה

בעלי נסיון וידע במסגרות ובמכונאות

לפנות לביה"ר „עץ הזית" קרית אריה פ"ת, או טלפונית 917171 לגרשון או לדב

למפעל לצעצועים בסביבות תל-אביב

דרושות

עובדות בלתי מקצועיות

לעבודה מעניינת ומגוונת

לקביעת ראיון נא להתקשר מ: 8.00—16.00 לטל' מס. 781161

● לעסק מסחרי בהיקף ארצי

דרושים

מנהלי חשבונות

סוג ג' וסוג ד'

נא לפנות לת.ד. 4694 ת"א

דרושים דחוף

א. **מנהל(ת) ייצור**
לנהל פקוח ותכנון עבודה במתפרה של 200 פועלים בענף הטריקוטז'. יועדפו בעלי נסיון בייצור המוני של מוצרי הסריג.

ב. **מנהל(ת) מתפרה**
לנהל מתפרה גדולה בעל ידע מקצועי ונסיון בתפירה והדרכת פועלות.

ג. **סורג**
בעל נסיון בעבודה במכונות עגולות בוקר למשמרת אחת (יום).

ד. **פקידה כתבנית**
בוגרת תיכון בעלת נסיון של 3 שנים לפחות וידע בכתיבה במכונה אנגלית עברית.

לפנות „אלפא" בע"מ
נתניה, שכון ותיקים

למשרד רואי חשבון בגודל בינוני

דרוש בוחן

אפשרות להתמחות והתקדמות
לפנות טל. 611851 ת"ד 29816 ת"א

„משהב"
חברה לשכון, בנין ופתוח בע"מ
תל-אביב, לילינבלום 27 טל. 58144

דרושה כתבנית

בעלת נסיון, בהדפסה בעברית.
שעות העבודה רצופות.
לקביעת ראיון נא להתקשר עם מנהל המנגנון לפי הכתובת הנ"ל.

דרוש

מהנדס או טכנאי

למשרת מנהל של עסק מבוסס בענף הרכב. בעל יכולת לניהול מו"מ בכתב ובע"פ. ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית.
לפנות עם קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1639 ת"א עבור 203.
סודיות מובטחת

למשרד עורכי דין בחיפה

דרושה

פקידה כתבנית מעולה

מועמדות רציניות מתבקשות לפנות בכתב לת.ד. 469 חיפה.

לחברה צבורית ארצית

דרושים

נהגים

להובלת משאות מאזור ת"א לאזורים שונים בארץ.

המעונינים בעלי רשיון נהיגה ה—1 עם נסיון של 3 שנות עבודה בהובלת משאות יפנו לת. ד. 2507 תל-אביב.

מי אתה?

סוכן ביטוח-חיים מוכשר ומצליח

הגעת לראש הסולם במקום עבודתך הנוכחי. הגיע הזמן שתעבור לסולם גבוה יותר

אנו מציעים לך תפקיד של:

מרכז ביטוחים

בסוכנות ביטוח גדולה ומבוססת.

פנה בכתב לת.ד. 1469 ת"א עבור מספר 73.
סודיות מובטחת

איקאפרם

מעבדות פרמצבטיות וכימיות בע"מ

דרושים:

1. **כימאי ו/או רוקח**
עבור המעבדה האנליטית הפרמצבטית.
הכישורים: ידע בפיתוח שיטות בדיקה אנליטיות ונסיון מעשי בהפעלה מכשירים מעבדתיים.
2. **למחלקת האחזקה**
בחור צעיר יוצא צבא בעל רקע טכני ובוגר בית ספר מקצועי.
3. **עוזר למחסנאי.**

מועמדים יפנו בכתב יד, תוך ציון תולדות חייהם ופרוט נסיונם המעשי, למחלקת המנגנון, ת.ד. 31 רמת-גן.

איקאפרם בע"מ

לחברה מסחרית בת"א

דרושים

מנהלי חשבונות

1. בעלי נסיון בהנהלת חשבונות ממוכנת.
2. עוזר למנהל חשבונות עם אפשרויות רבות ללימוד והתקדמות.

על המעונינים לפנות לקביעת ראיון לטלפון: 252104 תל-אביב.

לחברה גדולה בת"א
ליד התחנה המרכזית

דרושה

כתבנית עברית מעולה

למכונה חשמלית
הדרישה: 5 שנות נסיון לפחות
משכורת —.800 ל"י, תנאים טובים מתאימים
לפנות לת.ד. 1101 ת"א

דרושה מזכירה מסחרה ואחראית

מ-8.00 — 15.00
תנאים טובים
הצעות מתאימות תיפננה בכתב לת.ד. 23107 ת"א עבור א.ג.

„נוקדן" בע"מ יצור תבניות נהריה

דרושים

באופן דחוף מבלטנים בוגרי בסמת,
בעלי נסיון בייצור תבניות, עבודה בעלת אתגר מקצועי רב. פרמיות מובטחות. תנאים טובים.
ת.ד. 1025 נהריה. טלפון 923200—04.

האם אתה יודע למכור?

לסוכנות שיווק ארצית
דרוש אדם להפצת מוצריה
בעל רכב פרטי

לפנות בכתב יד, עם תולדות חיים לת.ד. 29142 תל-אביב

למכון המחקר דחף

דרושה מזכירה מעולה

לעבודה בין השעות 08.00—16.00
הכישורים הדרושים:
* בוגרת אוניברסיטה בחוגים סוציולוגיה ו/או פסיכולוגיה
* נסיון בעבודת מזכירות וידע בהדפסה

נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים למכון המחקר „דחף" ת.ד. 1334 תל-אביב.

לחברה לעבודות קבלניות

דרושים

שרברבים מנוסים

להתקשר לטלפון 913513 מ-8.00—16.00

מחפשים צעיר לשהיה עם נער נכה

משעה 7.15 בבוקר עד 1.00 אחה"צ בכל יום
להתקשר בטלפון 52 73 72, רמת-גן
משעה 4.00 אחה"צ
מחוץ לשבת

דרושה

כתבנית טלקס

עברי לעבודה במשמרות
בלשכת העתונות הממשלתית

נא לפנות בשעות העבודה, רח' איתמר בן-אבי 9, תל-אביב (חדר 16), טלפונים: 111—258, 119—258

למפעלי ניר אמריקאים ישראליים בע"מ

דרושים

* **מנתח שיטות -**
אקדמאי בעל נסיון בשיטות דיווח ובקרה מנהליות.
* **בוחן או"ש -**
בעל נסיון בעריכת נהלים.
מקומות העבודה הינם בתל-אביב וחדרה.

מועמדים יפנו בכתב אל מנהל המנגנון, ת.ד. 142 חדרה.

קריסטל בע"מ

תעשית מכונות

דרושה

פקידה

למחלקת שרות אחרי שרות צבאי
*
לשם קביעת ראיון להתקשר לטלפון 8-7-721126 רמת-גן.

למועצה לשיווק פרי הדר/אגף ש.ה.מ.

דרושים

עובדים זמניים לעבודה חלקית

לטיפול בפרי שנפגע בקרה

הכישורים הדרושים:
א. עדיפות תנתן לאנשים הקשורים בענף ההדרים.
ב. רצוי בעל רכב.
ג. אפשרי — פנסיונרים (במצב בריאות תקין המאפשר עבודה בשטח)
תנאי השכר: בהתאם לכישורי המועמד.

המועמדים מתבקשים לפנות אישית ובאופן דחוף למועצה לשיווק פרי הדר / אגף ש.ה.מ. — דרך חיפה 69 ת"א, בשעות 08.00—15.00.

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין) טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401 המחירים: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

תדיראן

דרושים:

1. **מנהל מחלקת תאום ובקרה —** מהנדס תעשיה וניהול או כלכלן בוגר מנהל עסקים, בעל נסיון בתחום.
2. **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה —** לעבודות תכנון, פתוח, בניה ובדיקת מעגלים אלקטרוניים.
3. **טכנאי מכונות כביסה —** לתקון מכונות כביסה בבתי לקוחות ומעבדה.
4. **עורך מעגלים מודפסים —** עריכת מעגלים מודפסים חד ודו צדדיים.
5. **מפעילים למחשב DOS —** נסיון של שנה לפחות, פרטים טל: 262346.

כעונים מתאימים יפנו לת.ד. 648 ת"א בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

סודיות מובטחת

תדיראן תדיראן

תדיראן

לתדיראן דרושים:

1. **מהנדס אלקטרוניקה בכיר —** לפתוח ותכנון מוצרים בנושאים אנלוגיים וספרתיים עם אתגרים הנדסיים, וטכנולוגיים. דרוש נסיון בתכנון ציוד קשר צבאי בתחום התג"מ ויכולת ארגון וניהול צוות הנדסי.
2. **מהנדס חשמל צעיר —** אחראי על הפעלת מערכת בקורת איכות במפעל וטפול בנושאי הנדסת המוצר.
3. **טכנאי חשמל בכיר —** בעל נסיון תעשייתי לעבודה בשטח של בקורת איכות. בניה והפעלת מכשירי בדיקה וטיפול בבעיות הנדסיות.
4. **מסגרי מבנים.**

מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 648, ת"א בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

סודיות מובטחת

תדיראן תדיראן

דרושה
מזכירה

למנהל הכללי של חברה בין לאומית ליבוא ושיווק.

הכישורים הדרושים:

* ידע ונסיון מקצועי של לפחות 3 שנים במזכירות וניהול משרד.
* שליטה הדפסה בעברית ובאנגלית.
* תנאים מצוינים למועמדת מתאימה ותרוצה.

בקשות בציון קורות חיים, נסיון והמשכורת המבוקשת יש להגיש בכתב יד לת.ד. 2610 עבור מזכירה.

דור כימיקלים בע"מ
מפעל המתנול

דרושים
מפעילים
למתקני הייצור

רצוי בעלי השכלה של 10 שנים אפשרויות לקידום ותנאי שכר טובים

חשמלאים תעשייתיים

עם אפשרות לעבודה זמנית

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט הנסיון הקודם לת.ד. 10036 חיפה.

— סודיות מובטחת —

דרוש
מרכיב תריסים
אחראי
בעל רשיון נהיגה
לאיש המתאים תנאים טובים
לטלפן 785448

למעבדה מטלורגית חרושתית
במפעל תעשיתי גדול
דרוש
לבורנט
רצויה השכלה תיכונית
תנאים טובים
לכתוב לת.ד. 86 ת"א

למפעל מתכת בסביבות פתח-תקוה
דרושים
3 מסגרים
3 נשרים
תנאי שכר טובים מובטחים.
לפנות טל' 924765 מרדכי.

למשרד הנהלת חשבונות בת"א,
דרושות
באופן דחוף:
1) מפעילת נשיונל לבוקר אחה"צ
2) חניכה להנהלת חשבונות
נא לפנות למשרד — שד' נורדאו 41 ת"א, בין השעות 10—15.

דרושים
חרטים ומכשירנים

למפעל מתפתח במודיעים
לפנות בכתב יד עם פרוט נסיון קודם למבוא מודיעים ה.ג. המרכז טלפון 964582.
לבחורים רווקים אפשרות דיור במקום

לביח"ר לרוכסנים "ניב"
דרושה
תופרת
לפנות רחוב היסוד 2, תל-אביב טל. 824380

דרוש
מדפיס
משי
עם נסיון של שנתיים.
למתאים תנאים טובים
לפנות: "ידע-גרף" בן-אביגדור 10 ת"א.
טלפונים: 34502, 32550

למשרד ראשי בתל-אביב
של מפעל תעשייתי
דרושה מפעילה
של מכונת הנהלת חשבונות אוליבטי 1612 לחצי יום עבודה קבועה.
רצוי עם ידיעות בהנהלת חשבונות.
לפנות בכתב ת.ד. 2583 תל-אביב או טלפון 611017

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה
דרוש
קנין

בעל רשיון נהיגה, כושר ניהול מו"מ עם ספקים, ידיעת השפה האנגלית הכרחית

רצוי נסיון קודם בקניות

נא לפנות בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 359

למשרד אדריכלים בבאר שבע

דרושים

1. אדריכל(ית) עם נסיון — למשרה מלאה
2. הנדסאי(ית) ארכיטקטורה עם נסיון — למשרה מלאה
3. שרטט/שרטטת עם נסיון.
4. פקידה — מעל גיל 30 — בעלת נסיון בניהול משרד, הנהלת חשבונות ובעלת רשיון נהיגה — לחצי משרה.

הצעות יש להפנות בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 496 באר-שבע.

בית מסחר לאופנה עילית בחיפה
מחפש
אחראית
למחלקת האופנה

עדיפות תנתן עד גיל 35.
לבעלות נסיון, ידע ויוזמה מתבקשות להגיש מועמדותן. ידע שפות עברית ואנגלית הכרחית.
תנאי שכר מצוינים
נא לכתוב לת.ד. 7080 חיפה "אחראית אופנה"
סודיות מובטחת

משטרת ישראל

משטרת ישראל
מציעה
תפקידי אתגר
באיזור תל-אביב

לגברים בעלי הכישורים הבאים:
1. השכלה של 10 שנות לימוד לפחות.
2. שרות בצה"ל בתפקידי פיקוד (מ"כים, משיקים, קצינים).
3. רמת בריאות גבוהה.
4. רשיון נהיגה (מכוניות/קטנוע/אופנוע).
5. גיל עד 30 שנה.

המעונינים יפנו אישית למשרדי הגיוס
בת"א רח' הרכבת 14
בירושלים רח' יפו 191
בחיפה דרך העצמאות 82
בטבריה בנין המשטרה, דרך נצרת
בבאר-שבע רח' האבות 53

ויביאו עמם תעודות אלה:
א. תעודת זהות;
ב. פנקס מלואים;
ג. תעודות בי"ס וקורסים;
ד. רשיון נהיגה.

א.אי.ל. ישראל בע"מ
תעשיות אלקטרוניקה

דרושים
כתב טכני
* הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
* ידיעת השפה האנגלית
* התמצאות בשיטות שרטוט וכתיבה לפי תקנים צבאיים.
* נסיון של שנתיים לפחות בכתיבה ועריכה טכנית.

הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה
המעונין להשתלם בכתיבה טכנית
* בעל נסיון מעשי של 3 שנים
* שליטה מושלמת בשפה העברית
* ידיעת השפה האנגלית
* כושר הבעה בכתב

נא לפנות בכתב, או טלפונית 782141 או 787131 אל מחלקת כח אדם רח' מבצע קדש 48, בני-ברק 51203.

— סודיות מובטחת —

מלון ישראל בערבון מוגבל

דרוש
מסיק דוודים
לעבודה במשמרות
נא לפנות בכתב לת.ד. 288 חיפה 31000.

לחברת בניה גדולה בסביבות ת"א
דרוש
מחסנאי
עם נסיון של שלש שנים לפחות
עבודה קבועה בתנאים טובים
בפרטים נא לפנות לטלפון 757191/3 בין השעות 9.00—16.00

שירות התעסוקה
מציע:
משרה פנויה
שירות התעסוקה מכרז מספר 2/73

פקיד השמה ורישום

מקום העבודה: לשכת עבודה לנוער ירושלים.

הדרוג המוצעת: י"ב (יוד בית) י"ג (יוד גימל) של הדירוג האחיד.

דרישות התפקיד: השכלה תיכונית או השכלה מקצועית מקבילה, ידיעת חוק שירות התעסוקה התמצאות בחוקי עבודה בארץ, נסיון בעבודה ארגונית או סוציאלית, כושר קיום מגע עם מעבידים ודורשי עבודה, כושר הבעה בכתב ובעל-פה, שליטה בשפה העברית.

על המועמד לגור במקום.

* על המעונינים במשרה הנ"ל, למלא שני טפסי בקשה למשרה פנויה. מדף 1061 (אפשר לקבלם בכל בית דואר) לצרף תעודה על השכלה או העתק מאושר ממנה ולהגישם למשרד הראשי של שירות התעסוקה. מדור המנגנון, הקריה, ירושלים בבנין מספר 2 עד ליום 31.1.73.

ל"אסיא" מעבדות כימיות בע"מ
דרושים
1. מחסנאי טכני.
2. מכונאי אחזקה למכונות אריזה.
3. חשמלאי תעשייתי בעל רשיון ממשלתי.
4. מפעילי מתקנים כימיים לעבודה בשלוש משמרות.
5. פועלים למחלקה הפרמצבטית, העבודה במשמרת אחת.

נא לפנות טלפונית 915021, או בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 1423 תל-אביב, אל מנהל המנגנון.

פדקו ישראל בע"מ
למפעלה בהרצליה
דרושים
* **מבנאי מטוסים**
* **כרסמים**
* **מסגרי כלים**

בפרטים נא לפנות ישירות למפעל בהרצליה ב' רח' משכית, טלפון 930150 או בכתב לת. ד. 416 הרצליה.

* תנאי שכר ועבודה מעולים
* סודיות מובטחת

המוסד לביטוח לאומי
בירושלים
נתפנתה משרת של
חוקר בכיר-סטטיסטיקה

מדרגה: ג'—ב' מוסמכי מדעים שונים.

תאור התפקיד: ריכוז עצמאי של סקרים וארגון נתונים סטטיסטיים בהכוונת מנהל המחלקה.
ריכוז עבודת דוחות של חוקרים ועוזרים מקצועיים וטכניים והנחייתם.
הכנת דיווחים ופרסומים של נתונים וממצאי הסקרים.
קיום קשר עם גופים העוסקים באסוף נתונים ועיבודם.

הכישורים הדרושים: השכלה אקדמאית בסטטיסטיקה וכלכלה ו/או סוציולוגיה ו/או מתמטיקה.
נסיון של 3 שנים לבעל תואר מוסמך או 5 שנים לבעל תואר בוגר בתחומים הנ"ל.
התמצאות טובה בכלכלת ישראל ובמיוחד במערך הביטוח הסוציאלי.
רצוי נסיון קודם בתכנון וניהול סקרים סטטיסטיים ובניתוח ממצאים.
ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעת השפה האנגלית כדי קריאת ספרות מקצועית.
כושר הבעה בכתב ובעל-פה.

הערות:
א. על המועמדים להגיש בקשותיהם בטופס בקשה למשרה פנויה (מדף 1061) לבקשה יש לצרף תעודות השכלה כנדרש ולפרט את הנסיון בעבודה.
ב. בקשות יש להגיש למחלקת כח אדם המוסד לביטוח לאומי, שד' ויצמן 13, ירושלים.

המועד האחרון להגשת הבקשות הוא יום ב' 29.1.73.

למפעל תעשייתי גדול בשטח אלקטרומכני בסביבות ת"א
דרושים
1. **מבלטן** — בוגר בי"ס מקצועי במגמות חרושת כלים או מבלטנות עם נסיון של שנתיים לפחות
2. **חרט מעולה** — למחלקת כלים בעל נסיון מעשי בחרטות של 3 עד 5 שנים.
3. **כרסם** — עם נסיון של שנתיים ומעלה, בעל השכלה מקצועית לכרסום מהיר ומדויק.

המעונינים יפנו בכתב בציון קורות חיים תוך הדגשת נסיונם הקודם והכשרתם המקצועית לת. ד. 2644 רמת-גן.
סודיות מובטחת.

למוסד מחקר גדול בדרום
דרוש רופא
לעבודה במחלקת רפואה
המועמד שיבחר יועסק אף בעבודה חלקית במכון לרדיואיזוטופים בבית החולים המרכזי לנגב.
תנאי שכר בהתאם לכישורי המועמד.
למועמד מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור.
● המעונינים יפנו לת.ד. 9001, באר-שבע, ויוזמנו לראיון אישי.
סודיות מובטחת

דרוש
מרכז
פעולות המכון להשתלמות מקצועית משולבת במחוז באר-שבע והדרום.
הכישורים: השכלה אקדמאית מלאה נסיון בניהול הארגון.
בדבר פרטים נא לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון, למכון להשתלמות מקצועית משולבת שד' דוד המלך 39 תל-אביב (שמירת סודיות מובטחת).

להברת
א. אפשטיין ובניו
בע"מ
אדריכלים ומהנדסים
המבצעת עבודות תכנון ופקוח.
דרושים:
* **מהנדס מיזוג אויר** עם שתי שנות נסיון בתכנון
* **הנדסאי מיזוג אויר** עם שלש שנות נסיון.

לקביעת ראיון נא להתקשר טלפונית למספר 264166/7/8—03 בשעות העבודה.
סודיות מובטחת!

העבניון מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הבאות הפנויות:
באגף פתוח ותחזוקה
סגן ראש אגף פתוח ותחזוקה

הגדרת התפקיד:
ממונה על תאום בין מחלקות הקמה, בצוע ותחזוקה. תאום תכנון הקמת ותחזוקה בכל הנושאים הקשורים לפרויקטים חדשים בפונקציות הבאות:
א) התאמת תכנון לדרכי תחזוקה בתואם לשיטות המקובלות בטכניון.
ב) מעקב לאחר בצוע מבוזת לוח זמנים ודרישות תקציביות.
ג) פתוח מצבת כח אדם באגף בנושאים מיוחדים.
ד) יכולת למלא את מקומו של ראש האגף בהעדרו.

הכישורים הדרושים:
1) מוסמך למדעים בהנדסה אזרחית, בהנדסת חשמל או בארכיטקטורה ובינוי ערים, או בעל תואר שקול.
2) בעל נסיון מעשי של 5 שנים לפחות בתפקיד דומה.
3) נסיון בניהול צוות עובדים טכניים בעלי מיגוון מקצועי הנדסי שונה.
4) נסיון בעריכת תקציב שנתי ורב שנתי.
5) בקיאות בתכנון ובמעקב לאחר ביצוע פרויקטים מורכבים.
6) בעל נסיון הנדסי של 10 שנים לפחות.
7) בקיאות מחלטת בשפה העברית והאנגלית.

מס' המכרז: אמנות. ב/103

מכונאי אחזקה

הכשירויות הדרושות:
השכלה מקצועית במגמת מכונאות או מסגרות; נסיון בעבודה במערכת קישור, הסקה, צנרת ומשאבות.
מס' המשרה: אמנות. ב/104

במקולטה למתימטיקה
קורספונדנטית אנגלית

הכשירויות הדרושות:
השכלה תיכונית: שליטה בכתבנות אנגלית מדעית (הכרחית שפת אם אנגלית); ידיעה עברית; נסיון קודם בעבודות משרדיות.
מס' המשרה: מ.ג/91

בפקולטה לביולוגיה
מסגר מכני

בבנייה למבניקה של השרות הטכני
הכשירויות הדרושות:
בוגר בי"ס מקצועי במגמת מסגרות מכנית; נסיון מעשי של 3 שנים לפחות בעבודות כמסגרות כבנית כללית, בריתוך ובעבודה על מכונות לעיבוד שבבי.
רצויה ידיעה במכונאות וידיעת קריאה ושמר טכני הבנתו.
מס' המשרה: ב.ג/22

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב לאגף כח אדם בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 26.1.1973 בציון מס' המשרה.

דרושים
מתלמדים ועובדים
בעלי נסיון לליטוש אבני חן
הרגים בע"מ תובל 26 רמת-גן
טלפון 731967

למפעל באזור ירושלים
דרושים
מבקרי איכות
לעבודה מענינת בנושאים לא שיגרתיים

כעונים מתאימים יפנו לת.ד. 1414 ירושלים.

לחברה ארצית לשווק מוצרים אלקטרוניים
דרושים

באזור תל-אביב
מהנדס / הנדסאי אלקטרוניקה למכירות
עם נסיון במכירות
טכנאי / הנדסאי אלקטרוניקה — למכירות
עם נסיון של 3-4 שנים ברכיבים ותת-מערכות
עוזר למכירות מוצרי אלקטרוניקה
מזכירה כתבנית עברית אנגלית
שליטה מלאה בשתי השפות רצוי ידע במכירות

באזור חיפה
טכנאי / הנדסאי אלקטרוניקה למכירות
עם נסיון במכירות.

נא לפנות בכתב לת.ד. 9142 — תל-אביב
סודיות מוחלטת מובטחת לפונים

ארגמן

מפעלים לצביעת טקסטיל בע"מ
אזור התעשיה יבנה

למפעלינו דרושים:

1. מזכירת הנהלה
על המועמדת להיות בעלת השכלה, נסיון קודם בעבודות מזכירות ברמה גבוהה, שליטה בשפות עברית, אנגלית (כולל הדפסה). גרמנית רצויה הכנות ליום עבודה מלא. הגיל הרצוי: עד 40 שנה.

2. טכנאי מכונות
התכונות הדרושות:
א. תעודת הסמכה כטכנאי או הנדסאי מכונות
ב. נסיון תעשייתי בתחום האחזקה.
ג. עדיפות לבעל נסיון קודם בתעשית הטקסטיל.
ד. כושר לנהל צוות עובדים מצומצם.

3. אחראי לבטיחות
התכונות הדרושות:
א. תואר אקדמאי — יעודף מהנדס מכונות או ייצור.
ב. נסיון תעשייתי קודם בתחום הבטיחות והגהות.
ג. כושר נהול מו"מ ויכולת לקיים יחסי אנוש תקינים.

4. אחראי חדר צלום
במחלקת הדפוס במפעלנו
התכונות:
א. טכנאי צלום
ב. יעודף בעל נסיון בתחום הדפסת טקסטיל.

5. ציירת קלישאות
במחלקת הדפוס במפעלנו
בעלת נסיון בעבודה.

6. פקידה כללית מנוסה
הכרחי נסיון קודם בעבודה. רצוי נסיון קודם בשפה יבנה — יבנה.

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב-יד תוך פרוט מלא של נסיון קודם בעבודה למחי כח אדם לפי הכתובת הנ"ל.
סודיות מובטחת

הוועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני נחל-שורק
דרושים
הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה
— לעבודות פיתוח ואחזקה (למערכות מחקר)
— נסיון של שנתיים.
חרט
— לעבודות מדויקות ורבגוניות.
— רצוי בוגר בי"ס מקצועי מוכר.
נפח זכוכית
— בעל נסיון 3 שנים לפחות בעבודות יצור ציוד ומיכשור מעבדתי מזכוכית.

● על המעונינים לפנות בכתב עם צירוף קורות חיים אל: המרכז למחקר גרעיני נחל-שורק, דאר יבנה.

למוסד בטחוני בת"א
דרושות בדחיפות
* **פקידות כתבניות** — בעלות נסיון פקידותי וידע בכתבנות.
* **עובדות ארכיון** — כאות בחשבון מועמדות חסרות נסיון בעבודה.

תנאי העבודה:
* משרה מלאה (מ־08.00—16.00).
* מקום עבודה קבע ומסודר.
* שכר התחלתי — 550 ל"י ברוטו.

תנאי קבלה:
* 10 שנות לימוד לפחות.
* שליטה מלאה בעברית.
* אחרי שרות צבאי.
* עד גיל 35.

● מעונינות מתבקשות לפנות אישית למלישה עם בציגבו בימים א'—ה' בתאריכים: 21—25 לינואר 1973 בין השעות 14.00—18.00, לרח' אבן-גבירול 10 חדר 102 ת"א, ולהצ"ג מודעה זו.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין) טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חל: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

לבית אבות קטן (כשר) בגרמניה המערבית דרושים
אחות
עוזר/ת לטבח
נא להתקשר טלפונית ל־04־254168, 19—24.1.73
24—28.1.73 03־796380 או 29.1—1.2.73.

להוצאת ספרים מ. מזרחי
דרוש מחסנאי
היודע גם עריכת חשבונות ורישומי מלאי
לפנות: י. ל. פרץ 19, תל־אביב, משעה 12.00

למשרד חשוב בתל-אביב
דרושה
כתבנית בשפה העברית
עדיפות תינתן לידעת אנגלית
להתקשר עם מר חזני טלפון 265244/7.

למחלקה לתכנון
דרושה עובדת אחראית
עצמאית על יד מכונה להעתקות שמש
(תקבל הדרכה)
פרטים לקבל בטלפון 249271 תל־אביב.

צעיר, (35)
נסיון וידע רב בניהול משרד, רכש, יבוא ויצוא מעונין להחליף מקום עבודה למשרה חלקית או מלאה. ת. ד. 29293/ג תל־אביב

דרושה מזכירה כתבנית
בעלת נסיון
ידיעת יידיש רצויה
שעות העבודה 9—15
לפנות בכתב: „בית יהודי בטרכיה" ת.ד. 1217 תל־אביב.

Metz
טלויזיות מצבורי־חשמל (ישראל) בע"מ
ת"א, רח' בן־אביגדור 8, טל. 30762

דרושים
טכנאי מכונות כביסה מתחילים
מתלמדים לתחי מכונות כביסה
תנאים טובים למתאימים
—●—
נא לפנות בכתב לת .ד. 20139 ת"א

דרושים
★ מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
סוג ד' עם נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה, לעבודה באזור רחובות.
★ מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
סוג ד' עם נסיון של 3 שנים לפחות בחברה מסחרית לעבודה בתל־אביב.

נא לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים והמלצות לת.ד. 21171. תנאים טובים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת

רהיטי הזורע
דרוש/ה מוכר/ת
למשרה חלקית או מלאה
רצוי עם נסיון
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות „רהיטי הזורע", בוגרשוב 47 ת"א בין השעות 7—6 בערב
סודיות מובטחת

דרושות כתבניות
עברית ו/או אנגלית
לעבודה חלקית או מלאה.
● המעוניינות, משוחררות צה"ל, תפנינה בכתב לת. ד. 33156, ת"א עבור מכרות כתבנית.

למפעל תעשיתי באזור אשדוד
דרוש מחסנאי
לניהול מחסן חומרי גלם וסחורה גמורה.
על המועמד להיות בעל נסיון של שנתיים לפחות בניהול מחסן.
תנאים טובים למועמד המתאים.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד ובציון קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 2136 תל־אביב, עבור „מחסנאי".
סודיות מובטחת

דרושה
מזכירה/כתבנית
עברית—אנגלית
למשרד מהנדסים יועצים
לקביעת ראיון טלפון 234182, 224137
16.00—8.00

מ.ב.ט.
מפעלי בתים טרומיים
דרוש טכנאי או הנדסאי ייצור
לתפקידי „תפ"י" שימור שיטות
נא לפנות בכתב רחוב הנביאים 28 חולון או ת.ד. 12 שדרות, או להתקשר טלפונית 03־841166/7, 051־94222/1 ולבקש את מנחם הירשהורן.
סודיות מובטחת

חברת הכשרת הישוב לישראל בע"מ
דרוש הנדסאי בנין
מנוסה
הכישורים הדרושים:
א. חישוב כמויות וביקורת חשבונות קבלנים.
ב. הכנת מפרטים טכניים חוזים.
ג. טיפול ברשויות הבניה.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים למשרדי החברה רחוב הלל 14 ירושלים (ת. ד. 665 ירושלים).

חברה מבוססת ליבוא
עבור תעשיות המתכת והחשמל
בישראל
מעונינת
במהנדס מכונות
או חשמל
עם נסיון בעסקים
או בכלכלן
עם נסיון טכני
לתפקיד של איש-קשר בין החברה למפעלים תעשיתיים בארץ.
נא לכתוב לת.ד. 1374 ת"א

לחברה א"י לאוטומובילים בע"מ
מפיצי Ford בישראל
דרושים
פקיד כח אדם ומשק
נסיון ברישום כח אדם, בהתחשבנות בדיני עבודה, רצוי נסיון בנושאי אספקאות ומשק.
מחסנאי חלקי חלוף
נסיון של שנה לפחות במקצוע זה.
פקידה כתבנית
כתבנית מנוסה בעברית וידיעה חלקית לפחות בהדפסה באנגלית, נסיון כפקידות כללית, לאחר שרות צבאי. שעות העבודה מ־8.00 עד 16.30.
קופאית
ידיעה בסיסית בהנהלת חשבונות, רצוי נסיון בעבודה עם קופה רושמת, ידיעה הדפסה בעברית, לאחר שרות צבאי. שעות העבודה ב־14.00—18.00 וביום שישי מ־8.00 עד 12.00.
המעונינים מתבקשים, לפנות לחברתנו בת"א לאגף כח אדם רח' המסגר 43.

דרושים
מנהלי חשבונות עצמאיים
לעבודה במחוז הדרום
תנאים טובים מובטחים.
אפשרות עבודה בהכנת דו"ח.
לקביעת ראיון נא לפנות טל. 263121 ת"א או לת.ד. 16555 ת"א.

דרושה
מזכירה כתבנית מנוסה
השולטת בצרפתית, אנגלית ועברית (רצוי גם בגרמנית) ובקצרנות צרפתית
תנתן עדיפות לבעלות נסיון מסחרי בעיקר בשטח היבוא
נא לפנות לת. ד. 664 חיפה בציון קורות חיים ונסיון מקצועי

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושה בחיפה
מראיינת
בשפה הרוסית
הכישורים הדרושים:
1) ידיעת קרוא וכתוב בשפה הרוסית
2) ידיעת השפה העברית
3) כושר הליכה
4) אפשרות לעבוד בכל שעות היום וגם בשעות הערב — לפי הצורך.
העבודה היא חלקית והרובה בנסיעות.
● המעונינים יעילו לפנות אישית ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה בחיפה, רחוב הבנקים 16 בין השעות 15.00 ל־17.00, בימים שני ושלישי 22 ו־23 בינואר 1973.

לחנות "עלית" בראשון לציון
דרוש/ה מנהל/ת
הכישורים:
גיל עד 45, הופעה נאה, ערבות בנקאית, תושב/ת המקום.
על המעוניינים לפנות בכתב ל־ת. ד. 19 רמת־גן עבור „חנות".

דרוש עובד
לסניף מועצת הירקות בחיפה.
נחוצה ידיעה בתוצרת חקלאית.
לפנות למנהל הסניף מועצת הירקות, רח' קבוץ גלויות שוק סיטונאי חיפה.

ההסתדרות המדיצינית הדסה
מודיעה על
המשרות הפנויות הבאות:
מזכירה רפואית
ל־5 שעות ביום (73/1)
דרושה מזכירה רפואית ל־5 שעות ביום, בוגרת קורס למזכירות רפואיות או נסיון מקביל, ידיעה טובה בשפה העברית ומניחה את הדעת בשפה האנגלית.
הדפסה בשתי השפות הנ"ל.
רשמת רפואית
(73/2)
דרושה רשמת רפואית בוגרת קורס לרשמות רפואיות.
המועמדות העונות על הדרישה הנ"ל, מתבקשות להפנות בקשותיהן תוך פירוט השכלה הנסיון, אל אגף כח אדם, הדסה, ת.ד. 499, ירושלים.

לצה"ל דרושים
מהנדסי אלקטרוניקה
בעלי ותק של 3 שנים לפחות בעלי התמחות בשטח מערכות דיגיטליות ומערכות קשר.
העבודה באזור המרכז.
המועמד יוכל להיות אזרח עובד צה"ל או להתגייס לשרות קבע.
יתקבלו מסיימי שרות צבאי עד גיל 40.
בהצעות יש לפנות ל־ד.צ. 2777 בציון פרטים אישיים.

לצה"ל דרושים
טכנאי אלקטרוניקה
אשר עסקו בנושא זה בעת שרותם בצה"ל.
העבודה באזור המרכז.
המועמד יוכל להיות אזרח עובד צה"ל או להתגייס לשרות קבע.
יתקבלו מסיימי שרות צבאי עד גיל 40.
בהצעות יש לפנות ל־ד.צ. 2777 בציון פרטים אישיים.

ההסתדרות עולמית לנשים
ציוניות ויצו
בית התינוקות
בית־הכרם רח' החלוץ 47, ירושלים
דרושות
מטפלות מוסמכות
לעבודה מעניינת בבית תינוקות ויצו ירושלים
נא לפנות במקום או לטלפון 531252 בשעות העבודה.

לצה"ל דרושים
מפעילי מחשב
מסוג I.B.M. 370
העבודה באזור המרכז.
המועמד יוכל להיות אזרח עובד צה"ל או להתגייס לשרות קבע.
יתקבלו מסיימי שרות צבאי עד גיל 40.
בהצעות יש לפנות לד.צ. 2777 בציון פרטים אישיים.

ל־„אובון"
מפעלי סריגה בע"מ
דרושים
למפעלנו בקרית־גת
1. טכנאי ייצור
עם נסיון של שנתיים עד שלוש.
2. טכנאי/ת - טכנולוג
של תפירת סריגים.
תנאים טובים למועמדים המתאימים וסיכויי התקדמות טובים.
המעונינים מתבקשים לפנות למנהל כח אדם בצירוף קורות חיים לת.ד. 89 קרית־גת.
סודיות מובטחת

דרושה פקידה
למשרה מלאה
בשעות 8.00—2.30
למבוגרת
לפנות: ת.ד. 28125 עבור מס' 26.

תנאים טובים לשליח
נער או מבוגר
עבודה קבועה.
לפנות ראם, תל־אביב רח' בן אביגדור 20, ק' ב' טל. 31528.

למלון [illegible]
דרושים:
מזכירה,
פקידת קבלה,
חשמלאי,
אינסטלטור.
תנאים טובים במקום מקובל.
טל: 242333 ת"א — יואל.

דרוש נער שליח
לעבודות משרד אחראי
שעות עבודה 8—16.00
להתקשר טל. 614471 ת"א בשעות העבודה

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA U.S.A.
ייצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד 7206 טל.520071
דרוש
מהנדס מכונות
לעבודות תכנון של מערכות מכניות ואלקטרומכניות
נסיון של שנתיים לפחות
ידיעת השפה האנגלית הכרחית
קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

ל־
אמפא
בתל-אביב
דרוש מנהל חשבונות
סוג ג' או ד'
4—8 שנות נסיון לעבודה אחראית
על המעונינים לפנות למשרד הראשי דרך פ"ת 16, ת"א, לגבי ארבל, בהקדם.

„ציון"
חברה לביטוח בע"מ
דרושות נערות
לעבודה משרדית
בא לפנות אישית למחלקת כח אדם של חברת „ציון", רחוב ליליינבלום 43 תל־אביב בשעות 08.00 עד 15.00.

קודיש ל. קרלו
מהנדסים יועצים בע"מ
דרושים למשרה קבועה
מהנדס מכונות או מהנדס כימאי
בעל נסיון בתכנון בתעשיית הכימית
מתכנני צנרת טכנאים ושרטטים
בעלי נסיון בצנרת תעשיתית ומיכלים
לאנשים המתאימים — תנאי שכר מצויינים
משתתפות באחזקת רכב, טלפון ומענק שנתי.
לפנות בכתב לפי הכתובת, רח' הכותל המערבי 21 באר־שבע או טלפון 057־2515.

חסת — לתעשיות אביזרי תאורה בע"מ
למפעלנו העובר בקרוב לאזור גדרה
דרושים
★ מנהל חשבונות עצמאי
לתפקיד עוזר למנהל חשבונות ראשי רצוי סוג ד'
★ מנהל חשבונות
★ כתבנית צרפתית עברית
★ אורזת לציוד תעופתי
לפנות טלפון: 6—785125 פרט ליום ו'.

הרץ ® השכרות רכב
דרושים
1. בבאר שבע
פקיד השכרות
למשרה מעניינת
כישורים: גיל 21—26, רשיון נהיגה מעל לשנה, ידיעת השפה האנגלית, ידע כללי והתמצאות ברכב.
נא לפנות למשרדנו במרכז „רסקו" החדש בבאר שבע.
2. בתל אביב
אדם בעל אחריות למחלקת כלי רכב
משרה מעניינת ודינמית, הקשורה בפיקוח, רכישה ומכירה של כלי רכב.
כישורים: כושר ארגוני, רשיון נהיגה, רצוי שליטה בשפה האנגלית.
נא לפנות בכתב עם תאור נסיון קודם למח' כח אדם הרץ, רח' קרליבך 10, תל־אביב.

לחברה ממשלתית בירושלים
דרושים
★ מנהל מחלקת מנויים
התפקיד: אחראי על מחלקת המנויים במשרד הראשי בירושלים.
הכישורים: בעל(ת) השכלה תיכונית, רצוי גבוהה, ידיעת השפות עברית ואנגלית, מסוגל(ת) לקיים קשר עם הלקוחות; יידע בניהול חשבונות.
★ מזכירה
התפקיד: התכתבות עם לקוחות; ידיעת השפות עברית ו/או אנגלית, כתיבה במכונה בשפה העברית ו/או אנגלית, בעלת הופעה נאה.
על המעונינים לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים לת.ד. 2270, ירושלים.
סודיות מובטחת

בחורות
מהמזרח הרחוק
דרושות
לעבודה במועדון
תנאים טובים למתאימות
בדבר פרטים: טל. 231922 תל־אביב

לחברה לבניה
במרכז הארץ
דרוש
מהנדס בנין/הנדסאי
להכנת חשבונות סופיים, בעל כושר לניהול מו"מ עם קבלנים ומוסדות. דרוש נסיון של 5 שנים.
נא לפנות לת. ד. 1378, תל־אביב.

חברה לבנין בחיפה מחפשת
הנדסאי/ת
לחצי יום עבודה בשעות 07.30—13.00
למטרות:
1. חישובי כמויות
2. עבודות משרד
רק בעלי מקצוע מעולים (5 שנות נסיון — מינימום) מתבקשים להגיש הצעותיהם.
תנאים טובים
נא לפנות בכתב לת.ד. 7080 חיפה
סודיות מובטחת

דרוש
טרקטוריסט ומפעיל פלנט
לאספלט
או עוזר מפעיל
רצוי באזור פתח-תקוה.
לכתוב לת.ד. 21095 ת"א, עבור „טרקטוריסט"

לחברת בטוח גדולה בירושלים
דרושה
פקידה כללית
בעלת השכלה תיכונית ונסיון של 3 שנים לפחות — לעבודות פקידות
נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 2045 ירושלים למספר 590.

מוסד ציבורי
מחפש בירושלים
מנהל יחידה
האחראית לתכנון ולהפעלה של תוכניות עיבוד נתונים במחשב, בפרויקטים בעלי היקף רחב.
הכישורים הדרושים:
* השכלה אקדמאית מלאה, רצויה גם הכשרה בניתוח מערכות.
* נסיון רב בניהול פרויקטים של עיבוד נתונים אוטומטי.
* כושר מינהלי להפעלת צוות עובדים גדול.
התנאים:
* דרגה ב'—א' אקדמאיב.
● מועמדים יפנו בכתב לתיבת־דואר 7181 ירושלים ויצרפו, בכתב יד, קורות חיים ופירוט השכלתם ונסיונם בעבודה ובניהול

לחברת השמירה
דרושים
1. לסניף ירושלים
פקידה
בכירה ואחראית
בעלת נסיון בעבודת משרד
להתקשר טלפונית לקביעת ראיון למס' 6־227865—02
2. לסניף חיפה
אחראי
לצוות גדול של עובדי נקיון
בעל רכב וטלפון
להתקשר טלפונית לקביעת ראיון למס' 640972—04
*
סניפים בכל רחבי הארץ
שמירה · אבטחה
מערכות אזעקה

דרושים
מסגרים לעבודה בחיפה
לפנות טלפונים:
04—663055, 04—668447

לאמפא בת"א
דרושים
פקידי מכירה גברים
ליום עבודה מפוצל
הדרישות:
הופעה מסודרת, שפות לועזיות נוסף לעברית.
נסיון עם לקוחות.
על המעונינים לפנות למכרז הראשי דרך פ"ת 16, ת"א. לגב' ארבל בהקדם.

למפעלי בלו בנד תלמה חיפה
דרוש פקיד תשלומים עצמאי
הכישורים הנדרשים:
✶ נסיון של 3 שנים לפחות בעיבוד משכורות באמצעות מיכון י.ב.ם.
✶ ידיעות מקיפות בחוקי בטוח לאומי, מס הכנסה וכו'.
✶ ידיעה בהנהלת חשבונות.
הצעות בכתב נא להפנות למח' המנגנון, ת.ד. 707 חיפה, למספר 17173.
— סודיות מובטחת —
בלו-בנד תלמה

למשרד המשטרה, הלשכה הראשית, ירושלים
דרושה מזכירה בלשכת שר המשטרה
הכישורים:
1. השכלה תיכונית מלאה לפחות
2. ידיעת השפה העברית על בוריה כולל הדפסה
3. ידיעת השפה האנגלית, רצויה ידיעת השפה הערבית.
● על המעונינות לפנות טלפונית למשרד המשטרה/ירושלים, טל. 224481 בשעות משרד או אישית לפי הכתובת „בית אגרון" קומה ב', ירושלים.

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושות
פוקדות-מראיינות
במשרה חלקית בחיפה ועכו
הכישורים הדרושים:
1) גיל 25 עד 45
2) השכלה של 10 שנות לימוד לפחות
3) כושר הליכה
4) כושר למגע עם ציבור
העבודה היא במסגרת סקרים שונים המתנהלים בכל שעות היום, אחה"צ והערב. העבודה כרוכה בנסיעות.
● המעונינות יואילו לפנות אישית ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה בחיפה, רחוב הבנקים 16 — בין השעות 15.00 ל־17.00, בימים שני ושלישי 22 ו־23 בינואר 1973.

צים
טלויזיות ומכשירי-חשמל (ישראל) בע"מ
ת"א, רח' בן־אביגדור 8, טל. 250762

דרושים
עובדים ועובדות
למפעל הייצור לטלויזיות
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות אישית אל מהנדס המפעל, בכל יום (פרט ליום ו') בין השעות: 08.00—16.00, לפי הכתובת הנ"ל.

לחברת יבוא בחיפה
דרושה
פקידה - כתבנית
עם ידיעת הדפסה עברית—אנגלית
לפנות טלפון 528255 חיפה

דרושה אשה
שתארח חברה לאשה מבוגרת
בשעות הערב והלילה (עם לינה)
האשה דוברת עברית, אנגלית וצרפתית
לפנות לטלפון תל־אביב 233709
בין השעות 19.30—21.00

אפנת עודד בע"מ
טלפון 623438
דרושים לעבודה במקום:
1. תופרות מעולות
2. גזרן — מודליסט
3. גהצן
מובטחים תנאים טובים

דרושים
לחברה ציבורית גדולה
1. **אדריכל בכיר**
בעל נסיון בתכנון ובארגון צוות עובדים.
2. **פקיד בכיר**
רצוי עם רקע משפטי
לפנות לת. ד. 2160 עבור מס' 1 ירושלים.

למוסד לאומי
דרוש
אדם מוכשר
עם נסיון במכירות לעבודה מענינת בחוץ לארץ. תנאים טובים.
ידיעת ספרדית או אידיש הכרחית.
נא לשלוח פרטים אישיים בצרוף קורות חיים לת. ד. 679 ירושלים 91000

לחברה מסחרית בתל-אביב
דרוש שליח
רצוי בעל רשיון לקטנוע
נא לפנות לטל. 622571 שלוחה 484 לגבי נחמה רוסו

עצמאות!!
חברת ביטוח חיים, מן המובילות בארץ, מחפשת נציגים.
הנציג אותו אנו מחפשים הוא גבר נשוי, מצליח בעבודתו הנוכחית, אך מחפש קידום. כמו כן חייב להיות בעל יוזמה ושאיפה לשרת אחרים ואת עצמו. נסיון קודם בביטוח חיים אינו הכרחי.
למועמד המתאים אנו מציעים:
מענק מיוחד,
הכנסה התחלתית מובטחת,
קשר וסיוע של חברת גדולה,
אמון והדרכה בהשגת לקוחות ומכירה,
הזדמנות קידום לעמדות ניהול.
נציגינו הם בעלת הכנסה מן הגבוהות בארץ.
לקביעת ראיון אישי, נא לכתוב לת.ד. 36202, תל־אביב, עבור מר סגל.
סודיות מובטחת

דרושים ב־		ירושלים	2
חדרה	1	טבריה	1
זכרון יעקב	1	עפולה	1
חיפה	2	אשדוד	1
עכו	1	תל־אביב	1

תעשיות רכב בע"מ
נצרת עלית
דרושים לנו:
✶ **פקיד תביעות -**
נדרשת שליטה בשפה האנגלית וידיעת עברית.
— רקע טכני להכרת חלפים לרכב.
— נסיון קודם בתחום זה — יתרון.
✶ **רכש טכני**
— נדרש רקע טכני והשכלה מקצועית.
— הכרת השוק המקומי ונסיון קודם בקניות.
— שליטה בעברית וידיעה בשפה האנגלית.
יש לפנות בכתב בצרוף נסיון קודם לתעשיות רכב בע"מ
תא דואר 535 נצרת עלית

דרושה
סדפיסה להנהלת חשבונות
עם נסיון במכונת אוליבטי
ופקידות כללית.
לחצי יום עבודה
נא לפנות בכתב לת.ד. 4388 חיפה.

לחברת ביטוח בתל-אביב
דרוש/ה נער/ה
לשליחויות ועבודה בתיקיה
נא לצלצל לטלפון 50211 לאלי.

דרוש מהנדס מערכות
לתאום תכנון ופקוח על מערכות אלקטרומכניות בבנינים ומוסדות.
בפרטים נא לפנות בכתב: הב' תמין מע"מ, רח' הרצל 97, באר־שבע.

אוניברסיטת תל-אביב
דרושים
למחלקת המשק — ענף חשמל ומיתקנים:
1. **פקיד טלפונים**
לטיפול במערכת הטלפונים של המוסד.
רצוי נסיון קודם בנושא הטלפונים.
2. **מהנדס/הנדסאי מכונות**
לתיאום וריכוז אחזקת מתקנים אלקטרו־מכניים
רצוי נסיון במתקנים אלקטרו־מכניים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ומספר המודעה, לענף כח־אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, עד יום 28.1.73.

„דפניר" מערכות אריזה בע"מ
חברה בת של מפעלי נייר אמריקאיים ישראליים בע"מ
להברהגו המתפתחת דרושים
מנהל מחלקת מכירת מכונות אריזה
הכישורים:
✶ מהנדס מכונות או טכנאי מכונות בכיר.
✶ נסיון בשיווק ומכירה ציוד.
✶ נסיון הכרה של מכונות אריזה.
איש מכירות למוצרי אריזה
הכישורים:
✶ הכרת שוק האריזה (רצוי אריזות קרטון ומוצרים).
✶ נסיון בשיווק ובמכירות.
✶ נכונות לעבודה עצמאית ונשיאה באחריות.
תנאי קידום, אתגר, ושכר הולם לאנשים המתאימים.
לפנות בכתב תוך פרוט תולדות חיים לת.ד. 20181 תל־אביב עבור „דפניר".
סודיות מוחלטת מובטחת

לחברת **אויקל** בע"מ
הנדסת חימום אוורור ומיזוג אויר
דרוש
סגן מנהל אדמיניסטרטור
הכישורים הדרושים:
✶ השכלה אקדמאית.
✶ רצוי בוגר מינהל עסקים או כלכלה.
✶ ידע, נסיון וזיקה לעבודות מינהל בחברה מסחרית.
✶ כושר למשא ומתן עם קהל.
✶ שליטה מושלמת בשפות העברית והאנגלית, גרמנית או צרפתית יתרון.
למועמדי המתאימים מובטחים תנאים טובים
לפנות בכתב יד בלבד לת.ד. 11418 עבור „אדמיניסטרטור".
— סודיות מובטחת —

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרה פנויה של:
מזכיר קופת הפנסיה
מכרז מס' 4/73
תיאור התפקיד — ריכוז פעולות קופת הפנסיה, הכנת חומר לדעות (השקעות הכר) וביצוע החלטות; הכנת דו"חות כספיים, הכנת מאזן שנתי של הקופה; טיפול בהשקעות הקופה (אג"ח, מניות ונכסים), קשר עם האוניברסיטה, בנקים וחברות ביטוח.
דרישות התפקיד — ידע ונסיון רב בהנהלת חשבונות, ידע במיכון, ידיעה בנושא הפנסיה, ידע והבנה בהשקעות, יכולת ונסיון בהתייחס לתיאור התפקיד, כושר לניהול צוות עובדים, עצמאות ויוזמה.
הדרגה — בהתאם לכישורי המועמד.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים עד תאריך 2.2.73 אל: מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' 4/73".

לחברה מסחרית בת"א
דרושה
מזכירה אדמיניסטרטיבית
בעלת שליטה בעברית וידיעה באנגלית כולל הדפסה.
רצוי נסיון בעניני יבוא ו/או בהנהלת חשבונות.
שעות העבודה 8.00—16.00.
נא לפנות בכתב בציון משכורת מבוקשת לת.ד. 11414 תל־אביב.

הודעות לציבור
מכרז 219/2
משרד החקלאות
המחלקה לנכסים,
בינוי ומשק
8 קוים במשקל של 35—40 קי"ג מבזק ממקור מהצמים בזה לשבירת לכל אחת מבזק רגל אחת שבורת. להלן מספריהן: 71, 77, 68, 61, 70, 97, 24, 51.
את הנ"ל ניתן לראות במכון ומריינרי בית דגן בכל ימות השבוע בשעות העבודה. על הזוכה יהיה להוציא את הצאן בו זכה במכרז תוך 14 יום מתאריך מכתב הזכיה. במידה ולא יוציא את הצאן תוך פרק הזמן האמור יהיה חייב לשלם למכשלה דמי של —.5 ל"י לכל ראש צאן לכבי כל יום של איחור בהוצאת הצאן האמור, אולם אין באמור לעיל כדי למנוע מהמשרד כלכל למכור הצאן לאדם אחר, במקרה של איחור כאמור ולהתבוע מהזוכה כל נזק שייגרם לממשלה בעקבות זה. השקילה ומסירת הנ"ל תבוצע במכון ווטרינרי בית דגן בהתאם לנוהגים המסורים.
על המציע להגיש את הצעת המחיר לק"ג משקל חי לכל סוג בנפרד.
על המציע להכניס את ההצעה במעטפה סגורה אשר עליה יש לרשום מכרז מספר 219/2 ולהכניסה לתיבת ההצעות הנמצאת במשרד החקלאות המחלקה לנכסים, בינוי ומשק הקריה תל־אביב רחוב ד' בית מספר 10 ב' קומה ב'.
על המציע לצרף ערבות בנקאית בגובה של 10% מערך ההצעה.
מועד אחרון להגשת ההצעות הוא 1.2.73 שעה 11.00.
משרד החקלאות שומר לעצמו את הזכות למכור את הצאן ליותר מגורם אחד.
אין משרד החקלאות מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

דרושים
1. **אדריכל**
2. **טכנאי/הנדסאי**
3. **פקידה**
למשרד התכנון של
דיזנגוף סנטר
נא להתקשר לטל. 281145

דרוש
מנהל למשרד קניות אמריקאי
כישורים נדרשים: ידיעת השפה האנגלית על בוריה ונסיון קודם בניהול צוות חייבור.
נא לפנות לת.ד. 26313 ת"א עם ציון קורות חיים.

ELBIT ■ אלביט ■ ELBIT ■ אלביט

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע"מ

✶ **הנדסאי/טכנאי ייצור**
נסיון בהרכבת אב טיפוס וכתיבת תהליכי הרכבה. רצוי נסיון בשטח האלקטרוני, הכנון וטכבעים.
✶ **מהנדס אלקטרוניקה**
נסיון במערכות דיגיטליות.
✶ **מחסנאי**
לאחר שרות צבאי.
✶ **כתבנית**
רצוי נסיון בהדפסת חומר טכני.
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ל־
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
המחלקה למנגנון
משרה פנויה 114/42
עובד סוציאלי
(5 משרות)
מקום העבודה: מחוז הצפון תיאור העבודה: טיפול בבעיות הפרט וקבוצות.
הכישורים הדרושים: השכלה אקדמאית במדעי החברה (לפחות ב.א.) באחד המקצועות: חנוך, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, מדעי ההתנהגות.
ידיעת שפות: עברית ואחת השפות יידיש, רוסית, ספרדית, אנגלית.
העבודה כרוכה בנסיעות בכל מרחב המחוז.
הדרגה המוצעת: ה' כמ"ש.
התאריך האחרון להגשת הצעות: 1.2.73.
הצעות מועמדות נא להגיש למחלקה למנגנון, ת.ד. 92 ירושלים

דרושים
לחברת בנין גדולה
בנאים מעולים
המעונינים מתבקשים להתקשר אל רחל דניאלי,
מח' כח אדם, טל. 622211, תל־אביב

ש. ירון - י. שמעוני רח' אפשטיין 14
מהנדסים — יועצים בע"מ
תל־אביב 440718, 442104
לעבודות תכנון ופיקוח
של ● גשרים
● בנינים
● מבני תחבורה
דרושים
מהנדסים בעלי נסיון של 3—2 שנים
טכנאים · שרטטים
לקונסטרוקציות.
תנאים טובים ● סודיות מובטחת!

מפעל בתל־אביב
מחפש
1. **פקיד כללי**
צעיר אחרי שרות צבאי עם ידיעה בהנהלת חשבונות
2. **פקיד - מיכון**
הכנת חומר והגשה למחשב, כתב־יד ברור הכרחי, יועדפו בעלי נסיון
★
המעונינים יפנו לת. ד. 14090 תל־אביב
עבור מס' 666

לידיעות אחרונות
מחלקת המודעות
דרוש
שליח
עם קטנוע
או אופניים
טל. 32289—36312

לאוטומטל בע"מ
מוסך מרכזי לטרקס
מוסך מרכזי
לטרקטורים FORD
אזור התעשיה יהוד
דרושה פקידה
לניהול משרד
תנאים טובים
למתאימה
לפנות בשעות:
7.00 עד 16.00
טל. 756897

דרוש
טבח מעולה
למאכלים
איטלקיים
נא לפנות:
טל. 02—30807
בין 8—9 בבוקר

למשרד פרסום
בבת-ים
דרושים
✶ גרפיקאי/ת
לחצי יום
או תלמיד/ת בי"ס
לגרפיקה העומדות
לפני סיום לימודים
✶ רוכשי מודעות
המעונינים יפנו בכתב
לת. ד. 198 בת־ים

דרוש
מפעיל
לג'י.סי.בי. 4
לפנות:
„מטמיסי"
באר־שבע
רח' הרצל 82
טל. 057־3601,
057־71805

מי שמעונין לעבוד בבנק גדול בכל אזור בארץ
אנו מוכנים להכשירו לעבודה
חיילים וחיילות משוחררים
עולים חדשים
סטודנטים
פקידים ופקידות צעירים
ואחרים המעונינים
יפנו בכתב אל:
ת.ד. 33157 תל אביב. מס. 336.
לקביעת ראיון אישי.
הזמנה לראיון תישלח בהקדם

אג'קס
יצרני חולצות אפנה
דרושים
1. גזרן מודליסט
2. מחסנאי הבקיא במכירות
3. פקידה המתמצאת בהנה"ח וקבלת קהל
4. צוארוניסט/ית
תנאים טובים למתאימים!
פרטים: רח' הרצל 61, הכניסה מרחוב השוק 38, תל־אביב
טלפון: 825088

תיל
תחנת יעוץ לתעשייה בבעיות כח־אדם
מחפשת עבור מפעל תעשייתי כימי גדול בדרום:
מהנדסי כימיה, מחצבים, מכונות
לתפקיד -
מהנדס אחראי משמרת
✶ מובטחת עבודה מקצועית עם אתגר ואפשרויות קידום.
✶ תנאי העסקה בהתאם לנתונים האישיים.
✶ למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה במציאת פתרון דיור.
מועמדים מתבקשים לשלוח קורות־חיים בכתב יד לת.ד. 11024 תל־אביב
— סודיות מובטחת —

هكذا من الأصل

הימים הללו

קור עז מלווה שלגים שורר בארץ.
(מן העתונות)

— כתבתי לאחי בקייב שישלח לי את בגדי החורף שלי!

בן כלבא שבוע

במאמרו „המעמד הרם של שומר הכלבים" („הארץ" ה) מביא מר אבינועם חיימי כראיה לכך, שהכתובת על גלוסקמא אחת — שנמצאה בהר זיף שעל־יד חברון, ומזכירה את השם „קינורוס", שמשמעו שומר, או משגיח על הכלבים (קינוס — כלב) — את העובדה ששמות הקשורים בכלבים היו שכיחים בתקופות ההן, כגון „בן כלבא שבוע", שמו של עשיר ידוע בירושלים.

אמנם ידוע הדרש של חז"ל: מי שנכנס לביתו כשהוא רעב ככלב, היה יוצא משם שבע. אולם הפשט לדעתי הוא, שאותו עשיר היו לו ממגורות של תבואה וכלבא איננו כלב, אלא ממגורה. והניקוד הוא בלבא (למד פתוחה). וכן „ככלוב מלא עוף" (ירמיהו ה', כ"ז), ועוד: „ונתנו אותן (הכרובים) בכליבה (פתיתותא איכה ב"א) שהצורך הח־דש כפרש: קופה.

וכך יש לפרש את הכינוי: בן כלבא שבוע — בן אוצרות תבואה, שבע. ואולי „שבועי" — שבע ממגורות תבואה היו לו.

הפירוש הזה הוא מתקבל יותר על הדעת, כי איך אפשר להשלים עם כך, שאדם נשא פנים ואחד העשירים הגדולים בדורו ישא את השם „בן כלבי": ואין מקשין על דברי דרש, כשם שאין למדים מן האגדה, כידוע.

ד"ר דוד מרגלית
תל־אביב

הערת אבינועם חיימי: ב„ישראל אכספלוריישן ג'ורנל", שהוא מקור הידיעה, נאמר: „אף אם השם (של 'שומר־הכלבים') הוא רק ציון יווני דומה לשם העברי כלב, לא יהיה זה שלא במקום? לא מבחינת הרקע האתני של התקופה, המזכירה אורח חשוב שהדבק לו הכינוי כלבא שבוע, ולא מבחינת הרקע הגיאוגרפי של הממצא, הסמוך לנגב כלב העתיק (שמ"א, ל', 14)". כן מצויין שם בהערה בקשר לכלבא שבוע: „ר' גם את השם 'בן כלבי' ברשימת עובדי גלוסקמאות מן המאה הראשונה לספירה".

מכאן: ● „כלבא שבוע" — אפילו הוראתו האמיתית היא כהצעת ד"ר מרגלית — יכול היה לשמש ככינוי במובן של כלב. ● „בן כלבי" ברשימת עובדי הגלוסקמאות מוכיח שאכן יכול היה אדם לשאת שם דומה ל„בן כלבי".

הוד המפלגה הליברלית

תכנית שבועית

המחלקה לעולים חדשים וארגון נשים ליברליות — מרחב ת"א־יפו

שבת — 20.1.73 בשעה 11.00 לפנה"צ, במסגרת „קידוש לעולים" בבית ציוני אמריקה ירצה ד"ר אלכסנדר רוזנפלד — חבר הנהלת ברית עברית עולמית על הנושא: עם יהודים בדרום אפריקה, אוסטרליה וניו־זילנד, רשמי סיור. הפותח: י. איזנברג, המנחה: גב' ציטה לינקר.

סניף שכ' מונטיפיורי — מרחב ת"א־יפו

ביום ראשון — 21.1.73 בשעה 7.30 בערב תיערך מסיבה בהשתתפ' מר ג' סלפטר — חבר מועצת העיריה ומר מרדכי דיין — חבר ההנהלה הארצית, בבית משפ' פריגוסס, קדי יהודית 31. המנחה: מר מאיר נסר.

המעמד הבינוני / סוחרים / מרחב ת"א־יפו

ביום ראשון — 21.1.73 בשעה 7.00 בערב, ישיבת ועד הסוחרים של אזור הדרום בהשתת' מר י. נהרי — חבר ההנהלה, בבית המפלגה, אבן־גבירול 68 קומה ד'.

„מצדה"

ביום ראשון — 21.1.73 בשעה 12.00 בצהרים, ישיבת הנהלה עולמית של מצדה, תנועת הנוער של האגוד העולמי של הציונים הכלליים. בהשתת': א. דולצ'ין — נשיא האגוד העולמי של הצה"כ.

תא הסטודנטים — מרחב ת"א־יפו

ביום שני — 22.1.73 בשעה 7.30 בערב, מפגש סטודנטים בבית מרכז המפלגה, בהשתת' ר. ויטלה וב. בן־דוד. סדר היום: בחירות לאגודת הסטודנטים בת"א; צירוף חברים חדשים.

ארגון הנשים — בת־ים

יום שני — 22.1.73 בשעה 8.30 בערב, במועדון המפלגה, רוטשילד 60, התקיים הרצאת ד"ר אברהם ודבורה אליצור

— מנהלי המכון להיגיינה רוחנית על הנושא: „כיצד נחנך את ילדינו לקראת חיינו מיני".

מרחב תל־אביב־יפו

ביום רביעי — 24.1.73 בשעה 6.00 בערב, פגישת פוקדי שכון ל', רמת אביב, שכון דן, נאות אפקה, בהשתתפות פעילי הארגון במרחב, בבית המפלגה רחוב אבן־גבירול 68, תל־אביב.

בית־שמש

יום רביעי — 24.1.73 בשעה 6.30 בערב, ישיבת הועדה המוניציפלית, בהשתת': נ. מסלון — יו"ר המחלקה המוניציפלית הארצית.

ארגון הנשים — נתניה

ביום רביעי — 24.1.73 בשעה 5.00 אחה"צ, מסיבת חברות בבית הגב' דבורה בלייך.

ירושלים

ביום רביעי — 24.1 בשעה 7.00 בערב, סימפוזיון על הנושא נוער, סטודנטים ופוליטיקה, בהשתת' ח"כ אברהם כץ.

הנהלת דור ההמשך

ביום רביעי — 24.1.73 בשעה 7.00 בערב, ישיבת הנהלת דור ההמשך, בבית מרכז המפלגה קומה ד' באולם „מירנבורג", בהשתת' ד"ר ישראל פלד.

הועדה המוניציפלית — מרחב תל־אביב־יפו

חברי מועצת העיר מקבלים קהל בעניינים מוניציפליים במשרדי המפלגה הליברלית רח' אבן גבירול 68, נא לפנות בכל יום בשעות 9.00—1.00 לפנה"צ ו־5—7 אחה"צ חדרים 502, 503 (פרט לימי שלישי ושישי).

מרחב תל־אביב־יפו

מועדון המפלגה ביפו, שד' ירושלים 112 פתוח לקהל החברים והאוהדים בימים א, ג, ה, בין השעות 4.00—7.00 בתורנות של חברי הסניף.

נתניה נשים:

בימים ראשון ורביעי בשעות 2—9 בצהרים משרד הארגון פתוח לשם ייעוץ והדרכה לעולות חדשות והרשמה לקורסים.

הודעה לכל מזכירי הסניפים

מחלקת הארגון מודיעה לכל מזכירי הסניפים כי עליהם להתחיל מיד בפעולת איתור כתובות כל עולים חדשים, זוגות צעירים ותיקים שהעתיקו מקום מגוריהם, כדי להבטיח להם זכות בחירה. פרטים בחוזרים שנשלחו.

מכתבים למערכת הארץ

הקרה – אסון לחקלאות

במאמרו „הקרה והפיצויים" („הארץ" 16.1) כותב מר א. שווייצר כי „ההשערה שכמה ימי קרה התריבו 7%—8% של התוצרת הפגיעה אינה קרובה ביותר אל הדעת". מדוע אין זה מתקבל על הדעת? הרי הקרה פגעה בעיקר באיזורים כמו הערבה, הבשור ועמק בית־שאן, שהם חממות לגידולי חורף. במאות משקים השמידה הקרה כמעט את כל הגידולים. אילו היתה הקרה נמשכת היינו מגיעים לאחוז גבוה יותר של פגיעות.

בהמשך המאמר כתוב: „החקלאים שגידוליהם ניזוקו יקבלו פיצויים מקרן הנזקים החקלאיים, אשר מן הסתם תכסה את הפסדיהם". האמת היא שהפיצויים מכסים רק חלק מהנזק. שכן הקרן משלמת רק את הוצאות הייצור, אך איננה משלמת את הרווח שהיה צפוי להם מהמפעל, התנות והפרודים שהיו מיכרים בחורף ליצוא. לכל היותר יקבל החקלאי פיצוי בעד ההשקעה שהשקיע בשדהו בזרעים, במים, בדשנים ועוד, אך נשללה ממנו ההכנסה שהיותה צפויה לו מיבול ברכת.

היו פגיעות קשות במטעי הדרים, אבוקדו ובננות. הקרן מפצה בעד נזקי היבול, אך לא בעד העצים. והרי נזקי העצים יעלו הרבה על נזקי היבול.

מר שווייצר כותב: „החקלאי שגידוליו ניזוקו יגיש את חשבונו לקרן ויזכה לפיצוי כספי. אחר כך ילך וישווק את תוצרתו הבלתי פגועה במחיר גבוה יותר מהמחיר שהיה מקבל ללא פגעת הקרה, וכסיכום יוצא החקלאי הפגוע בשכר והצרכן העירוני מוכה". האמת היא שירקות־חורף, שהם בדרך כלל בידירים, בעשר אחרי הקרה בידירים יותר ומחירם בשוק יעלה עד לגבול הגמישות שלהם. אך, איזו תועלת תצמח מזה לחקלאי ששדה הפלפל שלו הושמד כליל? יתכן שאם גרם מזלו של חקלאי שיצא מהקרה בלי פגע, יקבל עתה מחיר יותר טוב בעד תוצרתו, אך איזו תועלת תצמח מכך לחקלאי שהקרה השחיתה כליל את שדהו?

אמנם שר החקלאות לא הכריז על הקרה כאסון לאומי, כי אין פירוש משפטי להגדרה זו, אבל אין חולקים על כך שהקרה היא אסון להקלאות.

צבי מגן
התאחדות המגדלים החקלאים,
המרכז החקלאי

זיווג גרוע

תהבי מה טעם מצאו מתכנני התחבורה של חברת אגד בירושלים בעשותם את הקווים 18 ו־13 לקו אחד.

הנוסעים הזקוקים לשירותיו של קו 18 הארוך מתענים מדי יום ביומו. הדירות האוטובוסים נמוכה ביותר והצפיפות גדולה מאד: בנוסף לזה הנהיגה אגד הסדר משונה של אוטובוס המגיע מלא נוסעים לתחנה המוצבת ברחוב יפו ליד בנין בית העם הישן ושם ממתין 5 דקות תמימות.

אני מקוה שהגב' אגד תשפר את השרות מבלי שנזדקק „לארח" בקו 18 את סגן שר התחבורה מר יעקבי.

אברהם ינאי
ירושלים

לחדש את התכנית

אחרי התכנית והאחרונה של „אלה הם חייך" שכה נהנינו ממנה, אני שואלת מדוע אין שידורים חוזרים של תכניות טובות אלו. למשל, בחנוכה הקרינו תכנית ישנה, של היכל יצחק נבון, והרי בחנוכה בילו בשרבים מחוץ לבית ולא יכלו לחזות בטלוויזיה. גם רבים החמיצו את התכניות הראשונות כשעוד לא ידעו עליהן.

א. שלו
רמת השרון

תמימות דעים

אנו תמימי דעים גם עם הכותרת „המשאיות והתיונות" וגם עם תוכן המכתב ממועצת מובילי המשאיות („הארץ", 12.1).

היה לנו לפני כמה חודשים עימות עם נהגי המשאיות, על רקע התנגדותם לקביעת מגבלות שפרת על המנוע כדי למנוע זרימת דלק עודף המזהם את האוויר. בוויכוח בצה"ל הבענו את תמיהה על התעקשות נהגי המשאיות.

עם זאת הדענו, שאם יוחזר בהם נהגי המשאיות מטירובם לפעול לטיהור האוויר שכולנו נושמים, להארכת חיי מנועיהם והקיטנת רסכם רב לשמירה על בריאותם־שלהם, ננס לסייע להם בסיוע לגבי המעמסה שהוטבר מטיל עליהם. דובר הנהגים הבטיח או לבוא איתנו בדברים, רב לא בא. יותר על כן, מקריאה מהעתונים ידוע לנו שמובילי המשאיות עומדים בהתעדותם לתקנות שהוציאו שרי הבריאות והפנים בפברואר 1972.

לפיכך שמחים אנו עכשיו להודעה עקרונית עם הצעה מועצת מובילי המשאיות, בדבר קביעת מסוף מיטעינים בעיבורה של תל־אביב, כמו שנמסר עליה במכתב ב„הארץ", מוכנים ללמוד את פרטיה ולפתוח בדיונים עם מועצת מובילי המשאיות על מציאת מבנה משותף בין ספו־לתם לבין איכות החיים הסביבה.

דוד סיון
מזכיר כללי
של מלר"ע

הדיון על "ורד"

צדק „הארץ" במאמר הראשי „משהו מחור בוועדת הכספים" („הארץ" 4.1) כי אכן היו דברים מוזרים בדיון על ורד בוועדת הכספים.

פעמים אחדות דרשתי להזמין עוים שבידם מידע רב חשיבות על ההתרחשויות שונות שאירעו בחברת ורד, אולם רוב חברי הוועדה, בניגוד לדעתם של נציגי גח"ל, דחו את ההצעה בעקשנות פעם אחרי פעם.

ברור, שבלי עדים אלה אין הוועדה יכולה להגיע למסקנות אמת, הדמסקנות שהתקבלו חסרות, איפוא, מידע חיוני.

ח"כ דב מילמן
הכנסת, ירושלים

ההורוסקופ הכי נכון

במוסף „הארץ" מ־29.12 הופיע מאמר על אסטרולוגיה. אחר כמה ימים קראתי בעיתונכם „במכתבים למערכת" תגובה שלילית על המאמר הזה מאת אדון ישעיהו ליבוביץ.

או אני רוצה לספר לאדון הנכבד הזה: כי הרבה, הרבה פעמים ההורוסקופ שלי במוסף „הארץ" היה נכון. עובדה!

לפעמים מזדמן לי לראות הורוסקופים גם בשבועונים אחרים, ואני יכולה להגיד שההורוסקופ במוסף „הארץ" הוא הכי נכון.

דבורה שורצמן
תל־אביב

ראיתי שמעתי

ההתנגשות נמנעה

הסנקציות של עובדי התפעול בנמלים לפני שבוע פגעה במיוחד בחקלאים. הקרה השחיתה יבולים, ואלו שנותרו לא ניתן היה ליצא בגלל הסנקציות. בקרב החקלאים גמלה ההחלטה כי אם דברי נועם לא יעזרו יפעלו בכל האמצעים העומדים ברשותם.

החקלאים החליטו לבוא לנמלים במאות משאיות ושאר כלי רכב, להעמידם בשערי הנמלים ולהשביתם. במקרה שהיתה תכנית זו מתבצעת היתה צפויה התנגשות בין החקלאים לבין עובדי התפעול בנמלים.

אפשרות זו הובאה גם לידיעת ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר על ידי מזכיר ההסתדרות יצחק בן אהרון שנפגש עמה בעיצומן של הסנקציות. הגב' מאיר החליטה להתערב אישית ופנתה למזכיר המרכז החקלאי מר יצחק שפירא שהוא גם חבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות, כדי להפעיל את השפעתו בקרב החקלאים, ולמנוע אותם מלבצע את תכניתם. בהשפעתו של מר שפירא והבטחותיו לחקלאים, החליטו לבטל את תכניתם.

סופר ב"מצור"

בשבועון איחוד הקבוצות והקיבוצים מספר עמוס עוז על פגישה עם סופר גרמני בלונדון. אמר לו הסופר הגרמני: באחד מעתוני הבוקר כתבו עליך שאתה חייב למסור את כל הכנסותיך מן הספרות לקיבוץ, האם זה נכון? אחרי שקיבל אישור לכך המשיך לשאול. וכמה זמן עוד עליך לחיות במקום הזה? התשובה: בלי הגבלת זמן.

הסופר הגרמני ביקש את הישראלי לפרוש עמו לקרן זוית. נתברר שרצה להתרחק מן הנספח לתרבות בלונדון, מר בנימין תמוז, ושאל: אני חבר הועד למען סופרים נרדפים, אם אמנם עליך לשבת שם כל חייך, האם אתה חושב שיועיל לך, או שיזיק, אם אכתוב מכתב לידידי אבא אבן שיעזור לך לצאת מהקיבוץ? עמוס עוז השיב בפנים רציניות: אני חושב שהדבר יזיק לי.

בהמשך השיחה נתברר שדאגתו של הסופר הגרמני היא עמוקה מאד. הוא היה בטוח שסופר איש קיבוץ חייב להגיש את כתב־ידו לפני הפרסום למזכירות הקיבוץ וזו רשאית לסלק מתוכו משפט או להוסיף כרצונה. אמר הסופר הישראלי: הרעיון מרתק, אמנם לא נהגתי כך מעולם, ממש רעיון מרתק.

הרוח חיבלה בפסל

„הטיפת הסאבינות", מהמפורסמים שבפסלי האמן הפיורנטיני הנודע ג'אן בולוניה, בן המאה ה־16, המפאר את „הלוג'יה" שלפני הכניסה לפאלאצו וקיו שבפירנצה, ניזוק לאחרונה בסופה. רוח קרה נשבה באותו ערב ורחבת הסיניוריה היתה ריקה מאדם סמוך לחצות. רק קבוצת סטודנטים עברה במקום כשהיא מדביקה כרזות על קירות הבתים ומכינה את התושבה שברחובות העיר לחג הסטודנטים החדשים הנערך מדי שנה ברוב הילולה.

במוחו של אחד מהחבורה צץ רעיון: לתלות דגלי האוניברסיטה וכרזות על פסל הסבינות. אך הפסל לא עמד במשקלו של בעל הרעיון שטיפס ועלה כשהוא נשען על רגל הסבינה והרגל נשברה. רק למחרת בבוקר גילה את הנזק בן העיר מהמשכימים קום: שוב מתעוררת השאלה בעיר עשירת אוצרות אמנות, האם לא מוטב להגן על עבודות מופת מאחורי קירות מוזיאונים כשם שנעשה לפסלו הידוע של מיכלאנג'לו דוד שגם הוא פאר את הכניסה לפאלאצו וקיו עד לפני כמאה שנה.

רז"ן

שר־המשטרה והעובדות

עוד בענין מכות ועינויים במשטרה

אין זאת הפעם הראשונה ששלטונות ישראל מואשמים בהכאה ובעינוי עצורים:

1. שופט השלום בירושלים ד"ר פ. שלגי, צווה לשחרר מייד ובלי ערבות חשוד בפריצה שהתאונן, „כי היכוהו בקרש בעת המעצר ואיימו עליו, כי יוציאו ממנו הודאה בזריקות". („מעריב", 27.3.72)
2. „מרשי הוכה בידי שוטרים והתבל קשה בזיותו בבול" — אמרה עו"ד גירם לידסקי לשופט התורן בבית משפט השלום בת"א. („מעריב", 24.1.72)
3. „בהופיעו (החשוד עמנואל זאבי) בבית המשפט, מכוסה בגבס במתנית גופו העליונה, התלונן הצעיר, כי השוטרים הוכרו את אברי מינו לזרם חשמלי ואחר כך היכוהו במקלות כדי שיספק את מבוקשם". („הארץ", 12.4.72)

התגובה היחידה של השלטונות במקרים הנ"ל ובמקרים רבים אחרים היתה: „להחריש"!

הפעם, לאחר שהובאו בימים האחרונים לידיעת הצבור תלונות חמורות מפי חשודים על הכאות בזמן מעצרם בחקירה, ראה שר המשטרה, מר שלמה הילל, לנכון להצהיר כי „החשודים לא התלוננו בפני פרקליטיהם". („הארץ", 15.1.73)

העובדות לעומת־זאת הן:

א. החשוד רמי ליבנה הצהיר בפני פרקליטו, עלי ראפע, וחזר על הצהרה זאת בבית המשפט בנוכחות בפני השופטת מ. ורלינסקי, כי הוכה...
ב. החשוד סלי לרמן הצהיר בפני פרקליטתו פליציה לנגר וחזר על הצהרה זאת בפני השופטת מ. ורלינסקי, כי הוכה...
ג. החשוד עלי שחבר הצהיר בפני פרקליטו ע. דראושה, כי הוכה...
ד. החשוד דן ורד הצהיר, כי הוכה בכלא עד זוב דם וכי כתוצאה מן המכות שספג בפניו ובחלקי גוף אחרים, נקרע תוף אזנו. הוא חדל לשמוע באוזנו האחת. פרקליטו עו"ד בני ברנר, ממשרד עו"ד כספי, פנה בנידון אל שר המשטרה. („ידיעות אחרונות", 16.1.73)

לאור כל העדויות הללו, יהיה ברור לציבור, כי דברי שר המשטרה, כי „אין אף זמן של אמת בכל הטענות שהמשטרה או חוקרים מענים את העצירים" וכי „החשודים לא התלוננו בפני פרקליטיהם" על מכות ועינויים מנוגדים לעובדות.

שר־המשטרה חייב תשובה!!

אנו דורשים: הקם ועדת־חקירה בלתי תלויה בשלטונות, לשם הוצאת האמת לאור בדבר ההאשמות על מכות ועינויים של עצורים; יועמדו האשמים לדין!

הליגה לזכויות האדם והאזרח

ת. ד. 14192, ת"א — 18.1.73

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
אגף קשרי צבור
קיימת משרה פנויה
מזכירה - כתבנית דו־לשונית
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית, ידיעת הדפסה בעברית ואנגלית, נסיון קודם בעבודות מזכירות ומשרד, נסיון וכושר כגע עם קהל.
הקורה: המשרה הינה זמנית.
כמו המשרה: קצב/110.
מועמדות מתאימות העונות לדרישות יפנו בכתב לאגף כח אדם בציון קורות חיים ונסיון קודם בציון מספר המשרה.

לחברה להנדסת בנין
דרושה
מזכירה
מקום העבודה — לוד
הכישורים הדרושים:
* שליטה בשפה העברית.
* נסיון בעבודות מזכירות.
* ידיעת השפה האנגלית רצויה.
בהצעות נא לפנות בכתב לת.ד. 10072 בהלם ת"א למס' 57.
סודיות מובטחת

דרושות
נקבניות
רצוי בעלות נסיון על עבודה במכונת „בוהק"
תנאי עבודה נוחים במיוחד
● המעוניינות, משוחררות צה"ל, תפנינה בכתב לת. ד. 33156 תל־אביב, עבור משרת נקבנות.

למפעל „רים" בירושלים
דרוש
1. מסגר אחזקה מנוסה
2. חשמלאי תעשייתי מנוסה
לקביעת ראיון נא להתקשר 523201, למר אילון.

מפעל בתל־אביב לתנורי חשמל/גז
מעוניין להתקשר עם
טכנאי גז/חשמל
לצורך הגשת שירותים באיזור ירושלים והסביבה
טכנאים מתאימים בעלי רכב וטלפון יפנו לת.ד. 1334 ת"א עבור מספר ד/10435.

למפעל באיזור התעשיה בנתניה
דרושה פקידה
ידיעה בהדפסה בשפות עברית—אנגלית מהירות.
לקביעת ראיון נא להתקשר ל„לאינרס" טלפון 053-22730

דרוש
הנדסאי או טכנאי
לפקוח על ייצור של מוצרים תעופתיים.
דרושה ידיעת אנגלית.
נא לפנות לת. ד. 882, בני־ברק

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני-נגב
דרושים:
★ לפף מנועים חשמלאים עצמאי
— בעל רשיון ממשלתי
— נסיון של 3—5 שנים
★ עובד מערכות מזוג אויר
— בוגר בית ספר מקצועי
— נסיון בהרכבה או הפעלת מערכות מיזוג אויר
● למועמדים המתאימים שיפנו (בציון קורות חיים ונסיון) למדור קבלת עובדים ת. ד. 9001, באר־שבע. מובטחים תנאי שכר טובים ועבודה מעניינת.

דרוש
מהנדס בנין
לתכנון קונסטרוקציות פלדה ובימון.
נסיון של שנתיים לפחות
מובטחות עבודה מעניינת
משכורת לפי כישורי המועמד
לפנות:
גרוסמן — ושל — פרש — קדר
מהנדסים יועצים בע"מ, טל. 281141 ת"א.

דרושים מרכיבים
לתקרות אלומיניום
ופי. וי. סי.
דקורפלסט
תלל 28 ירושלים, 221046—226073

כימיקלים לישראל בע"מ
ICL ISRAEL CHEMICALS LIMITED
דרוש מועמד
לתפקיד
מקצועי-טכני מרכזי
בנושא:
תוספות מזון לבעלי חיים
(ANIMAL FEED ADDITIVES)
כשירויות: תואר אקדמאי בחוות בעית או וטרינר או תחום קרוב, נסיון 5 שנים לפחות בתחום התפקיד או תחום קרוב.
ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
נא לפנות בכתב יד, באנגלית, לפי ת.ד. 7164 תל־אביב, עבור: תוספות מזון.

TEL AVIV HILTON
דרושים
1) מכונאי אחזקה — לעבודה במשמרות
2) פועלי מטבח
3) חדרניות
4) פועלי מכבסה
על המעוניינים לפנות למדור המנגנון בין השעות 16.00—14.00

ISCAR
האם חשבת על עתידך?
הצטרף לצוות העובדים
במפעל לעיבוד שבבי מתקדם.
אנו נכשיר אותך ונעזור לך לבנות את עתידך במסגרת קורס לעיבוד שבבי מתקדם המתנהל בשיתוף עם משרד העבודה.
לאחר הצלחה רבה במחזורים הקודמים ייפתח מחזור ג' בחודש פברואר 73.
המגמות: כרסום
חריטה
השחזה (כלים ועגולה)
הקורס מיועד לבעלי השכלה של 9 שנות לימוד ומעלה. לחניכי הקורס ינתן מענק תוך הלימודים ושכר נאה עם סיום הקורס.
*
לפנות ל„ישקר" בע"מ, ת. ד. 34 נהריה, לממונה על ההדרכה, טלפון 04—924242

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

למפעל למבנים מרומים באשדוד
דרושים
1. הנדסאי — טכנאי בנין.
2. מכונאי החזקה.
לפנות טל: ת"א — 03-446705
אשדוד 055—22204

סוכנים בעלי יוזמה
לאזור: חיפה והצפון
תל־אביב והמרכז
באר־שבע והדרום
להפצת מוצר בלעדי
מדבקות — אתרים מגוף ארצנו וסמל היובל.
תנאים: בעל רכב + ערבות.
פרטים: ת"ד 4100 באר־שבע עבור „גופית".

דרוש
עוזר למנהל ייצור
איש דינמי היודע להפעיל צוות עובדים
נסיון של שלוש שנים לפחות.
עדיפות תנתן לטכנאי ייצור.
לפנות בכתב
[illegible]
ת.ד. 38 עכו.

1000 ל"י
לצעירות
בחורות
ונשים
תוכלי להרויח לאחר הכשרה בזמנך הפנוי במקצוע חדש ומתפתח.
גיל והשכלה לא קובעים
ת.ד. 6288 תל־אביב, עבור מספר 19.

דרושים לבית־הרושת
גדול לסריגה, מומחים
על מכונות פוליפייר־
שן וקמבשטול.
אפשרות להשקעה קטנה, שותפות או מכירה.
להתקשר טל. 611386.

הכל בכל כלול
בלוח הכפול

הוקמה האגודה לרפואה ולמשפט

„לא תמיד תואמות אמת משפטית ואמת רפואית"

מאת יהודה אריאל,
סופר „הארץ"

כנס־ייסוד של האגודה לרפואה ולמשפט נערך אתמול בעכו בהשתתפותם של שר הבריאות מר ויקטור שם־טוב, שופט בית־משפט עליון ד"ר מ. [illegible] ו־400 שופטים משפטנים, רופאים. מטרת האגודה, לגשר בין שני המקצועות ולהפחית את ה־עימות בין הרופאים והפרקליטים בבתי־המשפט.

שר־הבריאות אמר בברכתו, כי בתי המשפט לא תמיד מקבלים את דעת הרופאים, דבר הקיים בכל ה־עולם. על האגודה החדשה לקרב את מקצועות הרפואה והמשפט ל־תועלת הציבור ולצורך פתרון ה־בעיות החדשות, המתעוררות כיום כתוצאה מהפריה מלאכותית, קבי־עת המוות, שתילת אברים וכד'.

אמת — ואמת

פרופ' ה. אדליך מנהל בית־הספר לרפואה ע"ש אבא חושי בחיפה, עמד על האמת המשפטית והאמת הרפואית, שאינן תואמות תמיד ב־אשר הרפואה אינה מדע מדוייק.

יוזם האגודה ומייסדה השופט אמ־נון כרמי, שהרצה על עתידנות ב־רפואה ובמשפט, סיפר כי לפני 200 שנה הופיעו עשרה כתבי־עת רפו־איים בעולם ובשנה האחרונה היו 50 אלף פרסומים רפואיים — מי־דע, שבלעדי מחשב אי אפשר להת־גבר עליו. יתכן, שבאחד הימים יקרה שבמרפאות יעמדו טלפרינט־רים קשורים למחשב מרכזי והרופא — על פי נתוני האבחנה — יקבל תשובה מהמחשב ביחס לטיפול. גם אז תהיה בעיית האחריות של מי היא: של הרופא או של המחשב? או, במדינה סוציאליסטית, כאשר מנהיגים פיקוח גינטי, מה יהיה ה־מודל הרצוי? תחילתו של פיקוח כזה יכולה להיות חיובית, אבל את אחריותו מי ישורנה? השופט כרמי עמד על נקודות רבות נוספות של הרפואה בעתיד והשלכותיה המש־פטיות.

בעיית אבחנת־המוות

פרופ' ה. אשכנזי שהרצה על אבחנת רגע המוות אמר, שבזמן האחרון נרבו הדרישות בנושאי הש־תלת אברים ואבחנת המוות ועתה הזמן לדון בבעיות אלה. על רקע של ההתפתחויות המדעיות, קיימת מבו־כה בעולם הרפואי מה הוא רגע ה־מוות. יש הגדרה חדשה שלפיה נק־בע המוות על פי מדידה חשמלית במוח, שיטה העדיפה על כל השי־טות האחרות. לדעתו של פרופ' אש־כנזי המוות הוא אירוע שקורה ב־זמן מדוייק: המוח מת ראשון מכל האברים מחוסר חמצן. רק אחר־כך שוים שאר האברים המחזיקים מעמד זמן רב יותר. הלב במשך רבע שעה; הכליה חצי שעה והכבד עד שעה. מותו של המוח הוא למעשה מות הגוף כולו.

פתח את הכנס ד"ר אורדו־ד מנהל בית־החולים לחולי נפש בעכו ובי־רכו ראש עיריית עכו מר י. דורון, שופט בית־המשפט העליון ד"ר כ. [illegible] וכן ד"ר דם ישי ועו"ד צבי הדסי.

משאל פור"י — מיוחד ל"הארץ"

משבר וייצמן — בגין פוגע בסיכויי הבחירות של גח"ל

התפטרותו של מר עזר וייצמן מ־תפקידו ביו"ר הנהלת חרות היתה פוגעת בסיכויי הבחירות של גח"ל לו נערכו הבחירות החודש, אם כי גח"ל היה עדיין זוכה בקולות רבים יותר מאשר בבחירות הקודמות ל־כנסת השביעית — זאת המסקנה ה־נובעת מ„מישאל" דעת הקהל הכל־ארצי של מכון פורי־מחקרי דעת קהל לישראל בע"מ שנערך לפי הז־מנת „הארץ".

תוצאות המישאל המבוסס על ראי־יונות אישיים עם מידגם (תתך) מי־יצג של כלל בעלי זכות הבחירה באוכלוסיה היהודית, מצביע על ח־לוקת המנדטים הבאה:

	היום	כנסת שביעית	המישאל הקודם
מערך	53	56	53
גח"ל	29	26	33
מפד"ל	11—12	12	12
אגו"י־פאג"י	6	6	6
ליברלים עצמאיים	5—6	4	5
מרכז חפשי	1—2	2	1
הרשימה הממלכתית	1	4	1—2
מק"י	1—2	1	1
[illegible]	1—2	2	1—2
רק"ח מיעוטים האחרים	13—7	7	7—5
	120	120	120

בהתאם למימצאים מתברר, שמש־בר וייצמן היה גורם הפסד של 4 מנדטים לגח"ל, שהיה מקבל כיום 29 מנדטים לעומת 33 מנדטים להן זכה במישאל הקודם לפני 6 שבו־עות, אך עדיין יש לגח"ל סיכויים לזכות ב־3 מנדטים מעל 26 המנד־טים שקיבל בבחירות לכנסת השבי־עית.

לגבי המערך ממשיכה להסתמן ירידה של 3 מנדטים, 53 לעומת 56 מנדטים להן זכה בבחירות לכנסת השביעית. כן מסתמנת ירידה בולטת לרשימה הממלכתית העשויה להפ־סיד 3 מנדטים מתוך ארבעת המנד־טים שהיו לה בכנסת השביעית, ו־לרדת עד למנדט אחד בכנסת ה־שמינית.

לעומת זאת מסתמנת עליה לליבר־לים העצמאיים העשויים לזכות במנדט אחד או שניים נוספים ול־עלות מ־4 מנדטים ל־5 או 6 מנד־טים.

יש גם סימנים לירידה מסויימת בכוחה של המפד"ל העשויה להפ־סיד מנדט אחד. אגודת ישראל ופו־עלי אגודת ישראל היו זוכות גם עתה באותם 6 מנדטים שיש להם עכשו. לגבי „העולם הזה"־כוח חדש" הסתמנה ירידה מ־2 מנדטים למנדט אחד.

יש להדגיש כי נתונים אלה, כמו כל נתוני מישאלי הבחירות, נכו־נים רק לזמן ביצוע המחקר שנערך הפעם בשבוע הראשון של ינואר 1973. כן יש לציין כי רק 11.4 אחו־זים מכלל הציבור הצהירו שלא יצ־ביעו בבחירות הבאות לאותה מפ־לגה לה הצביעו בבחירות הקודמות, ורק 5.9 אחוזים אמרו כי טרם הח־ליטו היום בעד מי יצביעו.

בעקבות שבוע המזון

שינויים בפיתוח ענף ההודיים

מאת סופר „הארץ"
לענייני כלכלה

מרכז המסחר והתעשיה ישנה את תכנית פיתוח ענף ההודיים, בעקבות הענין הרב שגילו קניי־נים מחו"ל שבאו לשבוע המזון ב־ענף זה — מסר אתמול מנהל חטיבת המזון והכימיה במשרד המסחר והתעשיה, ד"ר משה מנ־דלבאום, במסיבת עתונאים שנע־רכה בתל־אביב לרגל סיום הש־בוע.

הוא מסר, כי בשנה וחצי האחרו־נות עלה מחיר הבשר בחו"ל ב־50% ובעקבות זאת גדל הביקוש למוצרי בשר עופות זולים יחסית. כך מקווים כי ייצוא ענף ההודים ב־1975 יהיה 10 מיליון דולר לעומת 4 מיליון דולר כפי שהוער־כו תחילה. השנה יהיה ייצוא הענף כמיליון דולר.

לדעת ד"ר מנדלבאום, היעד העי־קרי של שבוע המזון הוא לשמש כלי לפיתוח התעשיה, ומטרה זו הושגה. הוא אמר, כי השבוע לא נוצר כדי לחתום על עסקות, אף כי נעשו כמה עסקות. עוד ציין כי לשבוע הגיעו מאות קניינים בכירים ממקומות שו־נים בעולם. אחת ההכניות שנוכחו היא הקמת מפעלים שתוצרתם תיוצא במיוחד לארה"ב.

נכוו למוות בעזה

(ע). — תושבת עזה בת 50, אמינה עבד מוסטפה, שנכוותה קשות מ־דליקה שאחזה בבגדיה מתנור חימום, מתה מפצעיה בדרך לבית החולים המקומי.

7.2 מיליון ל"י רווח נקי לבנק המזרחי ב־72

מאת סופר „הארץ"
לענייני כלכלה

בנק המזרחי פרסם אתמול את המאזן לשנת 1972 והבנק היה ל־סנונית הראשונה בענף הבנקאות. מאזנו של הבנק בסוף שנת 1972 הגיע לסך 1.15 מיליארד ל"י, גידול של 42% לעומת השנה ה־קודמת. הרווח הנקי לפני מס הס־תכם ב־7.2 מיליון ל"י, לעומת 1.5 מיליון ל"י בשנת 1971.

סעיפי המאזן מראים כי פקדו־נות הציבור (עו"ש, חסכונות ופק־דונות לזמן קצוב) עלו אשתקד ב־32.9% והסתכמו ב־706 מיליון ל"י. ההלוואות שניתנו מאמצעי הבנק ומתוך פקדונות למתן הלוואות עלו ב־19.1% לסך 507 מיליון ל"י.

ההכנסות השוטפות של הבנק הס־תכמו ב־91 מיליון ל"י, גידול של 37.5% לעומת השנה הקודמת. בו־לט סעיף העמלות (כולל מפעולות בניירות ערך) שהסתכמו ב־14 מיל־יון ל"י, עליה של 59.6%.

למשכורות ולהוצאות נילוות הו־ציא הבנק 11.4 מיליון ל"י, גידול של 40% לעומת שנת 1971. אולם אשתקד נוספו לבנק המזרחי 90 עוב־דים חדשים.

לבעלי המניות החליט הבנק ל־חלק מניות הטבה בשעור 10% ש־יהיו זכאיות לכל הדיבידנדים בשנה הנוכחית.

כן החליט הבנק לקרוא לאסיפה מיוחדת, שתאשר הגדלת ההון ה־רשום מ־30 ל־60 מיליון ל"י. צעד זה נעשה לקראת הנפקת זכויות ל־בעלי המניות והנפקה של שטרי הון.

מחר עצרת מחאה על הכרמל נגד הרחבת מחצבת „נשר"

2500 תלמידי תיכון ביקרו אתמול בגבעת ההגנה שעל הר־הכרמל — במסגרת מאבקה של החברה להגנת הטבע נגד הפיכת השטח למחצבה (צילום: ישראל סאן).

(ע). אלפי מטיילים — תלמידי בתי"ס בצפון, בני נוער, חובבי טבע ואורחים סתם — ערכו את־מול טיולי מחאה על הכרמל, נגד הרחבת המחצבה של „נשר" על חשבון שטח הפארק הלאומי. המטיילים הגיעו לכרמל מרחבי הארץ וסיירו בשעות הבוקר באתרי טבע ונוף בסביבה. בצהרים התכנ־סו בגבעת ההגנה וקיבלו הסבר מפי אנשי רשות שמורות הטבע על ה־מאבק המתנהל שנה, והוסבר כי זה מאבק מכוון נגד הנסיון לפגוע ב־פארק הלאומי בכרמל על־ידי הקצ־את שטחים נוספים לביח"ר למלט נשר.

מחר (שבת) בצהריים תיערך ב־גבעת ההגנה הפגנת־מחאה במש־תתפות אלפים. בהפגנה ינאמו רב אלוף (מיל.) אברהם יפה; רב אלוף (מיל.) יגאל ידין ואנשי ציבור ר־בים. ההפגנה מאורגנת על־ידי ה־חברה להגנת הטבע, רשות שמורות הטבע, בשיתוף עם רשות הגנים ה־לאומיים והקרן הקיימת לישראל.

עצרת המחאה תסיים את אירועי שבוע שמירת הטבע והנוף, שעמד בסימן המאבק הציבורי לשמירה על שלמות הכרמל. העצרת תערך בכל מזג אויר.

(ראה מאמרו של זאב נאור „כוכבות קיצון הארץ" בעמוד 21)

מתגבשת הצעה להקים ועדה ציבורית שתחקור המצב בטלויזיה

מאת גדעון איתן,
סופר „הארץ"

בועדת החינוך של הכנסת הדנה בעניני הטלויזיה הישראלית, בעק־בות הצעה לסדר היום של סיעת גח"ל, מתגבשת הדעה לדרוש ועדת חקירה ציבורית שתבדוק את הנעשה במדיום זה.

הועדה הפארלמנטרית קיימה עד כה שלוש ישיבות וחבריה נפגשו עם יו"ר רשות השידור ד"ר וולטר איתן, מנכ"ל הרשות מר שמואל אלמוג, מנהל הטלויזיה מר ישעיהו תדמור וחברי הועד המנהל של רשות השי־דור. בישיבה הקודמת מתחו חברי הועד המנהל, ביניהם מר יעקב חבין בקורת חריפה על מיבנה רשות השי־דור וטענו כי הועד המנהל משמש חותמת גומי לפעולות מוכתבות ד־כתובות על־ידי הנהלת הרשות ובכך נגרם לחבריו תסכול בעבודתם.

תיקון

במאמר על התעשיה האוירית את־מול (18.1.73) עלול להתקבל הרו־שם המוטעה כי מחצית בוגרי מינהל עסקים עובדים בתעשיה האוירית. המרצה למינהל עסקים התכוון רק להדגיש בדבריו, כי לפי התרשמותו רב מספר הבוגרים למינהל עסקים בתעשיה האוירית.

מנכ"ל אל על: יוזלו טיסות טראנס־אטלנטיות

מאת עמוס הדר,
סופר „הארץ"

חברת אל־על הכינה מערכת תעריפים מוזלים של טיסות בקו טראנס־אטלנטי לעידוד תנועת התיירות — בעיקר בעונת השפל. התכנית, אם תאושר על־ידי ה־שלטונות האמריקאיים, תופעל ה־1 באפריל השנה — מסר אתמול מנכ"ל חברת אל־על מר מר־דכי בן־ארי בנמל התעופה לוד, עם צאתו לאנגליה ולארה"ב בעניני החברה.

מר בן־ארי מסר, כי מחירי הכר־טיסים בתכנית המוצעת יעמדו בהת־אם עם מיסות השכר. הוא אמר כי בעשור האחרון הוזלו חברות התעו־פה ואתן אל־על את מחירי הטיסות בכל הקווים. לעומת זאת, כל הוצ־אות התייר התייקרו. הוא קרא לגור־מי התיירות ללכת בעקבות אל־על ולהכין תכנית להוזלת מחירי השהייה בבתי־המלון, כדי שאפשר יהיה ל־התחרות בשטח עידוד התיירות.

עוד אמר, כי החברה תפתח באפ־ריל את הקו הישיר, ללא חניית בינ־יים בין לוד לניו־יורק. יהיה זה המסלול הארוך ביותר בתעופה ה־בינלאומית. משך הטיסה מישראל לניו־יורק יהיה 11 שעות וחצי.

ביחס למחירי הטיסות הטראנס־אטלנטיות לא הגיעו חברות התעופה להסכם במסגרת יאט"א. החל ב־1 בפברואר יהיה שוק פתוח בתעריפי הטיסה. נראה שההוזלות יהיו בשי־עור 15%.

התאחדות היהלומנים הצטרפה לבנק הבינלאומי

חבריה רוכשים מניות בסכום של 2.5 מיליון ל"י

מאת כתב „הארץ"
לענייני כלכלה

התאחדות בעלי תעשיית היהל־ומים מצטרפת לבנק הבינלאומי ראשון וחבריה רוכשים בבנק מניות בסכום של 2.5 מיליון ל"י. מניות אלה הוקצו להם מחלקה של הממשלה בבנק, כי לא היו עוד מניות פנויות כדי להקצותן ליהלו־מנים.

היהלומנים ביקשו להקצות להם סכום של 5 מיליון ל"י, אולם הממ־שלה לא היתה מוכנה לוותר מחלקה בסכום זה.

היהלומנים הגיעו גם להסכם עם „התי", חברת האחזקות של התעשי־ינים שהצטרפו לבנק הבינלאומי. ה־חברה גם תחזיק את המניות של־הם. היהלומנים יקבלו גם נציג במוע־צת המנהלים של „התי".

ההסכם עם הממשלה מבטיח ליהל־ומנים מקום במועצת המנהלים של הבנק הבינלאומי וכן זכויות שו־נות, למרות שרק לבעל מניות של 10 מיליון ל"י מוקנות זכויות כאלה.

התאחדות היהלומנים הציעה לכל 120 חבריה לרכוש מניות אולם רק 40 חברים ניצלו זכות זו. מצד שני, ה־השתתפות המוקצבת היתה בסכום יהל־ומים [illegible] שהוקצב והיה לכן צו־רך לקבוע מפתח פנימי לחלוקת המניות.

נודע, כי יש סיכוי לחברי ההתאח־דות התעשיינים, שבדשו לקבל מני־ות בבנק הבינלאומי אחרי שהבנקים יענו מבקשי המניות, לקבל לפחות חלק מהזמנתם. לפי ההסדר הכב־ון, יעמדו לרשותם מניות של הבנק הישראלי להשקעה מצד תעשיינים שלא ירצו להצטרף לבנק הבינלאו־מי: לבעלי המניות של בנק ישראלי להשקעה יש זכות לקבל מניות של הבנק הבינלאומי תמורת מניותיהם. בצד מניות התעשיה — יקבלו התעשיינים שלא יצטרפו לבנק ה־בינלאומי 2.5 ל"י למניה.

AUDI 100
מכונית למופת

החל מ־
34,240 ל"י

עם שינוי שיטת המיסוי לרכב, כצפוי בהתאם לפרסום בעתונים, יועלו מחיריהם של דגמי AUDI 100 ב־2500—2000 ל"י.
הזמן את ה־AUDI 100 שלך עתה — הרווח וההנאה יהיו כולם שלך!
הזמן נסיעת מבחן ב־AUDI 100 — ותיווכח כי נסיעה אחת שקולה כנגד 1000 מילים!

AUDI NSU
עדיפות באמצעות הטכניקה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

חיים (מוניה) רוזנצוייג

ב"ר נתן ז"ל

הלויה התקיימה אתמול, יום חמישי, ט"ו בשבט תשל"ג 18.1.73, בבית העלמין בחולון

המתאבלים:
אשתו: עדינה רוזנצוייג
דן נמט ומשפחתו
משפחת גנץ וכל בני המשפחה

במלאת שנתיים לפטירת יקירנו

עמנואל גלר ז"ל

נתייחד עם זכרו ביום שלישי כ' בשבט תשל"ג (23.1.73) בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בקרית שאול.

נפגשים על יד שער בית העלמין

המשפחה

הכואבים ממותו הפתאומי של שליחנו

חגי כרמלי ז"ל

אשר נפטר בעיצומה של פעולתו בסן־פאולו — ברזיל

ומשתתפים בצער המשפחה

ראש מחלקת הנוער והחלוץ
ועובדיה

אנו מודיעים בצער רב על פטירת ראש משפחתנו היקר

בנימין שטרן ז"ל

הובא למנוחות ב־18.1.73 בסבצון

אשתו: רגינה
בתו: אופירה שעל ומשפחתה
בנו: שמעון
אחותו: רגינה אמדור ומשפחתה
אחיו: אברהם שטרן ומשפחתו

ההסתדרות העולמית מכבי —
מרכז מכבי ישראל

אבלים על מותו הפתאומי ללא עת של חברנו היקר

חגי כרמלי ז"ל

אשר נפטר בשליחות התנועה בברזיל

ארונו יגיע ארצה ביום א' 21.1.73 בערב.
ההלויה תיערך ביום ב', 22.1.73, בפתח־תקוה.
בדבר פרטים לפנות לטלפון 766011.

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת
רעייתי, אמנו וסבתנו היקרה

פסיה שפירא

בת ר' טוביה ז"ל
לבית מבניק משלוצק

ההלויה תצא ביום ראשון י"ח בשבט תשל"ג, 21.1.73 בשעה 1.00 אחה"צ מבית ההלויות העירוני רח' דפנה 5 ת"א ותגיע בשעה 1.30 לבית הכנסת הגדול בצפון ת"א רח' דיזנגוף 312 ומשם ימשיך מסע ההלויה לבית העלמין בחולון.

המתאבלים מרה:
אישה: אריה שפירא
בתה וחתנה: זהבה ויעקב יהסמר
בניה: עמירם ופנינה שפירא, חן ורינה שפירא
נכדיה: דורון, גילי ודורונה
נכדותיה: דבורה, טליה, דריה ועדי
וכל בני המשפחה בארץ ובחו"ל

אוטובוס יעמוד לרשות המלוים.
יושבים שבעה בדירת שפירא, רח' דיזנגוף 249 ת"א.

אנו משתתפים בצערה של

משפחת מאכט

במות עליה אבי המשפחה, ידידנו

א. ז. מאכט ז"ל

ארגמן בע"מ
משפחת קליר

הננו מודיעים בצער עמוק על פטירתה הפתאומית של
יקירתנו

עמליה פפאו ז"ל

ההלויה תצא היום, יום ששי, ט"ז בשבט תשל"ג (19.1.73) בשעה 12.00 מבית החולים רמב"ם, חיפה, לבית העלמין החדש בכפר סמיר

המתאבלים:
הבעל: צבי פפאו
הבנות: רות בנטוליץ, אילנה רביד וב"ב

למר יעקב מאכט

אתך באבלך בהלקח ממך אביך

אלכסנדר ז. מאכט ז"ל

מכשירי תנועה בע"מ

ליעקב מאכט

השתתפותנו הכנה באבלך בהלקח ממך אביך

אלכסנדר זיסל מאכט ז"ל

„גרנוליט" בע"מ

במלאות שלושים לפטירת יקירנו

שלמה רזניק ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה בבית העלמין הישן ברמת־השרון ביום א' 21.1.73 בשעה 3 אחר־הצהרים

תודתנו נתונה לכל מהשתתפו בצערנו בכתב ובעל־פה

אלמנתו סופיה רזניק
בתו סוניה וד"ר ברך
ונכדיו

למר יעקב מאכט ומשפחתו

השתתפותנו הכנה באבלך במות

אביך ז"ל

האחים אלקון בע"מ

נפלה עטרת ראשינו
אנו מודיעים בצער רב על פטירתו הפתאומית
של אבינו וסבנו היקר מאדם

ר' ישראל אהרן מרגלית

הלויה תצא היום, יום ששי, ט"ז בשבט תשל"ג, 19.1.1973 בשעה 11.00 לפנה"צ מבית הלויות העירוני, רחוב דפנה 5 תל־אביב, לבית העלמין בחולון
אוטובוס יעמוד לרשות המלוים

המתאבלים:
אשתו: איטה מרגלית
בתו: לאה חשין וב"ב
בנו וכלתו: יוסף ולילי מרגלית וב"ב
בנו וכלתו: דוד וארלט מרגלית וב"ב
נכדיו
וכל בני המשפחה

למר יעקב מאכט

השתתפותנו הכנה באבלך ובצערך על מות אביך

אלכסנדר ז. מאכט ז"ל

הנהלת „כביר"
תעשיות בירה בע"מ.

אקים — אגודה לקימום מפגרים

על אלפי חבריה ומשפחותיהם מרכינים ראש בכאב ובזעם
ואבלים על מותם הטרגי של חוסי „בית־פנחס" בנס־ציונה

אבג'י דניאל ז"ל
עטון מזל ז"ל
חמו דפנה ז"ל
יונה זהבה ז"ל
אשוש חיים ז"ל

ומשתתפת באבל המשפחות.
ארץ אל תכסי דמם!

לידידנו

מר יעקב מאכט

רגשי השתתפותנו באבלך עם פטירת אבי המשפחה

אלכסנדר מאכט ז"ל

ויטמן בע"מ
ברוך ויטמן.

במלאת שנה לנפילתו של יקירנו

סרן ד"ר יאיר גון

תערך אזכרה ליד קברו ביום שני, י"ט בשבט תשל"ג בשעה 4 אחה"צ בחלקה הצבאית בבית העלמין (22.1.73) קרית שאול.

התחבורה מבית ההדרים בשעה 3.30 אחה"צ
רחוב דיזנגוף 26 תל־אביב

המשפחה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ההנפקה עוררה תדהמה

בשוקי ההון והכספים
מאת מרדכי צבי

הנפקת שטרי ההון של אי.די.בי. היה בלי עוררין האירוע ש־הסביע חותמו על הבורסה ב־שבוע שחלף. היקף ההתחמה על אמיסיה זו הדהים גם חוגים ש־מחוץ לבורסה. העובדה כי להנ־פקה אחת, באמצעותה הוצע ל־ציבור נייר ערך בסכום של 25 מיליון ל״י, רוכזו בקשות בסך 1.35 מיליארד ל״י, יש בה כדי לשנות מערכת שלמה של מוש־גים ולעורר מחשבות מרחיקות לכת לגבי המתרחש כיום במשק הישראלי.

את רשימת התהיות פותחת ה־שאלה הבלתי נמנעת שנהפכה ל־שגרתית באחרונה: מנין כל הכסף הזה? ודאי, חלק ניכר בא כאשר־אי ממקורות בנקאיים. אך גם אם כל הסכום היה נוצר בצורה זו, כלומר על־ידי אשראי שנתנו ה־בנקים ללקוחותיהם, גם אז היה מקום לתהות, כיצד יכולים הבנקים לשחרר סכום של 1.35 מיליארד ל״י, כאשר קיימים חוקי נזילות כאלה, שאין להם אח ומשל בשום מדינה אחרת? מעבר להיבט זה, שובה היא, כי באמצעות הבנקים, או חלק מהם, אפשר היה לרכז אשראי ב־סדר גודל כזה לצרכי השקעה. שכן, משמעות הדבר היא במשק הישראלי נמצאים היום סכומי כסף בהיקף חסר תקדים המחפשים אפיקי השק־עה, בין בצורה ישירה (כלומר אלה שהיו מוכנים לרכוש את שטרי ה־הון) ובין בצורה עקיפה (על־ידי העמדת הכספים לרשות אלה שביק־שו להשקיע).

תפקידה של הבורסה

הירהור אחר קשור לשאלה מדוע עדיין קיים מצב שנכה בעיות אינ־פלציה והבורה לגייס כספים, אין ה־בורסה ממלאה תפקיד בולט יותר? כיצד קרה שעל אף הגיאות שנב־שכה כל שנת 1972 לא נמצא שום מפעל חדש אשר יגייס מקאבים ב־בורסה? כיצד קרה שהרשויות ה־מרכזיות הוסיפו להעלים ממוסד זה, הותירוהו לשליטתם הבלעדית של כמה בנקים ולא נקטו ביוזמה מהאימה להפנייה אותם גופים, המו־סיפים להתקיים מקבלת מימון ממ־שלתי מסובסד, לשם היגבת אותו מי־מון דרך הנפקת מניות לציבור ה־רחב?

מה יקרה לתוספת השכר?

מי שחשב כי המשק הישראלי רווי נזילות, נאלץ עתה לשנות מו־שגיו ולהתאימם למציאות שנוצרה. ומאליה השאלה: מה יקרה בחודשים הבאים, כאשר סכומים אדירים יגי־עו לידי הציבור הרחב, דרך תוספת השכר היוקר?

לגבי הגיהוה הסביר של שוק ה־מניות מאלפת העובדה כי הכספים להנפקה זו רוכזו בעוד שהפעילות השוטפת בשוק המניות נמשכה בכל העוצמה כפי שמראים המחזורים ה־יומיים (מיליוני ל״י):

יום	בבורסה	מחוץ לבורסה
א'	10.75	4.45
ב'	6.75	1.60
ג'	8.10	1.80
ד'	9.50	2.80
ה'	8.20	

כלומר, בשבוע אחד נקשרו בין כתלי הבורסה ומחוצה לה עסקות במניות שעלו על 55 מיליון ל״י, להזכיר בשכונות: זה היה היקף ה־עסקות במניות בכל שנת 1970.

הדולר השחור בעליה

במקביל לפעילות הספקולטיבית בבורסה חלה התעוררות במסחר ב־דולרים שחורים. בשבוע שחלף נק־שרו עסקות לפי שער של 4.65 ל״י והממוצע השבועי עמד על 4.60 ל״י לדולרים בשטרות בני 100 ובאגורה אחת או שתים פחות בשטרות קט־נים יותר.

אנשים המקורבים לשוק טוענים, כי רוכשים דולרים אנשים שפוחדים מירידת ערך הכסף. כשם שרבים פונים לנכסים, למניות או למטבעות מעדיפים אחרים את הדולר כאמצעי בפני ירידת הל״י.

על רקע זה נפוצו גם שמועות שהאוצר שוב החל להזרים דולרים לשוק השחור — הפעם באמצעות צנוף ההלוומים. דובר האוצר שנש־אל על כך הכחיש את הדבר כלל וכלל.

לעומת זאת נשאר הדולר נתי״ד ב־רמת השפל של 4.23 ל״י.

הפרדסנים דורשים: שלוש עונות שנת שומה אחת

בגלל פגעי הטבע

מאת סופר „הארץ" לענייני כלכלה

בגלל הנזקים החמורים שנגרמו למטעי ההדרים, תובעים הפרדס־נים לראות את שלוש העונות ה־אחרונות כשנת שומה אחת — תביעה זו הועלתה אתמול על־ידי משלחת של התאחדות האי־כרים שנפגשה עם שר החקלאות, מר חיים גבתי ועם מנכ״ל משרדו מר א. ברום.

את תביעות הפרדסנים הציג מר אליהו איזקסון שטען, כי נזקי הקרה יורגשו גם בעונת ההדרים הבאה. לפיכך דרש, בשם הפרדסנים, כי עו־נות ההדרים 71/72, 72/73 ו־73/74 ייחשבו לשנת שומה אחת.

הדובר הסתמך בעניין זה על הנו־הגים הקיימים לגבי החקלאות באר־צות אחרות כגון דנמרק וקנדה. כן ביקשו הפרדסנים תשלום נוסף של 150 ל״י לטונה פרי שהושמד, המגיע להם מקרן לנזקי טבע. צויין, כי ה־קרן לא לקחה בחשבון נזקים בהיקף שנגרמו השנה למטעי ההדר. כן הד־גשה הבעיה, שהממשלה תספק לפר־דסנים מימון לשיקום המטעים. מר י. פרל ומר גוטהלף העלו את תבי־עות שאר ענפי החקלאות, שאף הם ניזוקו מן הקרה והברד.

שר החקלאות מסר למשלחת, כי משרדו רואה בנזקים אלה אסון ב־היקף גדול והבטיח מלוא הסיוע ל־פרדסנים ולאיכרים.

קורס ניהול מתקדם לסגל הניהול של חברת הדיראן, נפתח במלון הילי־טון בת"א בהשתתפות הצוות הבכיר של אגוד הנשיאים בארה״ב, המאגד מנכ״לים של חברות גדולות המהוות חלק ממכון הניהול האמריקאי אמרי־קן מנג'מנט אסוסיאשן. פתחו מנ־כ״ל כור מר מאיר עמית ומנכ״ל החברה מר א. כספי.

התעשיין הרבן הישיש (80 פלוס) מר חיים ליבוביץ, בעל עץ הזית, ירד אילתה בט״ו בשבט, כ־מנהגו שנה שנה, כדי לחוג את החג עם 6500 ילדי העיר. אלפי עצים ניטעו ביוזמתו באילת בחגי ט״ו בשבט במרוצת השנים.

ACHUSA, CLOSE TO BETH-BIRAM,
4 ROOM APARTMENT — NEW BUILDING, 1 Floor,
CENTRAL HEATING
BEAUTIFUL VIEW,
FREE PARKING FOR IMMEDIATE RENTING
CALL SEIFERT,
HOTEL SHULAMITH
TEL. 242811 HAIFA

ש.ב.ח.
סוכנות בטוח עברה
לרחוב המלך ג'ורג' 12
טל: 223202 ירושלים

שוק המניות אתמול
בנק יפת בע"מ

„מלדן" הסמל של המתווך הנאמן
אגודת המתווכים לנכסי דלא ניידי בישראל

מפעל מבוסס ורווחי
בענף הארחה
העומד לפני תכניות הרחבה מבוססות ומאושרות
מעונין ב־
משקיע
בעל -.600,000 ל״י
בפניות רציניות בלבד נא לפנות: ת. ד. 2306 תל־אביב עבור „משקיע". סודיות מובטחת!

ברחוב שקט ובסביבה טובה בצפון ת״א
דרושה דירה לעולה בכח
בגודל 120 עד 140 מ״ר
תמורת כסף מזומן
דירה הנמצאת בתהליך בניה באה בחשבון
נא לטלפן 440014 בין השעות 9—8 בבוקר או לכתוב לת.ד. 16266 ת״א

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית

18.1.1973

	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בנקים מסחריים וחברות לאחזקות בנקאיות			
איהי (מ)	348		350
אי.די.בי. בכ'	348	+4	341.5
אי.די.בי. ר"ג (ש)	341	+2	335
אי.די.בי. ב (ש)	390	+5	410
אגוד (ש)	421	+2	433
איי בריטי ר"מ (מ)	351	+1	351
איי בריטי (מ)	350		348
דיסקונט א' (ש)	790	—5	790
מזרחי (מ)	238		233
פועלים ר"מ (מ)	422	—1	415
פועלים (מ)	413.5	+3.5	408
בל"ל (ש)	414	+3	411
בל"ל חדשות (60%) (ש)	409.5	+1	408
בנקים למשכנתאות			
אפותיקאי (מ)	316	+1	317
כרמל (מ)	191	—3	194
משכנתי בנין	285	+5	
פת' משכנתי (מ)	327	+2	316
שכון בכ'	247	+7	241
ספחות מב'	271		272
ספחות ר"ג	264		267
שכון ר"ג	267	+2	267
מוסדות מימון עצמיים			
שלטון	147		148
אוצר לתעשיה	577	+15	586
הקלאות	93.5		91
פת' תעשיה מב'	84		84
ביטוח			
הסנה	294		289
סהר	262	+1	263
צור	176		176
מסחר ושרותים			
בית הרכב	93		91.5
דלק (ש)	256.5	+2.5	249
דלק (מ)	269	—4	265
קרור 1	500		
קרור 10	430	—6	423
חשמל	73.5	+0.5	74
ספנות	271	—6	265
צים ●	281	—10	
מקרקעין, בנין, פתוח והדרים			
אזורים	253		254
אפריקה 1	361	—5	
אפריקה 10	320	+0.5	319.5
הכשר הישוב ש'	244		238
הכשר הישוב כ'	248.5	+1.5	242
סולל בונה מ'	188		184
גבסים	281	+1	275
ישרס	204.5	+1.5	204.5
מהדרין	169.5	—0.5	165
מטעי הדר	120.5	—2.5	121.5
מקשיעים	125	—0.5	122.5
נאות אביב	98.5		95
פרי אור	165.5	+0.5	165
ריאלקו	133	—3	
רסקו מב'	128		128
רסקו רג'	95.5	+0.5	95
תעשיה			
אליאנס	645	+5	644
אלקו 1	116		115
אלקו 2.5	116	—0.5	116
אלקטרה 1	326	—2	321
אלקטרה 5	321	—9	321
ארגמן מב'	346		345
ארגמן (כ)	336	+4	336
אתא ב'	168		168.5
אתא ג'	169		170
דובק	397	—2	398
כבלים	232.5	—2.5	230
כבע (כ)	1000		1020
כימיקלים	61.5		60.5
ל' אפשטיין	85.5	—0.5	82.5
כותר	257	+2	255
פניציה (כ)	136		136
פניציה 10	130		
ביר חודה	447	+5	440
עסיס	291		284
נחושתן	369		
עדר	125		
סבן	137.5	—2	137
הצל	295		294
חב' להשקעות			
אלגר (מ)	118		117.5
אלרן (כ)	290	+5	286

	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מרכזית	336		336
פועלים השקי'	321	+1	319
פז	118.5		119.5
חלפסון 1	221	+2	235
חלפסון 10 (כ)	146.5	—2	145
אמפא	168	+3	164.5
דיסקונט השק. (מ)	323	+1	323
מזרחי השק.	176		173
בל"ל השק.	319.5	+0.5	317.5
פריון	137.5	—3	135
הסותה	134.5	+2	
יצוא השק.	96.5	—2.5	96
כור	188		188
כלל השק.	274.5	+1.5	273
כלל תעשיות	239		238
עוז	231.5	—2.5	229
פמ"ה	85		83
נפט			
נפטא	74	—0.5	75
לפידות (ש)	156.5	+1	156
לפידות (מ)	176.5		176.5
אגרות חוב להמרה			
שטרי הון בל"ל	161	+1	160
שטרי הון בל"ל	126	+2	125.5
פת' משכנת'	146	+2	141
הכשר הישוב	114.5		114
אלקטרה	235		
אתא	113		112.5
דיסקונט השק.	148.5		151.5
מזרחי השק.	122	+1	120
מניות הנסחרות במטבע חוץ			
אותיקו א' (מ)	97.5		
8% אותיקו (מ)	126		
7% פ' התעשיה (ש)	217.5		
6% פ' התעשיה ג' (ש)	167		
6% פ' תעשיה גג (ש)	103.5		
6% פ' תעשיה גג 1 (ש)	103.5		
(ש)	74.5		
גוית (ש)	74.5		

אגרות חוב

	סגירה	שינוי
צמודות לדולר		
5% זוטא ים המלח (ש)	211.2	
5% אג"ח ים המלח (מ)	129.7	—23
6% חשמל חכיבה ב' (ש)	134.9	—1.1
חלפסון קלוד מאיר 6.5% אג"ח (ש)	89.5	+0.6
הלוים 5	116.8	
הלוים 6	113.5	—0.2
הלוים 7	119.5	+0.3
הלוים 8	107.8	+0.1
הלוים 9	104.6	+0.5
הלוים 10	106.2	+0.5
הלוים 11	105.2	—0.4
הלוים 13	105.2	—0.2
הלוים 14	105.2	
הלוים 15	108.6	+1
הלוים 16	109	+0.2
הלוים 17	108.9	—0.1
הלוים 18	111.2	—0.3
הלוים 5 פדיון	113.3	
הלוים 7 פדיון	116.2	+1
הלוים 8 פדיון	103.1	
צמודות למדד		
קרן הדבית		
מלוה בטחון 1968		
סדרה א	164.6	—0.7
סדרה ה	165.2	—0.3
סדרה כא	162.6	—0.1
מלוה בטחון 1969		
סדרה א	159.2	+0.9
סדרה ט	153	+0.4
סדרה כא	153.3	—0.3
מלוה קליטה 1962		
אינדקס 132.6	168	+0.8
מלוה קליטה 1963		
אינדקס 132.6	236.5	—1
מלוה קליטה 1964		
אינדקס 138.5	216.3	—0.2
מלוה קליטה 1965		
אינדקס 110.1	194.6	
מלוה קליטה 1966		
אינדקס 118.7	164	

מפתח: ר"מ — רגילות מבוכרות; א' — מניה א'; ב' — מניה ב'; ב' — מניה ב' 1; (ש) — על שם; (כ) — מוכ"ז; בלתי מסומנות — מניות רגילות; ● מוכרים בלבד; ✱ — קונים בלבד.

מדד שערי המניות בבורסה התל־אביבית
100 — 31.3.67

	18.1.73	17.1.73
כל המניות	328.91	330.96
כספים ובטוח	282.06	282.06
בנקים מסחריים	306.55	307.50
בנקים למשכנתאות	287.54	286.99
מוסדות מימון עצמיים	260.52	259.15
חברות להשקעה	290.49	292.60
תעשייה	466.00	467.92
מסחר ושירותים	490.41	500.06
מקרקעין	284.13	287.61

שערי מטבע חוץ בין בנקאיים (Interbank) אתמול (18.1.73) באירופה

מסירה מיידית (Spot)

שער	מטבע	
2.3530/32	$ ארה"ב	ל־£1 שטרלינג
3.2116/20	מרקים גרמניים	ל־$1 ארה"ב
3.2266/72	פלורינים הולנדיים	"
3.7600/06	פרנקים שוויצריים	"
44.22/25	פרנקים בלגיים	"
5.0850/80	פרנקים צרפתיים	"
586.90/587.20	לירות איטלקיות	"
302.00/20	ינים יפניים	"

מסירה מאוחרת (Forward)

	£/$	פר"ש/$	מר"ג/$
חדש:	2.3458/64	3.7573/89	3.2021/30
חדשיים:	2.3391/97	3.7538/54	3.1961/70
3 חדשים:	2.3320/27	3.7513/29	3.1910/19
6 חדשים:	2.3141/47	3.7375/411	3.1732/46

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
ארזון $ 31% אינדקס 69%	ב.ר.122.40	ב.ר.119.40
דקל	516.9	492.9
ברוש	264.8	252.8

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ

	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר שוק
צבר	313.8	299	299
ארז	172.8	164.7	164.7
איתן	ב.ר.117.57	—	ב.ר.114.14

הנאמן: בנק הפועלים בע"מ

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

בסיבוב גומלין מרתק בגביע
רמלה תנסה להדיח את הפועל ת"א ומכבי יפו

מבחנים מורטי עצבים צפויים מחר גם לבאר-שבע, לבית־ר ת"א, להפועל ירושלים ולמכבי חיפה — נגד יריבים שאפתנים מחולון, חדרה, רמת-עמידר ועכו

גביע

מאת סופר „הספורט הארץ"

הסיבוב הסביר שאחדות מקבוצות ליגה א' יפתיעו מחר „עד הסוף" — כלומר, גם במשחקי הגומלין — יו־צר מתח גובר לקראת הסיבוב ה־ששי של גביע המדינה בכדורגל.

מבין 16 המשחקים שבתכנית, ישאו אחדים אופי פורמאלי בלבד — בגלל היתרון הלאומי הבולט מלפני שבוע, או בשל ביתיות נוחה שאין בה משום סכנה. לעומת זאת, יתייצבו מחר שש קבוצות לאומיות למערכה בעמדה בלתי נעימה, אחרי שלא מיצו את יכולתן בבית, או ש־סיכו בפיגור מדאיג במשחקי החוץ שלהן.

רמלה בבוקר

רמלה תהיה השבת מוקד הגביע, האלפים מאוהדיה יצאו במשך כל השבוע מכליהם — עוד לפני שני־תנה שריקת הפתיחה לראשון משני המשחקים שיהיו מחר באיצטדיון ה־עירוני. כבר ב־11.15 לפני הצהריים יארח הפועל רמלה את מכבי יפו לגומלין, אחרי שהמיפגש הראשון ביפו הסתיים ב־1:1. בשעה 1.30 יחול מבחנה של הקבוצה הרמלאית השניה מליגה א', זו של בית־ר, שכפתה לפני שבוע תיקו 0:0 על מחזיק הגביע, הפועל תל־אביב.

לכאורה, קשה להניח כי ה־יריבים הלאומיים המנוסים יותר „יפלו בפח" גם הפעם, אבל כבר הוכח כי בגביע ייתכן הכל. על כל פנים, אם לא תושג מחר הכרעה ב־90 דקות, יוארכו ה־משחקים במחצית השעה, וב־מקרה של שוויון נוסף — יבעט כל צד חמש בעיטות 11 מטרים.

לא הרחק מרמלה, באיצטדיון קט־מון בירושלים, צפויה דרמה נוספת כאשר הפועל ירושלים יעשה מאמץ עליון לבטל את יתרונו המפתיע של מכבי רמת עמידר, שניצח לפני שבוע 0:2. טבעי, שהדיביב מליגה א' יתייצב ללא בערך הגנתי מתגבר ויילחם ללא פשרות, אך השאלה היא אם זה יספיק לו, כדי לחסום את דרכו של הפינאליסט מאשתקד לשלב הבא.

חולון ללא רגשי נחיתות

התרגשות גדולה תהיה גם בבאר שבע, שם תצפה הקבוצה הלאומית בכונות מגברות למוביל בצמרת הדרומית של ליגה א', הפועל חולון, שיצר לעצמו מקדמה של 1:3. אם מותר להסתכן ולהתנבא, לא תש־חק חולון ברגשי נחיתות, ולא תהיה זו סנסציה גם אם תשמור על ית־רונה הכללי בסיכום שני המשחקים.

סיכוי טוב להדיח יריבים לאו־מיים יש גם לשתי נציגותיה הצפו־ניות של ליגה א'. המוליך, הפועל חדרה, שנפרד מבית"ר תל־אביב ב־1:1 בגבעתיים, חוזר מחר בהרגשה טובה למגרשו הביתי ועשוי בהוד־לט לדלג בו מעל המשוכה, שאינה צריכה להפחידה. מנגד, לא היינו מהמרים על הצלחה מוחלטת של הפועל עכו, שיארח את מכבי חי־פה. ה־0:0 בשבת שעברה מרמז, כי גם הפעם צפוי מאבק שקול ו־חריף — אולי אפילו לאורך 120 דקות, אם לא מעבר לזה.

לגבי שלוש הקבוצות ששרדו מ־ליגה ב' תהיה זו מחר הופעת פרי־דה בגביע בעונה זו. הפועל צפון תל־אביב, שהוכרע 7:0 במגרשו, יד־בם מחר גם בחיפה על ידי מכבי המקומי. הפועל כרובים, שהפסיד 1:0 בקרית־גת, כנראה ייכנע מחר להפועל מרמורק ברחובות. מכבי פתח־תקוה, אחרי נצחון חוץ (2:4) על הפועל בית־שאן, לא יתקשה ל־נצח שוב בביתו.

מכבי היא בגבעתיים

מתח מסוים יהיה אולי בגבעתיים, שם ינסה הפועל רמת־גן לבטל את יתרונו של מכבי תל־אביב (2:0). אבל תהיה זו משימה קשה מול הדיביב המנוסה במאבקים כאלה. גם בהרצליה מעטים סיכויי הפועל ה־מקומי להשוות את המאזן עם ה־פועל פתח־תקוה, שיבוא להתארח ביתרון של 0:3. הכח רמת־גן יוכל לשחק בשלווה בגבעת־חיים, אחרי נצחון 1:4 במיפגש הראשון.

שמשון תל־אביב ינצח ללא מאמץ את הפועל קרית־שמונה (2:5), והוא הדין במכבי נתניה, שיארח את ה־פועל ראשון לציון (0:2) ובהפועל כפר־סבא, שישחק במגרשו נגד ה־פועל טירת־הכרמל (2:4).

השעה הראשית להתחלה במשחקי הגביע — 1.30 בצהריים.

התנגשות מילולית חריפה הי־תה אתמול בקינגסטון, ג'מאי־קה, בין האלוף העולמי במשק־על כבד, ג'ו פרייזר (משמאל) ליריבו ג'ורג' פורמאן (מימין). בעת פגישה מקרית הציע פרייזר לפורמן להתמודד בו במקום, אך מנהלי שני המת־אגרפים הפרידו בין הניצים והחליטו, כי הקרב יהיה ב־מועד שנקבע: ה־22 בינואר. (צילום ראדיו של אי. פי.).

גביע אירופה

אייניס ואריזה נוצחה בפראג 83:91 — אך השיגה יתרון כללי

פראג, 18 (עי"צ). קבוצת הכדורסל הצ'כית סלביה פראג ניצחה כאן במשחק הגומלין את מחזיקת הגביע לאלופות, אייניס ואריזה בשיעור 83:91, לאחר שהאיטלקים הוליכו 37:44 במחצית. אייניס ניצחה בהפרש 22 נקודות במשחק הראשון והשיגה יתרון כללי.

המשחק היה בשלב רבע הגמר של בית ב', בו נכללות גם צסק"א מוס־קבה ודינאמו בוקארשט, שעמדו ל־שחק ביום חמישי (אמש).

במשחק גומלין ברבע גמר גביע־אירופה בכדורסל למחזיקות גביע ל־אלופות, נצחה ברצלונה חובנטוד בבאדאלונה את יוגופלאסטיקה מספליט 62:76 (33:36). במשחק הראשון ניצ־חו היוגוסלבים 71:90.

במשחק גומלין אחר בברנו, ניצחה זברויובקה (מקודם ספארטאק) ברנו, את מובילקאסרו מילאנו 74:79 (35:44). במשחק הראשון ניצחו ה־איטלקים 83:100.

ברבע גמר גביע־אירופה בכדורסל לאלופות נשים, שהיה בבודאפשט, ניצחה קבוצת ס.פ.ש.ו. המקומית את סאן ג'ובאני מאיטליה 63:68 (29:31). במשחק הראשון ניצחו ה־איטלקיות 57:79.

לידס—ראפיד בוקארשט בגביע למחזיקות גביע

פרנקפורט, 18 (עי"ר). לידס־יונייטד, שזכתה פעמיים בגביע הירידים, תארח את ראפיד בוקארשט ברבע גמר גביע אירופה למחזיקות גביע. משחק מעניין צפוי בין ספארטאק מוסקבה למילאנו. יתר המשחקים: היברניאן — היידוק ספליט, שאל־קה 04 — ספארטה פראג.

בגביע אופ"א (האיגוד האירופי) שוב זימנה ההגרלה לבורוסיה מינ־שנגלדבאך יריבה גרמנית. בסיבוב הקודם היתה זו קלן, הפעם — קייזרסלאוטרן. טוטנהאם, מחזיקת ה־גביע, תשחק עם ויטוריה סטובאל מפורטוגאל, וליברפול עם דינאמו דרזדן. או.פ.ק. בלגראד תשחק נגד טוונטה אנסחדה (הולנד).

סיוף

תחרויות מבחן לקביעת נבחרת ישראל בסיוף למשחקי המכביה, יהיו מחר במכון וינגייט במסגרת מחנה האימונים של סגל הסייפים.

הצלחה לאתלטי קניה במשחקי אפריקה בלאגוס

לאגוס, 18 (עי"ר). אתלטי קניה שלטו במסלול ובשדה ביום העשירי של משחקי אפריקה הנערכים כאן. בן־ג'ייפקו נטל מדליית־זהב שניה, כ־שניצח ב־5000 מטרים בזמן 14:07.16 דקות. בן־ארצו קוסמוס סילאי קבע זמן מצויין ב־800 מטר — 1:45.33 ד', בהקדימו את ג'ון קיפורגוס, אף הוא מקניה — 1:47.24 דקה. בן־ג'ייפקו ני־צח לפני כן ב־3000 מטר מכשולים, בזמן השווה לשיא העולמי — 8:30.7 דקות. קניה סיימה ראשונה גם בני־רוץ השליחים 4×400 מטר, בזמן 3:06.33 דקות.

גיבורת תחרויות האתלטיקה היתה הניגרית מודופה אושיקניה, שזכתה בשלוש מדליות זהב — בקפיצות לגובה ולרוחק וב־100 מטר משוכות. בנצחון ראשון למצרים באתלטיקה השיג מטיל ההדיפות נאגי אסעד, שהודף לכרחק 19.48 מטר.

המצרים נטלו את הבכורה בכדור־עף, בנצחם את טוניסיה 0:3.

מצרים צועדת בראש המדליות עם 25 מזהב, 16 מכסף ו־17 מארד, לפני ניגריה 17—25—20, קניה 9—9—10, אוגנדה 8—6—6, גאנה 7—7—13, טו־ניסיה 4—6—3, אלז'יריה 4—5—13, אתיופיה 4—3—6 וסנגאל 4—2—7.

בסט יצא לקנדה

מנצ'סטר, 18 (יופ"צ). כוכב ה־כדורגל האירי של מנצ'סטר־יונייטד, ג'ורג' בסט, המריא אמש בדרכו ל־טורונטו, קנדה. בסט אמר לפני צי־אתו, כי לא ישחק עוד בבריטניה. הוא הוסיף, כי בקנדה מצפות לו כמה הצעות, הקשורות בסרטים, ב־הוצאת ספרים ובעסקים אחרים.

מחר — אליפות מכבי בטניס שולחן

אליפות מכבי בטניס שולחן תהיה מחר בשעה 10 לפני הצהריים בבית־הספר בליך ברמת־גן.

בליגה הלאומית בטניס שולחן יהיו הערב ב־8 שניים ממשחקי הסיבוב השני. הפירוס: מכבי צפון — מכבי חיפה, הפועל חיפה — מכבי תל־אביב.

היאבקות

במסגרת הליגה הארצית בהיאבקות יהיו הערב בשעה 8 המיפגשים הב־אים: בחוות הצפון — הפועל בקע אל גרביה נגד מכבי שמשון נתניה, באולם גבעת חיים כאחוד; בחוות המרכז — הפועל תל־אביב נגד הפו־על ירושלים, באולם הפועל ירוש־לים; בחוות הדרום — הפועל גדרה נגד הפועל יבנה, במועצת פועלי יב־נה.

נוריץ' כפתה שוב תיקו 1:1 על לידס בגביע האנגלי

כדורגל

לונדון, 18 (עי"ר). — מחזיקת ה־גביע האנגלי בכדורגל, לידס־יונייטד, עדיין לא העפילה לסיבוב ה־רביעי. במשחק החוזר, שהיה במג־רשה, כפתה עליה נוריץ' תיקו 1:1 לאחר הארכה. גם בשבת סיכמו ה־שתיים, בנוריץ', בתוצאה דומה.

לעומת זאת האיר המזל פנים ל־ארסנל, שניצחה בלסטר 1:2, בעקב שבביניה כמעט הודחה מן המשח־קים, כשפיגרה 2:1 עד הדקה ה־88. בסיבוב הבא תארח ארסנל את בארד־פורד מן הליגה הרביעית.

ליברפול הצליחה להבקיע בביתה את ברנלי 0:3, ובאותה תוצאה גב־רה קווינספארק־ריינג'רס על בארנט, שאינה נבנית עם קבוצות הליגה המקצוענית. בסיבוב הרביעי תארח ליברפול את מנצ'סטר־סיטי.

יתר התוצאות: בולטון־צ'רלטון 0:4, רדינג־דונקסטר 0:2.

בליגה: ליברפול—דרבי

המוליכה בראש טבלת הליגה ה־אנגלית, ליברפול, תארח בשבת את האלופה היוצאת, דרבי־קאונטי.

הדרבי הלונדוני הגדול יהיה ב־לונדון בין צ'לסי לארסנל. השנית בדירוג, לידס (3) תיפגש בפעם ה־שלישית, תוך שבוע, עם נוריץ' הפעם במשחק־חוץ בליגה.

מנצ'סטר־יונייטד תנסה להיחלץ מתחתיתה, כשתארח את הקבוצה ה־לונדונית וסטהאם.

יתר המשחקים: טוטנהאם — איפ־סוויץ', לסטר — מנצ'סטר־סיטי, בירמינגהאם — וולבס, ניוקאסל — קריסטאל־פאלאס, ווסט־ברומיץ' — אברטון, סטוק — קובנטרי, סאות'־המפטון — שפילד יונייטד.

המכביה ה־9 לזכר הי"א

מצפים ל־1600 ספורטאים מ־22 ארצות ✱ רק ישראל תורשה לשתף לא יהודים

מאת שמואל קליגר, כתב „הספורט הארץ"

המכביה ה־9, שתהיה ביולי 1973, תוקדש לזכרם של י"א חללי מינ־כן. בטכס הפתיחה תהיה אזכרה ברוח היהדות־המסורתית ויודלקו ל־זכרם 11 לפידי־אש — נמסר בהנהלת ה־ארגונה.

בטכס הסמנכי יהיה חזיון אור קולי, שיורכב מהקרנת שיקופיות, אליהן יתלוו פעלולים פירוטכניים. יהיה זה חזיון, שינסה לבטא את גבורת ישראל לדורותיו. סיום ה־חזיון ישתלב בהופעת 2,000 מתעמ־לים, 1000 נערי מקהלה וכן תזמורת צה"ל.

„ילדה־פלא" מדרום אפריקה

במכביה יתחרו הרבה ספורט־אים בולטים, וכמה מן הידועים ש־בהם יהיו אדולפו לאבפריאנבי, ה־מתעמל האולימפי מאיטליה; ג'ודי פרידמן, אלופת הגולף האוסטרלית; ליאן האקר, רץ המשוכות מדרום־אפריקה, וכן כרמן גודמן, אלופת הנוער בשחיה של ארץ זו, הנחשבת ע"י מומחים ל„ילדה פלא".

השחיה הצורנית (הסינכרונית) עשויה להכלל במכביה, בתנאי ש־משלחות מ־4 מדינות לפחות יאש־רו השתתפותן בענף זה. עד כה נודע על נכונותן של ארה"ב, מכ־סיקו וישראל להשתתף בענף זה.

השחיה הצורנית הנא ענף חדש, יחסית. המדובר בהשתתפות קבוצת שחיינים המתחרות ביניהן לא ב־השגת זמן מינימלי, לכרוח מכויים, אלא בדיוק ובשלמות הביצוע של שחיה אמנותית ע"י הרמוניה בין כל המשתתפים בקבוצה. זו, איפוא, צורה ראוותנית־קבוצתית, מעין באר לט במים, שהעיקר מושם בו על דיוק בתיאום הפעולות של כל ה־צוות.

שחיה וטניס — בראש

השחיה והטניס יהיו ענפי הספורט שישלטו בכיפה במכביה ה־9. עד כה הבטיחו השתתפותן בענפים אלה 18 מדינות מתוך ה־22 שנרשמו.

20 ענפי ספורט ייכללו במכביה, כאשר באתלטיקה ישתתפו 16 מדי־נות, בכדורגל — 14, ובכדורסל — 9.

לראשונה בתולדות המכביות יוכ־ללו גם גולף, קריקט וכדורת במש־חקים. רוב הקבוצות, שיתחרו ב־ענפים אלה, יהיו ממדינות אנגלו־סכסיות, בעלות ריכוזים יהודים גדו־לים.

משלחת גדולה מקולומביה תש־תף לראשונה במשחקי המכביה. ב־סך הכל מצפים לבואם של כ־1,600 ספורטאים — גידול של 15—12 אחוזים לעומת המכביה הקודמת. זו תהיה, ללא ספק, הגדולה במכביות מבחינת מספר הספורטאים, גודל המשלחות והיקפן.

המשלחות הגדולות יבואו, כבע־בר, מהמדינות האנגלו־סכסיות. אשר למשלחות מאמריקה הלאטינית, יחול הפעם היפוך לרעה מבחינת גודלן. משלחות אחדות, שהתבלטו בעבר בגודלן, יהיו הפעם ייצוגיות בלבד. זו תוצאה ישירה של התפתחויות פו־ליטיות ופיסקליות, שהיו באחרונה בכמה ממדינות יבשת זו. משלחת צ'ילי, למשל, תרשע בעליה ל־שלטון של איגודה השמאלני, ולפי־כך תהיה סמלית במהותה. גם ה־משלחת מבראזיל תהיה מצומצמת, בעקבות בעיות מטבע, שהיו באח־רונה בארץ זו. מאידך, יהיו המש־לחות מארגנטינה ומקסיקו גדולות יותר מבעבר.

מסתבר, שמארגני המכביה נתק־לים גם בבעיה דתית, המתבקדת ב־שאלה „מיהו יהודי". תקנון המכ־ביה קובע, שרק יהודים רשאים ל־התחרות בתחרויות הרשמיות של ה־מכביה. במכביה ה־8 בוטלו תוצ־אות, שהושגו ע"י ספורטאים, לאחר שהתברר כי אינם יהודים.

כדי שהתופעה לא תישנה גם הפעם הוחלט, שראשי המשל־חות יהיו אחראים אישית כלפי אנשיהם, וכי בישראל לא יהיו עוד כל בדיקות בנושא זה.

באורח פאראדוכסאלי הוחלט, על דעת כל ראשי המשלחות, כי מש־לחת ישראל תהיה רשאית לכלול במכביה זו, וכי על הבריה יהיו רשאים להר־כבות גם מי שאינם יהודים, ובל־בד שהישגיהם הספורטיביים יצדי־קו את השתתפותם. בהקשר לכך, הוזכר שמו של מרים המשקולות, עדנן תהדרוג, ערבי מפקו, כמועמד לייצג את ישראל במכביה.

באשר לתקנוני הספורט של ה־מכביה הוחלט לאמץ את אלה, ש־נהגו על פיהם באולימפיאדת מינכן. מבחינת איכות המשתתפים יהיה שיפור ניכר לעומת המכביות הקוד־מות. הוחלט, כי בכל חדר יאוכסנו שלושה ספורטאים לכל היותר. כל המשלחות יאוכסנו בשלושה ריכו־זים: הגדול שבהם יהיה בכפר ה־מכביה, השני — במלון רמת־אביב והשלישי — במכון וינגייט ובמלון הנוף הירוק.

שיפוצים בימק"ן

הדגש יושם הפעם לא רק בצד הספורטיבי, אלא גם באספקטים ה־חברתיים והבינלאומיים. בהתאם לכך, נשלחו לכל הסניפים הזמנות הסברה על ישראל ועל המכביה. תוך כדי המשחקים יערך יום ירושלים, ב־השתתפות כל המשלחות, ויהיו מיפ־גשים עם להקות נוער ישראליות.

באיצטדיון רמת גן, שם יהיו טק־סי הפתיחה והנעילה, יותקנו שיפו־רים הן במושבים הן במתקנות ה־תאורה.

התקציב המכביה המשוער הוא 4 מיליון ל"י. הממשלה לרבות רשות הספורט, ישתתפו בחצי מיליון ל"י. שליש מההוצאה יכוסה ע"י השתתפות עצמית של המשלחות, וכן מצפים להשקעה ניכרת בבנייה סד־ירים למתקני הספורט.

הרמת משקולות

תחרות ליגה במשקולות תהיה ה־ערב בשעה 8 בבית כדי בגבעתיים. המשתתפים: הפועל תל־אביב — מכבי תל־אביב ב'; הפועל צפון־חיפה — הפועל אור־יהודה.

מיפגן ג'ודו

מפגן ג'ודו, בהשתתפות צפי ספור־טאים מבטיחים מיפאן, יהיה היום במכון אורנים בתל־אביב ומחר במ־כון וינגייט. המופע היום בשעה 5 אחר הצהריים, ומחר — בשעה 4 אחר הצהריים.

„ארמון" — המקור:
לתמונות שמן אורגינליות, רפ־רודוקציות אמנותיות, כל סוגי מסגרות, גובלנים, מסגרות ל־גובלנים, בראוט קריסטל עם מסגרות עבודות יד וקונסולים שונים, וכניות בלוי בחוויה אבן, עבוד המגבות, בבכתר צמיד ובנות.
ארמון, רח' אילת 47 ת"א־יפו (ה.ש.) טל' 57112

השאר לנו את הנהיגה—סע באגד!
„אגד" המחלקה ליחסי ציבור
פרסום דהף

FIAT
טיפול מקצועי למכוניתך
במוסך האזורי
„פיאט" בירושלים
במוסך המודרני, המשוכלל והחדיש
צוות מכונאים וטכנאים אשר יעניקו למכוניתך טיפול מקצועי ואחראי
אין צורך בקביעת תור מראש
חלקי חילוף אורגינליים במחירים נוחים
תלפיות, דרך בית־לחם 142 טל: 61083 · 61046

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

קריאה מהירה בכתב

מ ב ו ד ד

פרטים: פילאה ת.ד. 470 פתח־תקוה

ביה"ס להנדסאים וטכנאים
מיסודו של בסמ"ת ליד הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
ת. ד. 4651 חיפה, טלפון 661150

ייעוץ והכוון למועמדים לשנת הלימודים
תשל"ד 1973־74
ינתן למועמדים לאור כישוריהם התאמתם:

לכתות ט' — מסיימי כתות ח' של בתי ספר יסודיים.
לכתות י' — מסיימי כתות ט' בחטיבות הביניים, ובבתי ספר תיכונים, שאין בהם חטיבות ביניים.

וכן אינפורמציה על המגמות והמסלולים הקיימים בבית הספר.

בית הספר מקנה:
תעודת בגרות — למסיימי י"ב שנות למוד — המקנה זכות ללמודים אקדמיים בטכניון ובאוניברסיטאות.
ובנוסף עליה:
תעודת טכנאי — למסיימי י"ג שנות למוד.
תעודת הנדסאי — למסיימי י"ד שנות למוד.

המגמות המקצועיות	הסמכה
אלקטרוניקה	הנדסאי, טכנאי, בגרות טכנית
חשמל	טכנאי, בגרות טכנית
מכשור ובקרה	טכנאי, בגרות טכנית
קירור ומיזוג אויר	טכנאי, בגרות טכנית
בזק	בגרות טכנית, תעודה גמר
מכונות ושרטוט המכון	הנדסאי, טכנאי, בגרות טכנית, תעודת גמר
מכונאות רכב ודיזל	טכנאי, בגרות טכנית, תעודת גמר
בנין	הנדסאי, בגרות טכנית, תעודת גמר
כימיה	הנדסאי, טכנאי, בגרות טכנית, תעודת גמר

הייעוץ ינתן בכל יום בין השעות 12—9 לפנה"צ וביום חמישי גם בין השעות 5—3 אחה"צ, בחדר מספר 21 בבנין הראשי של בית הספר, רחוב בלפור פינת מסדה.
רצוי להתקשר טלפונית — 661150 שלוחה 26.
שכר לימוד מדורג.

מועד ההרשמה יפורסם בבוא העת.

המכון לפריון העבודה והייצור
משרד העבודה — האגף להכשרה מקצועית

מרכז הסיוע לתעשיה הזעירה

קורס בוני רהיטים - נגרות מכנית

ייפתח בפברואר 1973, בתל־אביב

* מסלול יום
* משך הקורס: 6 חודשים
* חדשיים עבודה מעשית
* החניכים יקבלו מענקי קיום ממשרד העבודה
* בגמר הקורס יופנו החניכים לתעסוקה במפעלי ענף עץ

● פרטים והרשמה:
מרכז הסיוע לתעשיה הזעירה
תל־אביב, קרית המלאכה, שביל המרץ 4 טל. 82 11 92, שלוחות 13, 30, 33
וכן בכל לשכות התעסוקה בארץ

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות — אורט ישראל
המכון הממשלתי להכשרה טכנית
המרכז להכשרה טכנולוגית
הסמינר למורים ומדריכים טכניים

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ג

להכשרת טכנאים להדרכה והוראה בחינוך המקצועי העל יסודי

מגמות הלימוד:

1. דפוס
2. מתכת
3. אלקטרוניקה
4. מכונאות רכב
5. חשמל
6. תעופה
7. מכשור ובקרה

* פיקוח על הסמינר, ריכוז הסמכה יעשו באמצעות המחלקה להכשרת מורים טכניים, במכון הממשלתי להכשרה טכנית.

פרטים והרשמה: במשרד הראשי של אורט ישראל — שד' דוד המלך 39 קומה ד' ת"א. טל: 264193, או 267436 (בחירה לייעוץ והכוון ובמזכירות ביה"ס).

ביה"ס להנדסאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

מודיע

1) **נמשכת ההרשמה בחיפה לכתות זמן א' מסלול ערב**
במגמות —
* הנדסאי כימיה; * הנדסאי חשמל; * הנדסאים מורים.

2) **נפתחה ההרשמה בחיפה לכתות נוספות - זמן ב'**
במגמות —
* הנדסאי בניה — יום; * הנדסאי אלקטרוניקה — יום;
* הנדסאי מכונות — יום; * קדם הנדסאים — ערב.

3) **נמשכת ההרשמה בשלוחות ביה"ס.**

תנאי קבלה לכתות ההנדסאים
מתקבלים בוגרי י"ב תיכון, לרבות בעלי תעודת־בגרות אקסטרנית, או בוגרי בתי־ספר תיכוניים מקצועיים (רמה 4 שנתית).

לשם קבלת פרטים או הרשמה ללמודים בחיפה יש לפנות: חצר הטכניון, הדר הכרמל, טל' 661151 (קווים 45, 7) ובימים א' ג' ה' בשעות 16.00—18.00, בטל' 530265 וכן כל יום בין השעות 08.00—13.00.

אוניברסיטת תל-אביב

הפאקולטה להנדסה

מודיעה כי

החל רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ד ללימודי התואר הראשון

הרישום יסתיים ביום ד' י"ט באדר א' תשל"ג 21.2.73

המגמות ומקומות הלימוד

הלימודים מתקיימים בקריית האוניברסיטה ברמת־אביב ובמכון הטכנולוגי, חולון.

הכנית הלימודים בשנה הראשונה במגמות הלימוד המפורטות להלן היא אחידה, הן ללומדים ברמת־אביב והן ללומדים בחולון:

הנדסה מיכאנית ותעבורה — ברמת־אביב
הנדסת תעשיה וניהול — בחולון
הנדסת חשמל ואלקטרוניקה (מלבד הנדסת אנרגיה) — ברמת־אביב
הנדסת אנרגיה כמגמת בחירה (שנה ד') — בחולון
הנדסה של טכנולוגיית הייצור — בחולון

כן קיימת במכון הטכנולוגי, חולון, מגמת לימוד מיוחדת לחינוך טכנולוגי, המיועדת להכשרת מורים לבתי ספר מקצועיים.

טופסי רישום לכל המגמות ניתן לקבל אישית או בכתב על גבי גלויה במשרד הרישום, בנין מכסיקו, קריית האוניברסיטה, רמת־אביב.

שעות הקבלה
בימים א' — ה' בשעות 08.00 — 14.00
בימי ד' גם בשעות 15.00 — 17.00 טל' 3־2־411191

טופסי רישום ניתן לקבל גם במכון הטכנולוגי, חולון, בימים א' — ה' בשעות 08.30 — 14.00 ובימי ו' בשעות 08.30 — 12.00, בחדר 200.

האוניברסיטה העברית בירושלים

המשרד לקבלת תלמידי חו"ל

רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ד (1973/74)
(עולים חדשים ותלמידים מחו"ל)

יתחיל ביום א', י"א בשבט תשל"ג (14.1.73)
ויסתיים ביום ד', כ"ו באדר א' תשל"ג (28.2.73).

מתקבלות בקשות לפקולטות/בתי־ספר:

מדעי הרוח	הכשרת מורים (תעודת הוראה)
מדעי החברה	הכשרת מנהלים
מתמטיקה ומדעי הטבע	למרכזים קהילתיים
עבודה סוציאלית	קרימינולוגיה
משפטים	מדע שימושי
חקלאות	וטכנולוגיה
רוקחות	מדעי התזונה והבית
רפואה	ספרנות
רפואת שיניים	
חינוך	

בעלי תעודת בגרות מחו"ל, או בעלי תעודת סיום של לימודי תיכון מחו"ל, או מי שלמד במוסד מוכר להשכלה גבוהה בחו"ל — יפנו אישית או בכתב, לשם קבלת טופס הרשמה, למשרד לקבלת תלמידי חו"ל, ת. ד. 24100, בנין גולדשמידט חדר 311, הר־הצופים, ירושלים.

מועמדים המבקשים יעוץ אישי בענייני הרשמה, מתבקשים לפנות בכתב לכתובת הנ"ל, או להתקשר לטלפון מספר 02—88201/63, לשם קביעת ראיון.

ביה"ס להנדסאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החנוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

מודיע

נותרו עוד מספר מקומות לקורסים זמן א' תשל"ג

* הנדסאי חשמל ערב; * הנדסאי כימיה ערב
● תנאי קבלה: מתקבלים בוגרי י"ב תיכון לרבות בעלי תעודת בגרות אקסטרנית או בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (רמה 4 שנתית).

לשם קבלת פרטים נא לפנות לביה"ס חצר הטכניון, הדר הכרמל, טלפון 530265

האם אתה צלם מקצועי?

בקרוב תפורסם תקנה על הצורך לקבל רשוי מסווג למקצועך.
בכדי לקבל רשוי מסווג למקצוע הצילום עליך לעבור קורס שיכשיר אותך לבחינות הסיווג.
הקורס יכלול השתלמות עיונית בצילום כהכנה לבחינות הסווג — סוג 3 — ויערך במסגרתנו.
במסגרת הקורס תוכל להשלים את ידיעותיך בנושאים הבאים בענף הצילום:

תורת הצילום
(אופטיקה וכימיה)
טכנולוגיה
(עבודה באולפן ובחדר איפול)
אופטיקה כללית

לפרטים והרשמה — נא פנה עוד היום למשרדינו:
* במרכז ת"א הצפוני: שד' השמונאים 6 (שכ' מונטיפיורי) תל־אביב, טל. 32634 בין השעות: 07.30—19.00.
* משרד ראשי: שד' דוד המלך 39 ת"א, טל. 267436 בין השעות: 07.30—19.00.

משרד העבודה
המכון להשתלמות מקצועית משולבת
אורט ישראל

האוניברסיטה העברית בירושלים

המשרד לקבלת תלמידי חו"ל
בית הספר לתלמידים מחו"ל

קורס הכנה לעולים חדשים
לקראת לימודים בפקולטאות למדעי הרוח והחברה

קורס הכנה לעולים חדשים, המבקשים להתקבל לפקולטאות למדעי הרוח והחברה בשנת הלימודים תשל"ד, יתקיים במסגרת בית־הספר לתלמידים מחו"ל של האוניברסיטה העברית.

הקורס יפתח ביום 18.2.73 ויסתיים ביום 21.9.73.

הקורס נועד לעולים חדשים, בעלי תעודות סיום של בית־ספר תיכון עם ציונים נאותים, מבריה"המועצות, מאמריקה הלטינית ומארצות דוברות אנגלית בחצי הכדור הדרומי.

תכנית הלימודים כוללת: עברית, אנגלית, לימודי יהדות, מתמטיקה (לתלמידי מגמה הומנית) וכן מקצועות בחירה במדעי הרוח והחברה.

לשם קבלת מידע נוסף וטופס הרשמה, נא לפנות למשרד לקבלת תלמידי חו"ל, בנין גולדשמידט, חדר 214, הר־הצופים (ת.ד. 24100), ירושלים, בין השעות 9.00—13.00.

אוניברסיטת חיפה

ההרשמה לשנה"ל תשל"ד (1973/74)

נפתחה ביום א', י"א בשבט תשל"ג (14.1.73)
ותסתיים ביום ה', י"א באדר ב' תשל"ג (15.3.73)

חוגי הלימוד לתואר הראשון (ב"א)

מדעי הרוח: מקרא; ספרות עברית (במסלולים דו־חוגי וחד־חוגי); לשון עברית; היסטוריה של עם ישראל; שפה וספרות ערבית; היסטוריה של המזרח התיכון; פילוסופיה (במסלולים דו־חוגי וחד־חוגי); היסטוריה כללית; שפה וספרות אנגלית (במסלולים דו־חוגי וחד־חוגי); שפה וספרות צרפתית; אמנות — במגמות: תולדות, חינוך, יצירה; ספרות כללית.

בית־הספר לחינוך: חינוך־עיון ומחקר, חינוך ייעוץ, חינוך מינהל ופיקוח, חינוך מיוחד, חינוך־תכנון דרכי הוראה; המחלקה להכשרת מורים ע"ש א. בירם; ביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית „אורנים" — תחומי ההכשרה: א) מקרא, ב) ספרות עברית, ג) צירוף בין־חוגי היסטוריה, ד) שפה וספרות אנגלית — מסלול חד־חוגי, ה) שפה וספרות ערבית, ו) ביולוגיה — מסלול חד־חוגי, ז) פיסיקה—מתמטיקה.

מדעי החברה: גיאוגרפיה; פסיכולוגיה (במסלולים דו־חוגי וחד־חוגי); סוציולוגיה; מדע המדינה; כלכלה (במסלולים דו־חוגי וחד־חוגי); סטטיסטיקה.

בית ספר לעבודה סוציאלית (מגמה רגילה; מגמה למינהל קהילתי־כפרי; התכנית המיוחדת להכשרת עובדים סוציאליים בכירים; קורס הסבה לבוגרים במדעי החברה); מתמטיקה.
מכללת עמק יזרעאל „אהל שרה" — לימודי אחה"צ וערב.
פירוט החוגים יתפרסם.
לימודים קדם־אקדמיים.

חוגי הלימוד לתואר שני (מ"א)
מדעי הרוח: ספרות עברית; היסטוריה של עם ישראל; היסטוריה כללית; שפה וספרות אנגלית.
בית־הספר לחינוך — ייעוץ חינוכי מיוחד.
מדעי החברה: מדע המדינה; סוציולוגיה.
לימודי ספרנות — לימודים לקראת תעודה.

בחינת המיון הכלל־אוניברסיטאית המיועדת לכל הנרשמים תערך ביום ב' כ"ט באדר ב' 2.4.1973. בחינות הכניסה לחוגים תערכנה בין התאריכים 1.4.1973—3.4.1973.

חוברות הסברה וטפסי הרשמה ניתן יהיה להשיג החל מיום א', י"א בשבט תשל"ג (13.1.1973), תמורת 3.— ל"י בנקודות המכירה הבאות:

1. מפעל השכפול של אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה — בימים א'—ה' בשעות 09.30—17.30.
2. חיפה — זהר, רחוב החלוץ 22.
3. ק. מוצקין — פינת הנוער, ויצמן 10.
4. צפת — גרינבאום זאב, בנין כלין יאיר, רחוב ירושלים 59.

סטודנטים המעוניינים לרכוש את החוברות בדואר, מתבקשים לצרף המחאת דואר ע"ס 3.25 ל"י לפקודת אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה והחוברות תשלח לביתם. חיילי צה"ל הפונים באמצעות הדואר הצבאי, יקבלו חוברה ללא תשלום.

בית הספר הריאלי העברי בחיפה

הרשמת תלמידים חדשים לשנת הלימודים תשל"ד לכתה א' - יסודית (גיל 6)

בהדר הכרמל, במרכז־הכרמל ובאחוזה תתחיל ביום חמישי כ"ט בשבט תשל"ג, 1.2.73

פרטים: הרשמה לכתה א'־יסודית במשרד־ההרשמה בבנין הראשי של ביה"ס בהדר־הכרמל, ביום הראשון של ההרשמה בשעות 08.30—13.00, ובכל יום בשעות 12.00—13.00; ובימים ב' ה' גם בשעות 16.00—17.00; וכן במזכירות כתות היסוד בסניף הדר־הכרמל, רח' קסל פינת שמריהו לוין; בסניף מרכז־הכרמל, דרך הים 10; ובסניף אחוזה, רח' קרית־ספר — בכל יום בשעות 10.30—11.30.

שכר לימוד מדורג: כתות היסוד של ביה"ס נהנות ממעמד של כתות מוכרות על ידי משרד החינוך והתרבות ונוהג בהן שכר לימוד מדורג לפי המפתה שנקבע ע"י משרד החינוך. על־ידי כך ניתנת האפשרות ללמוד בכתות אלו גם לתלמידים מוכשרים, שהוריהם בעלי אמצעים מוגבלים.

ההרשמה לכתות־היסוד ב'—ו' תתחיל ביום ראשון, 4 במרץ 1973.

פרטים נוספים יפורסמו בעתונים בבוא הזמן.

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

המדור ללמודי חוץ
מודיע על ההרשמה

ללימודי תעודה

אשר יפתחו בחדשים ינואר/פברואר 1973
ויתקיימו בשעות הערב
בתל־אביב

* ניהול שווק (חד־שנתי)
* ניהול תחבורה מוטורית (חד־שנתי)
* מתקדם לניהול מוסכים (שלשה סמסטרים)
* הנדסת בקרת איכות (חד־שנתי)
* הנדסת אחזקה (חד־שנתי)
* מתקדם בהנדסת דרכים ושדות תעופה (חד־שנתי)
* רדיו וטלויזיה — טכניקת השידור, ההפקה והתכניות (חד־שנתי)
* לימודי עתונאות (חד־שנתי)
* כתיבה טכנית (חד־שנתי)
* מתקדם לפרסומת (חד־שנתי)
* הנדסת תחבורה ותנועה (חד־שנתי)
* קציני בטיחות בתעבורה (דו־שנתי)
* ניהול נכסי מקרקעין (חד־שנתי)

ההרשמה תסתיים ביום ה', 25.1.73

פרטים והרשמה: הטכניון, המדור ללמודי חוץ, רחוב ליסין 14, תל־אביב. טל. 268126/7, 266992.

דרוש במרכז ת"א
בשכר חודשי אולם או משרדים עם טלפון.
בא לפנות בשעות עבודה — טל. 281972.

אוניברסיטת תל-אביב

מודיעה על

המשך הרישום לשנת הלימודים תשל"ד
ללימודים לקראת התואר הראשון

ההרשמה תסתיים ביום רביעי, י"ט באדר א' תשל"ג, 21.2.73

יחידות הלימוד:
הפקולטה למדעי הרוח
הפקולטה לאמנויות ולתקשורת
האקדמיה למוסיקה
הפקולטה למדעי החברה
הפקולטה למדעים מדוייקים
הפקולטה למדעי החיים
הפקולטה למשפטים
הפקולטה להנדסה
ביה"ס לרפואה
ביה"ס ללימודי הפרעות בתקשורת
ביה"ס לעבודה סוציאלית
החוג לסיעוד
המדור להשתלמות מורים

מועמדים המשרתים בצה"ל או המתעתדים לנסוע לחו"ל מתבקשים לפנות בכתב לקבלת טופסי רישום במועדים שצויינו לעיל.

מועד רישום זה מחייב גם תלמידים הממשיכים בלימודיהם באוניברסיטת תל־אביב והמבקשים להחליף את חוג לימודיהם לשנת תשל"ד.

חוברת הסברה וטופסי רישום ניתן לקבל אישית או בכתב על גבי גלויה במשרד הרישום, בנין מכסיקו, קרית האוניברסיטה, רמת אביב.

שעות הקבלה:
בימים א'—ה' בשעות 08.00—14.00
בימי ד' גם בשעות 15.00—17.00
טל. 3־2־411191

פניה שתגיע למשרד הרישום בתאריך מאוחר כתאריך 23.2.73 לא תיענה, והחומר הרישום יוחזר לכולחה.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מזכירות לימודי הסמכה
מדור רישום וקבלת מועמדים

מודיע על

פתיחת הרשמת מועמדים לסמסטר
חורף תשל"ד שנה"ל 1973/74

ליחידות האקדמיות:

הנדסה אזרחית	מדעי המחשב
הנדסת גיאודזיה	פיסיקה
הנדסת מתכנים	כימיה
הנדסת מכונות	ביולוגיה
הנדסת חשמל	הכשרת מורים (במתמטיקה,
הנדסה כימית	פיסיקה, כימיה, ביולוגיה)
הנדסת מזון וביוטכנולוגיה	הכשרת מורים טכנולוגיים
הנדסה חקלאית	במגמת חשמל
הנדסה אוירונאוטית	הכשרת מורים טכנולוגיים
הנדסת תעשיה וניהול	במגמת מכונות
כלכלה	ארכיטקטורה ובינוי ערים
מתמטיקה	רפואה
מתמטיקה שימושית	

ההרשמה תחל ביום א' ה־4.2.73 והמשך עד ליום ו' ה־6.4.73

חוברות ידיעון למועמדים וכן טפסי הרשמה ניתן לקבל החל מיום 28.1.73 ע"י פניה בכתב אל מדור רישום וקבלת מועמדים של המזכירות ללימודי הסמכה, או ע"י פניה אישית תמורת קבלה על תשלום סך של 3.— ל"י לזכות חשבון הטכניון בבנק הדואר מס' 530204 (או תמורת המחאת דואר).

ההרשמה תיעשה אך ורק דרך הדואר ולא אישית.

לתשומת לב המועמדים: —
בחינות המיון תתקיימנה בימים: א'—ה' 12.8.73—16.8.73.

משרד הפנים
מינהל נפת עכו

י"ב טבת תשל"ג (17.12.72)
כת/44/אגד/19—3404

לכבוד
מר יוסף מולא
ירכא
אדון נכבד,

הנדון הודעה על יסוד אגודה עפ"י חוק העותומני לאגודות בשם „אגודה לקידום החנוך העל יסודי לדרוזים בגליל המערבי".

הריני מתכבד לאשר קבלת הודעתכם לפי סעיף 6 לחוק העותומני לאגודות בדבר יסוד האגודה הבאה: —

1. שם האגודה: האגודה לקידום החנוך העל יסודי לדרוזים בגליל המערבי.
2. כתובת הגודה: המועצה המקומית ירכא
3. מטרות האגודה:
א. לרכוש, להחזיק, לייסד, לנהל, לפתח ולקיים מוסדות, קורסים הכשרות לחנוך על יסודי לדרוזים בשטח העיוני, החקלאי, המקצועי האמנותי וכן לתרום למוסדות כאלה שהם כבר קיימים ונמצאים בבעלויות שונות.
ב. ליצור ולהעניק סטיפנדיות לתלמידים הלומדים או המתכוונים ללמוד במוסד דרוזי לחנוך על יסודי, לתשלום שכר למה, לרכישת ספרים וחומרי למה, למחיה להם עצמם וכן להגבילה בהשפחותיהם.
ג. לרכוש מקרקעין, מטלטלין חכירות ולמכור אותם כדי לקדם את מטרות הקרן.
ד. להקים בבנים ומתקנים לשמוש מוסדות, הכשרות וקורסים לחנוך העל יסודי לדרוזים וכן לתמוך באישים או גופים אחרים הנזקקים לרכישת מבנים או להקמתם כאמור.
ה. לערוך תערוכות, מגביות, מפעלי הסברה הדרכה חינוכית וכן להוציא לאור ספרים, כתבי עת וחומר מדפס על כל סוגיו ולהפיצו בתמורה או בלי תמורה, הכל לקידום מטרות הקרן בנזכר לעיל.
ו. לבנות, להעסיק, להחזיל מלהעסיק ולפטר עובדים, פקידים, מנהלים ומעריכים ולשלם להם ולכל אחד מהם וכן לאלה שהיו מועסקים על ידי הקרן בעבר בשכר עבודה, משכורות, פרסים, קצבות ופצויים להם ולבני משפחותיהם ולקדם שכונים לאנשים האמורים בסעיף זה עובדים, פקידים ומנהלים של מוסדות הקרן אף הם במשמע.

4. שמות המייסדים: —
1. יוסף מולא — ירכא
2. נביל נבואני — גוליס
3. ד"ר המד טעה — אבו סנאן
4. אליעזר שמואלי — ירושלים, שדרות בן־מימון 20
5. עמנואל קופלביץ — רח' בית הכרם 20, ירושלים
6. סלמאן פלאח — רח' כורש 12, ירושלים
7. אליעזר שבים — רח' ישעיהו 18, רמת גן
8. נעמי כלך — רח' קפלן 17, תל אביב

בכבוד רב,
שמעון רישתי
קצין המחוז למיעוטים, עכו

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר ליום חול: 1.00 ל״י לשורה / יום ו': 1.20 ל״י לשורה

פנקס היום בתנ״ך

המשנה היומית

הדלקת הנרות

תורנות רופאים לפי המקומות

תורנות בתי מרקחת

תורנויות בתי חולים

דירות

קבלנים מציעים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

וילות ובתים

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

משרדים

בתי מלאכה

אולמות

מחסנים

חנויות

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב, שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 240908, 230521, 230481
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י למלה / יום ו': 1.20 ל"י למלה

● ברמ"ש חנות 16 מ"ר ב' דרום תל־אביב, טל. 410577.

● להשכיר חנות ריקה לכל מטרה עם רהיטים ברמת־גן, להתקשר 755282 בשעות 20—22.

● ברמ"ש שתי חנויות + מקרר מתפרק 8.50/2.50/2.20 בסביבת דרך יפו מרכזיה — אפשר לחוד, טל. 821130.

● למכירה חנות במרכז גבעתיים 38 מ'. ליתקשר 787879 947464 ערב.

● למכירה חנות בוטיק בגוש שאנן, 130.000, פרנסה בשפע 32670.

● למכירת חנות מכולת ממכירת משפחתיות ב"ב — פוקולוב 39, תורתי.

מגרשים

● "פרוס ישראלי" מציעה לך מגרשים בגדרה עם נוף נהדר, הנגבול באזור מגורים, כולל מים והשמל במקום. עם השקעה של 8000 במזומן, 8,500 בתשלומים חנך דר עם מגרש עם עתיד טוב יותר מאשר השקעה בבנק. לפנות "דרלינג", בית הפר עלים 8, רחובות, 958354, 055—91728, "דירות הסורבי", רוטשילד 36, בת־ים, 866239.

● דרוש מגרש השקעתי ב' סביבות ת"א עד 2 דונם טל. 853010.

● בהרצליה פיתוח חופה ב' יותר — אסקלוסיבית — 226239 (מ"ס 17—19).

● מגרשים באיזור נוה צה"ל ת"א, בניה פרטית, טלפון 34201.

השקעות

● משקיע רציני מעוניין ב' הצעות מסוריות בכל תחומי המשק. חיפה, ת.ד 855.

● מחפש משקיעים רציניים לפרויקטים מעניינים. לפנות ת.ד 856, חיפה.

עסקים

● מכלת שרות עצמי יחידה בסביבה פרנסה בשפע לפנות 746643 רק בשעות 9—7 ב' ערב.

● למסירה ברסלה חנות צמר + קלינטורה, טל. 03/985992 03/747048.

● למכירה בחולון במקום מרכזי בוטיק הלבשה מבוסס. 840217.

עבודה

● מטפלות הולים וילדים — מבשלות — מנקות + תופרות — מוכרות עוזרות — עובדות מסעדות ובתי־מלון — מלצריות — שמרטף — אסיסטנטיות — נקיון משרדים, מוסדות ומציעה "רוזי" יבנה 2, 623637 (1—9) — 440647 ששי שבת הכל יום (5—7).

הכשרה לעבודה

● קורסים מזורזים, מכירות ומזכירות, הנהח"ש, בתכנות נקוב, א.ב.ם. בתשלומים "שרותל" 1, ת"א, אלנבי 140, בכר המשכבות (התחנה המרכזית) 2. ר"ג, ז'בוטינסקי 54 (פול רמה). 3. חדרה, סוקולוב א'/70, מרכז.

ביקוש עבודה

● עולה מחפש לפנות מכונית כלי מכם, טלפון 722404 — ספאי.

מכוניות למכירה

● כרמל דוכס 1968 במצב טוב טל. 779828.

● אוסטין 1969 במצב כמו־ חדש, רדיו + מערכת הזעקה, סמם אוטוקבר 89.000 ק"מ. 417343 ל"י 15.000 טלפון.

● איסמלה 62 יפהפיה משר מצת + רדיו, טל. 851072.

● ביואיק מודל 1963 סמם לשנה 6 צילינדר, טלפון — 751056.

● רנו מטורית 1958, סמם לשנה — במצב טוב — טל 798315.

● למכירה סגיר טוסיתא 68 מנת פורד עם עבודה חלקית בשעות הבוקר (חלופה). לפנות 785828 מ' בערב.

הצעות עבודה

● דרוש מבה מקצועי לאולם התנועות טל. 911779.

● למפעל "לויתן" בע"מ דרושות תופרות לאוברלוק ולשתי מחטים תנאים טובים. 908094.

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

• ספארד 64 מנוע מחודש, צבע חדש, מצב כללי במצב מצוין. 923061
• קונסטה 900 64, טסט לשנה, יוסי.
• קונסטה 900 64, מצב טוב מאוד.
• פיג'ו 404 63 טסט שנה, מצב טוב. 925085
• ספרי 70 62.000 ק"מ, מחיר הזדמנותי, מצב מצוין.
• פורד קורטינה דבל קבינה, מחיר הזדמנותי. 763696
• פיג'ו 4 63 אחרי אוב"ל, 4.500 ל"י. מצב החוב 40.
• בהזדמנות ב.מ.וו. 2000, אוטומטי, טסט ורדיו. 775002
• פורד גלקסי חצי שנה טסט, מנוע טוב.

• פיג'ו 404 64 מצב טוב, 13.500 ל"י. טלפון בערב 235593 (יום שישי עד 15.00) שבת 911251
• קונסטה 1300, 4 מחלכים + רדיו אוברול. טלפון 749378
• מאונוס 17 1969 ספורט במצב מצוין 4.800 ל"י. 787889
• אופל כמחרית רקורד 65 מצב מצוין, טסט ל-10 חודשים. 866261
• פיאט 124 ספיישל מודל 70, בוחנת הדרום. 055—92040
• סובארו אר 2 1972, במצב מצוין. 955734
• בהזדמנות מיוחדת דודג' פולרה 64, הנה ובדוק. 834905
• פיאט 850 ספיישל מודל 1970, במצב מצוין.
• רנו 4 1970 יד ראשונה. 725128
• אופל רקורד 1968, טסט במצב טוב. 875624
• אודי 100, 1971, אס.אל. רדיו, יד ראשונה. 414946

• אופל קומודור 1969 + טסט. 915361
• אופל רקורד 1900 אוטומטי, מודל 1970 + רדיו + טסט. 747665
• אופל מכחרי רקורד 1970 יד ראשונה. 904924
• כרמל דוכס 70 9000 אלתרייזר.
• פיאט 1964 טסט, 847884, 860411
• פיג'ו 404 מכחר 1972 התקשר. 751652
• פג'ו 1963 מנוע 1969 במצב מצוין. 055-31838
• דהיטבו 1963 אוברול + טסט.
• פג'ו 404 1962 במצב מצוין. 908038
• פג'ו 404 מודל 1961 טסט.
• בהזדמנות פורד זפיר מודל 1955.
• אופל רקורד 68 יד ראשונה. 708835
• פולקסווגן חיפושית 1966 אוטומטית במצב מצוין. 941025

• פג'ו ג'—7 רנו במצב מצוין. 761767
• פולקסוואגן 1969 1300 אוטו יוסי. 821423
• אנגליה 1966 בעבודה. 111256
• סוסיתא 69 אוברול טסט. 234492
• הילמן 1962 סטיישן. 821423
• נ.ס.או. 1200 1971 יד ראשונה. 415786
• דה שבו 1966 מצב טוב, טסט 7 חודשים. 416084
• פולקסוואגן חיפושית 1968 מצוינת. 847884, 860411
• קונים כל סוגי מכוניות בהזדמנות.
• הרכינה קסייזן 1970 + רדיו.
• עבודות אימפלה 60.
• פולקסוואגן לימוזין 1965 מצב מצוין. 859612
• למכירה קונסטה 900 מודל 65, אחרי אוברול + רדיו. 840973, 962331

• קונסטה 1300/8 1966 — פילוס, ריפוד 5 בתים.
• פג'ו 404 1972/1970: אר.
• סימקה 1000 נ'י.אל. 68. 058-96517
• קונסטה 900 במצב טוב מאוד. 702462
• בהזדמנות למכירה פג'ו 404 64. 926769
• ב.מ.וו. 2000 מצוינת. 446874, 774477
• לארק 62 במצב טוב טסט שנה. 746828
• סובארו 1100 מודל 1970 במצב מצוין יד ראשונה. 927398
• ציטרואן 20 די.ס. 69 במצב מצוין 35.000 ל"י. 781259, 785058
• הזדמנות פיג'ו 404 1965 טסט לשבוע + רדיו, 14.500. 952452
• פולקסוואגן חיפושית 1500 מודל 1968 + רדיו. 615040
• למכירה פג'ו 404 1971 אר. מוכנית לצבות. 623665
• צימרואן נ'י.אס. 1971, צבע לבן. 930071
• פולקסוואגן 1971 מכחרי. 937001
• מכאית לייצר מודל 1969. 951256

• מאונוס ספוריט מודל 66 טסט שנה. 790491
• לארק 63 + רדיו. 255441
• למכירה לארק 63 עם חר בה חלקים. 266668
• סימקה 1000, מנוע חדש. 824168
• קונסול 60, במצב טוב. 82987
• פולקסוואגן ספורט 70, מנוע בה, במצב מצוין. 941198
• קונסטה 900 שנת ייצור 1968, במצב מצוין. 827674
• מערכתהצתה אלקטרונית "גנטום".
• סימקה 1000, מודל 1966. 982013
• לארק 1964 במצב מצוין + רדיו. 981276
• פיאט 850 ספיישל 69 יד ראשונה. 930071

• וסמה מוכר 1969 150 מצוינת. 866189
• בהזדמנות 111 סילון מים. 862404
• רביב אוטומטי במצב טוב 1964. 766109
• בהזדמנות למכרמת 1967 במצב טוב. 743989
• מספת עם סירה 1965 מנועים.
• וסמה נ'י.אל. 1965 במצב מצוין. 860411, 847884
• מכונת לכחות פראייה שנת 68.
• ב.מ.וו. 2.4 כ"ס 1969. 287515
• וסמה מרצדס 1969 טסט שנה. 58896
• מרוויזטה 67, מוכרת 5 כ"ם. 705210
• למכירה וכנה 50. 440563
• מילון בזוזל עם מוזיקה.
• "הונדה" כל הגילאים. 221853

• מרטי ליטוגרפיות אורגינליות.
• מעלית לטיולים בהזדמנות. 558245
• משחות שמחים 12000 מ"ם. 930066
• כרכוכה אוריגינלית — "מריכ הדגה". 930066
• משחות בין מרכזיה. 930066
• פלנה אוכמוס. 442588
• למכירה ציוד מלא ומזרונים. 16.00—20.00
• למכירה מקרר אמקור תנור 17 ב'.
• בהזדמנות תנור לקליית גרעינים. 15.00
• למכירה קיטת נוער. 231463
• 60% מחיר שאריות דיאולן.
• בהזדמנות סם טייפים.
• קונים ומוכרים הכל.
• מכונת התוך נייר 100 × 70. 615046
• נורטון 64 אלקטרה. 967129
• אמפליפייר 650 40 ואט. 856592
• לרגל נסיעה מערכת סטריאופונית. 726906
• אסאי דאס סיים די. 200. 860495
• למכירה מיטת תינוק. 776158
• למכירה מרנזיסטור טל. 449812
• בהזדמנות תנור גפט. 726586
• למכירת הביות קרטון. 612448
• למכירה למכונה + סר. 33352

• קונה רהיטים משומשים פריג'ידרים. 827164
• קונים דברים משומשים. 876618
• מקוניין בתנור 2.5—3.5.
• קונים סלה קליפה.
• "הלובה" קונה רהיטים. 874241
• לנוחיותך קונה כל סוגי. 52880
• קונה כל הסוגי בית. 862656
• עקיבא הקונה טלפון 926736
• קונים מקררים, רהיטים. 826823
• קונה רהיטים ישנים. 874856

רהיטים

• רהיטים סטייל. 789060
• "שריבר" קנים ומכירה. 810294
• קונה רהיטים משומשים. 772796
• "מרסל" רהיטי מתכת. 241306
• למכירה ספריה גדולה. 267950
• מזנונים מודולאריים. 445074
• למכירה ברקסיון ושולחן. 237919
• רהיטים דניים בהזדמנות.

• למכירה מקרר אמקור 10 במצב נפלא. 440720
• הטסיננהאוז 11, שתי דלתות. 726644
• למכירה מקרר אמקור ב' מצב מצוין. 747491
• למכירה מקרר 10 רוזהאוז. 257885
• פריג'ידר אמקור 10. 58896
• מקרר אמקור פאר במצב מצוין. 732877
• מקררים משומשים למכירה באחריות. 874243
• אמקור קופה 12 קוב. 413044

טלוויזיה

• עד — 1000 ל"י תקבל עבור המכשיר הישן. 237080
• גם ב-50 ל"י לחודש. 240280
• טלוויזיה אמקור 1500. 28
• הינה התיקון בטרם.
• תיקוני אנטנות. 325132
• טלוויזיה מכר גדול 63. 413044

דודי שמש וחשמל

• שרותי בר — "מסוור" לשרותך. 250933
• דודי שמש וחשמל דאר 2000.
• היוצר מכוע, הדוד נוזל. 866812, 825678
• "אריאל" — דודי חימום. 824733, 820807

תריסים

• "ישראהרום" ייצור תריסי. 441270
• במחירים ללא תקדים.
• המקנעיינים בריפוי. 221017
• נורה ועקורת בית. 624661

שטיחים

• מכון לניקוי ותיקון שטיחים.
• מכון תיקון שטיחים.
• "אמינוב" מכון לניקוי. 967342

מפטים

• "עדיין לסט" מבצע עבר. 229660

תנורי חמום

• חברת כלי אינקול.
• הפתעה! הכרויות.
• התיידדות אישית.

שרותים

• עבודות ריצוף הרסינה. 243669
• אבכמיות! חידוש. 243669
• "הפלסטים" הברקת. 243669
• סקייה החתיק! מלטשים.
• "המבריק" מלטשים. 345224
• מקבל עבודות שיפוצים. 732009
• ריצוף מיח, צביעה. 936577
• סקר חברה לשירות. 443919
• "דודו", מלטשים. 750530
• רסוגמים כלליים. 799602
• "פרסמנט" שפוע בנין. 611930
• החזכות כתים נקיון. 611930
• נדרות, דצות. 926631

בתי-ספר ושיעורים

• בשלושה הורסים תלמדו נהיגה.
• שעורים פרטיים. 733940
• מורה לגיטרה.
• מתמטיקה לבנות. 625166
• 10 ל"י לשעור פרטי. 17.00—19.00

• בוגר הטכניון נותן שיעורים במתמטיקה, פיזיקה. 741128

חקלאות

• 46 דונם ליד כביש ראשי ולנטיה אסכוליות. 31081
• טרקטור קטרפילר 951.
• מקוניין בטריבל תערובת. 055—91052
• משק ליד התוכות 28 דר. 874549
• טרקטור 1968 65 כ"ס. 913159
• למכירה בכביש רוחפה.
• למכירה משק 422 אחרי.
• למכירה 6 דונם פרדס. 268517
• למכירה מכונה לתפירת. 417603
• למכירה משק במושב. 840796
• וילה ומשק בגבול נתניה.
• מעוניין בהודעות וצויר. 042558
• למכירה מכונת חליבה. 923292
• איגוד אפרוחים.
• פרנסון 35 + טעמים. 003-22247
• מפתחי אויר להמטה.
• אינקול בע"מ. 266065

חוגים

• מעוניין להכיר אשה עד גיל חמישים. ת.ד. 4502 ת"א.
• מועדון ברמלון דמת אביב.
• המעוניינים בריפוי.
• שחל לחרומן בשבת. 27.1.73
• חוג אקספליבריה.
• הכרויות בלתי שיגרתיות. ת.ד. 1142 רחובות.
• עמודת "רויי"—קולנוע.
• הערב ובמועדו"ש ריקודים.
• למבוגרים, רווקים/ות.
• מפגישה מעוניינת.
• גבר 34 מעוניין.
• מפניים, השכל. 18/6
• הפתעה! הכרויות בלתי שגרתיות. 19050
• התיידדות אישית.

ספרים

• ספרים עבריים ולועזיים. 243669
• "אבכמיות" חידוש. 248616

חיות בית

• גורי קוקר ספניאל.
• למכירה גורי פודל. 915495
• גור זאב עם תעודות.
• למכירה פינצ'ר. 846640
• גורי קולי לשובבים.
• גורי פודל מסטיפים. 927123
• גורי פודל. 274407
• נורים פוינטרים. 224677
• למכירה גורי ספר אוורי.
• בהזדמנות גורי קולי. 04-522806
• למכירה גורי פוינטר.
• גורי רועה גרמני. 04-81062
• למכירה קולי מריקולור 7 חודשים. 790120
• למכירה גורי פודל + תעודות. 03-959978
• גורי פודל כמין מיוחסים.
• כלבי בוקסר נהדרים 600. 927158
• קולי (לסי) תעודות. 953688
• למכירה גורי זאב נכיים. 962765
• להשיג כלבים. 827621

• גורי דקל למכירה עם תעודות. 03-92317
• רנים ענק, שנאוצרים — רועה גרמני. 053-24258

הלבשה

• לסוחרי בדים והלבשה — פריטים. 821573

צילומים

• החלה ההרשמה לימוד צילום.
רחוב מדוויל 16 תל-אביב בימים א'-ה' 17—20.

מי מצא?

• אבדה גורה קולי חומה. 983762
• נמצאה שמיכת תינוק ב-20.12.72. 788502
• אבד עניל זהב משובץ. 784865

הלוואות

• הלוואות מיידיות לעובדי מדינה, ההסתדרות וצבא. 220573

בתי"ס לנהיגה

• לימוד נהיגה בהיפוטית. 739847

ריקודים

• תלמד לרקוד ב-5 שיעורים.
• רקודים ומרקסיקה.
• תלמדו לרקוד בבית"ס.

סירות

• ספורטיות מרגם מיני. 932269, 983782

בולים ומטבעות

• למכירה בהזדמנות אוסף מטבעות גדול. 936639, 061800

שונות

• למכירה מכונת סריגה. 053-05542

כלי נגינה

• פסנתר כנף ימהה. 766307, 772822
• פסנתרים אוגנים.
• פסנתרים עוגבים. 230891
• פסנתרים עוגבים וגיטרות. 236458
• אורגן נ'ם 6 אוקטבות. 845547
• בהזדמנות! תופים.
• פסנתר הופמן.
• מכהן לפסנתרים חדשים. 745721
• סטריאופוני! מגבר 25X2. 951248
• למכירה פסנתר גרמני. 918548
• דרוקים אקורדיונים. 688305
• פסנתר "מסיפה".
• ההזדמנות למכירה פסנתר גרמני.
• למכירה פסנתר בהזדמנות. 730226
• אצלנו הפסנתרים.
• בהזדמנות למכירה אורגן הוגד. 90210

הודעות

• עהוגה מפרסם מודעות.

מספרות

• להשכרה מספרה יפה.

מציעים למכירה

• מגבר סטריאופוני 15×2. 780140
• שמיח פרסי במצב מצוין. 08/760758
• בהזדמנות למכירה שמלת חופה. 777731
• בהזדמנות מיס אקאי 280.
• "מרגליות" למכירה.
• למכירה תנור אפיה. 750904
• מגבר סטריאו "קלריאון". 053/27227
• כמא עיסוי יפני. 444050
• בהזדמנות מיס סטריאו. METRO
• הזדמנות! טלוויזיות.
• החליפו את הטלוויזיה.
• מכונת אופסט פרינט. 621941
• למכירה מחרטה. 910670
• בקרר פרידז'ן.
• למכירה כלים לבית מלאכה. 82571
• למכירה כנור.

מכונות כתיבה

• השאלה, מכירה ותיקונים. 58066
• למכירה מכונת כביסה. 419583

מכונות כביסה

• למכירה בזול מכונות. 257494
• למכירה מכונת כביסה. 419790
• מכונת כביסה "ונוס".
• למכירה מכונת כביסה. 733312
• מה לך לקנות מכונת כביסה. 240292
• למכירה לרגל נסיעה מכונת כביסה.

מכונות תפירה

• בגלל מקום, מכונת תפירה תעשייתית. 792861

מכונות גילוח

• אליאס, מכירה ותיקונים. 821870

מקררים

• מכון המקרריסור!
• קונה מקררים. 827061
• למכירה מקרר. 913994
• מקרר ג'נרל אלקטריק.
• "מקרר אבוב".
• מקררים משומשים. 224621
• מרכז המקרריסו! 821864
• מקררים מחודשים.
• מקרר הוסינגהאוז.
• למכירה מקרר אמקור.
• בהזדמנות בלתי חוזרת.
• למכירה מקרר "פאר".
• פריזיגו 11. 856540
• למכירה מקרר אמיגור. 537942

קונים לקנות

• "מרווה גאוני" קונה. 281302
• דרושה מרכזיה. 445545
• קונה חשמלים, פריג'ידרים. 50501

השכרת רכב

• ב"ארויז" השכרת מכוניות. 255054

שרותי רכב

• בעל מכונות אוטומטיות!! 768245

ביקוש רכב

• סכונאי + הכנסה. 815515
• דרוש לנדרובר ארוך. 246582

אופנועים וקטנועים

• אך ורק אצלי.
• סריוטף 90 טפוח. 872568
• וספה סופר לפורפ. 614653
• למכירה וספה. 36408
• הונדה 125 מיוחדת. 740483
• יספה ל"ק + סירה מצויד.

הכל בכל בלוח
בלוח הכפול

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול ירושלים

דיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: החבצלת 5 טל. 224245

שידוכים

● הברית סיפספית טבעית ונעימה מצפה לך ב„רעים" קבע/י פגישה.

● לקיבוצניקים/ות מושבניקים/ות הצעות מיוחדות עבורכם ב„רעים" תל־אביב, חיפה.

● לאקדמאים/ות בגילים 25—35 הצעות מתאימות במיוחד עבורכם, ב„רעים".

● „רעים" מרכז ארצי לחברויות מכל השכבות והגילים והחוגים.

● להורים המודאגים: הבה רות לילדיכם ללא ידיעתם בסודיות מוחלטת ב„רעים".

● „רעים": תל־אביב, בן יהודה 58א', טלפון 283032 פ־9—13, ומ־16—20 חיפה ירושלים 16א', טל. 687368.

● לגרושים/ות אלמנים/ות בכל הגילים! הצעות ללא הגבלה עד הנישואין המוצלחים ב„רעים" תל־אביב בן יהודה 58א', 283032, חיפה, ירושלים 16א', 687368.

● מעוניין להכיר אשה עד גיל חמישים, ת.ד 4802 תל־אביב.

● למבוגרים/ות הצעות מיוחדות עבורכם ב„רעים", בן־יהודה 58א', תל־אביב, חיפה, ירושלים 16א'.

● במוצ"ש מתוח „רעים" עד 21.00 בן יהודה 58א', תל־אביב.

● שרות מיוחד של הלוח הכפול לקבלת מודעות שידוכים כרגיל, שלח/י מודעתך לת.ד 9192 ת"א בצרוף המחאת דואר/צ'ק לפי 1.20 ל' למילה (8 מלים מינימום) ומודעתך תפורסם ביום ששי הקרוב.

● פרטי, עבור קרובתי 37, יפה, מכובסת, דירה ואומנת + 2 ילדים מעוניין בפנוי אים בהצעות ופרטים מלאים ת.ד 6446 תל־אביב.

● גרושה יפה וסימפטית מחפשת ידיד ת.ד. 424 תל־אביב.

● צעיר נחמד 21/170 מעוניין בהכרות למטרה רצינית, ת.ד 28050 ת"א (לציין טלפון).

● אשכנזי מעוניין 28/183 מחפש בהתאם. לציין טלפון. ת.ד 21095 ת"א, עבור דני.

● מהנדס 29/170 נאה וממסודר, מעוניין בנאה ורציניות למטרת נישואין, ת.ד 36634 תל־אביב.

● „אחור הלבבות" מעוניין להכיר ...

● אלמנה 33/170 נחמדה — אינטליגנטית מסודרת מעוניינת בהכרות ת.ד. 437 ...

● בת 26 נאה רופאה בעלת אמצעים, לפנות עם פרטים מלאים ללא מתווכים לת.ד. 8663 ת"א.

● פרטי! עצמאי 17 25 נאה + דירה מעוניין בהכרות עם אירופאית נאה למטרת ידידות כנה, ת.ד. 699 תל־אביב מודיות מובטחות (לציין מספר טלפון).

● בחורות מעל 23 המעוניינות להכיר בחורים נחמדים, יתקשרו ל־4442107.

● מתארגנת חברה בינלאומית להתכתבות, פרטים בת.ד. 11050 ת"א.

● בלונדינית תבול עיניים — 32/180 נמרץ, מעוניין בידידה ...

● בודד עצמאי, 50/170 + דירה, מעוניין בידידה, אמשרי מגורים, טל' 248669 תל־אביב.

● עורך סוליסטי ודינמי, מסודר בתכל + רכב 165/42 מעוניין בערינה ויפה ת.ד. 11828 תל־אביב.

● מכון בינלאומי „עופרי" מציע הכרויות לכל הגילים וכמו כן הצעות לגרושים/ות טלפונים 58540, 5140 בן־יהודה 9 תל־אביב.

● פרטי, מבוקשת רווקת עד 1.68 מ' עבור משכיל ברמה, 6348 ...

● פרטי בחור נאה דתי מרוקאי 24/182, מעוניין להכיר בחורה עם אותו התכונות ת.ד 1058 חיפה.

● צעירים/ות!!! ב„רעים" שפע הצעות מפתיעות — בוא/י לשיחת הכרות.

● רווק מזרחי 26/170, נאה משכיל, מעוניין במתאימה ת.ד 2078 ר"ג.

● מקומכם? נמאס? תפתרון מחכה לך ב„רעים" תל־אביב, חיפה.

● אלמנה ממוצעת בלתי תלויה מעוניינת בידידות כנה ...

● סטודנט יפה 24/185 מעוניין בידידה נחמדה 18—23 — ת.ד. 2681 רמת־גן, בצירוף טלפון.

● פרטי, צעיר 22 מעוניין בנחמדה בעלת אמצעים למטרת נישואין, 586982.

● משרד שידוכים „צמד חמד" ...

● עולה חדשה יפהפיה ...

● פרטי, תמירה נאה — 171/28, ...

● רופא דתי 27/178, נחמד ת.ד 4205 חיפה.

● פרטי! בעלת מלון ...

● פרטי, רווק 34/162 מבוסס ...

● פרטי! 32 170 בוגר ...

● סטודנט 26/190 נאה — ת"ד ב/18055 תל־אביב.

● „אביב" מכון עם להכרויות ...

● בלונדינית (17) יפה ...

● „אדית" מומחית להורוסקופ, גרפולוגיה, ...

● „מטרימוניאל" אמריקאית 24 נאה ועשירה, דתית, טל 263361 ירושלים.

● „מטרימוניאל" רופא 24 פלסטיקאי ...

● 100 בתחבות ישירות ...

● „ליהי" — שיטה מדעית להתאמה! ...

● הכרויות והתכתבויות לכל החוגים — „עמית" ...

● מדיבסם + מאות מרעדיפים/ות ...

● מועדון בשפה האנגלית ...

● „אורניה" מכון להכרות ...

● דרוש! יליד המערב ...

● פרטי! אקדמאית, אשר נזית ...

● עבור אקדמאית עם תעסוקה אינטלקטואלית, בגיל 25, ...

● מהנדס אלקטרוני ...

● רווק 165/25 מעוניין ...

● צעיר נימה 18/180 מעוניין בידידה ...

● סטודנט 26/186 צעיר ...

● בחור צעיר מעוניין בידידה עם אשה ...

● צעיר היפאי 28/170 מעוניין בידידה עם אשה, ...

● גבר נאה 28 + רכב, מעוניין באשה נאה. ת.ד 26110 תל־אביב.

● „מטרימוניאל" אלמנה 48 ...

● פרטי, גבר 180/21 מחפש ... ת.ד 134 ת"א ל־10509/1.

תורנות רופאים לפי המקומות

ירושלים

● הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־8 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר טלפון 101, בתחנת מד"א. מרפאה ורופא לטיפולים דחופים מ־8 בערב עד לחצות — מיועד לסדרים דחופים בלבד

תורנויות בתי חולים

● היום: הדסה (ילדים), ביקור חולים (נשים), שערי צדק (פנימית — כירורגית — עיניים);

● שבת: הדסה (פנימית), שערי צדק (ילדים — נשים — כירורגית — עיניים)

תורנות בתי מרקחת

● ליל שבת: אורה, המלך ג'ורג' 27, טל. 222048. פרמי מרחיים ...

בתי כנסת

● בהיכרו יוניון קולג' רח' דוד המלך 13, תפילת שחרית בשבת ב־10.

הרצאות וכינוסים

● האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים מודיעה על ...

דירות

● רשימת דירות מעודכנת ...

קבלנים

● האחים ישראל בע"מ — ...

2-2½ חדרים

מחסנים

חנויות

משרדים

מגרשים

עסקים

וילות ובתים

● בגבעת־המבתר שלד ב־190,000 ...

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

הכשרה לעבודה

● קורסים מוכרים פקידות ומזכירות ...

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

דרושה פקידה

מנהלת חשבונות

לחברה שמשרדה באזור התעשיה בקרית ביאליק לפנות בכתב ת.ד. 4496 חיפה, למס' 16402.

למשרד ארכיטקט דרושים:

אדריכל/ית, מכנאים, שרטטים, בעלי נסיון.

לפנות לארכיטקט בנט, טל. 263783.

הלוח הכפול חיפה והצפון

ידיעות אחרונות: הנביאים 28, טל. 667931
הארץ: גורדון 20, טל. 661166

תורנות רופאים לפי המקומות

חיפה

● רופא תורן במד"א, טל. 101

תורנויות בתי חולים

● היום רמב"ם, כירורגית, — האונת עבודת — פנימית — ילדים — נוירוכירורגית, רוטשילד (נשים).

● שבת: רמב"ם.

הודעות

וילות ובתים

קבלנים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2-2½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

מגרשים

משרדים

חנויות

מחסנים

עסקים

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

מכוניות

שדות / ... (ירושלים)

שרותים

טלויזיה

בית־ספר ושיעורים

כלי נגינה

אופניים וקטנועים

מציעים למכירה

מקררים

פרסומים

מכונות כביסה

בחברה מבוססת תעשיתית

תרכוש מקצוע תעופתי מענין

תוך כדי עבודה ובתנאים טובים

מתקבלים מועמדים בעלי בריאות תקינה ובעלי רצון ושאיפה להתקדם ולהשתלב בעבודה רבת ענין

● נא לפנות בכתב אל ת. ד. 7132 תל־אביב

לחברה כלכלית דרושים אנשי מכירה לאזור חיפה והצפון

השתלמות תערך בחודשים פברואר—מרץ 1973 בחיפה בשעות אחה"צ

על המעונינים לפנות בכתב־יד עם פירוט תולדות חיים לת. ד. 4092, חיפה

טלויזיה

● טלויזיות הדירות הקניה המובה ביותר אצל המקרר בע"מ, רחוב הרצל 20, בית הפרנזות טל 668340

● אם החלטת לרכוש טלויזיה פיליפס, אז הכתובת היא: אהרן ברנגר החלוץ 13 טל' 668822/44, אחריות בפולה מחירי הוזלה

מכונות כביסה

● מכונת כביסה יונו חצי אוטומטית במצב מצויין 475 בחול 10.00—17.00 533374

● אמקור קופמקס 5 אוטומטי מצב מצויין, טל. 710021

● בהזדמנות למכירה מכונת כביסה הסמינגהאוס — במצב טוב. 244902

● הוברמטיק חצי אוטומטי לאחר שיפוץ טל. 721440 — 528497 בשעות העבודה.

● אם החלטת לרכוש מכונת כביסה פיליפס אז הכתובת היא: אהרן ברנגר החלוץ 13, טלפונים 668622/44. אחריות בפולה מחירי הוזלה.

רהיטים

● מזנונים מודליים ומערכות סלוניות בתנאי תשלום בהתאם לאפשרויותיך. טלפון: 04—80585 ונציגנו יבקר בביתך ללא התחייבות.

● היפאי! כס סלוני במחיר הפתעה — 1,150 ל"י כולל: כפה בפולה, 2 כורסאות ושולחן. הפתעה נוספת בהביאך אלינו את רהיטי הסלון ה[illegible] ישולם עבורם — 150. סלון 20 הנביאים 20 חיפה.

● קונה רהיטים ישנים עתיקים ותשמישי בית. טלפון 532861 — 602006

תנורי חמום

● ס. אפתון מכוניות המבחר הגדול ביותר של תנורי חמום מרכזי ואוגרי חום, מזגן נייד, מכירה, הרכבה ותיקון — העצמאות 56 טל. 606213.

● תנורי חימום מכל הדגמים ההנות אינסטלציה מודלת. ארם אלנבי 23, 521498

● תנורי אוסקוררה לא התייקרו. נצלו עונת החורף הבאה. תנורי אוסקוררה מוזלה במחירים היקרים. סוכנות ראשית חניון חיפה. 663955

מקררים

● מעוניין לקנות מקרר ספר אמקור כוכבי לפנות טל. 712083 או 86538

● החלפת מקררים חשמליים ישנים בחדשים בשיטת הטרייד אין. מחיר גבוה למקרר ישן, כ"כ השכרה ומכירה — החלוץ 12.

● מקרר במצב טוב 400 ל"י כל אותו פיר. 255068

● אם החלטת לרכוש מקרר פיליפס או הכתובת היא אהרן ברנגר החלוץ 13, טלפונים 668622 אחריות בפולה, מחירי הוזלה.

● למכירה אמקור 10 במצב מצויין, עם ביטוח. 669976.

הלבשה

● לגברות חנות [illegible] הנחות מיוחד 10%—30% [illegible]

● חליפות לעונת החורף, [illegible] מעילים [illegible] רוכסאות במבחר גדול [illegible] "כרמל קונפקציה", הרצל 47 קומה א'.

תנורי חמום

● חברת טרלית [illegible] עם התקנת חימום מרכזי בדירות ובבניינים בבניה — הצעה מיוחדת לקבלנים. טורליה, העצמאות 51 טלפון 521224.

שידוכים

● בשביל חברה דתית נדמה בעלת הופעה אלגנטית, בעלת דירה + רכב, אני מע[illegible] באקדמאי גבוה למחות 1.76 גיל 38—35 למטרת נישואין. מתחזים לא ייענו ת.ד. 1800.

חיות בית

● למכירה גורי רועה גרמני + תעודות, האם מאנגליה, האב מהולנד. טל' 04—82290

כלי נגינה

● יוק הקלידים במבחר ענק במחירים החל מ־110 ל"י — אבילאה, הנביאים 6.

● דרושים פסנתרים משומשים בכל מצב. טלפון 535825

● אם החלטת לרכוש מקרר במיאו פיליפס או הכתובת היא אהרן ברנגר, החלוץ 13. טלפונים 669522/44. אחריות בפולה מחירי הוזלה.

● באאב ברמי מצויין סוף — מסם קנה 533387.

● בהזדמנות פולקסוגן מסחרי נמוך 64 טל' 82815 בשבת.

● פולקסוגן 1600 וריאנט מסחרי 1968. טסט לשנה. 04—23171

● קורטינה בשיין 1963 טסט 8 חודשים אחרי אוברול מצב מצויין טלפון — 233858

● פולקסוגן חיפושית מודל 1964 אחרי אוברול טסט לשנה במצב טוב. לפנות: טלפון 241240.

● ביטקה 1000 1964 טלפון 533400.

● [illegible] 1967 אחרי אוברול טלפון 80271.

● אבטודה, אוגוסט 1968, 68,000 ק"מ. יד ראשונה 13,800. טל' 253042.

● פורד אסקורט מסחרית, 1970, מודל 1969 טלפון 641742 227030.

● בהזדמנות פרינץ "L" 1971, 26,000 ק"מ טלפון 87532.

● פיג'ו 404 1967, 116,000 ק"מ, במצב מצויין, טסט לשנה. לטלפון 931291.

● פרינץ 4 מודל 66, טסט לשנה, צבע, פחחות, ריפוד וגלגלים חדשים. מצב מכני מצויין. 7,400 ל"י. טלפון 232301

● פיג'ו 404, 64, טסט שנה, רדיו. טל' 609520.

● פיאט 1100 1965, מנוע 1970, טסט נובמבר. 251425.

● אוסטין מיני מיינור 61, 66 + טסט + רדיו. טלפון 525851

● אסקורט 70, 99,500, טסט באוגוסט + רדיו ונגנון — 716098.

● ב.מ.וו. 2500 מודל 70, גיר רגיל. 526544 בערב — 241158

● למכירה גוררים תומכים: סקניה 75 שנת ייצור 1960 ליילנד ביבר שנת ייצור 1962, ליילנד ביבר (מלבי יזה) שנת ייצור 1971, פרטים 528040 523352 בשעות העבודה.

● פרינץ 4, 68, יד ראשונה + טסט, טל. בעבודה 532752 בבית 712926 (לא בשבת).

● פורד אנגליה מסחרית 67 טלפון 80678 בבית 668219 בערב.

● חיפושית 1500 1969 68 אלף, מצב מצויין, רדיו יד ראשונה בהזדמנות. 242403

● בהזדמנות משאית הלבר כהפך אוברול + טסט טל. 04—710183 לא בשבת.

● למכירה מיני מינור 60 טסט בסוף מאי. להתקשר: 93223.

● מנדר דודג' 100 סדרה, 70, טלפון 04—931068.

● דיורר מסיישן 1900 — 1971, במצב מצויין טלפון 88912

● קונסנה 1500, 67, יד ראשונה + טסט 8,750, פולקסוואגן קבינה כפולה 68, מנוע מחודש 9,700 דופין 58 — מנוע 71, 3,600 — 689955 תניון חיפה.

● פיאט 125, 1970, טייס מסחרי טסט לשנה. 918463

● פולקסוואגן חיפושית 1300 במצב מצוין למכירה מיידית. 504945

● פיאט 1300, 1965, טסט שנה 10,500 טלפון 520462

אופנועים וקטנועים

● ב.ס.א. 3.5 כ"ס 1964 במצב מצויין, טלפון 718812.

● קטנוע ספרינט סוף 69 טסט לשנה מצב מצויין בהזדמנות לרגל קנית מכונית. לפנות לטלפון 661271 בעבר[illegible]

ביקוש רכב

● מעוניין בלארק מנוע [illegible] 1965 או במאנוס 20 דוקד 64 טל 526836.

מציעים למכירה

● [illegible] בעלים במבחר גדול [illegible] אצל "פנקו" [illegible]

● [illegible] "אשלו קופ" 600 בהזדמנות [illegible] טלפון 81453 ובערב 520624

● [illegible] בהזדמנות [illegible] 521752 10

● קומפרסור מקורר [illegible] — 15,000 — 19,000 642246 ט"מ.

רוצים לקנות

● קונים במחירים גבוהים פלוה קליטה ובמחנן "בר [illegible]" אחר העם 15

שרותים

● הרכבה מסמים [illegible] ביצוע מעולה [illegible]

● "אביב" — שרותי נקיון [illegible] אחריות שנה — טל. 525549.

חקלאות

● סוחר בקר למכירה [illegible] 9 תולבות לפנות — ריד טל 04—913690

● למכירה מסיבוה בריאה משק חקלאי 30 דונם קרקע 4 דונם בתי זכוכית ורדים, כולל כל הציוד, בית אריזה ובית קירור [illegible]

תערוכות

● בגלריה גולדמן לאמנות דירות הנביא 93 מוצגת תערוכה של "אוס וקינטיקה" — [illegible] בתוחה בשעות: 10—13, 16—19 — 20—22 בשבת: 11—13 — 18—21.30

הלוח הכפול באר־שבע

הצעות עבודה

● דרושה נערה לעבודה משרדית הדפסה במכונה הכרחית להתקשר לרחל טלפון: 3162

● לא"א אלקטרוניקה טל. 3284 דרוש מנוסה למכשירי ביתי, תנאים טובים.

● דרוש חרש לבית מלאכה מכני טלפון 73055

מכוניות

● "אקספרס" סוכנות פיג'ו כל הדגמים מסחריות וסדור מגנון לנכים — מוסך שרות באזור התעשיה — 3202

● כרייזלר 1500 מודל 1969 70.000 ק"מ כל. 057—72048

● קורטינה סופר 67, טסט יוני לפנות טל [illegible]

מציעים למכירה

● למכירה ציור למספרת נשים קומפלט במצב טוב מאוד כולל 4 מכונות במחיר הזדמנותי לרגל נסיעה סלון "הלן" מרכז מסחרי קולנוע "אורן".

בתי ספר ושיעורים

● לתלמידי כתות י"ב קורס אנגלית מרוכז להיבור ודיבור לקראת הבגרות ה[illegible] מרכז האנגלי רח' הרצל 22 פנס' באר טלפון 3808 באר שבע.

● שעורי עזר לאנגלית — ילדי כתות ה' מ' פלפיים בשבוע הכרכז האנגלי רחוב הרצל 22 פנס' באר טלפון 3896 באר־שבע

דירות בשכר חודשי

● דירה 4 חדרים חדשה ללא רהוט בדרך מצדה — 057/4080

● דירות בשכ"ח גם מרוהטות בכל הגדלים והשכונות. 6832 יונה.

● 96 מ"ר בדונמא בניסה מיידית, טל. 6832, יונה.

● בהשכרה דירה 3 חדרים מרוהטת קומפלט בשיכון ב' אריה 73055.

דירות מרוהטות

● בצרר להשכיר דירה מרוהטת 2 חדרים. [illegible] 03—

וילות ובתים

● וילה ססוי בדרך מצדה, 4 חדרים ושיקלים, סלון מצופה עץ שהבני, חימום ומיזוג אויר. טל 2418.

דירות למכירה

● 4 חדרים, 64 מ"ר + שיפורים בשיכון ב'. בצלאל 057—4298

● דירות 4 חדרים בתכנון ובניה ברמה גבוהה החל מ־60,000 ל"י. לפנות: "נוה באר־שבע" פסז' "ההור" — 3162

● כה' לדונמא 3 חדרים + 2 חצרות. מטעול שנביה [illegible]

● דירה 77 מ' 3 חדרים במרכז אזרחי רספו משפחה זמיר 037—5249

דירות

● דירה 114 מרכז הנגב דרך מצדה מיידי 17.00 — 20.00

● למכירה 72 מ"ר ה' לדונמא מכירה ביולי טלפון: 6645

● "מבוין" מיבחר דירות להשכרה ולמכירה 6106 ההסתדרות 80

ביקוש דירות

● קונה דירות מכל הגדלים ובכל השכונות — 5832 יונה.

ביטוח

● בטרם תחדש ביטוח הרכב — פנה להבדלה, סוכנות ביטוח, הפלמ"ח 66 — ביטוח רכב חריש וזול יד תו.

הלוח הכפול נתניה

קבלנים

● דירות 4—3½—3 חדרים ברח' שטת הימים, כל השכונות, תניה, חמום וגז מרכזי, אנטנה מרכזית למלויזיה, טלפון מסיםי, בתנאים נוחים, פרטים בדר דונרי, רח' שמואל הנציב 5 טלפון 28487

● סולל בונה נתניה, בונה למכירה דירות נהדרות עם כל השכלולים בנתניה והוד השרון, פרטים במשרד רח' הרצל 51, נתניה, טלפונים — 053/23934, 053/23958

וילות ובתים

● למכירה בנתניה וילה 5 חדרים על ½ דונם. לפנות 02/36709

דירות למכירה

● 2½ חדרים + 2 מרפסות סגורות קומה ב' לזיתית 3 כיוונים בנויה מיידית — 053—23526 בעבודה עד 9.00—7.00

● למכירה דירות בנות 3 חדרים במחיר 90.000/83.000 א.ס.א.ו. דיזנגוף 28. טלפון 053—28023

● דירת 3 בפרומפלדור 18, 55.000 טל. 053—28506 ויגר.

● 2 חדרים והול במרכז מ"ג 80.000 04/715528 בערב.

● דירה למכירה 2 חדרים קומה שלישית מקום שקט ופרטי. 053/22051

● דירות מאר 4 חדרים בשד' ירושלים פינת ליבנשטין — לפנות בדר דונרי רח' שמואל הנציב 5.

● לזוגות צעירים נותרו מספר דירות ברח' רזיאל כל הקודם זוכה תנאים נוחים. לפנות לבדר דונרי רח' שמואל הנציב 5.

● פנטהאוז 5 חדרים למכירה בבניין מפואר ברח' הרב קוק לפנות בדר דונרי, רח' שמואל הנציב 5.

נופש

● מלון גוהמלך נתניה טל. 053/23013 נופש כשר חברה ויחה דבש בחדרים מפוארים עם שרותים צמודים מבחיו החל מ־38 ל"י.

ביקוש דירות

● נתניה — ללקוחותינו מחו"ל דרושות מיד דירות מודרניות באזור שקט, יד שניה, 3—4 חדרים במרכז נתניה, בהצעות נא לפנות עוד היום.

● אנגלו־סכסון — סוכנות לנכסים בע"מ, ככר העצמאות 7, נתניה, טל. 053/28290 — שעות המשרד: 8—18 כל יום כולל יום ו'.

בתי ספר ושיעורים

● המכללה הטכנית נתניה בפיקוח משרד העבודה, ב מרץ יפתחו קורסי בקר ו ערב חדשים לאלקטרוניקה, שרטוט בניין, אדריכלי ו לעצוב פנים, טקסטיל, רת אשפי, שילוב מקצועי עם הכנה למוסדות הבגרות. רחוב אחד העם — 9 [illegible] 053/23551

אירועים ובידור

● החוף הירוק, מועדון לילה הדיש ברמה אירופית, ערב: לילות התכנית — ליל הלב עם הזמר ה[illegible] — טוני דאי, זמר רוסי — ליב פינגלס, זמר ארגנטיני — גלדי אבגם, זמר יוחני — נינו ניקולאידיס, צילת זנו, מנחה: דודו טומר. ריקודים לצלילי להקת הצעירים"

אשדוד

דירות למכירה

● 3½ ארונות קיר גוף ושיפורים רחוב רוגוזין טל 055—25708

● דירה 2½ חדרים אזור ו', קומה ב' טל' 03/764519 03—821351

עסקים

● דרוש שותף פעיל כמאפיה לגיחות באשדוד, לפנות בכתב ת.ד. 340 אשדוד.

בסביבה נבחרת
באזור מרכז הכרמל
נותרו עוד 2 דירות בבניה,
למכירה
2 דירות
בנות 4 חדרים כל אחד

* נוף מרהיב עין
* עצוב ארכיטקטוני חדיש
* הסקה מרכזית הספקת מים חמים
* אנטנה מרכזית לטלויזיה

בפרטים נא לפנות לטלפון 665387 חיפה
בין השעות 7—5 אחר הצהרים

מכרז למכירת טרקטור

האפוטרופוס הכללי ירושלים, רחוב יהודה 4 מזמין בזה הצעות לקניית טרקטור אופני (מרקבה) תוצרת פורד המוערך בסך 5000.

את הטרקטור אפשר לראות ע"י פניה למר שמואל דוד משרד האפוטרופוס הכללי טל. 226311 ירושלים בין השעות 10.00—12.00 בכל ימות השבוע.

הצעות בכתב יש לשלוח בדואר רשום למשרד האפוטרופוס הכללי ת"ד 1254 ירושלים לציין על המעטפה "מכרז למכירת טרקטור". ההצעות צריכות להגיע לא יאוחר מיום 31.1.73.

על המציע לצרף פקדון בצ'ק בנקאי או בערבות בנקאית בשעור של 10% מגובה הצעתו.

אין האפוטרופוס הכללי מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

ע. בהם
האפוטרופוס הכללי בישראל

ירושלים, י"ד שבט תשל"ג, 17.1.1973

ברכות למר אלברטו מג'ד
לפתיחת מסעדת - לב־ירושלים

לידידי מר **אלברטו מגיר**
בברכות חמות להצלחה ושגשוג
לרגל פתיחת מסעדת
לב ירושלים
רפאל אביטל
קבלן לעבודות בנין
ירושלים, רח' שמעוני 14

למר **אלברטו מגיר**
ברכות מקרב לב לרגל פתיחת מסעדת
לב ירושלים
ישי נחמה
אטליז כשר
ירושלים, מחנה־יהודה, טל. 234008

למר **אלברטו מגיר**
מיטב האיחולים והברכות
לרגל פתיחת מסעדת
לב ירושלים
נפרון בע"מ — סוכנות אליעז
ירושלים, רח' השקמה 2, מחנה יהודה
טל. 228823

למר **אלברטו מגיר**
מיטב איחולינו להצלחתך המלאה
לרגל פתיחת המסעדה
לב ירושלים
משה קלטר
רח' בריהודה 23, טל. 221779, ירושלים
ספקי מגבות ומפות לבתי מלון ומסעדות

לידידנו מר **אלברטו מגיר**
ברכת הצלחה ושגשוג
לרגל פתיחת מסעדת
לב ירושלים
מרדכי מזרחי ושות'
ספקי פירות, ירקות ושימורים
ירושלים, רח' יפו 61,
טל. 3—2—231391

למר **אלברטו מגיר**
ברכות נאמנות לרגל פתיחת
מסעדת לב ירושלים.
מאפיית ש. א. אנגיל בע"מ
קרית־משה, ירושלים
— הלחם הטוב — לחם אנגיל —

אורח נכבד!
אל תחכה בחוץ,
גם במסעדת
לב ירושלים
תאכל את החומוס
מוטכיה המופלא
של טעמי.

אלברטו — טעמי
לב ירושלים
ארוחות צהרים בשרות עצמי ובהגשה ● כשר
מתקבלות הזמנות למסיבות ואירועים
באולמות המרווחים של המסעדה
רחוב הלל 31, טלפון : 225911

סקר הרגלי נסיעה
מערכת תחבורה טובה תלויה בתכנון
תכנון מבוסס על מידע מדויק
מידע זה ייאסף על ידי פוקדים
בסקר הרגלי נסיעה

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

הידעת כי
בסטודנט באחד המוסדות להשכלה גבוהה אתה זכאי להנחה ניכרת מדמי המנוי שלך.
ראה מודעה בעמוד 21
הארץ

שיפורים
לתושבי קרית הרצוג
בבני ברק

נענינו לפנית משרד התחבורה ותושבי שכונת קרית הרצוג בבני ברק.

החל מיום א' 21.1.73 יצא אוטובוס בשעה 7.15 מקרית הרצוג לתחנה המרכזית בת"א.

הנהלה קואופרטיב "דן"

להשכרה
מבנה תעשייתי 650 מ"ר
במקום מרכזי בנס־ציונה

גישה נוחה, אינסטלציה מים כח וכיוב.
בשכונת להעשיה עתירה מדע.

לטלפן: 958894 או לכתוב ל"הידרונאוטיקס"
רח' העשור 10, נס ציונה, למר קופילוב.

במחוז ירושלים
נפתחים הקורסים הבאים בחודש ינואר
* אלקטרוניקה תקשורת סוג 1 — 21.1.73
* אלקטרוניקה תקשורת סוג 2 — 28.1.73
* קרור ומזוג אויר — 30.1.73

פרטים והרשמה: רח' יפו 68, טל' 233367 י־ם (בית סולטר).

המכון להשתלמות מקצועית משולבת

להשכיר בדמי מפתח
אולם לתעשיה
500 ממ"ר עם אינסטלציה חשמלית
באזור התעשיה אשקלון
נא לפנות ת.ד. 53 ת"א, או טל. 611992.

חיזון סמלים
בכל יום ששי
במוסף השבועי של הארץ
פרס שני

מערכת סטריאו מקצועית
TANDBERG + ELAC
מהטובות בעולם!

הכוללת: SOLVSUPER 11 — רדיו + מגבר
HI, FI. 15 — 2 רמקולים
ELAC — פטיפון

מתנת
אלקטרון צ'ילג בע"מ, [illegible] 260533

לחברה מסחרית ידועה
דרוש
שטח מחסן
בגודל 25 - 30 מ"ר
רצוי בקרבת בית הספר "שבח"
נא לפנות לת.ד. 29147 ת"א עבור "מחסן בהאים"

חברת מרוה פתח תקוה בע"מ
(בפירוק מרצון)
הודעה

ניתנת בזה הודעה לכל נושי החברה הנ"ל כי עליהם להוכיח חובותיהם או תביעותיהם כנגד החברה הנ"ל בתוך 14 יום מיום פרסום מודעה זו, שאם לא כן יוצאו מכלל ההנאה מכל חלוקה שנעשתה לפני שהוכיחו את חובותיהם.

על הנושים להגיש תביעותיהם למפרק לפי כתובת עורך־דין החברה:
משה הרצוג, עו"ד, רחוב ההגנה, צוין 7, פתח תקוה.

(—) משה הרצוג, עו"ד
מפרק החברה

בחברה בע"מ
באזור תל־אביב
נפתחת הרשמה לקורס
עיבוד שבבי
חריטה, כרסום, השחזה

מגמת הקורס: הכשרת בעלי מקצוע בשיטות עבודה חדישות בתחומי חריטה כרסום, השחזה.
תוכנית הקורס: שרטוט, מתמטיקה, תורת המדידות, תורת הכלים, טכנולוגיה ועבודה מעשית.
כישורים: משוחררי צה"ל בעלי השכלה של 10 — 8 שנות לימוד.

בזמן הקורס מובטחת עבודה מקצועית מעניינת ברמה גבוהה.

● המועמדים מתבקשים לפנות בכתב אל ת.ד. 42 רמת גן.

גזור ושלח

הדבק מודעה זאת על־גלויה או מעטפה, ללא בול, ושלח לבנק הדואר, רח' בצלאל אידיה, ירושלים, מיקוד 91 999 והתקבל לביתך פרטים על כל יתרונות תכנית החסכון "מתמיד".
כן תוכל לפנות טלפונית:
ירושלים — 88209 תל־אביב — 621008 חיפה — 522207

עכשיו תוכל לקבל
יותר ריבית
יותר הצמדה
יותר פטור ממס

בתכנית החסכון
מתמיד
של בנק הדואר
אין צורך בבול!
שלח ותקבל פרטי התכנית

לכבוד:
בנק הדואר
רח' צלאח א־דין, ירושלים.
אבקש לשלוח לי פרטים על תכנית החסכון הנושא "מתמיד".
שם ________
כתובת ________

הכזא מן الأصل

הכצוא מן הנסח

אררט

חברה לבטוח בע"מ

המשרד הראשי: בית אררט

רחוב יבנה 32, תל־אביב — טלפון 614431
סניף ירושלים, רחוב בן־יהודה 5 — טלפון 233721
סניף חיפה, רחוב נתן 11 — טלפון 668236

שוב צפוי שיתוק נמל אשדוד

עובדי בתי־המלאכה חידשו הסנקציות

הנהלת הנמל: בתי המלאכה ייסגרו והתיקונים יימסרו לקבלנים פרטיים

מאת עמוס הדר, סופר „הארץ"

עובדי בתי־המלאכה בנמל אשדוד פתחו אתמול שוב בסנקציות שלפגעו מהיום בעבודות הפריקה והטעינה ויגרמו לאבטלה מאגס של מאות פועלי תפעול.

העובדים שחזרו לעבודה תקינה בתחילת השבוע, לפי פנייתו של מזכיל ההסתדרות מר יצחק בן אהרן, חידשו אתמול את הסנקציות, כיוון שלדבריהם לא היו תוצאות, למגעים בין מועצת הפועלים באשדוד וההנהלה. מהסנקציות הקודמות עדיין בקולקלים שמונה מנופים (מ־18 שיש בנמל) ל־17 מלגות (מ־150).

הנהלת הנמל הודיעה, כי היא רואה בחומרה רבה את חידוש הסנקציות והיא תנקוט באמצעים חמורים נגד העובדים אם לא יחדשו את העבודה.

לסופר „הארץ" נודע, כי הנהלת הנמל החליטה שאם לא ישובו העובדים לעבודה היא תסגור בראשית השבוע את בתי המלאכה ותעביר את כל תיקוני הכלים לקבלנים פרטיים.

איחורים בטיסות אל על

בגלל שביתת אזהרה; הפעם של הפקידים

מאת סופר „הארץ"

איחורים בטיסות אל־על בכחצי שעה עד שעתיים, היו אתמול עקב שביתת אזהרה לשעתיים שהכריזו 1200 עובדי השיבה הפקידים של החברה — ללא כל הודעה מוקדמת.

קצין העתונות של אל־על, מר משה אילת, אמר כי השביתה הוכרזה בהפתעה, בעיצומו של המשא והמתן על חתימת הסכם העבודה.

העובדים נימקו את שביתתם בכך, שהמו"מ „נסחב" ארבעה חודשים ללא תוצאות והם רואים עצמם מופלים לרעה לעומת סקטורים אחרים, שכבר סיימו את המו"מ.

מחברת אל־על נמסר, כי המו"מ עם העובדים מתנהל ברציפות וכי חסיבת הפקידים תהנה מן ההטבות כשאר הסקטורים בחברה לאחר חתימת ההסכם.

אושרו העלאות מחירים עד 13%

מאת סופר „הארץ" לעניני כלכלה

שיעורי העלאות המחירים שאושרו השבוע בוועדת המחירים מגיעים עד ל־13%. העלאה בשיעור זה נקבעה לשירות למכונות כביסה „פילקו" בנות שנתיים עד חמש שנים. למכונות בנות שש שנים ההעלאה היא גבוהה יותר — 5%. מוצרי „תלמה" — חרדל, מיונזים ומרקים — הועלו ב־10%. שיעור העלאה דומה נקבע לצבע יאושר למוצרי „אוסם" — איטריות, מרקים, שייק וקמח תופח. לגבי מפעל זה סוכם כי את פרטי ההעלאות יקבע משרד המסחר והתעשיה. השירותים של מכבסות קיטור, מכבסות אוטומטיות ותפירות לאיסוף כבסים הועלו ב־9%. העלאה של 11% בממוצע אושרה לצנורות מתוצרת צנורות המזרח התיכון. הדיון בבקשות להעלאת מחיר התוצרת של גן קוחוקר נדחה לישיבה הבאה.

אוצר התעשיה מחלק דיבידנד בשיעור 15% ובונוס 100%

מאת סופר „הארץ" לעניני כלכלה

אוצר התעשיה מחלק לבעלי מניותיו דיבידנד במזומן בשיעור 15% ובונוס בשיעור 100%.

דירקטוריון החברה החליט אתמול להנפיק זכויות ביחס של 3:1 ושטרי הון 10% בסכום של 10 מיליון ל"י. פעולות אלה נועדו להביא להכפלת הון המניות הנפרע של החברה מ־6.1 מיליון ל"י, ל־12.2 מיליון ל"י.

נתוני הדוחות השנתיים ל־1972 מראים, כי מאזן אוצר לתעשיה הסתכם בסוף השנה שעברה ב־480 מיליון ל"י בגידול של 45%. ההלוואות הסתכמו ב־155 מיליון ל"י עליה של 14%. ההון והקרנות ב־16.2 מיליון ל"י עליה של 12%. הרווח הנקי לפני מס עלה ב־43% והגיע לסך 4.6 מיליון ל"י.

התעשיה האווירית תנהיג חופשה מרוכזת לכל עובדיה

החופשה — לשבועיים ✶ לא יופסקו עבודות חיוניות

מאת סופר „הארץ" לעניני תעופה

„כל עובדי התעשיה האווירית ייצאו השנה לחופשת־קיץ מרוכזת לשבועיים (מה־5 באוגוסט עד 19 בו). בשבועיים אלה יפסיקו כל מפעלי התעשיה האווירית את עבודתם, להוציא עבודות חיוניות" — נמסר ב„שחקים", בטאון התעשיה האווירית, שהופיע השבוע.

ההחלטה על צעד זה נתקבלה באחרונה בעקבות יוזמה של ארגון העובדים. הוראות מפורטות על כך נמסרו כבר ליחידות, ופרסים מדויקים יפורסמו סמוך למועד החופשה.

בבטאון נמסר עוד, כי הנהגת חופשת הקיץ המרוכזת באה אחר שבמספר מפעלים גדולים השיטה הזאת: ב„אלתא", בשה"ל, ובבבת. יתרון השיטה, ההגנה בחו"ל (ובכמה מפעלים גדולים בארץ) הוא בכך שהחופשה השנתית היא אחת קצרה ואינה מתפשטת על פני הקיץ כולו.

„בעבר היינו נמצאים בחופשה מאמצע יולי ועד סוף ספטמבר והדברים לא הושלמו, כיוון שתמיד היה מישהו בחופשה", — אמר אחד מאנשי כח אדם של החברה, והוסיף: „עם קבלת השיטה החדשה, נוכל לסיים את פרשת החופשות בזמן קצר ושארית הקיץ תהיה שוב תקופה של עבודה במלוא היכולת".

אלון הסכים לקיים בירור בעניין חוק הזימורים

שר־החינוך והתרבות מר יגאל אלון נענה אתמול לפניית ראשי מרכזי הספורט לקיים ברור משותף לגבי הסעיפים בהצעה לשינוי חוק ההימורים, העומדים לרעתם, בסתירה למסקנות „ועדת ידלין" אשר הציעה 15 שינויים בחוק לפי המלצות ועדת עציוני, ואשר על פיהן פעלה ועדת השרים לעניני חקיקה (בתירגומה את המלצות ועדת ידלין ללשון משפטית).

מר אלון הודיע בפגישה, שיזמו ראשי מרכזי הספורט, כי הצליכים לחקיקת החוק בהתבנתו החדשה יימשכו.

נודע כי שר החינוך השתכנע מדבריהם של נציגי המרכזים הפועל, מכבי, ביתר והאליצור (היה חיים גלובינסקי, יוסף ענבר, עזריקם מילצן, יגאל גריפל, יצחק פוקס, יצחק בכפי ויהודה אלמוג), כי כמה מהחלטות ועדת השרים לעניני חקיקה לא הומלצו כלל על ידי ועדת ידלין.

עוד נודע כי נציגי המרכזים סעינו, שעד כה היתה ראשית כל אגודה לערער בענני המכשל על החלטתו של נציג הברכה בעניין חלוקת כספי הטוטו ואילו לפי הצעת ועדת השרים לעניני חקיקה, תישלל זכות זו מאגודות הספורט.

לאור החלטתו של מר אלון לקיים בירור כשותף לא הדיון הממשלה בישיבתה ביום א' בהצעה לשנות את חוק ההימורים. הדיון יתקיים רק בתום הבירור.

בפגישה אתמול היה גם מר אהרן ידלין, כזכיר מפלגת העבודה, שהיה יו"ר ועדת ההימורים.

תקוצץ שעה משידורי הטלוויזיה — מאפריל

מאת גדעון אלון, סופר „הארץ"

הנהלת רשות השידור עומדת לקצץ החל מחודש אפריל את משדרי הטלוויזיה בשעה כדי ערב, בשל המצב הכספי החמור בו נתונה הרשות. על פי ההצעה תקוצץ מחצית השעה מן השידורים בעברית ומחצית השעה מן השידורים בערבית.

נודע, כי הצעות אלה גובשו בישיבה של הנהלת רשות השידור שלשום. מנכ"ל הרשות מר שמואל אלמוג מסר, כי לאור החלטת משרד האוצר לאפשר את הגדלת תקציב הרשות ב־16 מיליון ל"י בלבד, מ־67 מיליון ל"י אשתקד ל־83 מיליון ל"י ב־1973, אין מנוס מקיצוץ ניכר במשדרים.

ספיר נגד ביטול מילווה מעסיקים

שר האוצר, מר פנחס ספיר, דחה אתמול את תביעתה של לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים לביטול מילווה המעסיקים בטענה כי אין לו כיסוי ל־600 מיליון הלירות שמילווה זה צריך להכניס בשנת התקציב הבאה.

הוא הבטיח, עם זאת לבחון את האפשרות של שימוש בתעודות המילווה בנמחנות להלוואות מוצדקות. יו"ר לשכת התיאום, מר משה מושבייב, הודיע כי המעסיקים אינם מקבלים את הדחייה והם ימשיכו להאבק לביטול המילווה.

בהופיעו לפני מועצת לשכת התיאום, שנתכנסה בבית ציוני אמריקה בת"א, אמר מר ספיר כי יביא את דרישות המעסיקים בשבוע הבא לוועדת השרים לעניני כלכלה ולפני ראש הממשלה. אולם, הוא לא יוכל להמליץ על ביטול המילווה. לגבי שנת הכספים 1974/75 אמר כי בעיית המילווה תעמוד בתוך לפני הורדת מס־ההכנסה והגרשא. יצמוד בכל חומרתו בעת הכנת התקציב לאותה שנה.

מר מושבייב אמר כי תעודות המילווה חייבות להיות סחירות לקבלת אשראי. ככל נייר ערך אחר. בפתחו את הדיון הציע לבטל מחצית המילווה בשנת התקציב של 1973 ומחצית שניה בשנה אחר כך.

הוענקו עיטורי יקיר ירושלים

(ע.) — טכס הענקת עיטור הכבוד יקיר ירושלים נערך אתמול אחר־הצהרים בבית עירית ירושלים. נשיא המדינה, שעמד לכבד את הטכס בנוכחותו, נעדר מחמת מצב בריאות לקוי, והעביר את ברכתו למקבלי העיטור באמצעות שלישו.

12 יקירי ירושלים השנה הם: מר ישראל קליינלרר ז"ל, אשר מת לפני חודש. משפחתו תקבל את העיטור עם תום האבל; המהנדס יהודה סבדלר, אשר יזם ותכנן להקמת אזורי תעשיה בבירה; האם קליר ברגס, אחות גליה האם רחמניה; פרופ' אלכסנדר מרדכי דושקין, מחנך יהודי מחלוצי החינוך היהודי העברי בארה"ב ובישראל; מר יחיאל הרקר, יליד העיר העתיקה ותנינך ישיבותיה, וקן המדפיסים העבריים בבירה ובעל בית דפוס; מר שמואל בכר ישעיה, ידיד הועד המנהל של האקדמיה למוסיקה וידיד הועד למען הארים בירושלים; פרופ' פייבל כלנר, פרשן תנ"ך; מר ראובן מס, מחשובי המו"לים העבריים; מר אליהו סוחצ'בר, מוותיקי ירושלים ומפעולי ההגנה; הרב פולימן תוגי עבודי, מגדולי רבני בבל וכיום אב בית הדין הרבני בירושלים ויו"ר ועד עדת הבבלים; מר יצחק צבע מעולי מרוקו ומוותיקי ירושלים; מר אברהם קובלנב, פעל בנין ובבנאי אבן, אשר אירגן בבירה את סקציית בנאי האבן.

אל קוראי „הארץ" בארה"ב ובקנדה

לנוחיותכם קיים משרד של העתון בניו־יורק לקבלת מינויים חדשים, לחידוש מינויים קיימים ולקבלת מודעות מכל הסוגים ל„הארץ" ול„הארץ שלנו":

Israel Communications Inc.
110 East 59th Street
New York, N.Y. 10022
Tel. 421-5547.

מינוים בלעדיים של „הארץ" בארה"ב ובקנדה.

תעודות גמר לבוגרים ולמוסמכים של אונ' הנגב

(ע). — במעמד שר התחבורה והתקשורת, מר שמעון פרס, נערך אתמול בצהרים טקס הענקת תעודות גמר למאות בוגרים ומוסמכים של אוניברסיטת הנגב.

במהלך הטכס, באולם „קרן" בבאר שבע, הוענקו גם תוארי עמית כבוד למר דוד טוביהו, ראש העיריה הראשון של באר שבע ויו"ר ועדת הבנין של האוניברסיטה ולפרופ' רודולף כשה בלוק. היתה זו הפעם הראשונה שתואר זה הוענק על־ידי אוניברסיטת הנגב. מר טוביהו זכה בו על פעלו ותרומתו לפיתוח באר שבע ופרופ' בלוק — על פעלו המדעי בפיתוח התעשיה הכימית בנגב. כן ניתן להם התואר לאות הוקרה על תרומתם להקמת אוניברסיטת הנגב ופיתוחה.

עם מקבלי התעודות נמנים 5 מגיסטרים ראשונים (תואר שני) במדעי הטבע (דרורה קפלן, יפה גבה, אילנה נחן, ניצה פלג ואברהם רז), 138 מוסמכים למדעים בהנדסת מכונות, הנדסת חשמל והנדסה כימית, 42 מקבלי תואר בוקר במדעי הרוח, 45 מקבלי תואר בוגר במדעי החברה, 47 מקבלי תואר בוגר במדעי הטבע ובביולוגיה, ו־22 מקבלי תעודות הוראה. עם הבוגרים במדעי החברה נמנה גם העיוור אדמונד עיני. מתוך מקבלי התואר הראשון סיימו 26 סטודנטים את למודיהם בהצטיינות.

גח"ל דורש דיון בכנסת על פגיעה בבריאות ילדים בשל זיהום אויר

גח"ל הגיש אתמול בבוקר ליו"ר הכנסת הצעה דחופה לסדר היום על פגיעה בבריאותם של ילדים בתל־אביב בעקבות זיהום האויר בעיר. בהסבר להצעה נאמר כי, לבתי החולים בת"א הובאו בימים האחרונים ילדים שראותיהם וזהבו בשל כמדי זיהום האויר בת"א, שהגיעו באחרונה לשיא.

נהרג הולך רגל

מאת סופר „הארץ" בגליל המערבי

גדיר מטאע, בן 20, מביר־כסור שהלך שלשום בערב בכביש עכו־נהריה נפגע על־ידי מונית נהוגה בידי סעיד בלאן מחיפה. הנפגע הועבר לבית החולים רמב"ם בחיפה, שם מת מפצעיו כעבור שעות אחדות. מכונית פרטית נהוגה בידי משה דרור בן 25 מנהריה פגעה, בהולך רגל. הנפגע שהועבר לביה"ח בנהריה, עדיין נטול הכרה וזהותו לא הוכרה. אין חשש לחייו.

תושב אור עקיבא נהרג בתאונת דרכים

(ע). בתאונת דרכים, שאירעה בכביש המהיר חדרה—חיפה, לא רחוק מאור־עקיבא, נהרג שמואל סנקר, בן 28, תושב אור־עקיבא.

סנקר, שהיה נהג בידי תושב ראשון־לציון בן 30, פגע בו. סנקר נהרג במקום — רופא שנזדמן לקרבת מקום התאונה קבע את מותו.

שקיות שי ובתוכן פירות וכבים אישיים לחיילים מחלימים בבית ההבראה לחיילי צה"ל על שם א.ס. קיי בנהריה, חולקו אתמול על־ידי משלחת תלמידים של בית־הספר המקיף על שם דרסקי בעכו.

נבחרות הכדורסל של ח"א ופיקוד הנח"ל — לגמר

מאת שמואל קליגר, כתב „ספורט הארץ"

נבחרות הכדורסל של חיל האוויר ופיקוד הנח"ל יתמודדו בגמר אליפות צה"ל, שתהיה ב־23.1 בהיכל הספורט ביד־אליהו — לאחר, שניצחו אמש בשפיים את יריביהם בשלב חצי הגמר.

האווירואים גברו על פיקוד המרכז 56:98 (40:52). הם גילו עליונות ברורה ביחוד במחצית השניה. ענבר קלע את מרבית הנקודות (24) בפנד, שברזילי תיכנן את משחק קבוצתו. פיקוד הנח"ל ניצח את חיל הים 56:82 (26:48). קרן קלע 24 נקודות לנחלאים.

בין החיילות ישתתפו בגמר, שיקדם מיפגש הגברים, נבחרות פיקוד ההדרכה, שניצחה את פיקוד המרכז 56:63 (28:30), ופיקוד הנח"ל, שניצחה את פיקוד הצפון 38:58 (12:26).

כדורסלני חיל האוויר ופיקוד הנח"ל עלו לגמר אליפות צה"ל.

(צ.) — שני צעירים, תושבי פתח־תקוה, שניסו אור ליום ה' לשדוד כספו של בעל חנות לכלי בית בעיר, נעצרו על־ידי משטרת פתח־תקוה, הם הודו במעשה וטענו שהיה זה מעשה צחוק.

זה עתה הופיע בעברית רב המכר

תיק אודסה

מאת פרדריק פורסייט

רומן מתח עוצר נשימה בו יוצא עתונאי למרדף אחרי רב־פושעים נאצי.

עלילת הרומן מתרחשת על פני אירופה, ארה"ב והמזרח התיכון.

במהלך הקירתו נתקל העתונאי בארגון אודסה — ארגון פושעים נאצים לשעבר המנסה להשתיקו.

גם כרוזי הבטחון הישראליים וראשיה מאיר עמית ואיסר הראל עוקבים אחרי הפושע הנאצי בנסיון לגלות את רשת הכדענים הגרמניים הקשורים בייצור טילים עבור מצרים.

ספרי שין שין שין

קונצרן בניני התקוה פ"ת בע"מ

בונה ע"י חברות בת:

נטפים בע"מ

קבוצות בתים משותפים על שטחים נרחבים ובית וילות בפתח־תקוה.

מגורי ישראל בע"מ

שכונות של בתים משותפים ומבני תעשיה ביהוד.

בנין למרחב בע"מ

(כקבלן מבצע) דירות רווחה, דירות לעולים חדשים ולזוגות צעירים במקומות שונים בארץ.

בניני התקוה פ"ת בע"מ

רחוב ההגנה 17 פתח־תקוה, טל. 906216—919383.

מעונינים לקנות דוד קיטור אוטומטי

במצב תקין 8 אטמוספירות 10—15 ממ"ר

לפנות ת.ד. 4496 חיפה עבור קיטור

לידיעת הציבור

הרינו להודיע שלחברת ש. פרידמן ושות' בע"מ וחברת מחסני ערובה בע"מ העוסקות בעמילות מכס

אין כל קשר עם חברת י. ה. פרידמן בע"מ העוסקת אף היא בעמילות מכס ואשר בהקשר אליה הופיעו פרסומים שונים בעתונות

סוכנים — סיטונאים — ועדי עובדים

הגיע

(כמות מוגבלת)

משלוח נוסף מיפן — דגמי 73 של תנורי הנפט הידועים

NATIONAL

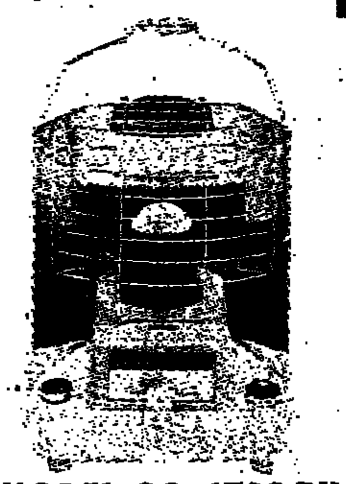

MODEL OS-1702RX

המכירה בסיטונות

חב' מימן — סוכנות נשיונל לתנורי נפט
ת"א, בר־יוחאי 25, טל. 825980

רב־מכר חדש ב„ספרית אפקים"

הלם העתיד

מאת אלבין טופלר

בסט סלר בכל הארצות

ספר בלתי רגיל, עשיר ברעיונות, בהיר ומרתק: טופלר מפנה את מבטנו אל העתיד כדי לסייע לנו להבין את המתהווה בחיינו.

הוצאת עם עובד

רח' מזא"ה 22 ת"א טל. 611526 בכל שעות היממה

אסותא הלאה אלישע

נולדו ל:

מרים ואהרן כמוציינר — בן

אוה ויצחק רום — בת

בתיה ויוסף אבירן — בת

רות ויוסף גיון — בן

שרות חיתולים הביתה

לפנות לבתי־חולים
„אסותא" „אלישע"
חיפה 87414 — תל־אביב 245211

הלוח הכפול

עמודים: 7, 8, 9, 10, 11, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28

הכל בכל בלוח בלוח הכפול

במלאת שלושים לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר

יעקב בן ר' יחזקאל בורדה ז"ל

מגרודנה

נערוך אזכרה וגלוי מצבה בבית העלמין בקרית שאול ביום ראשון י"ח בשבט תשל"ג (21.1.73) בשעה 2.30 אחה"צ. התחבורה מבינתו, רח' הרצוג 38 בני־ברק בשעה 2.00 אחה"צ

אסיפה לזכרו תתקיים בבית־גורדון רח' לוין אפשטיין 24 רחובות, ביום ג' כ' בשבט (23.1.73) בשעה 19.00 בערב.

תודתנו לכל מנחמינו בע"פ ובכתב

המשפחה

ביום שני 22.1.73 תתקיים בקבוץ אילות אזכרה

לאל"מ (מיל.)

שמואליק אדמון ז"ל

מי שהיה מפקד הראשון של חיל התותחנים בצה"ל

בשעה 4.00 אחה"צ עליה לקבר בקבוץ וגילוי המצבה

בשעה 8.30 בערב שיח חברים ואזכרה

חבריו התותחנים

לסרן יצחק קורח

אנו משתתפים באבלך במות

עליך הבת

סיגלית

מפקדת אזור יהודה ושומרון

תודה למנחמים

לכל המשפחות, האישים והידידים שהשתתפו באבלנו הכבד במות עלינו יקירנו

חיים בן־ענת ז"ל

נתונה תודתנו בדרך זו

משפחות:
עו"ד יעקב ורגינה בן־אמיתי
דליה ודפנה בן־ענת
שאול וכטל

להברי

קמפינסקי ראובן ומשפחתו

תנחומים במות

האם ז"ל

הנהלת קואופרטיב דן
הפנסיונרים והעובדים

ליעקב מאכט ובני המשפחה

תנחומים כנים בהלקה מכם אבי המשפחה

א. ז. מאכט ז"ל

הנהלת אלקטרה

למר יעקב מאכט והמשפחה

מתאבלים באבלם בהלקה

האב, ראש המשפחה

אלכסנדר ז. מאכט ז"ל

מפעלי ניר
אמריקאיים ישראליים בע"מ

חיה ויוסף עזי גרסטנר

חובקים בת

אחות לשי ולכרמל

תל־השומר, ט"ו בשבט תשל"ג

ויוי פריבס — גדעון ויילד

נשואים

ירושלים ט"ו בשבט תשל"ג (18.1.73)

זהבה וגד הירש

מודיעים בשמחה על הולדת

בנם נועם

עשרת